SFÂNTUL IOAN GURA DE AUR

Predicile despre statui – Volu0mul I

Predicile despre statui - Volumul I

BIBLIOTECA PĂRINȚILOR BISERICEŞTI
Nr. 6.

SCRIERI ALESE
ALE
SF. IOAN GURĂ DE AUR

VOLUMUL I

PREDICILE DESPRE STATUI

TRADUCERE DIN ORIGINAL DE
ŞT. BEZDECHI, PROFESOR DE LIMBA ŞI LITERATURA ELENĂ LA UNIVERSITATEA DIN CLUJ

Editura Sfintei Episcopii a Râmicului-Noului Severin R. Vâlcii
1937

Introducere Generală

din "Predicile despre statui"

A. VIAȚA SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

„Cea mai mare lumină a pământului" îl numea pe Sfântul Ioan, fostul prefect al Constantinopoluhri, Sfântul Nilus, în scrisoarea pe care i-o trimite împăratului Arcadius după ce acesta trimesese în surghiun pe marele patriarh. Şi cu drept cuvânt, căci după Vasile cel Mare, după Grigorie din Nazianz şi Grigorie din Nyssa, aceşti vestiți şi neînfricoşați luptători pentru izbânda deplină a ortodoxiei din răsărit, Sfântul Ioan apare ca figura cea mai luminoasă cu care se încheie seria Părinților Bisericii ce au ilustrat veacul al IV-lea.

Sfântul a văzut lumina zilei în frumosul şi populatul oraş al Antiohiei din Asia Mică, în anul 347. Părinții lui erau amândoi creştini: tatăl său Secundus, mare dregător, era căpetenia oştilor din Siria, iar mama sa, Antusa, era vestită, prin curățenia sufletului şi a credinței sale.

La o vârstă foarte fragedă, micul Ioan, rămâne orfan de tată, iar mamă-sa văduvă la douăzeci de ani; şi cu toate că ar fi avut prilejul să se mărite a doua oară cu un om de neam mare şi ales, ea găsi cu cale să trăiască singură ca să-şi închine toată vieața şi munca ei creşterii celor doi copii pe care-i avusese de la bărbatul său, Secundus. Într'adevâr ea dădu cea mai aleasă creştere fiului său Ioan, cu un devotament şi o dragoste care smulse chiar admirația păgânilor. Şi dacă mai târziu Sfântul ajunse a fi un stâlp al creştinătății, asta o datoreşte în mare parte şi grijii deosebite şi dragostei nețărmurite cu care mama sa îl pregăti pentru rolul ce avea să-l joace odată în Biserica răsăritului, precum tot astfel în apus, tot în vremea aceea, Monica dădea Italiei pe strălucitul Augustin, care a însemnat pentru apus ceea ce Ioan Gură de Aur a însemnat pentru răsărit.

După ce îşi petrecu copilăria lângă maica sa, de la care el învăță primele începuturi ale legii creştine, merse să capete învățătură în şcolile păgâneşti. El zăbovi mai mulți ani în şcoala celui mai vestit dascăl păgân de pe vremea aceea, a lui Libanios, unde învăță să cunoască legile şi să vorbească frumos, pentru că, după pilda tuturor tinerilor de neam de pe vremea aceea, el avea de gând să se facă apărător, meserie care ca şi azi, ducea la cele mai mari dregătorii şi slujbe în Stat. În această şcoală, fiul Antusei se deosebi atât de mult de ceilalți, iar prin talentul şi hărnicia sa se făcu atât de iubit de dascălul său Libaniu, încât acesta se gândea să-l lase urmaş în locul său. Tânărul se amestecă în vieața lumească, începu să vorbească în fața tribunalelor, ba alcătui şi o cuvântare în cinstea împăratului de atunci Valentinian I, cuvântare pe care dascălul său o găsi nespus de frumoasă. De aici se vede cât de mare era talentul lui Ioan de a vorbi, chiar din prima tinerețe, căci la data aceasta el nu avea mai mult de douăzeci de ani.

Dar dorința lui Libaniu nu avea să se împlinească, deoarece vestitul său elev, nu se ştie din ce pricină, începu să se scârbească de vieața lumească. E de crezut însă că de bună seamă sub înrâurirea mamei sale, începu să se apropie tot mai mult de cele bisericeşti. La vârsta de douăzeci şi doi de ani, el primi botezul, iar episcopul de atunci al Antiohiei, Meletie, îl numi cititor în Biserică. De aci înainte el îşi închină toată vieața lui celor bisericeşti. După puțină trecere de vreme, el fu apucat de o nestăpânită dorință de a fugi de lume în deşert şi a duce o vieața de

schimnic, aşa cum o dusese alţi fruntaşi ai Bisericii. Şi el şi-ar fi împlinit şi acest gând, dacă lacrimile şi stăruinţele maicii sale nu l-ar fi înduplecat să se lase deocamdată de planul său pentru a rămâne pe lângă dânsa. El continuă deci să trăiască mai departe în Antiohia în tovărăşia a doi prieteni, Vasile şi Teodor, cari erau însufleţiţi ca şi dânsul de aceeaşi dragoste aprinsă pentru vieaţa întru Domnul.

În anul 370, după surghiunirea episcopului Meletie, rămăseseră libere mai multe scaune de episcop. Faima despre cucernicia şi talentul lui Ioan începuse să se răspândească în toate părţile, aşa că mulţi îşi aveau privirile îndreptate spre dânsul, gândindu-se să-l aleagă episcop în locul rămas slobod.

Însă tânărul cleric îşi făcea o idee aşa de înaltă de sarcina episcopească, aşa de mare i se părea răspunderea pe care şi-o ia asupra-şi cel ce primeşte un astfel de rang în Biserică, încât el făcu total ca să scape de această cinste pe care o socotea prea grea pentru umerii săi, şi isbuti să facă a se numi ca episcop, Vasile, prietenul său. Căci era încredinţat că un vladică e dator să lucreze pentru îmbunătăţirea sufletelor turmei pe care o păstorea, şi că de orice suflet ce se pierde prin nepăsarea sau nesocotinţa episcopească, e răspunzător în faţa lui Dumnezeu păstoral care a lăsat oaia să se rătăcească şi să apuce pe căi greşite.

Purtarea lui era cu atât mai ciudată cu cât el trăia într'un timp când căpeteniile Bisericei, atât cele mari cât şi cele mici, începuseră să-şi uite îndatoririle lor, umblând după averi şi bunuri lumeşti, când locul de episcop era atât de râvnit deopotrivă de cei chemaţi, cât mai ales de cei nechemaţi, cari nu se dedeau înapoi de la nicio intrigă, de la nicio mituiala, de la nicio înjosire pentru a fi puşi la un asemenea loc de cinste.

Decât, Ioan, în sufletul său neîntinat de dorinţi deşarte, se gândea plin de tremur la menirea pe care trebue să o aibă episcopul ce-şi dă seama de răspunderea pe care şi-o ia asupră-şi primind o asemenea sarcină, şi căuta cu râvnă să se facă pentru mai târziu vrednic de un asemenea rang.

Dar purtarea lui nemaipomenita fu tălmăcită de unii drept trufie, şi spre a se desvinovăţi în faţa celor mulţi, şi a arăta pricinile care l-au hotărît să respingă cinstea ce i se făcea, scrise cartea „Despre Preoţie" în care pe de-o parte arătă regulile nespuse de aspre de care trebue să se călăuzească un păstor al Bisericii, iar pe de alta zugrăveşte în cuvinte destul de grele îmbulzeala nelegiuită a celor nechemaţi spre a căpăta un rang, pe care mai târziu aveau să-l necinstească. Şi astfel Ioan fugi de bună voie de un post de episcop, pe când aproape în aceeaşi vreme, în Italia, două feţe bisericeşti dintre cele mai cu renume, Damasiu şi Ursin, se certau cu armele în mână pentru scaunul episcopal din Roma.

Timpurile în care se petreceau aceste lucruri erau foarte turburi. Pe tron era un împărat care în dorinţa de-a împăca între sine diferite secte ale Bisericii, a izbutit numai să le desbine şi mai tare. Prin prigonirile sale împotriva ortodocşilor, împotriva călugărilor, el stârni o şi mai mare furtună în sânul Bisericii şi ajunse să fie urît de partea cea mai mare a credincioşilor. Cete de barbari năvăleau din toate părţile şi ameninţau imperiul când la o graniţă, când la alta. Şi cum era firesc, în aceste timpuri nesigure, destrăbălarea se întindea tot mai mult în toate straturile societăţii. Pentru un suflet aşa de aprins de dorul dreptăţii şi dragostei creştine, această privelişte nu putea fi decât adânc desgustătoare, şi ea contribui ca să întărească şi mai mult în cugetul

Sfântului dorința de a-şi feri privirile de aceste nelegiuiri. De data aceasta el îşi aduse la îndeplinire planul său, şi se retrase în singurătate în fundul deşertului, unde avea să stea patru ani întregi. Această vreme şi-o petrecu schimnicul în cetirea cărților sfinte, cugetând asupra îndatoririlor adevăratului creştin şi scriind cărți în care proslăvea fericirile vieții de călugărie şi arăta de ce bunuri are parte omul ce se retrage din vâltoarea vieții pentru ca să stea de vorbă cu cugetul său, să-şi curățească vieața, ducând un traiu care e mai de pizmuit decât al unui rege.

Dar posturile grele şi veghile neîncetate la care se supusese, îi stricară atât de mult sănătatea, el se alese cu o boală de care nu mai avea să se vindece : suferea de vărsături continue. De aceea obişnuia să mănânce totdeauna singur pentru că se temea să nu i se întâmple acest lucru şi față de alții. Tot din aceste casne la care şi-a supus trupul, se pare că s'a ales şi cu durerile de cap de care se plângea adesea.

Fie aceste metehne trupeşti, fie încredințarea că un creştin poate ajuta mai bine pe semenii săi coborîndu-se în mijlocul lor, îl făcură să plece din pustie, şi să se întoarcă în Antiohia, unde în anul 380 fu numit diacon. Diaconul în aceste vremuri se îndeletnicea cu împărțirea pomenilor la săraci şi cu paza bisericii: el n'avea voie să ție predici, nici să împărtăşească pe credincioşi cu sfintele taine. În această slujbă în care stătu cinci ani, avu prilejul să cunoască mai de aproape nesfârşitele necazuri cu care se chinuiau sărmanii din enoria lui, învăță să-i iubească şi să-i mângâie, şi din suferințele lor îşi încheagă el cele mai frumoase predici prin care mai târziu propovădui cu atâta căldură celor bogați mila şi dărnicia față de cei nevoiaşi.

În anul 386 e hirotonisit preot de către episcopul Flavian, blândul şi sfiosul bătrân care avea pentru noul preot o dragoste părintească. În această slujbă el avu prilejul să-şi arate minunatul talent de predicator pe care până atunci fusese silit să-l țină ascuns, ca făclia sub obroc.

Prima predică pe care o ține e o laudă la adresa bunului Flavian, ale cărui merite el le arată în fața poporenilor învățându-i să-l cinstească şi mai mult.

În cei unsprezece ani cât stătu în această calitate la Antiohia, preotul Ioan, care acum avea vârsta de patruzeci de ani, ținu un număr nesfârşit de predici -mai multe mii- în care rând pe rând arăta credincioşilor ce îndatoriri au față de biserică, îi mustra pentru diferite greşeli, le eplica Sfânta Scriptură, îi învăța să se ferească de tovărăşia păgânilor şi evreilor, să umble în calea dreptății, să fie darnici cu săracii, să se ferească de trufie, de lux, de destrăbălare; într'un cuvânt, netrecând cu vederea niciuna din greşelile în care poate cădea un creştin, când părăseşte calea mântuirii.

După cum am văzut şi mai sus, sarcina unui păstor de suflete, după părerea Sfântului, era nespus de grea şi plină de foarte multă răspundere. Şi în acest timp când cei mai mulți socoteau intrarea în rangurile bisericeşti ca un prilej de îmbogățire, el căută şi izbuti să-şi îndeplinească această grea sarcină în toată întinderea ei.

Şi una din îndatoririle de căpetenie ale păstorului era să-şi mângâie turma în nenorocire, îndatorire pe care vom vedea că noul preot şi-a îndeplinit-o cu o destoinicie vrednică de faima şi de marele viitor ce-l aştepta. Într'adevăr, chiar în al doilea an al hirotonisirii sale, izbucneşte în Antiohia o răscoală împotriva agenților fiscului, adică a împăratului Theodosiu, care îi trimesese să încaseze în acest an nişte dări neobişnuit de grele, de care el avea nevoie pentru a acoperi

cheltuielile sărbătorilor jubiliare din acest an. În furia lui oarbă, poporul, după ce se dedă la samavolnicii împotriva mai multor funcționari superiori, răstoarnă chiar statuile împăratului şi împărătesei. Vina era cu atât mai de neiertat cu cât răposata Flacilla, soția lui Teodosiu, fusese aproape o sfântă, care-şi petrecuse vieața miluind şi îngrijind cu propriile ei mâni pe nenumărați sărmani şi bolnavi. Dar după ce beția furiei trecu, poporul din Antiohia începu să-şi dea seama de grozăvia celor făptuite, şi fu cuprins de o spaimă fără pereche, căci cu împăratul nu era de glumit. Acesta era foarte aplecat spre mânie, şi vinovații ştiau că îi aşteaptă cele mai crunte pedepse.

Într'adevăr în primul moment el a luat hotărîrea să măcelărească pe Antiohieni, cum făcuse odată cu locuitorii oraşului Tessalonica, şi apoi să rază cetatea lor de pe fața pământului. De aceea cei mai mulți îşi luară lumea în cap, fugind de prăpădul ce îi amenința; oraşul părea pustiu, iar cei rămaşi aşteptau din zi în zi să vie porunca cumplită; filosofii şi cărturarii păgâni părăsiseră şi ei Antiohia şi în aceste vremuri turburi numai păstorii creştinilor, cu Ioan în frunte, rămaseră la postul lor ca să mângâie pe înspăimântații credincioşi, care aşteptau urgia ce avea să vie pe capul lor. Episcopul Flavian porni la curte ca să domolească mânia împăratului, iar noul preot, Gură-de-Aur, rămase să liniştească sufletele desnădăjduite ale Antiohienilor. Cu acest prilej pronunță el vestitele sale Predici despre statui, prin care el arată norodului că nenorocirea ce le stă deasupra capului nu e decât o încercare dumnezeiască, de care nu pot scăpa decât căutând să se îndrepte şi să se lapede de păcate.

Mijlocirea lui Flavian avu izbânda dorită, căci împăratul iertă pe răsculați, iar poporul se strânse şi ma mult în jurul minunatului predicator, care în grelele zile de restrişte, ştiuse să-i mulcomească desnădjdea, şi să-l facă să nădăjduiască în îndurarea cerului, arătând încă odată că numai creştinii erau în stare să rămână la datoria lor şi la înălțimea sarcinei lor, în ceasurile de încercare, când filosofii şi cărturarii păgânilor căutaseră să-şi mântuiască pielea, fugind din cetate, cum încearcă să fugă şoarecii din o corabie, când presimt că are să se scufunde.

Cu drept cuvânt îi ocărâşte păstorul creştin când le adresează aceste cuvinte: „Unde sunt acum, aceşti aşa zişi filosofi, cari n'au decât vestmântul de filosof, care târăsc după ei lungile lor mantii, care se fălesc cu lungile lor bărbi şi cu toiagul ce-l poartă în dreapta? Unde sunt aceşti cinici nemernici, aceşti oameni mai prejos decât câinii ce pândesc un ciolan sub masa stăpânilor lor, aceşti oameni ce nu se gândesc la altceva decât cum să-şi mulțumească poftele lor? La venirea primejdiei, au părăsit cu toții cetatea, au fugit cât i-au ținut picioarele, şi s'au dus să se ascundă in fundul peşterilor” (Predica 10-a către Antiohieni).

Acesta fu poate evenimentul cel mai de seamă din timpul şederei lui Ioan ca preot în Antiohia, de care Sfântul prinsese o dragoste aşa de mare încât se spune că el odată ar fi zis că vrea să nu se despartă niciodată de oraşul său părintesc. Dar faima lui mersese aşa de departe, că în anul 397, când moare Nectarie, arhiepiscopul din Constantinopole, Curtea împărătească îl cheamă ca urmaş al acestuia. Această numire era datorită în primul rând atotputernicului Eutropiu, favoritul împăratului Arcadiu, care se suise pe tron după moartea tatălui său, Theodosiu. Dar a-l lua pe Ioan din mijlocul credincioşilor săi, nu era lucru atât de uşor, pentru că aceştia țineau atât de mult la dânsul, încât era de prevăzut că se vor împotrivi la mutarea aceluia care era mângâietorul fără pereche al sufletelor lor. Drept aceea, pentru a înlătura o turburare, Eutropiu dădu ordin ca Ioan să fie luat pe furiş şi adus la Constantinopol, lucru care se şi întâmpla.

Dar această numire avea să stârnească multe nemulţumiri printre ceilalţi episcopi, care şi ei râvneau acest rang, pe atunci cel mai înalt in Biserica răsăritului. Însă Curtea, care avea dreptul să numească pe arhiepiscop, îl alese pe Ioan atât din pricina meritelor sale extraordinare, cât poate şi pentru că credea, că un astfel de om, crescut departe de intrigile şi de vieaţa de Capitală, va putea fi un instrument supus în mâna ocârmuirii lumeşti care va putea să-l conducă cum o vrea.

În această privinţă s'a înşelat amarnic însă curtea împărătească, cu Eutropiu în frunte, care făcea şi desfăcea totul în împărăţia condusă de slabul şi nehotărâtul Arcadiu. Căci noul arhiepiscop avea o părere foarte înaltă despre sarcina unui păstor de suflete, părere pe care a şi arătat-o el cândva în scris, în cartea lui Despre Preoţie: „Episcopii trăiesc pe pământ—spunea el —dar sunt însărcinaţi să cârmuiască ceea ce e în cer, şi au primit o putere aşa de mare cum n'a dat Dumnezeu nici îngerilor, nici arhangelilor. Căci acestora nu li s'a spus: Ceea ce veţi lega pe pământ, va fi legat şi în cer, şi ceea ce veţi deslega pe pământ, va fi deslegat şi în cer. Şi puternicii pământului au puterea de a lega, însă numai trupul, legătura aceea însă (pe care o fac episcopii) cuprinde sufletul şi pătrunde cerul. Şi ceea ce fac preoţii pe lumea asta, întăreşte Dumnezeu din înnalturi şi Domnul aduce la îndeplinire hotărîrea slujitorilor săi. Căci ce altceva le-a dat El, decât întreaga putere a cerului? Căci cărora -zice El- veţi fi iertat păcatele, acelora le vor fi iertate, şi cărora nu le iertaţi, acelora nu le vor fi iertate. Ce poate fi mai presus de această putere? Tatăl a lăsat toată judecata în mâna Fiului, iar Fiul, pe cât văd, a dat-o pe de-a-'ntregul în mâinile lor. Căci ei sunt chemaţi la slujba aceasta ca şi cum ar fi puşi în cer, ridicaţi peste firea omenească şi slobozi de patimile noastre.

Când un împărat dă din cinstea lui unuia din supuşi o aşa de mare parte, încât acesta să poată să lege în închisoare şi iarăşi să-l scoată din ea pe care vrea, atunci acesta e pismuit şi foarte cinstit de toţi; însă episcopul a primit de la Dumnezeu o putere cu atât mai mare, cu cât cerul e mai presus de pământ şi sufletele mai presus decât trupurile".

Şi noul arhiepiscop înţelegea să-şi îndeplinească aceasta datorie în toată întinderea ei, într'un timp când prelaţii erau prinşi de îndeletnicirile cu cele lumeşti, când corupţia clerului era aşa de mare, când slujba de păstor sufletesc era o mască tot aşa de bună ca orişcare alta, de-a ajunge la ranguri şi la avuţie.

Însă neobositul chiriarh începu să cureţe tot gunoiul în care se împotmoliseră nevrednicii conducători ai turmei. El biciueşte între altele obiceiul aşa de răspândit atunci la cea mai mare parte din clerici de-a ţine în casa lor câte o aşa numită soră întru ale Duhului. Sfântul arătă în două din scrierile sale că o astfel de întovărăşire e plină, de primejdii pentru sufletele amândorora, şi că nu e decât o prefăcătorie la adăpostul căreia se pot făptui multe nelegiuiri. Şi el opreşte pe clerici să mai întreţină astfel de legături. Nemulţumit cu atâta, el îi mustrează pentru lăcomia lor după cele lumeşti, pentru graba şi umilinţa cu care ei caută societatea celor puternici şi bogaţi, uitând datoria lor de-a căuta înainte de toate de cele ale Duhului, şi a veghea asupra turmei de nevoiaşi, care mai ales în acele vremuri aşa de turburi aveau nevoie de mângâiere.

Ocara era cu atât mai amarnică, cu cât venea din gura unui prelat, care -împotriva tuturor obiceiurilor - fusese numit într'un rang aşa de înalt şi aşa de râvnit, mai mult împotriva voinţei sale; un prelat care-şi împărţise averea sa săracilor, care se ţinea departe de luxul şi strălucirea

curții, căutând să se apropie de turma neputincioasă şi săracă a mulțimii de credincioşi, pe care o apăra, o ajuta şi o înălța prin cuvântul său de foc. Şi grija lui pentru nevoile celor mulți şi necăjiți mergea aşa de departe, că el întrebuința nu numai veniturile sale proprii, ci şi o mare parte din ale bisericii, pentru a clădi spitale pentru bolnavi.

Pe călugării, cari îmbrățişaseră această vieață, nu pentru că se simțeau chemați, ci ca să scape de greutățile vieții lumeşti, călugări cari cerşeau pe străzi şi înşelau lumea, arhiepiscopul îi goni, trimețându-i la chiliile lor.

Pe clericii acuzați şi dovediți de simonie, el îi urmări cu cea mai mare străşnicie, scoțându-i din slujbele ocupate prin mită, şi înlocuindu-i cu oameni merituoşi. El colindă imperiul ca un arhanghel cu sabia de foc în mână, şi îndepărtează din scaunul lor pe o mulțime de episcopi dovediți nevrednici de rangul lor.

Era firesc, ca gloata nemulțumiților să facă tot ce îi sta în putință pentru a defăima şi doborî pe asprul şi neînfricatul arhiepiscop. Dar din această parte primejdia nu era atât de mare; mai periculoase aveau să-i fie duşmăniile pe care le stârneşte chiar în Capitală şi la Curtea împăratului. Căci era un lucru de sine înțeles că vajnicul predicator, prin cuvântările sale, în care nu cruța pe nimeni, avea nemulțumească şi pe atotputernicii din Constantinopol.

Curtea împărătească înțelegea ca Biserica să fie supusă la ordinele sale, şi în cursul timpului într'adevăr izbutise, căci vedem că unul din caracterele cele mai democratice ale acestei biserici din Răsărit, consta tocmai în aceea că ea la început avusese singură dreptul să-şi aleagă pe conducătorii ei. Însă acest drept trecuse acum la reprezentanți puterii lumeşti, cari numeau pe înalții prelați. Dar aceştia nu se supuneau întotdeauna poruncilor pornite de la cârmuirea civilă, cum se întâmplă de data aceasta şi cu arhiepiscopul Constantinopolului.

Constantin cel Mare dăduse bisericii dreptul de azil, şi acest drept fusese lărgit de Theodosiu. Dar în timpul domniei lui Arcadiu, atotputernicul său favorit, Eutropiu, ceru şi obținu ca acest drept să fie desființat. Pricina acestei măsuri fu datorită faptului că o nobilă, Pentadia, urmărită de ura lui Eutropiu, căutase şi găsise refugiu în biserică, unde ea fusese apărată de Ioan Gură de Aur, care protestă cu tărie împotriva măsurii luate de crudul ministru al lui Arcadiu. Însă printr'o curioasă ironie a soartei, la acest drept de azil în biserică avea să recurgă în curând şi Eutropiu, care din pricina îndrăsnelii sale fără seamăn, ce îl făcuse să meargă pană acolo încât să amenințe şi pe Eudoxia, soția împăratului, fu osândit să-şi piardă toate rangurile şi averile şi să fie alungat din oraş. Astfel atotputernicul ministru de ieri, ajungând în disgrație şi amenințat să piară sfâşiat de poporul din Constantinopole, care îl ura de moarte din cauza lăcomiei şi asupririlor sale, de data asta îşi căută scăparea tot în biserică, invocând acel drept de azil pe care el, cu toate rugăciunile Sfântului, îl desființase.

Dar mărinimosul arhiepiscop scapă de furia mulțimii pe nenorocitul care tremura galben de spaimă îmbrățişând altarele, şi în fața norodului gata să nimicească pe cel căzut, el ținu cea mai frumoasă a sa predică, prin care arăta celor de față că în lumea aceasta totul e supus schimbării, şi că toate sânt deşertăciuni. Şi ce pildă mai minunată putea să dea el ascultătorilor săi, decât priveliştea acestui nefericit Eutropiu, care din rolul de prim-ministru temut de toată împărăția,

ajunsese acum, după o cădere aşa de năprasnică, să fie urmărit de norod ca o fiară sălbatică, tremurând şi cerând scăpare dela biserica ale cărei drepturi, ieri, le călcase în picioare?

Trecerea de care se bucura Sfântul era aşa de mare, încât cu prilejul unei răscoale a lui Gainas, un general got din armata imperiului, care ameninţa să detroneze pe împărat, tot Ioan e trimes de către Arcadiu ca să îmblânzească pe barbar şi să scape de moarte pe trei mari diregători ai împărăţiei, ale căror capete le ceruse barbarul răsculat. Şi tot el apără biserica de pretenţiunile acestui eretic —Gainas ca şi Goţii lui era Arian — care cerea să i se dea în Constantinopol o biserică pentru el şi cei de-o credinţă cu el.

Însă aceste fapte ale sale în loc să-l facă mai preţuit şi mai iubit de către cei de sus, nu izbutiră decât să-i atragă asupra-i, pisma şi ura lor. Dar ceea ce contribui să-l strice chiar cu împăratul, fu şi faptul că Sfântul îşi îngădui să mustreze pe poporeni pentru neînfrânta lor patimă pentru jocurile de circ. Cel ce întreţinea însă această patimă in sufletul poporului, pentru a-l câştiga de partea sa, era chiar împăratul, aşa că de fapt această mustrare era oarecum îndreptată împotriva împăratului însuşi. Ceea ce aduse căderea Sfântului, fu neînţelegerea dintre el şi împărăteasa Eudoxia, care era o femeie trufaşă şi nu răbda să se împotrivească nimeni voinţei sale.

Ea îl ura pe Ioan pentru că acesta nu o cruţa în predicile sale; ba se pare chiar - aşa ne spun cel puţin unii scriitori ai vremii - că arhiepiscopul ar fi aţâţat poporul împotriva ei. De altfel purtarea Sfântului era îndreptăţită, pentru că împărăteasa era aşa de lacomă după averi că de multe ori nedreptăţea multă lume, punând stăpânire cu sila pe moştenirile ce de drept se cuveneau altora. Dacă mai adăogăm că Eudoxia era foarte aplecată spre lux şi spre deşertăciunile lumeşti, vom înţelege, de ce predicatorul cu gura de aur, al cărui simţ de dreptate se revolta din pricina purtării ei, o mustra în predicile sale, dacă nu pe nume, dar prin aluzii aşa de limpezi, că oricine o asemăna cu Isabela din Biblie, şi îi ceru să dea înapoi unei văduve sărace, averea pe care i-o răpise pe nedrept, după ce pusese să-i ucidă bărbatul; în altă parte arhiepiscopul o aseamănă cu Irodiada. Astfel împărăteasa ajunsese duşman de moarte a neînfricatului prelat şi căută orice prilej să-l dea pierzării.

Ea strânse deci în jurul său pe toţi acei pe care îi unea ura împotriva cutezătorului predicator. În fruntea acestora stetea Teofil, patriarhul din Alexandria, care de mult aştepta un prilej să doboare pe Ioan, din pricină că acesta stătuse în calea planurilor sale. Încă de când cu rămânerea vacantă a scaunului din Constantinopol, Teofil voise să aleagă în acest rang un partizan al său. Dar nu izbutise, şi acest lucru, împreună cu alte motive, erau de ajuns ca patriarhul din Alexandria să stărue din răsputeri la căderea vajnicului păstor.

Patriarhul din Alexandria strânse în jurul său toată ceata de nemulţumiţi, printre cari erau mulţi episcopi, călugări şi oameni de la curte în frunte cu împărăteasa. Cu ajutorul episcopilor din jurul lui, Teofil alcătui un sinod şi înaintea acestuia chemă pe Ioan spre a se desvinovăţi de un şir întreg de învinuiri ce i se aduceau.

Astfel el era acuzat că a risipit averile bisericeşti, că a vândut vasele sfinte, că mânca singur la masă şi că se îmbăia singur, că nu se ruga nici când intra, nici când ieşea din biserică, că primea noaptea femei la el şi alte multe învinuiri nedrepte.

În ajunul acestei judecăți, în fața poporului adunat ca să-l asculte, Ioan spune: „Ştiți, dragii mei, care e adevărata pricină, pentru care vor să mă dea pieirii? E că n'am pus să se întindă înaintea mea covoare de preț, că n'am vrut niciodată să mă îmbrac în veşminte dăruite şi de mătase; că n'am vrut să fiu destul de îndatoritor pentru a mulțumi lăcomia acelor oameni. Sânt prigonit, nu pentru că am averi pământeşti; dacă ar fi aşa, ar trebui eu cel dintâiu să mă plâng de aşa ceva. Sânt prigonit, nu pentru că aş fi făptuit vreo nelegiuire, ci pentru că vă iubesc."

Sfântul nu voi să se înfățişeze înaintea sinodului. Atunci împăratul, după îndemnul soției sale, dădu poruncă să fie surghiunit. Dacă arhiepiscopul ar fi vrut să se împotrivească fățiş poruncii împărăteşti, în Constantinopol s'ar fi iscat războiul civil; căci poporul ținea aşa de mult la păstorul său, că ar fi fost gata să-şi dea sângele pentru el. Şi oricine ştia că Sfântul e nevinovat de învinuirile ce i se aduceau, mai ales că un sinod, mai numeros decât cel condus de Teofil, era gata să ia apărarea lui Ioan Gură de Aur, dovedind că tot ce se spune pe socoteala lui, nu era decât născociri din partea celor ce voiau cu orice preț să-l piardă. Însă arhiepiscopul nevinovat, dorind mai bine să se jertfească pe sine, decât să provoace vărsare de sânge, se hotărî să se supue de data asta poruncii împărăteşti, şi plecă în surghiun.

Dar nici astfel împăratul nu scăpă de mânia poporului. A doua zi norodul dădu afară din biserică pe prelatul menit să înlocuiască pe cel ce nu putea fi înlocuit de nimeni, şi apoi se duse la palatul împărătesc, unde prin strigăte amenințătoare ceru pe păstorul surghiunit. Tocmai atunci se nimeri să se întâmple un cutremur de pământ. Toată lumea văzu într-aceasta un semn al mâniei dumnezeieşti; împăratul fu nevoit să cheme înapoi pe Sfânt.

La întoarcere el fu primit de o mulțime nenumărată de credincioşi, cari cu lumânări aprinse în mână, cântând cântece sfinte, îl aşteptau ca pe un mântuitor. Poporul îl îndemnă să se sue pe amvon să le vorbească iar, însă el şovăe, căci după canoane, un cleric caterisit, pentru a-şi putea iar lua postul său, trebuia mai întâi să fie deslegat tot de un sinod. Silit la urmă de nerăbdarea poporului, el îşi începe iar slujba sa şi mulțumeşte poporului pentru dragostea ce a arătat-o bisericii şi căpeteniei sale. El pomeneşte cu cuvinte de laudă chiar pe împărăteasa, pricina de căpetenie a surghiunului său, iar pe duşmanul său Teofil îl asemue cu Faraonul din Egipt care a vrut să siluiască pe Sara, adică biserica din Constantinopol.

Împăcarea dintre el şi curte n'avea să fie de lungă durată. Un prilej se ivi în curând, pentru ca cearta să înceapă din nou.

Cei cari aveau interes să măgulească deşertăciunea împărătesei îi ridicară o statue de argint, chiar în vecinătatea bisericii unde slujea Sfântul, care, indignat de sgomotul venit de la serbările ce se făceau cu ocazia inaugurării acestei statui, ce-l tulbura în slujba lui, ținu o predică în care vestejea deşertăciunea împărătesei şi obiceiul păgânesc de a se lăsa cinstită ca un idol. Nu trebuia mai mult ca să aprindă iar ura Eudoxiei.

Un nou complot se urzi împotriva neobositului arhiepiscop, pus la cale tot de curtea împărătească, cu ajutorul a doi episcopi cari de data asta îl învinovățiră că el nu funcționează în chip legal, deoarece după canoanele stabilite la sinodul din Antiohia în 341, un cleric caterisit, pentru a-şi putea reocupa slujba, trebue să fie deslegat de un nou sinod. În forma ei, această acuzație părea a fi întemeiată; însă alți 40 de episcopi, partizani ai Sfântului, declarară că

hotărîrile sinodului din Antiohia nu pot fi invocate de nişte ortodocşi, deoarece acel sinod fusese alcătuit din arieni. Toate sforţările acestora de a-l scăpa pe Ioan de o condamnare nedreaptă, rămaseră zadarnice; împăratul era hotărît să-l osândească cu orice preţ şi îi trimese iar ordinul de surghiun, la care Sfântul răspunse: „Numai dela Dumnezeu am primit biserica, şi doar El mă poate alunga din ea", împăratul şovăi, dacă trebue să recurgă la puterea lumească pentru a-l sili pe arhiepiscop să plece; dar episcopii, duşmani lui Ioan, îşi luară în faţa împăratului asupra lor răspunderea osândirii nevinovatului, şi atunci Arcadiu trimise Sfântului din nou porunca de surghiun, aducându-i totodată la cunoştinţă că trei episcopi îşi iau răspunderea ei.

Văzând că dreptatea lui nu poate ieşi deasupra, nevoind să prelungească prea mult suferinţele celor cari sufereau pentru dânsul atâtea prigoniri de aproape zece luni, de când i se dăduse porunca să părăsească Constantinopolul, Sfântul se hotărî să plece, şi pentru a înlătura o răscoală din partea poporului ce era gata să se jertfească pentru el, se duse şi se predete singur în ascuns, pe mâna celor ce aveau să-l ducă la locul de osândă.

Partizanii săi, care nu vroiau să recunoască măsura luată împotriva iubitului şi neasemuitului lor păstor, se numiră Ioaniţi şi avură de răbdat mai mulţi ani de-a-rândul toate asupririle din partea duşmanilor Sfântului. Acesta fu dus mai întâi în Nicea, în Bitinia. Dar pentru că aci se părea că era prea aproape de Capitala, deci încă primejdios prin devotamentul pe care ştia să-l inspire partizanilor săi, duşmanii lui îl osândiră să fie dus şi mai departe, cât mai departe în fundul Asiei, ca să nu se mai ştie nimic de el.

Astfel el fu transportat întâi la Cucus, apoi la Arabissa. Dar şi aici era un adevărat pelerinaj la el; oameni din toate părţile veneau să-l cerceteze şi să-l admire. De aceea se dădu ordinul să fie dus la Pityus în Caucas. Pe drum însă, din pricina oboselilor drumului, poate şi din pricina răului tratament, lângă un sat nemernic din Pont, Comana, se stinse din vieaţă cel mai vestit părinte al Bisericii Răsăritului, la 14 Septemvrie în anul 407.

Ioaniţii, partizanii marelui dispărut, formară o sectă, nevoind să recunoască nedreptatea ce se făptuise faţă de arhiepiscopul osândit fără vină. Ei răbdară cu bărbăţie toate asupririle, chinurile, ba chiar şi moartea din pricina prigonitorilor, şi nu voiră să reintre în sânul Bisericii decât după 30 de ani (în anul 438) când memoria Sfântului fu reabilitată.

Moaştele marelui predicator fură aduse la Constantinopol în acest an şi fură primite cu un alaiu nemaipomenit; mii de bărci ieşiră în întâmpinarea scumpelor relicvii, iar tânărul Teodosiu, fiul lui Arcadiu şi al Eudoxiei, îşi lipi faţa de racla cu moaştele Sfântului stând în genunchi, şi rugându-se de iertare pentru părinţii săi. Papa din Roma nu acordă Patriarhului din Constantinopol voia de a fi considerat ca făcând parte din comunitatea Bisericii, decât cu condiţia ca numele sfântului Ioan să fie pomenit la toate slujbele Bisericii. Şi astfel, deşi târziu, dreptatea ieşi deasupra, repunând în lumina şi gloria meritată pomenirea despre acela care a fost cel mai strălucit apărător al drepturilor şi demnităţii Bisericii, şi o nemuritoare podoabă a amvonului oriental.
Şt. Bezdechi

B. SCRIERILE 1)

1) A se vedea: Joseph Fessler, Institutiones Patrologiae, ed. II de B. Jungmann vol. II, partea I, pag. 80-l31 (S. Ioannis Chrysostomi Opera, character et doctrina), Innsbruck 1892; J. Nirschl, Lehrbuch der Patrologie und Patristik, vol. II, pag. 301-332, Mainz 1883; O. Bardenhewer în Wetzer und Welte's Kirchenlexikon, ed. II, vol. VI, col. 1618-l640, Freiburg 1889; idem, Patrologie, ed. III, pag. 297-314, Freiburg 1910; idem, Geschichte der altkirchlichen Literatur, vol. III, ed. II, pag. 324-361, Freiburg 1923; Joh. Chrysostomus—Baur, în Bibliothek der Kirchenvater, Joh. Chrysostomus, Ausgewahlte Schriften, vol. I, pag. I-LVI, Kempten & Munchen 1915; G. Rauschen, Patrologie, ed. 10 şi 11 de B. Altaner, pag. 246-257, Freiburg 1931.

Dacă înaltele demnități bisericeşti, pe care le-a ocupat sfântul Ioan Gură de Aur şi felul în care el le-a ilustrat, i-au asigurat pentru totdeauna un loc de cea mai mare cinste în istoria bisericii creştine, scrierile sale i-au mărit şi mai mult această reputație atât prin mulțimea lor cât mai ales prin valoarea lor.

Privite din punct de vedere cantitativ, ele întrec cu mult pe ale oricărui alt scriitor bisericesc din răsărit, iar dintre apuseni singur fericitul Augustin se poate pune pe aceeaşi treaptă cu el în această privință ; aceasta, bine înțeles, avându-se în vedere numai scrierile păstrate şi ajunse până la noi, nu şi cele ce s'au pierdut în decursul vremurilor. Din punctul de vedere al calității însă ele sunt cu mult superioare oricăror alte scrieri atât prin forma cât şi prin cuprinsul lor.

Este destul să cităm câteva glasuri autorizate ca să ne putem uşor convinge despre acest adevăr. Aşa sfântul Nil Ascetul, numit şi Nil Sinaitul sau mai exact Nil din Ancira, un ucenic al sfântului Ioan Gură de Aur şi în orice caz unul dintre cei mai desăvârşiți cunoscători ai scrierilor lui, îl numeşte: „lumina cea mai mare şi dascălul lumii întregi, un bărbat cu un talent incomparabil şi cel mai mare orator, care într'un grad mat înalt decât toți cari au trăit înaintea lui şi au înflorit după el, a slăvit învățătura creştină cu farmecul elocvenței sale"(Nilus, epp. lib. II, ep. 263), iar filologul şi lexicograful grec Suidas din secolul al X-lea zice între altele: „Limba sa văjâe mai cu putere decât cascadele Nilului. De la începutul lumii n'a posedat nimeni altul un astfel de talent oratoric, în care el singur era aşa de bogat, ba încă numai el a primit fără exagerare supranumele de Gură de Aur şi orator divin"(Suidas, Lexicon, s. v. Rec. J. Bekker, Berlin 1854). Şi dacă vrem să vedem şi părerile unor autorități mai noi, putem citi pe pa-trologul Nirschl, care-i caracterizează astfel opera lui literară: „O adâncime rară şi o extraordinară bogăție de idei, o claritate minunată, un farmec natural, o nobilă popularitate şi uşurință de pricepere, o putere plină de demnitate, o mare varietate în expunere, toate aceste calități mărite şi mai mult prin curăția şi eufonia exprestunii formează superioritatea neîntrecută a celor mai multe din cuvântările şi scrierile sale" (Nirschl, op cit. vol. II, pag 316 şi urm).

Pentru aceste calități ale lor, aceste scrieri s'au bucurat întotdeauna de cea mai mare prețuire atât din partea cititorilor lor, cât mai ales din partea marilor teologi, care s'au adăpat din plin la izvoarele lor curate şi dătătoare de vieață. Ni se povesteşte în această privință că Toma d'Aquino, marele teolog apusean din veacul al XIII-lea, se exprima adeseori, că el n'ar fi dat în schimb cele 90 omilii la Evanghelia lui Matei nici chiar pentru Parisul întreg, iar Montfaucon, renumitul editor al operelor complecte ale sfântului Ioan Gură de Aur, spune despre aceleaşi omilii, că nu mai există o altă operă de o valoare egală (Idem, ibidem, pag. 306).

Ce vom putea spune apoi despre omiliile la epistola către Romani, despre care chiar Isidor din Pelusium - un alt ucenic al sfântului Ioan Gură de Aur, el însuşi recunoscut ca un maestru literar în genul epistolar şi un renumit exeget în acelaşi timp —scrie în epistola 32 din cartea a V-a a epistolelor sale: „În aceste explicări şi mai ales în cele de la epistola către Romani se găsesc îngrămădite adevărate comori de înțelepciunea lui Ioan cel adânc înțelegător. Eu socotesc anume că, dacă sfântul Apostol Pavel însuşi şi-ar fi explicat epistolele sale în limba atică, n'ar fi făcut-o în niciun alt fel decât aşa cum le-a explicat acest distins şi sfânt dascăl. Atât de desăvârşită este explicarea acestuia ca sens, eleganță şi alegerea potrivită a cuvintelor".

Ca exeget, sfântul Ioan Gură de Aur aparținea şcoalei teologice din Antiohia şi, potrivit principiilor acestei şcoale, căuta să scoată în evidență sensul istoric al textelor biblice. nNiciun părinte bisericesc însă n'a explicat textul sfânt aşa de temeinic şi totodată aşa de abil şi practic ca el şi chiar astăzi omiliile lui sunt încă citite nu numai cu folos şi interes, ci şi cu deplină satisfacțiune, ceea ce nu se poate spune totdeauna despre predicile celorlalft Părinți" (G. Rauschen, Patrologie, ed. III, pag. 139 şi Rauschen— Altaner, op. cit. pag. 250).

Cu explicarea ştiințifică a textului sfânt, el a unit mai întotdeauna şi aplicațiunea morală practică şi în această aplicațiune morală găseşte sfântul Ioan Gură de Aur cele mai frumoase şi mai coapte roade ale exegezei. „Şi tocmai aici dovedeşte şi o virtuozitate cu totul proprie. Nimic nu-l caracterizează pe el aşa de bine ca legătura şi împăcarea dintre ştiință şi vieață, minte şi suflet. Nimeni altul n'a ştiut poate să scoată din textul sfânt …atâta bogăție de idei pentru toate ramurile vieții religioase"(O. Bardenhewer, Geschichte der altkirch lichen Literatur, vol. III, pag. 356), iar „în ceea ce priveşte forma expunerii, modul lui de a vorbi este atât de popular şi limba atât de limpede şi de curată, încât adeseori crezi că asculți pe Demostene" (Nirschl, op. cit. vol. II, pag. 307).

Aceste neîntrecute calități ale lui şi ale scrierilor lui i-au adus încă de la început slava şi cinstea cuvenită din partea contimporanilor săi. Pentru aceea chiar fericitul Ieronim l-a trecut între „bărbații iluştri" ("Viri inlustres" - De viris inlustribus, cap. 129), încă de pe la anul 392, pe când Sfântul se afla deci încă în vieață, iar istoricul Teodoret, episcopul Cirului, l-a lăudat îndată după moarte ca pe un „mare dascăl al lumii întregi"(Ist. bis., cartea V, cap. 34), pe când sfântul Isidor din Pelusium îl numeşte „înțeleptul propovăduitor al tainelor celor nespuse ale lui Dumnezeu"(Epp. lib. II, ep. 268).

Că aşa a fost socotit de la început şi aşa este socotit şi astăzi ne-o dovedeşte de altfel şi nenumărata mulțime de manuscrise, edițiuni şi traduceri, în care s'au păstrat operele sale. Şi ceea ce este de remarcat în deosebi cu privire la autoritatea unanimă de care se bucură sfântul Ioan Gură de Aur ca nimeni altul în întreaga biserică creştină din toate timpurile şi din toate locurile este faptul că el, deşi prin întreaga lui ființă, cum şi prin doctrina lui pur ortodoxă aparține în întregime Bisericii Ortodoxe sau Orientale, cum i se mai zice, este totuşi atât de prețuit şi de venerat chiar şi de Biserica Romano-catolică sau Occidentală, încât nu mai de mult, ci acum o jumătate de veac şi mai bine a fost declarat (în anul 1880) de papa Leon al XIII-lea ca „Patron al predicatorilo"(Nirschl, op. cit. vol. II, pag. 316, nota 3), iar Pius al X-lea l-a decretat la 8 Iulie 1908 în mod oficial ca Patron oficial al predicatorilor (J. Chrys.-Baur, op. cit pag. XLIII).

După ce am arătat acestea în general asupra scrierilor sfântului Ioan Gură de Aur, putem trece acum la enumerarea lor pe scurt, deoarece o arătare mai pe larg a cuprinsului lor se va face la începutul fiecăreia, când îi va veni rândul să fie tradusă şi publicată.

Urmând exemplul lui Palladius (Episcop de Elenopolis în Asia Mică, autor al renumitei Historia Lausiaca — scrisă în anul 420 — şi al tot aşa de renumitului Dialogus de vita sancti Ioannis — scris înainte de anul 425), primul său biograf, împărțim şi noi scrierile sfântului Ioan Gură de Aur în trei mari categorii: tratate, omilii şi epistole.

I. Tratatele

Tratatele sfântului Ioan Gură de Aur au fost alcătuite şi publicate mai toate în Antiohia şi desvoltă anumite teme din domeniul moral şi ascetic. Aşa despre monahism tratează în mod special:

1) Comparație între un rege şi un monah. Autorul ajunge la concluzia că un monah este mai puternic, mai bogat, mai vrednic de cinste, mai viteaz în lupta spirituală şi mai fericit la moarte, decât un rege.

2) Împotriva adversarilor vieții monahale, 3 cărți. Această scriere cuprinde o entuziastă apărare a vieții monahale şi ascetice. Autorul se adresează cu acest prilej şi în mod deosebit părinților de familie din Antiohia, spre a-i determina ca ei să lase pe fiii lor să îmbrățişeze monahismul şi să se folosească astfel de şcoala de înaltă moralitate a monahilor mai ales în timpul plin de tot felul de primejdii al vârstei tinereței. Şcoalele publice se aflau în Antiohia ca şi în mai toate centrele de cultură de pe vremea aceea încă în mâinile păgânilor şi erau în totul contaminate de o imoralitate înspăimântătoare. De aceea pare cu atât mai justificat şi mai întemeiat îndemnul sfântului Ioan Gură de Aur.

3) Îndemnul către Teodor cel căzut, 2 cărți, dintre care numai cea dintâi are forma de tratat, iar cea de a doua este mai mult o epistolă, în ambele îndeamnă el pe prietenul şi tovarăşul său de monahism, să se lase de abaterea în care căzuse, părăsindu-şi vieața monahală din pricina unei femei numită Hermiona. Scrierea avu succesul aşteptat, căci Teodor îşi recunoscu greşeala şi se întoarse iarăşi la mănăstire, ajungând mai târziu chiar episcop al oraşului Mopsuestia în Cilicia.

- Despre feciorie şi înfrânare în general tratează scrierile:

4) Despre feciorie. Aci se desvoltă ideea fundamentală cuprinsă în epistola I către Corinteni, cap. VII: căsătoria este bună, dar păstrarea fecioriei de bună voie este şi mai bună.

5) Către o văduvă tânără, 2 cărți scrise în anii 380 şi 381. Prima este o scriere plină de mângâiere adresată fostei soții a unui bărbat însemnat numit Therasius, a cărui moarte prematură şi neaşteptată o lăsase pe aceasta într'o stare de complectă desnădăjduire. Se arată aci starea de superioritate a văduviei față de greutățile căsniciei şi i se dă sfatul de a nu se mai recăsători. Cartea a doua scrisă în forma unei cuvântări este adresată către văduve în general şi li se dă într'însa sfatul de a rămânea aşa, precum sunt (I Cor. 7, 40).

6) Despre neîngăduita locuire împreună, 2 instrucțiuni pastorale scrise şi publicate îndată după urcarea scaunului patriarhal din Constantinopol, probabil în anul 397. În ele sfântul Ioan Gură de Aur combate răul obiceiu introdus pe alocurea, ca sub pretextul iubirii spirituale de frați şi surori clericii monahi să primească în locuința lor spre împreună viețuire femei dedicate vieții monahale, iar monahiile la rândul lor să primească a locui împreună cu ele monahi. Aceasta viețuire împreună dădu naştere, cum era şi firesc, la diferite bănuieli de păcat. De aceea sfântul Ioan Gură de Aur, în râvna lui apostolică pentru păstrarea moralității celei mai desăvârşite şi ferirea ei de eventuale bănuieli chiar neîntemeiate, combate acest obiceiu în cuvinte aspre şi cu autoritatea lui patriarhală îl interzice prin aceste două pastorale, pe care le trimite întregului cler de sub jurisdicțiunea sa.

- Îndemnuri generale la răbdare şi pocăința cuprind mai ales următoarele:

7) Despre pronia lui Dumnezeu, către monahul Stagirie cel chinuit de demoni, 3 cărți scrise de sfântul Ioan, pe când era încă diacon. Monahul Stagirie, de obârşie nobilă şi bun prieten al sfântului Ioan, era chinuit în singurătatea lui de grele suferințe sufleteşti, care-l aduseseră în stare de complectă desnădejde; chiar gândul sinuciderii se furişase din această pricină în inima lui. În această prea frumoasă scriere, sfântul Ioan arată pe larg, care este scopul şi însemnătatea suferințelor şi pentru ce le îngădue pe ele bunul Dumnezeu, fără ştirea şi voia căruia nu se face nimic în cer şi pe pământ. Cu numeroase pilde culese din istoria sfântă a Vechiului şi a Noului Testament, de la Adam şi până la Pavel, el arata că tocmai cei bine plăcuți lui Dumnezeu au trebuit să-şi petreacă vieața în multe şi grele necazuri.

8) Despre umilință, 2 cărți dedicate la doi monahi prieteni şi anume: una lui Demetrius, iar cealaltă lui Stelechius. Tratează într'însele foarte bine despre necesitatea, ființa şi motivele adevăratei umilințe.

- Despre educația copiilor în familie tratează o minunat de frumoasă cărticică intitulată:

9) Despre trufie şi felul, cum trebue părinții să-şi crească copiii. În partea întâia mai scurtă, autorul tratează despre nebunia şi primejdia, la care duce trufia, arătând-o pe aceasta ca pricină a turburărilor de atunci din Antiohia. Rădăcina ei cea mai adâncă o vede însă autorul în educațiunea de atunci a copiilor, pe ale cărei lipsuri el le dă la iveală în mod amănunțit. În partea a doua expune apoi pe larg principiile, după care trebue să fie educați copiii şi în deosebi băieții.

- Cel mai renumit şi cel mai răspândit dintre toate tratatele sfântului Ioan Gură de Aur este însă cel care tratează:

10) Despre preoție, în şase cărți. El este alcătuit pe timpul când sfântul Ioan era încă diacon şi anume cam între anii 381-385. Are forma unui dialog, ce ar fi avut loc între el şi un oarecare Vasile, prieten din tinerețe al sfântului Ioan. Cuprinsul principal al acestei scrieri îl formează o descriere măreață a preoției creştine făcută cu multă căldură şi însuflețire. Prilejul pentru această scriere l-a oferit împrejurarea că prietenul său Vasile primise a fi hirotonit episcop al unui oraş din Siria, încredințat că şi sfântul Ioan avea să fie hirotonit episcop, când se va ivi o asemenea ocaziune; dar când i s'a oferit sfântului Ioan această demnitate, el a refuzat-o categoric retrăgându-se în singurătate. La zece ani după aceea, el a scris aceste şase cărți despre preoție, în

care se justifică față de acuzațiunile aduse de prietenul său Vasile pentru acest refuz al său şi care îşi are temeiul în teama, pe care sfântul Ioan o avea că n'ar putea corespunde cu destulă vrednicie sfințeniei preoției creştine pentru îndeplinirea căreia se cer mari şi multe calități şi aptitudini. Pe acestea Vasile le poseda ca nimeni altul, sfântul Ioan însă nu. De aceea bine a făcut, zice el, când l-a îndemnat pe Vasile să primească episcopatul şi tot aşa de bine, când, examinându-se pe sine însuşi şi văzându-se că nu este vrednic, a scăpat cu fuga de această sarcină plină de cinste, dar şi de nespuse greutăți.

- Tendințe apologetice urmăresc scrierile:

11) Despre sfântul Vavila şi împotriva lui Iulian şi a păgânilor. Aici se face o frumoasă descriere a martiriului sfântului Vavila, episcopul Antiohiei, cum şi a minunilor, ce s'au întâmplat cu prilejul transportării moaştelor sale. Iulian Apostatul poruncise la anul 362 ca osemintele sfântului Vavila să fie îndepărtate din biserica, care adăpostea aceste sfinte moaşte în dumbrava Daphne de lângă Antiohia, spre a reînvia acolo vechiul cult al lui Apollo şi al Dianei. În timpul transportării raclei cu sfintele moaşte cum şi după aceea s'au întâmplat acolo mai multe minuni. Aşa d. p. la 24 Oct. 362, templul lui Apollo a fost cuprins şi mistuit de flăcări. Creştinii văzură în faptul acesta o răzbunare a cerului şi o izbândă a sfântului Vavila. De aci sf. Ioan ia prilej spre a dovedi puterea de neînvins a creştinismului şi slăbiciunea pâgânismului, făcând observațiunea că aceste minuni au fost semne de avertizare pentru Iulian, ca să nu mai încerce să restaureze păgânismul, dar cu toate aceste semne el a rămas tot vrăjmaş religiunii creştine şi pentru aceea Dumnezeu l-a pedepsit în curând cu moartea.

12) Dovedire împotriva Iudeilor şi a păgânilor, că Hristos este Dumnezeu. Se dovedeşte într'însa într'un chip foarte reuşit dumnezeirea lui Hristos prin arătarea, că s'au împlinit atât proorociile Vechiului Testament cât şi ale Mântuitorului Însuşi, scoțându-se în evidență mai ales cele privitoare la marea şi repedea răspândire a creştinismului, cum şi cele referitoare la distrugerea templului din Ierusalim şi a împrăştierii poporului iudeu.

- Pline de adevărată mângâiere duhovnicească sunt în fine următoarele două. scrieri adresate din exil, în anii 405 şi 406, fiilor săi duhovniceşti rămaşi în patrie:

13) Nimeni altul nu poate aduce vătămare cuiva, ci numai el însuşi. O prea frumoasă scriere, în care se desvoltă tema, că nicio prigonire sau nedreptate, nicio pierdere sau nenorocire abătută asupra cuiva, ba nici chiar moartea nu poate face pe un om nefericit, ci numai el însuşi îşi poate aduce adevărata nenorocire asupra lui şi anume atunci, când el, părăsind pe Dumnezeu, uită, care este scopul, pentru care a fost creat şi care-i este izvorul adevăratei fericiri.

14) Către cei ce se supără din pricina nenorocirilor, pe care le îndură. Multă întărire morală şi mângâiere sufletească aduce aici sf. Ioan Gură de Aur, când spune, că toate planurile lui Dumnezeu sunt îndreptate spre binele şi fericirea noastră, chiar .i acelea, pe care din pricina adâncimii lor nu le putem pătrunde cu mintea noastră cea mărginită. Pentru aceea El îngădue ca Biserica să aibă de luptat cu ereziile, iar oamenii buni şi evlavioşi să îndure necazuri şi nenorociri, căci pe toate acestea El le îndrumează ca să le slujească lor spre bine.

Ambele aceste scrieri sunt alcătuite, cum arătarăm mai sus, din exil cu puțin timp înainte de moartea sfântului Ioan şi ne fac dovada despre liniştea sufletească a acestuia şi desăvârşita lui supunere față de voința lui Dumnezeu, chiar atunci când el era părăsit aproape de lumea întreagă, chinuit de multe suferințe trupeşti şi cuprins din toate părțile de nespuse greutăți.

II. Omiliile

Cea mai mare parte din scrierile lăsate de sfântul Ioan Gură de Aur o formează omiliile sale, adică acele cuvântări, în care el a explicat poporului, pe care-l păstorea, aproape întreaga Sfântă Scriptură. Aceste omilii ale sale prezintă următoarele note caracteristice: Ca ucenic al şcoalei din Antiohia, sfântul Ioan caută să explice într'însele sensul istoric sau literal al textelor biblice după principiile acestei şcoale. Fiecare omilie se împarte ca formă în două părți distincte: Prima se ocupă cu explicarea textelor alese din Sfânta Scriptură până la cele mai mici amănunte, iar cea de-a doua cuprinde pareneza, adică aplicațiunea morală, ambele părți fiind alcătuite într'o formă ştiințifică populară, dar cu atâta măestrie, încât arta elocvenței şi a interpretării scripturii apar aci împerechiate în cel mai reuşit chip şi sfântul Ioan Gură de Aur ne apare dintr'însele tot atât de mare ca exeget ştiințific, cât şi ca predicator practic (Vezi Nirschl, op. cit pag. 305 şi urm.).

În ceea ce priveşte textul, în care ne sunt păstrate aceste omilii, cum şi al celorlalte cuvântări ale sale în genere, nu se poate preciza cu siguranță, dacă el este întocmai aşa cum a ieşit din gura sau din pana sfântului Ioan sau dacă pe alocurea el a mai fost modificat câte puțin de stenografii, cari fiind față au aşternut în scris cele rostite liber de către marele predicator. Unele dintr'însele ne prezintă apoi oarecare indicii, că-şi datorează forma lor actuală unor prieteni şi admiratori, cărora sfântul Ioan le încredințase numai nişte însemnări sau note de cele rostite, dar pe care ei le-au dat publicității în forma lor actuală cu contribuțiuni proprii mai mult sau mai puțin întinse, pe când altele, cum sunt d. p. cele dela jumătatea a doua din comentarul la profetul Isaia, se găsesc şi astăzi numai în forma unor scurte schițe sau însemnări (Vezi Chryi.-Baur, op. cit pag. XXXVII şi urm).

Omiliile sf. Ioan Gură de Aur se pot împărți şi ele, la rândul lor, tot în trei mari categorii: omilii exegetice la diferite cărți din Sfânta Scriptură, adică comentarii biblice în formă de omilii, omilii sau predici grupate în anumite serii sau cicluri şi omilii sau predici singuratice.

A. Comentarii biblice în formă de omilii

a) La Vechiul Testament:

1) 67 omilii la cartea Facerii. Acestea au fost ținute în Antiohia probabil cu oarecare întrerupere în anii 386-388, după părerea cea mai» nouă susținută de Chrys.-Baur (Op. cit. p. XXXVIII), cel mai bun cunoscător în timpul de față al operilor şi al epocii sfântului Ioan Gură de Aur în general, pe când Tillemont şi Montfaucon credeau, că au fost ținute în anul 395, iar Rauschen în 388 (Bardenhewer, Geschichte der altkirchlichen Literatur, vol.III, p. 336). Ele explică întreaga carte a Facerii împărțită în pericope, dar tratează mai amănunțit despre cele şase zile ale creațiunii, despre Adam, despre Noe şi despre patriarhii Avraam, Isaac şi Iacov.

Alte 9 omilii, ținute în timpul postului celui mare din anul 386, tratează câteva părți mai importante tot din cartea Facerii, cum e de pildă textul: „Să facem pe om după chipul şi după asemănarea noastră” (Fac. 1, 26).

2) 58 omilii la 58 psalmi şi anume: 4-12, 43-49, 108-117, 119-150. Aceste omilii, în care el explică pe scurt, dar cu multă iscusință cuprinsul psalmilor respectivi, scoțând în evidență învățăturile lor mărețe pentru vieața morală a creştinului, „pot fi socotite cu drept cuvânt între cele mai bune lucrări ale predicatorului cum şi ale exegetului”(Idem, ibidem).

3) La profeți sunt 2 omilii, care tratează în general Despre întunecimea profețiilor, şi un comentar la Isaia, care explică primele capitole, ajungând până la cap. VIII, 10.
Un alt comentar aproape complect - lipsindu-i numai introducerea şi încheierea — tot la Isaia, ne este păstrat numai în limba armeană. Fragmente de comentarii mai avem apoi la Ieremia, la Daniil, la Iov, la Pildele lui Solomon etc.

- Mult mai numeroase şi mai amănunțite sunt însă explicările făcute

b) La Noul Testament:

1) 90 omilii la Sfânta Evanghelie după Matei, ținute în Antiohia, după Baur în anii 386 şi 387, iar după Bardenhewer pe la 390. Sfântul Ioan Gură de Aur expune într'însele minunat de frumos învățăturile moralei creştine (Despre valoarea lor vezi mai sus; pag. XXVI).

2) 88 omilii la Sfânta Evanghelie după Ioan, ceva mai scurte decât cele de mai sus şi-având ici şi colo un caracter polemic îndreptat împotriva Anomeilor.

3) 55 omilii la Faptele Apostolilor, ținute în anul 400 sau 401 în Constantinopol. Au un stil mai puțin elegant, întru cât se găsesc aşa cum au fost prinse de stenografi, fără a mai fi revăzute de marele predicator.

4) Omilii la toate epistolele sf. Apostol Pavel, dintre care cele de la epistola către Romani sunt unanim recunoscute ca cea mai bună lucrare de acest fel din întreaga literatură a bisericii vechi (Vezi mai sus; pp. XXVI şi urm. şi Chrys.-Baur, op. cit. p. XXXIX).

B. Cicluri de omilii sau predici

Pe lângă explicările de felul celor arătate până aci la anumite cărți sau părți din Sfânta Scriptură merită o deosebită amintire şi anumite omilii sau predici grupate în serii. Dintre acestea cele mai însemnate sunt:

1) 21 omilii despre statui, ținute către poporul din Antiohia în anul 387. Aceste strălucite cuvântări (Despre prilejul lor vezi mai sus: pp. XI—XIII) i-au asigurat tânărului predicator un renume mondial şi i-au păstrat pentru totdeauna deschise urechile şi inimile întregului popor din Antiohia (Bardenhewer, op. cit. p. 342 şi urm).

2) 7 omilii despre laudele, ce i se cuvin sfântului Apostol Pavel, de care sfântul Ioan părea foarte apropiat prin întreaga lui ființă. Ele au fost ținute în Antiohia la un timp, ce nu se poate preciza mai amănunțit, şi sunt un monument neperitor de înalta admirațiune şi adânca venerațiune, pe care autorul le simțea față de marele apostol al neamurilor. Citind aproape fără încetare scrierile acestuia şi alegându-şi-l oarecum ca pildă de urmat pentru sine, iar prin neîntrerupta citire a scrierilor lui închipuindu-şi-l parcă întotdeauna prezent înaintea ochilor săi, el a reuşit să ne dea un tablou atât de frumos, atât de complect şi atât de impozant despre sublima personalitate şi măreața activitate a acestuia, cum nimeni altul n'a putut şi nu va putea cândva să mai facă vreunul asemănător (Vezi Nirschl, op. cit. p. 308 şi urm).

De aceea aceste omilii s'au bucurat de la început de admirațiunea tuturor celor ce le-au citit sau ascultat. Ba încă un vechiu traducător al lor în limba latină, anume Anianus, credea că aici sfântul Pavel nu a fost numai descris, ci chiar sculat oarecum din mormânt spre a da din nou o pildă vie de perfecțiune creştină (Bardenhewer, op. cit. p. 342).

3) 12 omilii, împotriva Anomeilor, despre cel necuprins. În ele autorul susține împotriva Eunomienilor şi a Anomeilor în genere că Dumnezeu nu poate fi pătruns de mintea omenească, iar Fiul este de aceeaşi ființă cu Tatăl şi nu neasemenea Tatălui, cum susțineau aceştia. Primele zece omilii au fost ținute la Antiohia în anii 386-387, iar ultimele două la Constantinopol.

4) 8 cuvântări împotriva Iudeilor, ținute de asemenea în anii 386-387 în Antiohia, sunt îndreptate nu atât împotriva Iudeilor cât mai ales împotriva creştinilor, cari țineau împreună cu Iudeii unele dintre sărbătorile acestora, ca d. p. sărbătoarea Anului Nou, a împăcării, a Corturilor etc. sau serbau Fastele creştin la 14 Nisan, adică odată cu Iudeii.

5) 5 omilii despre Ana, mama lui Samuil, pe care el o laudă ca un model de mamă şi ia de aci prilej de a da învățături şi sfaturi despre creşterea şi educațiunea copiilor în general. Au fost ținute la Antiohia în primăvara anului 387.

6) 3 omilii despre David şi Saul, în care proslăveşte virtutea blândeței şi a iubirii de vrăjmaşi. Au fost ținute în Antiohia în vara anului 387.

7) 6 omilii despre Ozia şi despre serafimi, în care el explică vedenia proorocului Isaia despre serafimi (Is. c. 6) şi dovedeşte că Dumnezeu nu poate fi cuprins în ființa Lui nemărginită de către mintea omenească cea mărginită. Luând prilej de la istoria regelui Ozia tratează apoi despre demnitatea şi puterea preoției în general.

8) 9 omilii despre pocăință, ținute la diferite timpuri şi de abia mai târziu unite într'un ciclu. Tratează despre necesitatea şi felurile pocăinței într'un mod atrăgător şi mişcător.

9) 3 omilii despre diavolul, cuprinzând învățături, cum să ne ferim de a cădea în păcate, când suntem ispitiți de diavolul. Sunt ținute de asemenea la Antiohia într'un timp, care nu se poate preciza mai de aproape.

10) 2 omilii (cateheze) către cei ce vin să se boteze. Sunt ținute tot la Antiohia în timpul postului mare din anul 388 sau 389. Se arată aci, ce este botezul, care este puterea lui, care sunt numirile,

ce i se dau. Creştinii trebue nu numai să asculte, ci să şi urmeze sfaturile preotului. Orice om, fără excepţie, poate şi trebue să ducă o vieaţă virtuoasă.

11) 7 omilii despre săracul Lazăr şi bogatul nemilostiv, ţinute la Antiohia probabil în anul 388. Dintre păcătoşi, zice sf. Ioan aci», unii se pedepsesc şi aici pe pământ şi în lumea cealaltă, alţii numai aici pe pământ, iar alţii numai pe lumea cealaltă. Bogatul nemilostiv face parte dintre aceştia de pe urmă. Se scot în evidenţă virtuţile lui Lazăr şi viţiile acestuia. Oamenii trebue judecaţi numai după valoarea lor internă şi nu după aparenţa exterioară.
Lăsăm la o parte alte cicluri de predici şi omilii mai puţin însemnate.

C. Predici singuratice

Foarte mare este şi numărul predicilor ţinute la diferitele sărbători ale anului bisericesc, cum şi al cuvântărilor ţinute la diferite ocaziuni şi împrejurări din vieaţă. Dintre cele dintâi sunt mai renumite: predica de la Naşterea Domnului ţinută la 25 Decemvrie 386, cea de la Botezul Domnului ţinută la 6 Ianuarie 387, apoi două predici la Învierea Domnului, două la Înălţarea Domnului, două la Pogorîrea Duhului Sfânt, cum şi multe alte panegirice la sărbătorile sfinţilor din calendarul creştin. Dar reputaţia cea mare de orator neîntrecut i-au câştigat-o sfântului Ioan mai ales cuvântările sale ocazionale. Între acestea se disting în primul rând cele două cuvântări în favoarea lui Eutropiu, ţinute - prima la 17 Ianuarie, iar cea de-a doua cu câteva zile mai târziu - în anul 399, ambele adevărate minuni de elocventă, cum se exprimă unul dintre traducătorii lor mai recenţi (Mathias Schmitz în Ausgewahlte Schriften des heiligen Chrysoatomus, vol. III, Kempten, 1879, pag. 427 şi urm). „Desigur niciodată nu s’a predicat poporului creştin atât de mişcător şi de impresionant nimicnicia fericirii şi puterii pământeşti (Rauschen - Altaner, op. cit. pag. 251), ca în aceste cuvântări ale sfântului Ioan Gură de Aur. Merită în fine să fie scoase în evidenţă prima predică ţinută de el cu prilejul hirotoniei lui ca preot în anul 386 - „un frumos monument nu numai de elocvenţa, cu care era înzestrat de Dumnezeu, ci şi de umilinţa creştină, de care era pătruns”(M. Schmitz, op. cit. p. 401) -, apoi cuvântarea înainte de plecarea sa în exil şi cea după întoarcerea din exil etc.

III. Epistolele

Sunt în număr de aproape 240 şi sunt scrise mai toate în timpul celui de-al doilea exil al său. Cuprind mai ales îndemnuri la întărirea în credinţă şi mângâieri adresate fiilor săi duhovniceşti - clerici şi mireni - rămaşi în patrie. Cele mai frumoase şi mai însemnate dintre ele sunt cele 17 epistole adresate sfintei diaconiţe Olimpia.

Notă. Tradiţiunea bisericească a atribuit încă din vechime sfântului Ioan Gură de Aur şi alcătuirea unei sfinte Liturghii, ce-i poartă numele şi care se săvârşeşte în Biserica Ortodoxă în mai tot timpul anului. Ea este o prescurtare şi prelucrare din Liturghia sfântului Vasile cel Mare.

*   *   *

Ediţiuni complecte:

Fronton Ducaeus et G. Morelus, gr. et lat., 12 vol. 2°, Paris 1609-1636, retipărite la 1698 la Frankfurt pe Main, 1701 la Maienţa, 1723 la Frankfurt şi Amsterdam.

Savilius, gr., 8 vol. 2°, Etonae (Eton, lângă Windsor, în Anglia) 1612.

Bernh. de Montfaucon, gr. et lat., 13 vol. 2°, Paris. 1718-1738, retipărite la Veneția de mai multe ori: 1734-1741, 1755 şi 1780 (de data aceasta în 14 vol. 4°). O nouă edițiune a acesteia, editio Parisina altera emendata et aucta, apăru între anii 1834-1839 la Paris în 13 vol. 4°.

Edițiunea lui Montfaucon fu retipărită şi de Migne în marea sa colecțiune: Patrologiae cursus completus, Series graeca vol. 47-64 (18 vol. 4°) mărita cu un bogat „Supplementum", care este însă alcătuit cu prea puțin simț critic. Cele 90 omilii la Sfânta Evanghelie după Matei le redă Migne nu după Montfaucon, ci după edițiunea separată a acestora - mult mai bună - făcută de Field (Cambridge l839)

J. Bareille, Paris 1865-1873, ne dă în 19 vol. 4° o nouă retipărire a textului grec împreună cu o traducere franceză.

Biografii:

L. de Tillemont, Memoires pour servir a l'histoire ecclesiastique des six premiers siecles, tom. XI, pag. 1-405, Paris 1706.

I. Stilting, De S. Ioanne Chrysostomo Episcopo Constantinpolitano et Ecclesiae Doctore, commentarius historicus = Acta Sanctorum Sept. IV, pp. 401-709, Antwerpen 1753.

A. Paech, St. Jean Chrysostome, ed. 5. Paris 1905.

A. Neander, Der heilige Joh. Chrysostomus und die Kirche, besonders des Orients, in dessen Zeitalter, 2 vol. ed, 4. Berlin 1858.

A, Chr. Papadopulos, Alexandria 1908.

I. Chrys.-Baur, St. Jean Chrysostome et ses oeuvres dans l'histoire litteraire, Louvain 1907.

Idem, Der heilige Johannes Chrysostomus und seine Zeit, 2 vol. 1929 şi 1930. Aceasta de pe urmă este nu numai cea mai nouă şi mai complectă, dar şi cea mai bine întocmită biografie a sfântului Ioan Gură de Aur, fiind la înălțimea cercetărilor ştiințifice din timpul de față.

Monografii:

1) cu privire la elocventa sa:

P. Albert, St. Jean Chrysostome considere comme orateur populaire, Paris 1858.

J. Lutz, Chrysostomus und die ubrigen beruhmtesten kirchlichen Redner alter und neuer Zeit, Tubingen 1846.

L. Ackermann, Die Beredsamkeit des heiligen Johannes Chrysostomus, Wurzburg 1889.

H. Degen, Tropen der Vergleichung bei Joh. Chrysostomus, 1921.

B. Kuhn, J. Chrysostome et la predication, 1929.

2) cu privire la doctrina sa:

Th. Forster, Chrysostomus în seinem Verhaltnis zur antiochenischen Schule, Gotha 1869.

S. Haidacher, Die Lehre des hl. Joh. Chrysostomus uber die Schriftinspiration, Salzburg 1897.

J. Juzek, Die Christologie des hl. Joh. Chrysostomus, Breslau 1912.

A. Nagle, Die Euharistielehre des hl. Joh. Chrysostomus, des Doctor Euharistiae, Freiburg i. Br. 1900.

Pr. M. Pâslaru

PREDICA a I-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a I-a

ŢINUTĂ ÎN ANTIOHIA, ÎN „BISERICA VECHE", CÂND ERA PREOT, ASUPRA VERSETULUI ACELA AL APOSTOLULUI (I TIM. 5, 23): SĂ TE FOLOSEŞTI DE PUŢIN VIN DIN PRICINA STOMACULUI TĂU ŞI A BETEŞUGURILOR TALE

Câteva zile înainte de răscoală, ce are loc la 26 Februarie 387

1. Aţi auzit glasul apostolic, goarna cerească, lyra spirituală? Căci ca şi o goarnă, ea, răsunând cumplit şi războinic, înspăimântă pe duşmani, iar sufletele descurajate alor săi le înaltă şi, umplând de o mare încredere pe acei cari o ascultă îi face să fie nebiruiţi de diavol; şi iarăşi ca o lyră bucurându-i cu multă desfătare, aţipeşte bolile cugetărilor deşarte şi odată cu plăcerea ne aduce un mare folos. L-aţi auzit astăzi vorbind cu Timotei despre multe lucruri trebuincioase. Căci i-a scris despre hirotonisiţi zicând: (I Tim, 5, 22). „Să nu pui asupra nimănui mâinile în pripă, şi să nu te împărtăşeşti de păcate străine". Şi arată primejdia de nesuferit a unei asemenea nelegiuiri, dovedind că unii pentru relele săvârşite de alţii, vor răbda pedeapsa împreună cu aceia înşişi, pentru că prin hirotonisire le dau putinţa de a păcătui. Şi apoi zice iarăşi: „Foloseşte-te de puţin vin din pricina stomacului tău şi a deselor tale slăbiciuni" şi ne-a vorbit azi de supunerea slugilor, de sminteala zgârciţilor, de trufia bogaţilor şi de multe altele. Şi fiindcă nu

putem să stăruim asupra tuturor, ce vreți mai în deosebi să alegem din cele pomenite de el, spre a vorbi dragostei voastre? Căci ca şi într'o livadă văd multe şi felurite flori ale citirii, o mulțime de trandafiri, mulți toporaşi şi nu mai puțini crini; şi încă văd împrăştiată multă şi felurită roadă a duhului şi multă mireasmă; şi nu numai livadă, ci un paradis e citirea sfintelor Scripturi, căci aceste flori n'au numai miros gol, ci şi roadă care poate hrăni sufletul.

Aşadar care dintre lucrurile pomenite vreți să le punem azi la mijloc? Vreți să vorbim de ceea ce pare că e mai uşor şi mai lesne de înțeles? Eu aşa socotesc, şi ştiu bine că şi voi tot astfel. Dar ce e mai uşor decât celelalte? Ce altceva decât aceea ce pare uşor de spus şi de priceput pentru oricine? Ce anume? „Foloseşte-te de puțin vin din pricina stomacului tău şi a deselor tale slăbiciuni”. Hai să cheltuim toată cuvântarea noastră pentru această zicală. Şi facem asta nu din dorința de slavă şi nici din năzuința de a-mi arăta talentul de vorbire (căci vorbele spuse nu-s ale noastre, ci aceea ce ne va fi insuflat Duhul Sfânt), ci ca să scuturăm pe ascultătorii mai lenevi şi ca să le dovedim cât de mare e comoara Scripturilor şi că nu se poate lăsa ceva la o parte fără a ne primejdui. Căci dacă această zicală e simplă şi scurtă, şi părând multora că nu cuprinde nimic trebuincios, ea, după cum vom vedea, ne dă prilejul multor bogății şi pricină de o foarte adâncă filosofie; cu mult mai mult decât acelea, care la prima privire îşi arată belşugul lor, ea va umple de comori nesfârşite pe acei cari vor fi cu luare aminte.

Aşadar să nu nesocotim nici acele spuse din Scriptură, care ne par mai mărunte. Căci şi ele sunt din harul Duhului şi harul Duhului nu e niciodată mărunt şi josnic, ci totdeauna mare şi minunat şi vrednic de dărnicia celui ce ni-l hărăzeşte. Să nu ascultăm deci cu nepăsare, căci şi acei cari supun focului zgura după ce au aruncat-o in cuptor, nu culeg numai bucățile mari de aur, ci şi fărâmițele cele mai mici cu foarte mare grijă. Deoarece, aşadar, şi noi supunem focului aurul scos din minereul apostolic, nu aruncându-l în cuptor, ci vârându-l în cugetarea sufletului nostru, nu aprinzând flăcări, ci stârnind focul spiritului, să culegem şi firişoarele cele mici cu mare hărnicie. Căci deşi cuvântul e mic, virtutea lui e mare; ca şi nestimatele care şi-au prețul nu după mărimea trupului, ci după frumusețea firii lor, tot aşa şi citirea Sfintelor Scripturi, învățătura din afară (1) întinzându-ne înainte multe vorbe goale, şi vârând în urechile ascultătorilor multe nimicuri, îi trimete cu mâinile goale fără ca aceştia să se fi ales cu vreun folos, nici mare, nici mic; Harul Duhului nu astfel, ci cu totul dimpotrivă, prin cuvinte mărunte, aduce celor ce-i ies în cale, filosofia, şi adesea e deajuns să culegem de aici un singur cuvânt ca să avem merinde pentru întreaga vieață.

2. Pentru că atât de mare e bogăția, să ne desmeticim, şi cu minte trează să primim cele spuse, căci mă pregătesc să cobor cuvântarea la o mare adâncime. Această predică li s'a părut multora oarecum de prisos şi netrebuincioasă şi ei spun astfel: Timotei nu putea să priceapă de la sine că trebuie să se folosească de vin, ci a aşteptat ca să învețe acest lucru de la un învățător? Dar învățătorul nu numai i-a poruncit acest lucru, ci l-a pus şi în scris ca să-l sape ca şi într'un stâlp de aramă în scrisoarea trimisă către el; şi nu s'a sfiit să scrie aşa ceva într'o scrisoare deschisă către şcolarul său? Prin urmare, ca să afli că acest sfat nu e de prisos dar e chiar trebuincios şi foarte folositor, şi că nu de către Pavel, ci de harul Duhului Sfânt s'a făcut ca acest lucru, nu numai să se spuie, dar chiar să fie pus în scris ca prin scrisoare să ajungă la toți urmaşii; vom veni la dovada însăşi, căci — după cele spuse — unii se îndoiesc şi de alt lucru nu mai puțin însemnat, întrebându-se pe sine de ce a îngăduit Dumnezeu ca un om ce avea o astfel de putere şi ale cărui oase şi moaşte alungau pe demoni, să ajungă la o aşa mare mâhnire? Şi el nu bolea uşor,

ci mereu ş fără încetare, iar suferințele lui erau continue şi urmându-se una după alta, nelăsându-i nici măcar răgaz să răsufle. Şi de unde se vede aceasta? Din ceea ce a scris Pavel Căci n'a zis: „Din pricina suferinței", ci „din pricina suferințelor", Şi n'a spus numai: „Din pricina suferințelor" ci arătând neîncetarea lor zicea: „Desele tale suferințe". Să audă aceia cari, pradă fiind unei lingori îndelungate, se mâhnesc şi se desnădăjduesc. Şi aici nu cercetăm numai, de ce el, care era sfânt, bolea, şi bolea aşa de des, dar şi pentru că treburile obşteşti ale întregului pământ îi erau lui încredințate; căci, dacă el ar fi unul din aceia, cari s'au retras pe vârful munților, şi care în singurătate şi-au durat chiliile lor, alegându-şi o vieață slobodă de trebi, nu ar fi aşa de grea întrebarea, dar că el, fiind în mijlocul treburilor, fiindu-i încredințată grija atâtor Biserici, şi cârmuind cu hărnicie şi zel atâtea neamuri şi cetăți şi întreg pământul, a fost supus nevoii de a suferi, aceasta e ceea ce poate să umple de uimire pe cei ce nu iau seama. Căci, zic ei, el trebuia să fie sănătos, dacă nu pentru sine, cel puțin pentru alții. El era un foarte bun voevod; războiul era purtat de el, nu numai împotriva necredincioşilor, ci şi împotriva demonilor şi a diavolului însuşi. Toți duşmanii îl încolțeau cu mare turbare din toate părțile, risipindu-i oastea şi pe mulți luându-i robi; şi el trebuia pe nenumărați oameni să-i aducă înapoi la adevăr: şi el bolea. Căci chiar dacă, zice-se, prin aceasta nu se aducea treburilor nici o pagubă, dar boala singură era de ajuns ca să facă pe credincioşi mai nepăsători şi mai leneşi. Căci dacă ostaşii, văzând pe generalul lor țintuit la pat, pregetă şi sunt mai zăbavnici la luptă, era cu mult mai firesc ca credincioşii, văzând pe învățătorul lor, care făcuse atâtea minuni, bolind întruna şi suferind de beteşug trupesc, să cadă în păcat omenesc. Şi nu numai atât, dar pe lângă cele spuse, cei cari se îndoiesc îşi mai pun o întrebare: din ce pricină nici el însuşi, când s'a văzut în aşa stare, şi nici învățătorul lui nu l-a vindecat? Ci ei înviau pe morți, alungau demonii, biruiau lesne moartea, numai trupul suferind nu îl îndreptau, iar cei cari față de trupurile străine, şi ca vii şi ca morți, au arătat atâta virtute, nu puteau să-şi lecuiască stomacul bolnav; şi ceea ce e mai mult, Pavel nu se sfieşte şi nu se ruşinează, după atât de multe şi mari minuni, pe care le-a săvârşit chiar cu vorba goală, să scrie lui Timotei, ca să caute leacul în vin. Nu că ar fi ruşine să bei vin: oh, nu! astea sunt învățături de eretici, dar pentru că nu socotea că e o ruşine să nu poți întrema un mădular bolnav fără ajutorul vinului. Ba încă aşa de puțin s'a ruşinat, că a făcut acest lucru limpede şi pentru toți urmaşii. Vedeți la ce adâncime am ajuns cu cuvântarea? Cum se face că ceea ce pare aşa de neînsemnat, stârneşte atâtea întrebări nenumărate?

3. Haide să aducem acum şi deslegarea. Căci de aceea ne-am scoborît la aşa adâncime, ca trezind mintea noastră, să vă punem cugetul la adăpost Insă, mai înainte de a da un răspuns acestor întrebări, să-mi dați voie să vă vorbesc ceva despre virtuțile şi grija lui Pavel. Cine a fost mai plin de dragoste ca acela care, deşi era despărțit prin o aşa mare depărtare şi împresurat de atâtea trebi, purtă atâta grijă de sănătatea stomacului prietenului său şi îi scrise cu atâta luare aminte despre felul cum trebue să vindece boala? Şi ce se poate potrivi cu virtutea lui Timotei, care atât disprețuia moliciunea şi îşi râdea de masa bogată, încât a căzut la boală din pricina prea marei asprimi a traiului şi a postului prea îndelungat? Şi că nu din firea lui era astfel, ci că din pricina postului şi a apei ajunsese aşa, puteți să-l auziți pe Pavel care spune limpede aceasta. Căci n'a zis numai: „Bea puțin vin", ci după ce a spus mai întâi: „Nu mai bea apă", apoi i-a dat sfatul să bea vin. Şi acest „mai" înseamnă că până atunci (Timotei) băuse apă, şi de aceea se betejise. Cine nu s'ar minuna de înțelepciunea şi luarea lui aminte? Atinsese chiar cerurile, ajunsese la culmea virtuții; şi despre aceasta dă mărturie învățătorul lui când spune: „v'am trimes pe Timotei, care e fiul meu iubit şi credincios întru Domnul" (I Cor. 4, 17). Şi când Pavel îl numeşte fiu, şi încă fiu

iubit şi credincios, aceste vorbe sunt de ajuns ca să-i dovedească virtutea. Căci judecăţile sfinţilor nu se fac nici din ură, nici din părtinire, slobode fiind de orice părere dinainte făcută.

Timotei n'ar fi fost aşa de fericit dacă de la natură ar fi fost fiul lui Pavel, pe cât e acum de vrednic de mirare, pentru că, nefiind legat de dânsul prin nici o legătură a cărnii, a făcut să fie înfiat de către el prin înrudirea după religie, păzind cu luare aminte, întru toate, deprinderile înţelepciunii aceluia (a lui Pavel). Şi precum viţelul înjugat cu taurul trage jugul, aşa trăgea el jugul împreună cu acela pe toată faţa pământului, şi nu se da nicăieri înapoi din pricina vârstei, ci năzuia, ca să se întreacă in râvnă cu râvna învăţătorului. Şi mărturie despre aceasta ne dă iarăşi Pavel când spune: (I Cor, 16,10—11). „Nimeni să nu-l nesocotească pe el căci el împlineşte, ca şi mine, munca Domnului." Vedeţi cum spune că râvna lui e la fel cu a sa? Şi apoi, ca să nu pară că spune aceasta din părtinire, ia ca mărturii despre virtutea fiului său pe chiar ascultători, zicând astfel: „Adeverinţa Iui o cunoaşteţi, pentru că a slujit cu mine în Evanghelie, cum slujeşte un fiu tatălui; voi aţi avut prilej să cunoaşteţi virtutea Iui şi sufletul lui încercat."

Şi cu toate că se suise la o aşa înălţime de virtuţi, totuşi nu se încredea, ci era cuprins de teamă şi îngrijorare; de aceea postea cu luare aminte şi n'a păţit ca mulţi alţii, cari după ce s'au dedat postului zece sau douăzeci de luni, deodată se lasă în totul moliciunii. Dar el n'a păţit nicidecum aşa ceva şi nici n'a zis in sine: Ce mai am acum nevoie de post? Am ieşit biruitor, am invins dorinţele, mi-am ucis trupul, am înspăimântat pe demoni, am alungat pe diavol, am înviat pe morţi, am vindecat pe leproşi, sunt groaznic pentru puterile duşmane: ce mai am nevoie de post şi îndreptare de aci încolo? N'a zis şi nici n'a cugetat aşa ceva, ci cu cât îşi sporea mai mult meritele, cu atât se temea şi tremura mai mult şi aceasta era înţelepciunea pe care o învaţă de la dascălul său. Căci el, fiind răpit în al treilea cer, şi, dus fiind în paradis, după ce a auzit cuvintele nespuse şi a luat parte la astfel de taine, străbătând tot pământul ca şi cum ar fi avut aripi, astfel scria către Corinterii (I Cor. 9, 27): „Mi-e teamă, că după ce voiu fi propovăduit altora, să n1ajung eu însumi nevrednic." Dacă deci chiar Pavel după atât de multe şi mari merite se temea, el care a putut spune: „Lumea s-a răstignit pentru mine, şi eu pentru lume" (Gal. 6, 14), cu mult mai mult trebuie să ne temem noi, şi cu atât mai mult, cu cât vom fi cules mai multe merite, căci cu atât mai aprig se face diavolul şi mai sălbatic, culcat ne va vedea orânduindu-ne vieaţa cu mat multă hărnicie; când va vedea strânse greutatea şi marea mulţime a virtuţii noastre, atunci va năzui mai mult să ne pregătească pieirea. Căci când un om de rând şi josnic se poticneşte şi cade, nu aduce aşa de mare pagubă vieţii obşteşti; însă cel aşezat ca într'un vârf înalt al virtuţii, şi cunoscut şi văzut de toţi şi de toţi admirat, când cade ispitit fiind, aduce după sine mare pierdere şi ruină, nu atât fiindcă a căzut din înălţime, ci fiindcă a făcut să pregete pe mulţi alţii care-şi aveau privirile ţintite către dânsul. Şi precum în trup, orice alt mădular, vătămat fiind, nu aduce prea mare pagubă, însă dacă orbesc ochii sau se vatămă capul, întreg trupul ajunge nefolositor; tot astfel trebuie să spunem despre sfinţi şi cei cari şi-au câştigat mari merite: când ei se sting, când se întinează cu vreo pată, aduc o pagubă de nesuferit întreg trupului celuilalt (obştesc).

4. Cunoscând Timotei toate acestea, din toate părţile se întărea. Ştia că tinereţea e un lucru greu, că se avântă uşor, că uşor se lasă amăgită, e alunecătoare, şi că are nevoie de frâu tare, căci ea e ca şi o văpaie care cuprinde toate cele din afară şi se aprinde lesne şi repede. De aceea o împresură din toate părţile ca s'o domolească, şi caută în tot chipul să potolească această flacără. Şi în strana cu străşnicie calul neinfrânat, care abia ascultă de zăbale, ca să micşoreze zbenguirile lui, să-l facă ascultător şi supus poruncii judecăţii care îl conduce. „Să se slăbească, zise el,

trupul, şi să nu se slăbească duhul; să se înfrâneze carnea, şt să nu se împiedice avântul sufletului către cer."

Pe lângă aceasta, la dânsul mai e vrednic de mirare şi aceea că el suferind de o asemenea meteahnă şi luptându-se cu asemenea beteşug, nu nesocotea treburile lui Dumnezeu, ci pretutindeni zbura mai mult decât cei sănătoşi şi teferi la trup, arătându-se când la Efes, când la Corint, adesea în Macedonia, în Italia, peste tot locul şi toate mările, împreună cu dascălul său, împărtăşind peste tot primejdiile şi luptele cu dânsul; şi slăbiciunea trupului n'a ştirbit înțelepciunea sufletului său; atât de mare e puterea vredniciei întru Domnul, şi atât de sprintene ne face ea aripele. Căci precum pentru cei ce au trupuri sănătoase şi tefere, sănătatea nu va fi de nici un folos, dacă sufletul va fi descurajat, trândav şi leneş, tot astfel şi pentru cei bolnavi, slăbiciunea nu va fi o vătămare, dacă sufletul e trezit şi e vrednic.

Dar unora li se pare că acest sfat, acest îndemn, dă voie să se bea vin fără sfială. Însă nu e aşa: căci dacă cercetează cineva mai cu luare aminte această spusă, vede că aici e mai de grabă un sfat către cumpătare. Gândeşte-te cum Pavel, nu de la început, nici de prima dată nu dă acest sfat, ci l-a dat după ce a văzut că puterea trupului e cu totul ştirbită şi nu I-a dat aşa simplu, ci cu oarecare mărginire ; căci n'a zis doar: Bea vin, ci „puțin vin, nu că Timotei ar fi avut nevoie de acest sfat şi îndemn, dar pentru că noi avem nevoie.

Astfel că, scriindu-i lui, ne-a hotărît nouă mai de grabă măsura şi hotarul băutului de vin, îmbiindu-ne să bem numai atât cât avem nevoie să ne întremăm sănătatea, cât să dăm trupului o bună stare, nu altă boală. Căci băutul necumpătat al vinului dă naştere nu la mai puține boale ca băutul apei, ci la mult mai multe şi mai grele boale ale trupului şi ale sufletului, stârnind în cuget răsboiul patimilor, furtuna gândurilor nesăbuite, şi făcând mai slabă şi mai şubredă puterea trupului. Firea pământului nu se destramă atât de mult când e vătămată de belşugul prea mare de ape, cât se slăbeşte, se destramă şi piere puterea trupului din pricina necurmatei băuturi de vin. Să fugim deci şi din o parte şi din alta de necumpătare, îngrijind de sănătatea trupului şi potolindu-i desmățările lui. Vinul ni s'a dat de Dumnezeu nu ca să ne îmbătăm. „Căci vinul înveseleşte, spune David, (Psalm 103, 15) inima omului". Iar tu faci din el pricină de mâhnire. Căci cei cari se îmbată peste măsură, sunt cu sufletul îngreunat şi cu mintea întunecată de mult întunerec. El e un leac foarte bun, când păzeşte cea mai bună măsură şi fel.

Acest Ioc (din Psalm) ne este folositor şi împotriva ereticilor cari învinovățesc făptura lui Dumnezeu: căci dacă vinul ar fi fost dintre lucrurile oprite, Pavel nu l-ar fi îngăduit, nici n'ar fi zis că trebuie să ne slujim de el. Şi nu numai împotriva ereticilor, dar chiar împotriva acelor frați cari după ce au văzut pe alții înjosindu-se din pricina băuturii, în loc să-i ocărască pe aceia, ponegresc poama dată de Dumnezeu, zicând: Să nu fie vin. Iar noi să le răspundem: Sâ nu fie beție. Căci vinul e lucrul lui Dumnezeu, iar beția e lucrul diavolului, nu vinul face beția, ci necumpătarea face beția; nu învinovăți făptura lui Dumnezeu, ci sminteala tovarăşului tău de robie. Ci tu, nevoind să pedepseşti şi să îndrepți pe cel care păcătuieşte, batjocoreşti pe binefăcătorul (tău).

5. Aşadar când auzim pe unii vorbind astfel, să-i facem să amuțească, căci nu întrebuințarea vinului, ci necumpătarea dă naştere beției; beției, zic, care e mama tuturor relelor. Vinul a fost dat ca să întremeze trupul lâncezit, nu ca să prăpădească tăria sufletului; ca să alunge slăbiciunea

cărnii, nu ca să strice sănătatea sufletului. Drept aceea nu te sluji de vin fără cumpătare, ca să nu dai neghiobilor şi celor slabi cu duhul prilej de mustrare. Căci ce e mai de plâns ca beţia? Un om beat e ca un mort însufleţit, ca un demon primit de bunăvoie, ca o boală care n'are iertare, un prăpăd ce nu se poate îndreptăţi, o ruşine îndeobşte a neamului nostru. Omul beat e nefolositor nu numai în adunări sau la treburile obşteşti sau ale fiecăruia în parte, dar chiar la privire e cel mai urîcios din toţi, duhnind a mirosuri nesuferite, iar râgâiturile şi căscăturile beţivilor cât şi vorbele lor necuviincioase şi supărătoare, umplu de scârbă grozavă pe cei cari îi primesc şi stau în tovărăşia lor. Şi ceea ce e culmea răului, boala aceasta face ca cerul să nu poată fi atins de beţivi, şi nici nu le îngăduie să ajungă la bunurile veşnice,, dar pe lângă ruşinea din vieaţa aceasta, pe cei cari suferă de o asemenea boală, îi aşteaptă chiar pe ceea lume o pedeapsă cumplită. Să ne desbărăm deci de acest obicei urît, şi să auzim pe Pavel care spune: „Bea puţin vin”: căci el a îngăduit să se bea puţin din pricina boalei; căci dacă nu l-ar fi supărat (pe Timotei) slăbiciunea, Pavel nu l-ar fi silit pe ucenicul lui să bea nici chiar puţin.

Căci trebuie negreşit ca întotdeauna când ne înfruptăm cu băuturile şi mâncările date nouă de Dumnezeu, să le măsurăm după timpuri şi după nevoile noastre, şi să nu trecem întru nimic hotarul nevoii, nici să nu facem aşa la întâmplare şi fără chibzuinţă.

Dar după ce am aflat care a fost grija lui Pavel şi virtutea lui Tirnotei, să purceadă cuvântarea noastră la însăşi deslegarea întrebărilor. Şi ce întrebări ne puneam? Căci trebuie să le pomenim iarăşi ca mai limpede să se facă deslegarea. De ce a îngăduit Dumnezeu ca să cadă la boală un sfânt aşa de mare, care era împresurat de atât de multe treburi, şi nici el, nici învăţătorul lui nu l-a putut lecui de suferinţă, ci a avut nevoie să bea vin? Aceasta era întrebarea. Şi trebuie să-i dăm deslegarea, pentru ca să puteţi găsi din cele ce se vor spune azi o apărare potrivită şi limpede împotriva celor ce ar vrea să învinovăţească nu numai pe cei cari ar cădea la boală şi suferinţă, dar şi pentru acei bărbaţi sfinţi vrednici de admiraţie care ar cădea în sărăcie, foamete, lanţuri, chinuri, asupriri şi defăimări şi celelalte neajunsuri ale vieţii de azi. Căci aud pe mulţi întrebând: De ce omul acela blajin şi de treabă e târît în fiecare zi la judecată de un alt om nelegiuit şi necinstit, şi de ce îngăduie Dumnezeu ca el să rabde nenumărate necazuri? De ce altul pe nedrept învinovăţit de crimă, a fost osândit la moarte fără vină? Cutare a fost înnecat, zice, cutare aruncat în prăpastie; şi am putea să pomenim pe mulţi sfinţi care şi în timpurile noastre şi ale străbunilor noştri au suferit multe obijduiri deosebite şi felurite. Şi pentru ca să cunoaştem rostul tuturor acestora, şi să nu ne lăsăm turburaţi şi nici să nu trecem cu vederea pe alţii cari se scandalizează, să fim cu cea mai mare luare aminte la cele ce se vor spune acum.

6. Opt sunt pricinile obijduirii nespus de felurite a sfinţilor, pe care pricini le pot spune dragostii voastre. De aceea să fiţi toţi cu luare aminte, ştiind că de acum înainte nu mi se va mai da nici o iertare şi slobozenie, dacă ne vom scandaliza de cele ce se întâmplă, de vreme ce noi ne turburăm şi ne frământăm ca şi când na-r fi nici o pricină, măcar că sunt atât de multe. Şi astfel pricina dintâi pentru care Dumnezeu îngăduie ca ei să fie asupriţi, e ca să nu se trufească pentru meritele lor şi mărimea minunilor pe care le fac. A doua e ca ceilalţi să nu-şi facă despre dânşii o părere mai mare decât îngăduie frica omenească, şi să nu se creadă nişte zei când ei sunt numai oameni, A treia e, ca prin cei suferinzi să iasă la iveală puterea lui Dumnezeu care biruieşte şi răpune prin cei înlănţuiţi, sporind lauda sa. A patra, ca să se vadă răbdarea acelora care nu pentru plată îi slujesc lui Dumnezeu, ci arată o aşa de mare cucernicie, încât bunăvoinţa lor curată faţă de dânsul se vede chiar şi după atâtea încercări. A cincea, e ca să cugetăm la învierea morţilor:

căci văzând pe omul drept şi plin de multă virtute că sufere atâtea rele nespuse, şi astfel pleacă din această lume, chiar fără să vrei, trebuie să te gândeşti la acea judecată viitoare. Dacă omul nu lasă să plece de la sine fără să dea plată şi răsplată celor ce se ostenesc pentru el, cu atât mai mult cuvânt nu va îngădui Dumnezeu să lase neîncununaţi pe acei cari pentru dânsul atât s'au ostenit. Iar dacă el nu vrea să-i lipsească pe ei de plata lor, e numai decât de nevoie ca după timpul de faţă, să fie un alt timp în care ei primesc răsplata pentru ostenelile din vieaţa aceasta. A şasea pricină e ca toţi cei cari ajung în nenorocire să aibă * o mângâere îndestulătoare, privind la aceia, şi aducându-şi aminte de relele pe care ei le-*u indurat.

A şaptea, pentru ca nu cumva, atunci când vă îndemnăm să luaţi ca pildă virtutea acelora, zicând fiecăruia: Fă ca Pavel, fă ca Petru, voi să socotiţi că ei, din pricina măreţiei faptelor lor, au fost înzestraţi cu altă fire decât a voastră, şi astfel să pregetaţi de a-i lua ca pildă. A opta, ca atunci când e vorba să socotim pe cineva fericit sau nenorocit, noi să învăţăm pe care trebuie să-i socotim fericiţi şi pe care nenorociţi. Acestea sunt pricinile, dar pe acestea toate trebuie să le luminăm cu pilde din Scripturi, şi să dovedim cu hărnicie că tot ceea ce s'a spus mai sus nu e născocirea minţii omeneşti, ci e părerea Sfintelor Scripturi. În felul acesta şi cuvântarea noastră va fi mai vrednică de credinţă şi se va încuiba mai bine în sufletele voastre. Şi ca să vedeţi cât le ajută sfinţilor obijduirea, ca să fie cumpătaţi şi smeriţi şi ca să nu se îngâmfeze din pricina isprăvilor şi minunilor lor, şi că de aceea Dumnezeu îngăduie ca ea (obijduirea) să aibă loc, să auzim pe prorocul David şi pe Pavel spunând acelaşi lucru. Căci acela spune (Psalm 118, 71): „E bine pentru mine, Doamne, că m-ai smerit, ca să învăţ îndreptările tale", iar acesta, spunând (II Corint 12, 2, 4, 7): „Am fost răpit în al treilea cer şi înălţat în Paradis", adaugă „şi ca să nu mă umplu de mândrie din pricina măreţiei acestor destăinuiri, mi-a fost pus în carne un ţepuş, un înger al satanei ca să mă pălmuiască". Ce poate fi mai desluşit ca aceasta? Dumnezeu a îngăduit îngerilor satanei să mă pălmuiască, ca să nu mă trufesc, zice el. Iar prin îngeri ai satanei, nu înţelege cine ştie ce demoni, ci pe oamenii care slujesc diavolului, necredincioşi, tirani, păgâni, care fără preget ii asupreau şi îi obijduiau. Şi iată ce vrea să zică el: Dumnezeu putea să contenească prigonirile şi mâhnirile necurmate ; dar pentru că am fost răpit în al treilea cer şi Înălţat în Paradis, ca nu cumva din pricina acestor destăinuiri să mă ingâmfez şi să mă umplu de mândrie, a îngăduit aceste prigoniri şi i-a îngăduit îngerului satanei să mă pălmuiască prin prigoniri şi asupriri, ca să nu mă semeţesc. Căci cu toate că Petru şi Pavel sunt sfinţi şi vrednici de admiraţie şi de asemenea toţi cei deopotrivă cu ei, totuşi sunt şi ei oameni, şi au nevoie de multă pază ca să nu se mândrească lesne, şi mai mult ca oricare alţii, sfinţii; căci nimic nu face pe careva să se îngâmfeze mai mult ca deplina conştiinţă a meritelor şi sufletul care trăieşte plin de încredere în sine. Şi pentru ca aceia să nu păţească aşa ceva, a îngăduit să fie pe lume ispite şi prigoniri, care să-i poată ajunge pe ei şi să-i înveţe ca în toate să lucreze cumpătat.

7. Şi că acest lucru foloseşte mult ca să dovedească puterea lui Dumnezeu, se poate afla de la acelaşi apostol, care spusese şi mai înainte aceasta. Căci să nu spui, ca necredincioşii, că Dumnezeu e slab fiindcă îngăduie asemenea lucruri, şi lasă ca ei să fie asupriţi pentru că nu poate să-i scoată din primejdie. Ci gândeşte-te cum Pavel prin acestea a dovedit că cele ce se intâmplă nu arată slăbiciunea lui Dumnezeu, ci dimpotrivă ne lămuresc şi mai mult puterea lui. Căci când a zis: „Mi s-a înfipt în carne un ţepuş, un înger al satanei să mă pălmuiască" şi a arătat prin aceasta desele ispite, a adăugat: „De trei ori l-am chemat pe Domnul ca să mi-l îndepărteze. Şi El mi-a zis: „Harul meu îţi este deajuns, căci puterea mea în slăbiciune se vede în chipul cel mai lămurit" (II Corint 12, 8. 9). Atunci, zice el, se dovedeşte puterea mea, când voi sunteţi în

slăbiciune, şi prin voi, cari păreți slabi, sporeşte cuvântul propovăduirii şi se răspândeşte pretutindeni. Când a fost dus în închisoare, după ce a căpătat nenumărate lovituri, a fost legat de paznicul închisorii (Fapt. Apost. 16); picioarele îi erau în butuci, mâinile în lanțuri, iar închisoarea se cutremura în miez de noapte, când ei slăveau pe Domnul. Vezi cum puterea lui se împlinea în slăbiciune? Dacă Pavel ar fi fost deslegat, şi atunci s'ar fi clătinat acel locaş, minunea n'ar fi fost aşa de mare. De aceea, zice el, să rămână în lanțuri şi să se clatine pereții din toate părțile, şi să fie deslegați cei înlănțuiți, pentru ca mai limpede să se arate puterea mea, când prin tine, care eşti ferecat şi legat, toți vor fi deslegați. Tocmai aceasta l-a uluit şi pe paznicul închisorii, că Pavel, deşi era păzit cu atâta străşnicie, numai cu cuvântul a putut să zgâlțâe temeliile şi să deschidă uşile închisorii, şi să deslege pe toți cei legați. Şi acest lucru se poate vedea că s'a întâmplat nu numai aci, ci şi lui Petru, şi chiar lui Pavel şi altor apostoli, necurmat, cum harul lui Dumnezeu înflorea în prigoniri, se ivea în asupriri, preaslăvind astfel puterea lui. Drept aceea zicea: „Harul meu îți e deajuns: căci tăria mea în slăbiciune se împlineşte". Şi acum auzi pe Pavel cum s'a temut că mulți aveau să se creadă mai mult decât se cuvine unui om, dacă ei n'ar fi văzut pe unii pățind asemenea lucruri.

„Căci chiar dacă aş vrea să mă laud, n'aş fi un neghiob; dar mă feresc de laudă ca să n'aibă nimeni despre mine o părere mai înaltă decât ce vede în mine sau ce aude de la mine" (II Cor. 12, 6). Ce vrea să zică? Puteam să spun minuni mult mai mari, zice el, dar nu vreau; ca nu cumva mărimea minunilor să dea oamenilor o părere prea înaltă despre mine. De aceea şi Petru, după ce a lecuit pe şchiop, şi toți priveau plini de mirare la dânsul, ca să-i împiedice pe ei şi ca să-i încredințeze că n'a făcut nimic prin propriile-i puteri, zice: „Ce vă uitați la noi ca şi cum l-am fi făcut pe acesta să umble, prin propria noastră putere sau credință?" (Faptele Ap. 3, 12).

Şi iarăşi la Lystra, nu numai că s'au minunat, dar au adus şi tauri încununați şi voiau să-i jertfească lui Pavel şi lui Varnava. Vezi viclenia diavolului? Prin aceia prin cari Domnul căuta să curețe necredința de pe pământ, prin aceştia diavolul se căsnea s'o aducă înapoi, înduplecând iarăşi pe norod ca să ia drept zei pe nişte oameni, aşa cum a făcut şi în timpurile dinainte. Mai ales aceasta a adus rădăcina şi începutul închinării la idoli: căci mulți cari purtaseră răsboaie norocoase, ridicaseră trofeie şi clădiseră oraşe, prin astfel de binefaceri față de cei de atunci ajunseseră să fie socotiți ca zei de către mulțime şi erau cinstiți cu temple şi cu altare; tot numărul de zei păgâneşti s'a strâns din astfel de oameni. Şi ca să nu se întâmple acest lucru şi cu sfinții, Dumnezeu a îngăduit ca ei să fie într'una alungați, bătuți, şi să cadă la felurite boale; pentru ca prea marea slăbiciune a trupului, cât şi mulțimea ispitelor să încredințeze pe cei de față, că sunt oameni cei ce fac asemenea minuni, şi că nu pun nimic de la dânşii, ci numai harul săvârşeşte totul prin dânşii. Căci dacă pe unii, cari au săvârşit lucruri mărunte şi josnice, i-au socotit drept zei, cu atât mai mult pe aceştia, dacă n'ar fi îndurat nici un rău omenesc, mulțimea i-ar fi socotit ca zei, pentru că făceau lucruri, pe care nimeni nu le văzuse şi nu le auzise până atunci. Căci dacă unii dintr-ânşii,, măcar că erau bătuți, aruncați tn prăpastie, legați, alungați, şi primejduiți zilnic, totuşi au ajuns Ia această credință nelegiuită, cu atât mai mult s'ar fi lăsat să alunece la o asemenea părere, dacă n'ar fi pățit niciunul din relele firei omeneşti.

8. Aceasta e a treia pricină de obijduire; a patra e ca sfinții să nu fie socotiți că slujesc lui Dumnezeu în nădejdea fericirii de față. Căci mulți din cei cari trăiesc în desfrâu, fiind învinovățiți adesea de mulți şi chemați la ostenelile virtuții, şi auzind că sfinții sunt lăudați că rabdă cu voie bună asupririle, tocmai din această pricină încearcă să-i învinovățească (pe sfinți);

şi nu numai oamenii, ci însuşi diavolul a bănuit aceasta. Căci pe când Iov era Împrejurat de multe bogăţii şi era stăpân pe multă avere, răul acela demon fiind mustrat de Dumnezeu din pricina lui (Iov), şi neavând ce să spună şi nici cum să se desvinovăţească de învinuirile ce i se aduceau şi nici cum să clatine virtuţile dreptului, îndată a alergat la această apărare, zicând: „Oare Iov îţi slujeşte fără plată? N'ai întărit tu cele dinăuntru şi cele dinafară ale sale?" (Iov 1, 9-10). „De hatârul plăţii, zise diavolul, urmează acela calea virtuţii, bucurându-se de atâta bogăţie".

Ce a făcut atunci Dumnezeu? Ca să-i arate că sfinţii nu de dragul răsplăţii îi slujesc lui Dumnezeu, i-a luat lui Iov toată averea, l-a lăsat în sapă de lemn, şi a lăsat ca el să cadă la boală grea. Şi apoi înfruntându-l pe el (pe diavol), cum că bănuiala i-a fost neîntemeiată, zice : „Încă îşi păstrează curăţenia; tu degeaba m'ai îndemnat să-i prăpădesc averea1* (Iov 2, 3). Căci sfinţilor drept răsplată şi simbrie le e de ajuns să cinstească pe Domnul; pentru că şi celui care iubeşte, îi e destulă răsplată ca să iubească pe prietenul său, şi nu cere nimic în schimb, nici nu crede că e ceva mai presus de acest lucru. Şi dacă acest lucru se găseşte la oameni, cu atât mai mult la Dumnezeu; şi ca să dovedească aceasta, Dumnezeu i-a îngăduit diavolului mai mult decât a cerut. Căci acesta a zis: (Iov 2, 5. 6). „Trimete mâna ta şi îl atinge pe dânsul". Dar Domnul nu făcu aşa, ci îi răspunse: „Ţi-l dau pe mâna ta". Căci precum în luptele din afară atleţii zdraveni la trup şi bine făcuţi nu se văd astfel când sunt îmbrăcaţi cu veşmântul năclăit din toate părţile cu untdelemn, ci când se duc goi în stadiu după ce-l leapădă, atunci minunează pe privitori prin proporţia desăvârşită a membrelor, pe care acum nimic nu o mai poate întuneca; tot astfel şi Iov, câtă vreme a fost înconjurat de acele multe bogăţii, nu apărea pentru mulţi aşa cum era; însă după ce le-a lepădat precum un luptător îşi leapădă veşmântul, şi a păşit gol la lupta evlaviei, astfel despuiat a minunat pe toţi privitorii, încât chiar şi mulţimea de îngeri aplaudă călduros văzând răbdarea sufletului său, şi îl lăudau pe acel învingător încununat. Căci, cum am spus mai sus, când era împresurat de toate acele bogăţii, nu apărea oamenilor ca atunci când lepădându-le pe toate acelea ca pe o mantie, a păşit gol în mijloc, ca la teatru şi toţi s'au minunat de tăria sufletului său, care se vedea nu numai după pierderea bunurilor sale, ci şi din lupta şi răbdarea lui în timpul suferinţei. Şi, precum am spus mai sus, nu l-a lovit pe el Dumnezeu însuşi, pentru ca diavolul să nu poată spune: „L-ai cruţat, şi nu l-ai ispitit atât cât trebuia", ci i-a dat însuşi diavolului puterea ca să-i prăpădească turmele şi să-i vatăme trupul. „Am încredere în acest luptător", a zis Domnul; „de aceea nu te împiedic să dai împotriva lui orice luptă vrei". Ci, după cum luptătorii vestiţi, bizuindu-se şi pe meşteşugul lor şi pe vârtoşenia trupului, nu se încaieră cu protivnicii, stând drepţi, nici deopotrivă, ci îi lasă să îi apuce de mijloc, pentru ca să aibă o biruinţă cu atât mai strălucită; tot astfel şi Dumnezeu l-a lăsat pe sfânt ca să fie apucat de mijloc de către diavol, pentru ca astfel fiind apucat, după ce va fi trântit la pământ pe protivnic, cu toate că lupta era mai priincioasă pentru acesta, cununa să fie cu atât mai strălucită. Aurul a fost pus la încercare: încearcă-l cum pofteşti, cercetează-l cum vrei; n'o să găseşti în el nici o pată. Nu ne arată nouă numai tăria unora, ci aduce şi altora o mare mângâiere. Căci ce spune Hristos? „Veţi fi fericiţi, când oamenii vă vor blestema, şi vă vor prigoni, şi vor spune tot felul de vorbe rele împotriva voastră minţind din pricina mea: bucuraţi-vă şi vă veseliţi, fiindcă plata voastră cea multă e în ceruri căci aşa au făcut şi părinţii lor cu prorocii" (Mat. 5, 11-12), Şi iarăşi Pavel, când vrea să mângâie pe Macedoneni, zice: „Căci voi aţi făcut ca fraţii Bisericilor lui Dumnezeu cari sunt în ludeea; pentru că voi aţi păţit de Ia cei de un neam cu voi, ceea ce au păţit şi ei de la Iudei" (I Tes. 2, 14). Şi pe Iudei iarăşi îi mângâie astfel, (Ebrei, 11, 36—38) pomenind de toţi drepţii cari stau în cuptoare, în gropi, în deşerturi, în munţi, în peşteri, în foamete şi strâmtorare, căci pomenirea despre suferinţele altora aduce oarecare mângâiere celor scăpătaţi.

9, Şi cum că aduce vorba şi despre învierea morţilor, auzi pe acelaşi Pavel când zice: „Dacă, pe cât e în puterea omului, rn'am luptat cu fiarele la Efes, ce îmi foloseşte mie aceasta dacă morţii nu înviază?" (I Cori. 15, 32). Şi iarăşi: „Dacă numai în vieaţa aceasta am nădăjduit în Hristos suntem mai de plâns de cât toţi oamenii" (l Corint. 15,19). În vieaţa asta, spune el, suferim nenumărate rele; dacă deci nu avem nădejde în o altă vieaţă, ce poate fi mai de plâns ca noi? De unde se vede limpede că lucrurile noastre nu sunt cuprinse numai în marginile hotarelor acestei vieţi. Şi acest lucru se vede din ispitiri: căci Dumnezeu n'ar răbda ca unii să îndure atât de multe şi mari rele şi ca acei cari îşi petrec toată vieaţa de faţă în ispite şi în primejdii fără sfârşit, să nu fie răsplătiţi cu răsplată mult mai mare. Dacă aşadar nu poate suferi aceasta, e sigur că a pregătit o vieaţă mai bună şi mai strălucită, în care cei ce au luptat pentru evlavie să fie încununaţi în văzul lumii întregi. De aceea când vezi că cel drept işi sfârşeşte vieaţa în strâmtorare, în mâhnire, în boală, în sărăcie şi în nenumărate alte supărări, zi în tine însuţi; Dacă n'ar fi înviere şi judecată, Dumnezeu n'ar fi îngăduit ca să plecăm de aci fără să fi avut parte de vreun bine ; de unde se vede că el le-a pregătit o altă vieaţă mai plăcută şi cu mult mai bună decât cea de faţă. Căci dacă n'ar fi aşa, el n'ar fi ingăduit niciodată ca mulţi nelegiuiţi să se bucure în vieaţa asta, iar cei drepţi să trăiască împresuraţi de atâtea necazuri, dar fiindcă s'a pregătit un alt veac, în care se va da fiecăruia răsplată, unuia după nelegiuirea lui, iar altuia după virtutea lui, de aceea îngădue ca acesta să fie asuprit, iar acela să se scalde în bunătăţi. Şi mă voiu sili să arăt din Scripturi şi altă pricină. Care anume? Pentru ca, atunci când noi suntem îmbiaţi să îmbrăţişăm acelaşi fel de vieaţă, să nu spunem că ei au fost înzestraţi cu altă fire, Sau că n-au fost oameni. De aceea, cineva vorbind de marele Ilie zice: (Iacob 5, 17). „Ilie era un om supus aceloraşi patimi ca şi noi". Vezi că din această împărtăşire a patimilor, dovedeşte că şi el era om ca şi noi? Şi iarăşi: „Căci eu în slăbiciuni sunt asemenea vouă" (Înţelep. 7, 1). Şi aceasta ne dă chezăşie de o fire asemănătoare. Şi ca să afli că aci el ne învaţă pe care trebue să-i socotim fericiţi, acest lucru se desluşeşte de aici: căci când vei auzi pe Pavel zicând (II Corint. 12, 19): „De aceea mă voiu lăuda cu slăbiciunile mele, cu strâmtorările mele" şi (I Corint. 4, 11); „Până în clipa aceasta suferim de foame şi de sete, suntem goi, pălmuiţi, ne ostenim şi umblăm din loc în loc" şi (Ebrei 12, 6): „Pe cine îl iubeşte Dumnezeu, îl mustrează, şi biciueşte pe tot fiul pe care îl ia la sine", e sigur că noi vom lăuda, nu pe acei care-şi duc traiul în tihnă, ci pe acei cari sunt obişnuiţi şi asupriţi din pricina lui Dumnezeu, şi vom lua drept pildă pe cei cari trăiesc în virtute, şi umblă pe căile cucerniciei. Aşa spune şi Prorociri (Ps. 143, 11-15): „Dreapta lor, dreapta nedreptăţii, fetele lor gătite şi dichisite ca asemănarea templului* Cămările lor pline, vărsând belşugul din una în alta; oile lor prăsitoare, îmbelşugate în ieşirile lor, vacile lor grase. În pieţele lor nu e nici prăbuşire de garduri, nici trecere, nici strigăt în pieţele lor. Au fericit poporul, care are toate acestea". Dar tu ce spui, Proorocule ? „Fericit", zice el (v. 15), „poporul al cărui Domn e Dumnezeul lui". Nu pe cel care are bani din belşug, zice Prorocul, ci pe cel împodobit cu evlavie, îl socotesc fericit, chiar de ar îndura nenumărate rele. Iar dacă e vorba să spunem şi pricina a noua, putem să adăogăm că asuprirea face mai încercaţi pe cei încercaţi. „Căci asuprirea aduce răbdare, iar răbdarea aduce biruinţă în încercare, iar biruinţa aceasta aduce nădejde, care nădejde nu ne face de ruşine". (Rom. 5, 3—5) Vezi cum din asuprire încercarea ne aduce nădejdea în cele viitoare, şi ne face să fim statornici în ispite, şi să avem bună nădejde despre cele viitoare? Aşa că nu zadarnic spuneam că aceste asupriri ne însemnează nădejdea, şi face mai buni pe cei încercaţi. „Căci precum aurul", zice, „se lămureşte în cuptor, tot astfel şi omul primit în cuptorul umilinţii" (Isus Sirah 2,5). Putem să spunem şi a zecea pricină. Care e aceea? Pe care am spus-o adesea şi mai sus, că adică dacă avem ceva pete, le lăsăm şi pe acelea aici. Aceasta spunea patriarhul zicând bogatului: „Lazăr a primit relele lui, şi de la ele capătă

mângâiere” (Luca 16, 25). Şi pe lângă aceasta vom mai găsi şi alta. Pe care ? Ca adică să ni se sporească cununile şi premiile noastre; căci cu cât asupririle sunt mai mari, cu atâta sporeşte şi răsplata, ba încă chiar cu mult mai mult; „Suferinţele din vremea de acum nu pot deloc să fie puse alături cu slava viitoare care are să ni se destăinuiască nouă” (Rom. 8, 18).

10. Aşadar când putem pomeni atâtea pricini despre obijduirea sfinţilor, să nu ne necăjim în mijlocul încercărilor, să nu ne lăsăm strâmtoraţi, să nu ne turburăm, ci să ne întărim sufletele cu învăţătură, şi să învăţăm acest lucru şi pe alţii. Şi dacă vezi că un om, trăind în virtute, urmând o vieaţă plină de înţelepciune, şi plăcută lui Dumnezeu, sufere totuşi nenumărate rele, să nu te scandalizezi, iubitule şi dacă vezi pe unul care se osteneşte întru cele duhovniceşti, gata să isprăvească ceva de folos şi apoi deodată poticnindu-se, să nu te turburi. Căci am cunoscut mulţi cari adesea puneau astfel de întrebări: Cutare, zic ei pe când se ducea la biserica mucenicului, ducând cu sine bani pentru săraci, a suferit naufragiu şi a pierdut totul; altul tot astfel, făcând acelaşi lucru, a dat peste tâlhari, şi abia a scăpat cu vieaţa, fugind gol de acolo. Ce vom zice aşadar? Că nu trebuie să ne mâhnim de nici unul din aceştia. Căci măcar că s’a cufundat vasul pe care mergea, el s’a ales totuşi cu roadă desăvârşită a milei lui: căci el şi-a împlinit toate datoriile, a strâns bani, i-a pus în păstrare, după ce i-a luat înapoi, a plecat, a început călătoria, iar naufragiul apoi nu s’a întâmplat după cugetul lui. Dar de ce a îngăduit Dumnezeu acest lucru? Ca să îl arate pe acesta şi mai încercat. Dar săracii, vor zice ei, au fost lipsiţi de aceşti bani. Dar grija ta pentru săraci nu e aşa de mare ca a lui Dumnezeu care i-a făcut: căci deşi au fost lipsiţi de aceşti bani, El le poate da lor un prilej ca să capete încă şi mai mulţi. Aşadar să nu cerem de la ei socoteala faptelor lor, ci să-l slăvim pentru toate acestea; căci el nu îngăduie în chip nechibzuit şi zadarnic să se întâmple adesea aceste lucruri, ci nu numai că nu nesocoteşte pe cei cari aveau să găsească o mângâiere în aceşti bani, dar El le mai dă în locul acestora şi alt prilej de hrană, iar pe cel ce a suferit naufragiu îl arată şi mai încercat şi îi pregăteşte o răsplată mai mare: căci a mulţumi lui Dumnezeu, când ai căzut în asemenea primejdii, e un lucru cu mult mai însemnat, decât să faci milostenie. Căci nu numai cele ce dăm ca milostenie, ci şi acelea de care răbdăm cu tărie ca să fim jefuiţi de alţii, ne aduc roadă îmbelşugată. Şi ca să te încredinţezi că lucrul e astfel, voiu aduce o pildă limpede din vieaţa lui Iov. Acesta, când avea avere, a ţinut casa deschisă pentru săraci, şi dăruia tot ce avea; dar el n’a fost aşa de vestit când ţinea casa deschisă săracilor, ca atunci când a răbdat cu tărie vestea că i s’a năruit casa. Nu era atât de strălucit când cu lâna tunsă de pe oile lui îmbrăca pe săraci, cât a fost de vestit şi cunoscut atunci când, auzind că a căzut foc şi i-a mistuit toate turmele, a mulţumit lui Dumnezeu. Atunci fusese iubitor de oameni, acum era înţelept; atunci îi era milă de săraci, acum aducea mulţumiri lui Dumnezeu.

Şi nu şi-a zis în sinea lui: „Dar ce e asta? Au fost mistuite turmele de pe urma cărora se hrăneau atât de mulţi săraci; şi dacă eu am fost nevrednic să mă bucur de belşugul acestor lucruri, ele puteau fi cruţate măcar pentru acei cari se înfruptau din ele”. Dar el nici n’a grăit, nici n’a cugetat aşa ceva, căci ştia că Dumnezeu împarte totul cu folos. Şi ca să vezi că el i-a făcut diavolului o rană mai adâncă atunci când fiind lipsit de ale sale a mulţumit Domnului, decât atunci când, fiind bogat îşi arăta mila lui faţă de alţii, ia seama că în timp ce Iov era bogat, diavolul a avut o oarecare bănuială, măcar că neîntemeiată, dar totuşi a avut; şi de aceea i-a spus lui Dumnezeu; „Oare Iov de geaba îţi slujeşte?” Dar după ce i-a luat totul şi l-a jefuit de toate, şi el totuşi a păstrat faţă de Dumnezeu aceeaşi bunăvoinţă, atunci în sfârşit a fost închisă gura neruşinată (a diavolului), şi n’a mai avut ce să zică, căci acel bărbat drept era acum şi mai strălucitor ca mai înainte. Căci a răbda cu bărbăţie să fii lipsit de toate, şi după asta să mai aduci

şi mulţumiri, este o faptă cu mult mai mare decât a da de pomană când eşti bogat, după cum văzurăm şi cu prilejul acestui om drept. Atunci şi-a arătat bunătatea faţă de tovarăşii săi de robie; acum şi-a dovedit marea lui dragoste pentru Dumnezeu. Şi nu în zadar lungesc această cuvântare, ci fiindcă adesea mulţi făcând milostenie şi hrănind pe văduve, au fost jefuiţi de toată averea lor; alţii au pierdut totul prin foc, alţii prin naufragiu, alţii, după multe milostenii, au ajuns în sapă de lemn în slăbiciune şi suferinţă din pricina defăimărilor şi altor nedreptăţi de felul acesta, şi n'au căpătat nici un ajutor de la nimeni.

Şi ca să nu spunem aşa dar ceea ce spun adesea mulţi: „Nimeni nu ştie nimic", sunt de ajuns toate cele spuse mai sus ca să alungăm o asemenea temere. Acela, spune unul, deşi a făcut atâtea milostenii, a pierdut totul. Şi ce înseamnă acest: A pierdut tot? Dacă el va mulţumi pentru această pierdere, îşi va câştiga de la Dumnezeu o mult mai mare bunăvoinţă, şi la vieaţa viitoare nu va căpăta îndoit, ca Iov, ci însutit. Dacă aici îndură rele, chiar aceasta îi va aduce acolo o mai mare comoară, pentru că rabdă toate cu bărbăţie; căci chemându-l pe el de aici la osteneli şi lupte mai grele, Dumnezeu a îngăduit ca să ajungă din belşug în sărăcie. Focul năpădind adesea a mistuit casa ta şi ţi-a prăpădit toată averea? Adu-ţi aminte de ce i s'a întâmplat lui Iov; mulţumeşte lui Dumnezeu care putea să împiedice aceasta şi totuşi n'a împiedicat-o. Şi vei primi atâta răsplată ca şi cum ai fi dat toate astea în mâna săracilor. Trăieşti în sărăcie, în foamete şi primejdii nesfârşite? Adu-ţi aminte de Lazăr, care se muncea cu lipsa, cu sărăcia şi cu alte nenumărate necazuri, şi care avea totuşi o aşa de mare virtute; adu-ţi aminte de apostoli cari îşi duceau vieaţa în foamete, în sete şi goliciune, adu-ţi aminte de proroci, de patriarhi şi de oamenii drepţi şi vei vedea că toţi au fost, nu dintre cei bogaţi şi cei cari huzureau, ci dintre sărmani, obijduiţi şi strâmtoraţi.

11. Chibzuind la acestea, mulţumeşte lui Dumnezeu, că ţi-a făcut parte de o asemenea soartă, nu din ură, ci din foarte mare dragoste; căci dacă a îngăduit ca şi aceia să îndure atâtea necazuri, n'a făcut-o din ură, ci pentru că ţinea mult la ei, şi astfel îi făcea să fie mai vestiţi. Nici un bun nu e deopotrivă cu aducerea de mulţumire, precum nimic nu e mai rău ca hula. Să nu ne mirăm, că umblând după cele duhovniceşti, răbdăm atâtea nenorociri. Căci precum tâlharii nu sapă unde e fân, paie şi nutreţ, ci unde e aur şi argint veghează necurmat; tot astfel şi diavolul se ţine mai ales de cele duhovniceşti. Unde-i virtute multă, sunt şi multe ispite; unde e milostenie, e şi pizmă. Dar avem o armă foarte puternică, care poate să împingă îndărăt toate aceste uneltiri; anume ca în mijlocul tuturor acestor (necazuri) să aducem mulţumire lui Dumnezeu. Ia spune-mi: Abel n'a căzut de mâna fratelui său când aducea jertfă din pârga roadelor sale? Şi totuşi Dumnezeu a îngăduit acest lucru, nu din ură pentru cel care l-a cinstit, ci din mare dragoste, dându-i pe lângă cununa acelei foarte frumoase jertfe, şi cununa muceniciei. Moise, voind să vie în ajutorul unui asuprit, s'a băgat în primejdie de moarte, şi a fost nevoit să iasă din ţara lui; iar Dumnezeu a îngăduit acest lucru, ca tu să poţi învăţa răbdarea sfinţilor. Dacă ne-am apuca de cele duhovniceşti, ştiind dinainte că nu vom avea de suferit nici un rău, nu am părea că facem cine ştie ce mare ispravă, având o astfel de chezăşie; aşa însă sunt tare vrednici de admiraţie cei ce fac asemenea lucruri, fiindcă, măcar că prevăd primejdii, pagube, morţi şi rele nesfârşite, totuşi nu se leapădă de aceste căi ale îndreptării, nici nu pregetă de teama nenorocirilor aşteptate.

Aşadar, precum spuneau cei trei copii (Daniel 3, 17-18): „Este în cer un Dumnezeu care ne poate scăpa; şi dacă nu, află, o rege, ci noi nu slujim zeilor tăi, şi nu ne vom închina idolului de aur pe care l-ai înălţat": şi tu deci, când ai de gând să săvârşeşti ceva bun întru Domnul, să prevezi

multe primejdii, multe pagube, multe morţi, şi să nu te miri, nici să nu te turburi, dacă se întâmplă aşa ceva. „Fiule”, zice (Ecles, 2, 1), „când purcezi la slujba lui Dumnezeu, pregăteşte-ţi sufletul pentru încercare”.

De bună seamă, nimeni nu se aşteaptă să câştige cununa fără răni, când se hotărăşte să lupte. Drept aceea şi tu, prea scumpule, când te-ai pregătit să lupţi din răsputeri cu diavolul, să nu umbli după o vieaţă tihnită şi plină de huzur. Căci răsplata şi făgăduiala, şi toate strălucirile, nu pentru aici ţi le-a făgăduit Dumnezeu, ci pentru veacul viitor. De aceea, când tu ai făcut bine şi te-ai ales cu rău, sau când ai văzut pe altul că păţeşte astfel, bucură-te şi te veseleşte; căci asta va fi pentru tine prilej de mai mare răsplată. Astfel că nu trebuie să te descurajezi, să te laşi abătut, nici să pregeţi, ci stăruie încă cu mai multă tragere de inimă; fiindcă şi apostolii, când propovăduiau, măcar că erau biciuiţi, bătuţi cu pietre, şi stăteau veşnic la închisoare, vesteau cuvântul adevărului cu mai multă voioşie, nu numai după ce scăpau din primejdie, ci chiar fiind în mijlocul primejdiilor. Şi poţi să vezi pe Pavel învăţând şi catehisind chiar în închisoare şi în lanţuri, şi făcând acelaşi lucru în piaţa judecăţii, şi în naufragiu, şi în furtună şi în alte nenumărate primejdii. Ia-te şi tu după pilda acestor sfinţi, şi îndeletniceşte-te cu fapte bune, cât timp trăieşti şi mai ai suflare; şi nu te lăsa, chiar dacă ai vedea că diavolul te vatămâ de o mie de ori. Poate că, ducând odată bani cu tine, s’a scufundat vasul ce te purta; dar Pavel, care ducea cu sine cuvântul, mai preţios de cât toate averile, pe când mergea spre Roma, s’a spart corabia cu dânsul, şi a suferit nesfârşite neajunsuri. Şi acest lucru îl mărturiseşte şi el când spune : (I Tes. 2, 18): „De mai multe ori am vrut să viu la voi, dar m’a împiedicat Satana”. Şi Dumnezeu a îngăduit acest lucru, dovedind belşugul puterii sale, şi arătând că, cu toate că diavolul se făcea luntre şi punte ca să-l împiedice pe Pavel, totuşi, din pricina aceasta, propovăduirea de loc nu era stânjenită sau ştirbită. De aceea Pavel îi mulţumea lui Dumnezeu de toate, ştiind că prin aceasta Dumnezeu îl făcea mai încercat (în biruinţă); iar el arăta întru toate straşnicia tragerii lui de inimă, nelăsându-se împiedicat de nimic. Aşadar, de câte ori nu izbutim, de atâtea ori să ne apucăm din nou de lucrurile duhovniceşti şi să nu spunem: „De ce a îngăduit Dumnezeu aceste piedici?”, căci el de aceea le-a îngăduit, ca prin ele tu cu atât mai vârtos să-ţi arăţi râvna ta şi marea ta dragoste către dânsul. Căci e în firea iubitorului, să nu se lepede niciodată de acelea ce plac iubitului. Cel care e molâu şi nepăsător se va descuraja de la cea dintâi încercare; însă cel ager şi năprasnic, măcar că e stânjenit, cu atât mai mult va stărui în lucrurile cele dumnezeeşti, săvârşind totul pe cât îi stă în putinţă, şi aducând mulţumire pentru toate. Mare comoară e aducerea de mulţumire, mare bogăţie, bun nemistuit, pavăză puternică; după cum pe de altă parte hula sporeşte paguba de faţă şi încă face să se prăpădească şi mai multe lucruri decât am pierdut. Ai pierdut bani? Dacă ai mulţumit pentru aceasta, ţi-at câştigat sufletul, şi ai dobândit bogaţii mai mari, pentru că ţi-ai câştigat bunăvoinţa lui Dumnezeu; dacă însă ai hulit, ai mai pierdut pe deasupra şi mântuirea ta, şi nici nu le-ai căpătat înapoi pe acelea, ci ţi-ai ucis şi sufletul.

12. Dar pentru că a venit acum vorba despre hulă, vreau să cer de la voi toţi o singură răsplată pentru această cuvântare: ca să-mi mustraţi pe cei care hulesc în cetate. Dacă auzi pe cineva hulind la răspântie sau în for, du-te la el şi dojeneşte-l; şi chiar dacă trebuie să-l loveşti, nu pregeta: isbeşte faţa lui cu palma, loveşte gura lui, şi sfinţeşte-ţi mâna ta prin această lovitură. Şi dacă te va învinovăţi cineva şi te va duce la judecată, nu te împotrivi; şi dacă judecătorul de pe tribunalul lui îţi va cere socoteală, spune-i fără sfială, că a hulit pe Regele îngerilor. Căci dacă trebuie pedepsiţi cei cari hulesc pe regele pământului, cu atât mai vârtos cei cari îl batjocoresc pe acela (al cerului). Este o fărădelege obştească, este o nedreptate care-i priveşte pe toţi şi îi e

îngăduit orişicui să fie pârîtor. Să afle şi creştinii şi păgânii, că creştinii sunt mântuitorii cetății, epitropii, supraveghetorii şi învățătorii ei, şi să afle acest lucru şi cei desfrânați şi stricați, că trebuie să se teamă de slujitorii lui Dumnezeu, pentru că, dacă altă dată mai încearcă să grăiască aşa ceva, să se uite mai întâi în toate părțile şi să se teamă şi de umbra lor, de frică să nu-i auză vreun creştin şi apoi să sară asupra lor şi să-i pedepsească cu străşnicie, N'ai auzit ce a făcut loan? A văzut pe un tiran stricând legea căsătoriei, şi fără sfială i-a spus în mijlocul pieței: „Nu ți-e îngăduit să ții soția fratelui tău Filip" (Marcu 6, 18). Eu însă nu te-am dus la tiran, nici la judecător, nici despre căsătorie nelegiuită, nici fiind vorba de tovarăşi de robie batjocoriți, ci despre hulă față de Domnul pentru care îți cer să pedepseşti pe cel de un rang cu tine. Dacă ți-aş fi zis: „Pedepseşte şi îndreaptă pe regii sau judecătorii ce calcă legea, n'ai spune oare că am înnebunit? Şi totuşi loan a făcut aceasta, ceea ce înseamnă că lucrul nu e de loc peste puterile noastre. Acum cel puțin îndreaptă pe tovarăşul tău de robie, sau pe cel deopotrivă cu tine; chiar dacă e nevoie să mori, nu pregeta să îl dojeneşti; aceasta va fi pentru tine o mucenicie, pentru că şi loan a fost mucenic. Nu i s'a poruncit să aducă jertfă, nici să se închine la idol, ci şi-a pus capul pentru legile călcate în picioare; deci şi tu luptă-te pentru dreptate până la moarte, şi Dumnezeu se va lupta pentru tine. Sâ nu-mi spui vorba aceea răsuflată: „Ce are asta de-a face cu mine? Nu e nimic între mine şi el". Numai cu diavolul n'avem a împărți nimic, însă cu toți ceilalți oameni avem multe lucruri care ne leagă laolaltă. Căci ei se împărtăşesc din aceeaşi fire ca şi noi locuiesc acelaşi pământ, se hrănesc cu aceleaşi mâncări, au acelaşi Stăpân, au primit aceleaşi legi, sunt îmbiați la aceleaşi tunuri ca şi noi. Vorba ta e o vorbă satanică, o cruzime diavolească. Deci să nu spunem aşa ci să arătăm fraților grija care se cuvine. Eu însă un lucru vă făgăduiesc şi vă chezăşuiesc vouă cu tot dinadinsul: dacă voi toți, ce sunteți de față, ați vrea să vă îngrijiți de mântuirea cetățenilor oraşului acestuia, în scurtă vreme se va îndrepta toată cetatea, deşi numai foarte mică parte din ea e acum aici, o parte foarte puțin numeroasă ca mulțime, însă cuprinsă de cea mai mare evlavie. Să împărțim deci mântuirea fraților noştri; căci e de ajuns un singur om înflăcărat de râvna (credinței), ca să îndrepte tot poporul Dar fiindcă acum nu e aici numai unul, nici doi sau trei, ci o mulțime aşa de mare, care ar putea să se îndeletnicească cu îngrijirea celor cuprinşi de nepăsare, nu din pricina slăbiciunii lor, cât din pricina trândăviei noastre pier şi scapătă cei mai mulți dintr-ânşii. Dar nu e ciudat, când vedem o bătaie în piață, să ne ducem acolo şi să împăcăm pe cei ce se bat: (dar ce vorbesc de bătaie? dacă am vedea că a căzut un măgar, toți punem mâna şi deopotrivă ne grăbim să-l ridicăm în picioare), iar de frații, cari pier să nu avem nici o grijă? Măgarul e hulitorul, care neputând duce povara mâniei sale, s'a poticnit; du-te, ridică-l cu vorba, cu fapta, cu blândețea, cu străşnicia; să fie leacul felurit. Şi dacă în astfel vom orândui ale noastre, şi ne vom îndeletnici cu îndreptarea semenilor noştri, în curând, când se vor fi învățat şi ei să primească dojenile noastre, le vom fi plăcuți şi ne vor simți lipsa, şi ceea ce e mai presus de toate, ne vom înfrupta din bunurile puse la păstrare, de care deie Domnul să avem cu toții parte, prin harul şi bunătatea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care se cuvine Tatălui şi Duhului Sfânt slavă, putere şi mărire, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

PREDICA a II-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a II-a

ȚINUTĂ ÎN ANTIOHIA ÎN BISERICA NUMITĂ CEA VECHE, PE CÂND EL ERA PREOT, DESPRE NENOROCIREA CARE S'A ÎNTÂMPLAT ORAŞULUI DUPĂ RĂSCOALA ÎN CARE AU DĂRÂMAT STATUILE ÎMPĂRATULUI TEODOSIE, ŞI DESPRE SPUSA APOSTOLULUI (I Tim. 6, 17): „SFĂTUIEŞTE PE BOGAȚII DIN ACEST VEAC SĂ NU SE SEMEȚEASCĂ" ŞI ÎMPOTRIVA LĂCOMIEI

Ținută în ziua de 6 Martie

1. Ce să spun şi ce să grăIesc? Vremea de față e a lacrimilor, nu a vorbelor: a tânguirilor, nu a cuvântărilor; a rugăciunii, nu a discursului. Mărimea celor săvârşite e aşa de cumplită, rana e atât de greu de lecuit, meteahna e atât de năprasnică şi mai presus de orice tămăduire, având nevoie de ajutorul cel de sus. Când Iov, după ce a pierdut toată averea, şedea pe gunoi, prietenii lui aflând de aceasta au venit la dânsul, şi, de departe zărindu-l, şi-au sfâşiat veşmintele, şi-au presărat cenuşe pe cap şi amarnic au gemut: acum tot aşa trebuiau să facă toate cetățile de jur împrejur; să vie la oraşul nostru şi să plângă cu mare jale ceea ce s'a întâmplat. Iov şedea atunci pe băligar, cetatea noastră stă acum într'un mare laț. Căci precum atunci diavolul s'a năpustit asupra turmelor şi cirezilor şi casei acelui drept, tot astfel acum şi-a vărsat furia împotriva acestei cetăți. Dar Dumnezeu a îngăduit aceasta şi atunci şi acum; atunci, ca să facă mai slăvit pe cel drept prin mărimea încercării; iar acuma ca să ne facă pe noi mai smeriți prin mărimea acestei mâhniri. Îngăduiți-mi să plâng cele de față. Am tăcut şapte zile, ca şi prietenii lui Iov; dați-mi voie ca azi să deschid gura şi să plâng această obştească nenorocire. Cine a avut pizmă pe noi, prea scumpilor? Cine a fost cutremurat de invidie împotriva noastră? De unde a venit această aşa de mare schimbare? Nimic nu era mai vrednic de cinste ca cetatea noastră; şi nimic nu e acum mai vrednic de plâns. Norodul odinioară atât de cuminte şi blajin, ca un cal blând şi ascultător, urmând mereu mâna ce îl călăuzea, deodată a început să sburde şi a făcut atâtea nenorociri, că nici nu mi-e îngăduit să le pomenesc. Mă vait şi plâng acum, nu din pricina mărimii pedepsei care ne amenință, ci din pricina prea marei sminteli a celor săvârşite. Chiar dacă împăratul nu s'ar întărâta, nu s'ar mânia, nu ne-ar pedepsi şi nu ne-ar mustra, spuneți-mi, vă rog, cum vom îndura noi ruşinea acestor fărădelegi? Din pricina plânsului, cuvântul învățăturii mi se opreşte în gât, abia pot să descleştez gura şi să deschid buzele; să mişc limba şi să pronunț cuvintele; ca un frâu, mărimea durerii îmi împiedică limba şi îmi poticneşte cuvintele. Nimic nu era până acum mai fericit ca cetatea noastră; şi acum nimic nu e mai trist ca ea. Precum albinele bâzâiau în jurul stupului, tot astfel cetățenii oraşului zburau încoace şi în colo prin piață, şi toți ne fericeau pe noi mai înainte pentru această mulțime. Dar iată că acum stupul a rămas singur; căci, precum pe aceste albine le-a pus pe goană fumul, tot astfel pe aceste albine le-a fugărit teama; ba mai degrabă ceea ce a spus despre Ierusalim proorocul plângând, acelaşi lucru îl vom spune şi noi cu privire la timpul de față: „Cetatea noastră a ajuns ca terebintul care şi-a pierdut foile, ca o grădină care n'are apă" (Isaia 1, 30). Căci precum o grădină care nu e stropită, ne înfățişează nişte pomi lipsiți de frunze şi despuiați de roade, tot astfel a ajuns şi cetatea noastră. Fiind lipsită de ajutorul de sus, stă singuratică, lipsită de aproape toți locuitorii săi. Nimic nu e mai dulce ca patria şi totuşi nimic n'a ajuns mai amar ca ea.

Toți fug ca de un laț, de țara care i-a născut, o părăsesc ca pe o prăpastie, şi sar în lături ca de pe un rug. Şi precum dintr'o casă cuprinsă de foc, nu numai cei cari o locuiesc, ci şi toți vecinii se retrag în cea mai mare grabă, silindu-se să-şi mântuie măcar trupul chiar gol; tot astfel şi acum, când se aşteaptă să cadă asupra noastră ca un foc de sus mânia împărătească, mai înainte ca

văpaia prelingându-se pe nesimțite să ajungă până la dânşii, toți se zoresc să iasă şi să-şi pună la adăpost măcar trupul despuiat. Şi nenorocirea noastră a ajuns a fi ca o ghicitoare: e o goană, fără duşmani; o bejenie fără luptă, o robie fără ca oraşul să fie cucerit; n'am văzut pârjolul barbar, nici n'am zărit fața duşmanului, şi pățim totuşi la fel cu cei prinşi în război. Acuma toți află de nenorocirea noastră; căci primind în gazdă pe surghiuniții noştri, aud de a ei despre prăpădul cetății.

2. Dar nu de aceasta mă ruşinez şi roşesc. Să afle toți primejdiile oraşului, pentru ca luând parte la durerea mamei, din tot pământul să ridice un glas obştesc către Dumnezeu, şi toți într'un glas să ceară prin rugăciuni pe mama şi hrănitoarea obştească de la împăratul cerurilor. Nu de mult s'a cutremurat oraşul nostru; acum însăşi sufletele locuitorilor s'au cutremurat; atunci se cutremurau temeliile caselor, acum tremură temeliile inimii fiecăruia, şi acum în fiecare zi privim moartea în fața ochilor noştri ; trăim într'o necurmată teamă şi suferim pedeapsa lui Cain, mai de plâns decât cei cari odinioară sâlăşluiau în închisoare, şi împresurați de un asediu nou şi neobişnuit, şi mult mai greu de cât cel obişnuit. Căci cei care pățesc acest lucru din partea duşmanilor, sunt închişi numai între ziduri; însă noi nu ne putem apropia nici de piață, şi fiecare stă închis între pereții casei sale; şi, precum pentru cei împresurați nu e slobod să treacă zidurile cetății, pentru că din afară sunt împresurați de duşmani, tot astfel şi pentru mulți din cei care locuiesc în oraş, nu e slobod să iasă din casă, nici să se arate în lume, din pricina acelora cari pretutindeni vânează atât pe cei vinovați, cât şi pe cei nevinovați, îi târăsc din mijlocul pieței, şi îi duc la judecată fără nici o socoteală, şi aşa, la întâmplare. De aceea oamenii slobozi stau înăuntru legați, împreună cu sclavii lor: Cine a fost prins? Cine dus la judecată? Cine a fost pedepsit azi? Cum şi de ce? Întrebând cu îngrijorare şi cercetând cu luare aminte, pe cei de la cari pot afla astfel de lucruri. Şi duc o vieață mai ticăloasă decât orice moarte, nevoiți în fiecare zi să plângă nenorocirile străine, tremurând pentru mântuirea lor, şi nestând întru nimic mai bine decât morții, fiindcă de mult sunt morți de frică. Iar dacă unul care e la adăpost de această frică şi strâmtorare, vrea să meargă în piață, din pricina priveliştii celei dureroase, se grăbeşte să se întoarcă la casa lui, după ce a zărit abia pe unul sau doi, cari merg cu capul plecat şi plini de multă mâhnire, acolo unde cu câteva zile mai înainte mulțimea întrecea curgerea râurilor; dar acum toți aceia au fost alungați de la noi. Şi precum înfățişarea unei păduri, după ce au fost tăiați mulți arbori dintr'ânsa, se face neplăcută, sau ca şi capul care sufere de multă pleşuvie; tot aşa şi pământul (fața) oraşului, după ce au fost îndepărtați oamenii, ivindu-se doar numai puțini ici şi colo, s'a făcut urît, şi învăluie cu o adâncă ceață de tristețe pe cei cari îl privesc. Şi nu numai pământul, dar chiar felul aerului şi cercul razelor soarelui îmi pare acum că e mâhnit şi luceşte mai înzăbrenit; nu pentru că firea şi-ar fi schimbat stihiile sale, ci fiindcă s'au schimbat ochii noştri, cari s'au turburat de norul întristării şi nu mai pot privi limpede şi cu aceeaşi putere lumina razelor. Asta spunea odinioară prorocul plângând: „Le va apune lor soarele la amiazi, şi ziua se va întuneca" (Amos 8, 9). Şi spunea asta nu pentru că soarele se ascundea, sau ziua pierea, ci pentru că ei fiind întristați, nici chiar la amiazi nu puteau să-i vadă lumina din pricina ceții mâhnirii. Aşa s'a întâmplat şi acum; şi oriunde şi-ar întoarce cineva privirile, fie către pământ, fie către pereți sau spre columnele oraşului, fie către semenii lui, i se pare că vede o noapte şi un întunerec adânc; atât de pline sunt toate de tristețe. Pretutindeni e tăcere şi singurătate plină de groază, şi s'a stins acea mişcare vie şi plăcută a mulțimii; ca şi cum toți ar fi intrat în pământ, aşa e cuprinsă cetatea de posăcie. Toți sunt la fel cu pietrele, şi fiind împiedicați de nenorocire ca de un lanț al limbii, ne întâmpină cu cea mai mare tăcere, ca şi cum ar fi năvălit duşmanii, şi i-ar fi mistuit pe toți cu foc şi fier. Acum e vremea să spunem: „Trimeteți la

bocitoare să vină: trimeteți la femeile iscusite, ca să bocească. Să curgă lacrămile din ochii noştri, şi să curgă apă din pleoapele noastre" (Ieremia 9, 17—18). Colnice, puneți-vă pe plâns, şi voi, munți, pe jale! Să chemăm toată făptura ca să jelească nenorocirile noastre. O cetate aşa de mare, fruntea cetăților din răsărit, e în primejdie să fie ştearsă de pe fața pământului; aceea care avea mulți feciori, acum a rămas fără feciori, şi nu e nimeni să-i vină într'ajutor. Căci a fost vătămat acela care n'are seamăn pe lume, căci e împărat, fruntea şi căpetenia tururor oamenilor de pe pământ. De aceea să căutăm scăpare la împăratul Cel de sus, pe el să-l chemăm în ajutor, căci dacă nu vom căpăta harul de sus, nu ne mai rămâne nici o mângâiere pentru cele făptuite.

3. Aş fi vrut să închei aici această cuvântare, căci sufletele celor cari gem nu vor să lungească vorba ; dar precum un nor des, alergând sub raza soarelui, îşi întoarce toată strălucirea înapoi, tot astfel şi norul mâhnirei, stând în fața noastră, nu îngăduie ca să curgă uşor cuvântarea, ci o înăbuşe şi cu multă putere o ține înăuntru. Şi aceasta se întâmplă nu numai cu cel ce vorbeşte, ci şi cu acel care ascultă; căci precum nu îi îngăduie să iasă lesne din sufletul vorbitorului, tot astfel nu-i dă voie să alunece în cugetul ascultătorilor, cu propria ei putere. De aceea şi Iudeii odinioară, trudindu-se cu lutul şi cu lucrul cărămizilor, nu puteau să asculte pe Moise, care spunea adesea lucruri mari despre mântuirea lor, pentru că mâhnirea îngreuna apropierea cuvintelor de cugetul lor, şi le astupa auzul. De aceea voiam şi eu să pun aci capăt vorbirii mele; dar gândindu-mă că firea norului nu numai că împiedică mersul înainte al razelor, ci adesea ori chiar ea pățeşte ceva de-a'ndoaselea: căci când soarele e mai cald şi se năpusteşte necurmat, toceşte norul, şi îl frânge din mijloc, şi apoi deodată lucind în întregime apare strălucitor în fața privitorilor; aşa nădăjduiesc să pot face şi eu astăzi, şi cred că, vărsând cuvântarea în sufletele voastre şi stăruind mai multă vreme, voiu putea risipi norul mâhnirii, pentru ca mintea voastră iarăşi să poată străluci de învățătura obişnuită. Dar întoarceți-vă sufletele către mine, ascultați cu luare aminte; scuturați-vă nițel de tristețea voastră; să ne întoarcem la cugetul de mai înainte, şi, cum ne-am deprins să ne întâlnim aici totdeauna cu veselie, tot aşa să facem şi acum, lăsând totul în seama lui Dumnezeu. Acesta ne va ajuta să ne mângâiem în nenorocirea noastră. Căci, dacă Domnul ne va vedea că ascultăm cu osârdie cuvântările despre el, şi că nu ne lepădăm de învățătura lui din pricina greutăților vremii, se va îngriji de noi fără zăbavă, va face senin, făcând să se răsbune timpul după furtuna de față. Căci creştinul trebuie să se deosebească de necredincioşi şi în aceea că rabdă totul bărbăteşte, şi, înzăuat cu nădejdea bunurilor viitoare, se arată mai tare decât toate năpăstiile omeneşti. Credinciosul stă pe o stâncă; de aceea el nu poate fi biruit de izbitura talazurilor. Căci, ori de unde s'ar ridica valurile ispitelor, ele nu ajung la picioarele lui; atâta-i el mai presus de cât orice asemenea năvală. Drept aceea să nu ne lăsăm abătuțiv dragii mei; căci nu ne putem noi îngriji de mântuirea noastră, atâta cât se îngrijeşte Dumnezeu care ne-a făcut; nu ne pasă nouă atât de mult ca să nu pățim nici un rău, cât îi pasă aceluia care ne-a dăruit sufletul, şi după aceea ne-a hărăzit atâtea bunuri. Cu astfel de nădejdi să ne înălțăm sufletele, şi să ascultăm cu obişnuita voioşie, cele ce au să se spună.

Nu de mult am ținut o lungă cuvântare dragostei voastre, şi v'am văzut pe toți urmărindu-mi cuvintele, şi pe niciunul întorcându-se de la mijlocul drumului. Vă mulțumesc pentru această râvnă sufletească, pentru că am primit răsplata ostenelilor mele; dar atunci am cerut şi altă răsplată de la voi; poate că ştiți şi vă aduceți aminte. Care era acea răsplată? Să pedepsiți pe hulitorii din cetate şi să-i mustrați, să împiedecați pe cei cari batjocoresc pe Dumnezeu, cuprinşi fiind de o asemenea sminteală. Şi cred că n'am spus acestea de la mine, ci că Dumnezeu, care prevede viitorul, ne-a trimes în cuget acele cuvinte. Căci dacă am fi pedepsit pe cei ce au cutezat,

acum nu s’ar fi întâmplat ceea ce s’a întâmplat. Dacă era vorba să vă primejduiți, cu cât ar fi fost mai bine să răbdați ceva, pedepsindu-i şi îndreptându-i pe aceia, ceea ce ne-ar fi adus nouă şi cununia muceniciei, decât să ne temem şi să tremurăm acuma, şi să aşteptăm acuma moartea, din pricina cutezanței acestora! Iată, nelegiuirea s’a săvârşit de puțini, şi vina e acum obştească, a tuturor. Iată, din pricina lor acum ne e frică la toți, şi pedeapsa pentru cele făptuite de dânşii, o aşteptăm noi înşine. Ci, dacă le-am fi luat înainte şi i-am fi izgonit din cetate, şi noi, fiind sănătoşi, am fi vindecat mădularul bolnav şi n’am fii cuprinşi de spaima de acum. Ştiu că cetatea a moştenit de la străbuni apucături frumoase; dar nişte străini şi corcituri, blestemați şi păcătoşi, cari desnădăjduiseră de mântuirea lor, au îndrăznit aceea ce au săvârşit. De aceea n’am încetat niciodată de a striga şi a vă lua ca mărturie: Să pedepsim sminteala hulitorilor, să dojenim cugetul lor, să ne îngrijim de mântuirea lor; să nu stăm nepăsători, când e batjocorit Domnul nostru al tuturor; nesocotința aceasta va aduce mari nenorociri cetății.

4. Acestea le preziceam, acestea s’au şi întâmplat; şi acum primim pedeapsa pentru acea uşurință şi nepăsare a noastră. Ați lăsat ca Dumnezeu să fie batjocorit; iată el a îngăduit ca să fie batjocorit împăratul, iar noi toți să fim amenințați de cea mai mare primejdie, pentru ca în mijlocul acestei spaime să ne luăm pedeapsa acelei nesocotinți. Oare în zadar, oare fără temeiu vă preziceam eu aceasta, şi necontenit stârneam dragostea voastră? Dar totul a fost de-a surda; cel puțin acuma să fiți mai cu luare aminte, şi, după nenorocirea de azi, întorcându-vă la cugetul cel drept, să ținem în frâu zvăpăiata lor furie. Să le astupăm gurile, să le închidem ca pe nişte puțuri de moarte aducătoare, şi să le schimbăm într’altă parte, şi atunci vor înceta relele ce au cuprins cetatea. Biserica nu e un teatru, ca să ascultăm pentru desfătarea noastră, de aci trebuie să pleci cu un folos, alegându-te cu ceva mare şi de preț; aşa trebue să plecăm de aici; căci altfel, degeaba şi fără rost ne adunăm aci, dacă întrunindu-ne aci la vreme pentru folosul nostru sufletesc, apoi plecăm pustii şi cu mâna goală, nealegându-ne cu nici un folos de pe urma celor spuse. Ce am eu de pe urma acestor aplauze? Cu ce mă aleg de pe urma freamătului şi laudelor voastre? Lauda mea stă în aceea, ca voi toți să preschimbați în fapte ceea ce vi se spune aci; atunci pot eu să mă socotesc norocos şi fericit, nu când voi mă veți primi cu aplauze, ci când veți fi făcut cu tragere de inimă ceea ce veți fi auzit aici. Fiecare să îndrepte pe semenul lui: ,,Clădiți-vă unul pe altul” , zice Apostolul (I TesaL 5, 11). Căci, dacă nu facem aşa, orice nelegiuire săvârşită de unul aduce Cetății o pagubă obştească şi de nesuferit. Iată, deşi n’avem nimic pe cuget, suntem tot atât de înspăimântați şi tremurăm ca şi acei ce au păcătuit, de teamă să nu ne cuprindă pe toți mânia împăratului. Căci, ca să ne desvinovățim, nu e de ajuns să spunem: „Eu nu eram de față, nu ştiam, şi am fost părtaş la nelegiuire.

- „Tocmai de aceea”, va zice el „vei fi pedepsit cu cea mai grea pedeapsă, pentru că n’ai fost de față, nici n’ai împiedicat şi n’ai oprit pe răsvrătiți, şi nu ai vrut să te primejdueşti pentru cinstea împăratului. N’ai luat parte la cele săvârşite? Te laud pentru asta şi încuviințez purtarea ta; dar n’ai împiedicat fapta şi aceasta e vrednic de învinovățire”. Aceleaşi cuvinte le vom auzi şi de la Dumnezeu când răbdăm în tăcere hula şi batjocura ce i se face; pentru că şi acela care a îngropat talantul (Mat. 25, 25—30), nu era învinovățit atunci pentru purtarea lui, fiindcă a dat înapoi suma de bani întreagă, ci pentru că nu a sporit-o, pentru că n’a mustrat pe ceilalți, pentru că n’a dus banii la zarafi, adică, n’a îndemnat, n’a dat sfat, n’a înfruntat, n’a îndreptat pe semenii ce păcătuiau şi nu i-a îndepărtat de la faptele rele; de aceea era trimes fără nici o milă la acele pedepse nespuse. Dar, dacă nu mai înainte, cel puțin acuma nădăjduesc şi cred că voi veți veghea ca să faceți această îndreptare, şi nu veți mai sta nepăsători când vedeți că Dumnezeu e

batjocorit. Căci cele ce s'au întâmplat sunt de ajuns, chiar dacă n'ar fi nimeni să le atragă luarea aminte, ca să îndemne chiar pe nişte oameni cu totul nesimţitori, ca de aci încolo să se îngrijească de mântuirea lor.

Iar pentru noi a sosit acum ceasul ca să vă întindem masa pe care avea obiceiul s'o întindă Pavel, să dăm citire versetului de azi, şi să-l punem în mijlocul tuturor. Ce s'a citit deci astăzi? „Sfătuieşte pe bogaţii acestui veac să nu se semeţească" (I Tim. 6, 17).

Cel care a zis: „Bogaţii acestui veac" a dovedit că mai sunt şi alţi bogaţi ai veacului viitor, cum era acel Lazăr, sărac în vieaţa asta, dar bogat în cea viitoare, nu în aur şi argint şi alte lucruri care se strică şi putrezesc, ci în acele bunuri tainice, pe care (I Cor. 2, 9) „nici ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici nu s'au suit în inima omului". Acestea sunt adevărata bogăţie şi belşug, pentru că sunt bunuri ce nu se strică, şi nu suferă nici o schimbare. Nu tot astfel era bogătaşul care nu vrea să se uite la el, ci după aceea a ajuns cel mai sărac dintre toţi. Căci, cerând o picătură de apă, nici de aceasta n'a avut parte; la atât de mare sărăcie ajunsese. De aceea i-a numit „bogaţi ai veacului acestuia" ca să înveţi că odată cu vieaţa aceasta se mistuie şi bogăţia lor; nu merge mai departe, nu porneşte odată cu călătorii, ba de multe ori îi părăseşte înainte de sfârşit; ceea ce dovedeşte şi el zicând: „Şi să nu nădăjduieşti în netrăinicia bogăţiilor" (I Tim. 6, 17), Căci nimic nu e aşa de nestatornic ca bogăţia; şi măcar că am spus deseori acest lucru, nu voiu înceta de a-l spune, că e fugarnică şi nerecunoscătoare, roaba care n'are nici o credinţă; chiar dacă ai pune-o în nenumărate lanţuri, ea fuge cu lanţuri cu tot. Adeseori, stăpânii au închis-o cu porţi şi cu zăvoare, punând şi slugi de pază; dar ea, amăgind pe slugi, a fugit cu înşişi păzitorii ei, trăgând după sine ca pe nişte lanţuri pe aceia cari o străjuiau, şi la nimic n'a folosit straja. Ce e mai nestatornic ca ea? Ce e mai de plâns ca aceia cari îşi pun toată râvna întrînsa? Când cineva se apucă să strângă cu mare osârdie un lucru aşa de puţin trainic şi alunecător, neauzind pe prorocul ce spune: „Vai de aceia ce se bizuiesc pe virtutea lor, şi se mândresc cu mulţimea bogăţiilor". Întreabă: De ce „vai"? — „Fiindcă", îţi va răspunde (David, Psalm), „strânge comori, fără să ştie pentru cine le va strânge". Căci osteneala e sigură, dar roada e nehotărîtă. Deseori te osteneşti şi te mistui în necazuri pentru duşmani; deseori după moartea ta, moştenirea venind la aceia cari te-au nedreptăţit şi te-au împresurat cu nenumărate uneltiri, ţi-a lăsat ţie păcatele, şi lor stăpânirea averii.

5. Merită să ne întrebăm şi de ce n'a zis: „Învaţă pe bogaţii acestui veac să nu se îmbogăţească; învaţă-i să trăiască în sărăcie; învaţă-i să cheltue ceea ce au", ci le-a spus: „Învaţă-i să nu se trufească"? Ştia că rădăcina şi temelia bogăţiei e mândria; şi dacă cineva ştie să trăiască în cumpătare, nu-şi va bate mult capul cu asemenea lucruri. Ia spune-mi: „De ce duci cu tine atâtea slugi, lingăi, linguşitori şi tot acel alaiu? Nu pentru folos, ci numai din îngâmfare, ca de pe urma lor să pari mai vrednic de cinste în ochii oamenilor. Şi apoi ştia că bogăţiile nu-s oprite, dacă te slujeşti de ele la cele de nevoie. Căci precum vinul nu e un lucru rău, ci beţia e un lucru rău; tot astfel nu bogăţia e un rău, ci lăcomia cea rea şi duhul cel hrăpăreţ. Altceva e a fi lacom de avere, altceva e să fii bogat; lacomul nu e bogat, lacomul sgârcit are nevoie de multe şi, având nevoie de multe, nu poate fi bogat niciodată. Sgârcitul e numai paznicul bogăţiilor, nu stăpânul lor; căci mai de grabă ar împărţi cu cineva propria lui carne, decât să împărţească din aurul lui. Ca şi cum i-ar fi poruncit cineva să nu se atingă de nimic din cele puse la o parte, aşa le păzeşte şi le păstrează cu toată silinţa, neatingându-se de ale sale ca şi cum ar fi străine; şi cu adevărat sunt străine. Căci cum ar putea să socotească fiind al său, ceea ce n'ar îngădui niciodată să dea

altora, sau să împartă la cei nevoiaşi, chiar dacă ar fi supus la cele mai grozave chinuri ? Cum poate să aibă el stăpânirea lucrurilor, de la care n'are slobod nici folosul, nici roadă? Şi pe lângă aceasta, Pavel avea obiceiul să nu dea la toți aceleaşi porunci, ci se potrivea după slăbiciunea ascultătorilor săi, precum a făcut şi Hristos. Căci el bogatului, care a venit la dânsul şi i-a vorbit despre vieață, nu i-a spus: „Du-te, vinde tot ce ai", ci lăsând aceasta la o parte, l-a învățat despre celelalte porunci; apoi după ce acela l-a îmbiat zicând: „Ce mai îmi lipseşte?", Hristos nici atunci nu i-a răspuns de-a dreptul: „Vinde tot ce ai", ci „Dacă vrei să fii desăvârşit, du-te, vinde tot ce ai: asta o las în seama ta; te fac pe tine stăpân să alegi, nu te mân cu sila. De aceea nici Pavel nu le-a spus bogaților nimic despre sărăcie, ci despre smerenie, atât din pricina nătângiei ascultătorilor, cât şi pentru că ştia foarte bine, că dacă vor trăi în cumpătare şi se vor lepăda de trufie, în curând vor scăpa şi de râvna după bogății. După aceea, sfătuindu-i să nu se mândrească, le-a arătat şi chipul în care nu trebuie să se mândrească. Care anume? Să vadă cât de nestatornice şi de necredincioase sunt bogățiile prin firea lor; de aceea a şi adăogat: „Nu nădăjdui în netrăinicia bogățiilor". E bogat nu cine are mult, ci acel care dăruieşte mult; bogat era Avram, dar nu era zgârcit; căci el nu cerceta casa cutăruia, nici nu spiona averea cutăruia; ci ieşind, se uita să vadă, dacă e undeva vreun oaspe, dacă e undeva un sărac, ca să îndrepte sărăcia şi să primească pe oaspe, Nu şi-a acoperit casa cu aur, ci avându-şi locuința lângă acel stejar, se mulțumea cu umbra frunzelor; şi sălaşul lui era atât de strălucitor, că nici îngerilor nu le era ruşine să mâie la dânsul; căci ei nu se uitau la strălucirea casei, ci la virtutea sufletului. Pe el să-l luăm şi noi ca pildă, scumpii mei, şi să dăm săracilor ceea ce avem. Cortul lui era pregătit în chip simplu, dar era mai strălucitor ca un palat regesc. Căci nici un rege n'a primit îngeri în gazdă; ci el, şezând sub stejar şi aşezându-şi casa acolo, a fost ținut vrednic de această cinste, şi nu cinstit din pricina sărăciei locuinței, ci pentru podoaba sufletului său şi bogățiile ascunse într'însul, a avut parte de această cinste.

6. De aceea nici noi să nu ne împodobim casele, ci mai de grabă sufletul. Cum nu e ruşine, să ne acoperim degeaba şi fără rost pereții cu marmură, şi să nu ne pese de Hristos umblând gol? Ce folos îți aduce ție casa, omule? Ce, plecând o să o iei cu tine? Nu, plecând n'o s'o iei cu tine, dar pornind de aici, sufletul o să-l iei cu tine fără îndoială. Iată, să presupunem că ne cuprinde o primejdie; haide, să vă vie în ajutor casele voastre şi să vă scape de primejdia ce vă amenință! Dar nu vor putea. Voi înşivă îmi sunteți martori, căci le părăsiți lăsându-le pustii, şi purcedeți în deşert, temându-vă de ele ca de nişte lațuri sau curse.

Să vă ajute acum bogățiile; dar, n'au vreme. Căci, dacă unde e la mijloc mânia omului, e biruită puterea banilor, cu atât mai mult se va întâmpla acest lucru, când va avea loc judecata dumnezeiască, fără milă. Căci dacă chiar atunci când se întărâtă şi se mânie omul, aurul nu ne ajută pe noi de loc, cu atât mai mult se mistuie puterea aurului, când se mânie Dumnezeu, care n'are nevoie de avere. Să clădim case, ca să locuim în ele, nu ca să ne mândrim. Ceea ce trece de ceea ce e de nevoie, e de prisos şi nefolositor, încearcă să îți încalți piciorul cu o încălțăminte mai mare; dar te va împiedica la mers; tot astfel şi o casă mai mare decât trebuie, ne va împiedica trecerea către ceruri. Vrei să clădeşti case mari şi strălucite? Nu te împiedic, dar nu le face pe pământ; clădeşte-ți corturi în cer, unde să poți primi şi pe alții, nişte corturi care să nu se strice niciodată. Ce te înnebuneşti după lucruri pieritoare, cari rămân aici? Nimic nu e mai înşelător ca bogățiile: astăzi cu tine, şi mâine împotriva ta, ele armează de pretutindeni ochii pismătăreților; tovarăşii de cort sunt vrăşmaşi, şi tovarăşii de locuință sunt duşmani; şi martori sunteți înşişi voi, stăpânii lor, cari le îngropați şi le ascundeți în tot felul; pentru că şi acum bogățiile ne aduc o

primejdie de nerăbdat. Vezi pe săraci, cu haina suflecată; sprinteni şi gata la toate; iar pe bogaţi, tărăgănindu-se anevoie, căutând unde să îngroape aurul, căutând la cine să-l lase în păstrare. De ce cauţi, omule, pe tovarăşii de robie? Hristos stă gata să ţi-l ia în primire, şi nu numai ca să-l păstreze, ci ca să-l sporească şi să ţi-l dea înapoi cu multă dobândă; şi din mâna lui nimeni nu poate să-l smulgă. Şi el nu păstrează numai cele ce i s'au încredinţat, dar chiar pune mai la adăpost pe încredinţător. Între oamenii cari iau spre păstrare lucrurile noastre, aceia se socotesc că ne fac un bine, cari păzesc ceea ce au primit spre păstrare; şi pentru însăşi paza, pe care o face faţă de banii tăi, nu-ţi cere plată ţie, ci el însuşi îţi dă ţie plată. Atunci de ce iertare suntem noi vrednici, când ocolim pe cel care poate să păzească, şi care ne mulţumeşte el însuşi că l-am ales ca păzitor, şi ne dă pentru această pază o tainică şi mare răsplată, şi dăm bunurile noastre spre păstrare unor oameni nedestoinici pentru o astfel de pază, şi cari socotesc că ei ne îndatorează pe noi, şi ne dau înapoi numai ceea ce le-am încredinţat? Aici eşti oaspe şi călător; patria ta e în ceruri; trimite-ţi toate acolo, ca, mai înainte chiar de a te înfrupta din ele, să-ţi capeţi răsplata aici. Căci cel ce se hrăneşte cu bună nădejde şi are încredere în cele viitoare, chiar aici a gustat din împărăţia (cerurilor). Căci de obiceiu nimic nu întremează sufletul şi nu-l face mai bun, ca nădejdea bunurilor viitoare, dacă, trimiţându-ţi acolo bogăţiile, vei îngriji de sufletul tău cu grija cuvenită. Căci acei cari îşi cheltuiesc toată râvna lor ca să-şi împodobească locuinţa, bogaţi întru cele din afară, nesocotesc cele dinăuntru, şi nepăsători îşi lasă sufletul pustiu, părăginit şi plin de păianjeni; dacă dimpotrivă nesocotesc cele din afară şi îşi cheltuesc toată râvna pentru cugetul lor, împodobindu-l din toate părţile, sufletul unor astfel de oameni va fi ca un han al lui Hristos; şi ce poate fi mai fericit decât ceea ce are ca locuitor în sine pe Hristos? Vrei să te pricopseşti? Fă-ţi prieten pe Dumnezeu şi vei fi mai pricopsit ca toţi. Aceasta e de folos nu numai pentru viitor, ci chiar şi pentru timpul de faţă. Nimic nu e aşa supus pizmei, ca omul bogat; dacă se mai adaogă la aceasta şi cutezanţa lui, atunci prăpastia ce i se pregăteşte e îndoită, şi războiul e cel mai greu din toate. Dacă însă vei şti să trăieşti în cumpătare, curmezi prin smerenia ta tirania pizmei, şi poţi stăpâni în tihnă cele ce ai. Căci aşa e virtutea din firea ei, că nu numai ne ajută la cele viitoare, dar chiar şi aici ne răsplăteşte.

Drept aceea să nu fim trufaşi nici din pricina bogăţiilor, nici din vreo altă pricină. Dacă cel trufaş chiar în cele duhovniceşti, se poticneşte şi piere, cu atât mai mult cel trufaş, în cele trupeşti. Să chibzuim la firea noastră, să ne socotim păcatele; să învăţăm cine suntem, şi aceasta ne va da îndeajuns prilej de smerenie. Să nu-mi spui: „Am pus la o parte venitul de pe atâţia şi atâţia ani, nenumăraţi talanţi de aur, şi câştigurile care sporesc în fiece zi". Orice mi-ai spune, e o vorbă zadarnică şi nesăbuită: adesea într'un singur ceas şi într'o scurtă clipită de vreme, toate acestea sunt spulberate din casă, precum e spulberat praful când se năpusteşte vântul de sus.

Şi vieaţa noastră e plină de astfel de pilde, şi pline sunt scripturile de dovezi: azi bogat, mâine sărac. De aceea am râs adesea citind testamente care spuneau: acela să rămână stăpân pe moşii, celălalt, pe casă, iar altul să aibă folosinţa; căci toţi n'avem decât folosinţa, şi nimeni nu e stăpân. Căci chiar dacă bogăţiile noastre ar dăinui toată vieaţa fără schimbare, de voie, de nevoie, la sfârşit trebuie să-i lăsăm stăpâni pe alţii, după ce ne-am bucurat numai de folosinţa averii, pornind spre vieaţa viitoare despuiaţi şi lipsiţi de stăpânire. De unde se vede limpede că stăpânirea o au numai aceia care au dispreţuit şi folosinţa ei, şi şi-au râs de roadele ei (averii). Acel care s'a lepădat de averea lui şi a împărţit-o săracilor, s'a folosit de ea cum se cuvine, şi a murit fiind stăpân pe ea, nepierzând nici în moarte puterea peste ea, ci primindu-le toate înapoi în acel timp, ba încă şi mai multe, atunci când la ziua judecăţii va avea mai mare nevoie de ele, şi

când se va cere de la noi toți socoteală pentru faptele noastre. Aşadar, dacă cineva vrea să aibă şi stăpânirea şi folosința şi puterea peste averea sa, să se lepede de toate averile lui; pentru că, de nu va face aşa, la moarte tot va trebui să se despartă de ele şi de cele mai multe ori le va pierde chiar înainte de sfârşit, cu nesfârşite rele şi primejdii. Şi răul nu e numai acela, că schimbarea se face dintr'odată cu totul, dar pentru că săracul ajunge pe neaşteptate să rabde sărăcia. Dar nu un astfel de sărac; căci el nu se bizuie pe aur şi argint, lucruri neînsuflețite, ci în Dumnezeu care ne hărăzeşte totul din belşug. Aşadar bogatul trăieşte în mai mare îngrijorare decât săracul, deoarece e supus la multe şi necurmate schimbări. Dar ce înseamnă acel „care ne dă nouă toate din belşug"? (I Tim. 6, 17). Dumnezeu ne dă cu dărnicie toate cele care sunt cu mult mai de trebuință de cât banii, ca: aerul, apa, focul, soarele şi altele asemenea. Căci nu se poate spune că bogatul se înfruptă mai din belşug din razele soarelui, de cât săracul; nu se poate spune că bogatul respiră aer mai din plin decât săracul, ci toate s'au dat deopotrivă tuturor. De ce aşadar Dumnezeu ne împărțeşte la toți deopotrivă lucrurile mai însemnate, mai trebuincioase, cu care ne ținem vieața, iar pe cele mai de rând şi mai mărunte, cum sunt banii, de pildă, nu le împărțeşte deopotrivă? Pentru ca să se păstreze vieața noastră şi să avem mai multe arene pentru virtute. Căci dacă n'ar fi trebuincioase aceste lucruri obşteşti, poate că bogătaşii, din pricina obişnuitei lor lăcomii ar înnăbuşi pe săraci; căci dacă cu bogățiile fac aşa, cu atât mai mult ar face-o cu acele lucruri. Şi apoi iarăşi, dacă banii ar fi de obşte, şi puşi deopotrivă la îndemâna tuturor, n'ar mai fi prilej de milostenie şi dragoste pentru aproapele.

7. Deci, ca să trăim în tihnă, ni s'au dat în de obşte să ne fie la îndemână pricinile vieții; şi iarăşi, ca să avem prilej să câştigăm cununi şi laude, nu ni s'au împărțit deopotrivă banii, pentru ca, urând zgârcenia şi iubind dreptatea, să dăm ceva din al nostru săracilor, pentru ca astfel în vieața asta să găsim oarecum leac şi mângăiere pentru păcatele noastre. Dumnezeu te-a făcut bogat; de ce te faci tu însuți sărac? Te-a făcut bogat ca să ajuți pe nevoiaşi şi ca să-ți deslegi păcatele prin dărnicia arătată față de alții; ți-a dat bani, nu ca să-i păstrezi pentru moartea ta, ci să-i cheltuieşti pentru mântuirea ta. De aceea a şi făcut ca stăpânirea lor să fie netrainică şi nestatornică, pentru ca tocmai prin aceasta să mistuie gândul de sminteală cu privire la ei. Dacă acum cei ce i-au dobândit, deşi nu se bizuiesc în ei, ba încă văd ivindu-se multe certuri din pricina lor, şi totuşi se aprind de dor după ei; ce-ar fi, dacă Dumnezeu ar fi dat banilor însuşirea să fie trainici şi nepieritori? Pe cine ar fi cruțat bogătaşii? De cine nu s'ar fi legat? De ce văduvă? De ce orfani? De ce săraci nu s'ar fi legat? Deci să nu ne închipuim că bogățiile sunt un mare bun: e un mare bun, nu să ai bani, ci să ai frică şi evlavie față de Dumnezeu. Iată cum, dacă cineva ar fi drept şi s'ar bizui mult pe Dumnezeu, deşi ar fi cel mai sărac dintre oameni, ar putea să lecuiască relele de față: căci i-ar fi de ajuns să-şi întindă mâinile spre cer şi să cheme pe Dumnezeu ajutor, şi această ceață ar trece. Atâta aur pus de o parte, spre păstrare, e mai nefolositor decât orice lut, când e vorba să ne scăpăm de nenorocirile ce amenință. Şi nu numai în această primejdie, dar chiar dacă ne-ar ajunge vreo boală, sau moartea, sau altceva asemănător, puterea banilor se arată a fi neputincioasă şi nedestoinică prin sine să ne aducă vreo mângâere când ne găsim în strâmtoare. E doar un lucru prin care se pare că bogățiile sunt mai presus ca sărăcia: faptul că ele ne îngăduie să huzurim în plăceri zilnice, şi la ospețe să ne înfruptăm cu desfătări. Dar vedem că acest lucru se poate găsi şi la masa săracului, cari se bucură de plăceri mai mari ca orice bogat. Şi să nu vă mirați, nici să nu socotiți ca ceva de necrezut, ceea ce s'a spus: căci aceasta vi se va lămuri pe deplin din însăşi dovada lucrurilor. Ştiți şi mărturisiți cu toții, că la ospețe, plăcerea nu atârnă de obiceiu de felul bucatelor, ci de voioşia mesenilor: astfel de pildă, când cineva se apropie de masă înfometat, va mânca mâncarea cea mai de rând, cu mai multă poftă

decât orice dresuri, legume şi bucate ademenitoare ; iar cel care face ca bogații, cari nu aşteaptă să-i mâne nevoia şi foamea, chiar de i s'ar pune în față plăcinte, nu va simți plăcere, pentru că pofta lui n'a fost ațâțată. Şi ca să vă încredințez că aşa e, vă iau ca martori pe voi toți, cât şi Sfânta Scriptură care astfel grăieşte: „Sufletul sătul îşi râde de faguri, iar celui flămând i se par dulci chiar cele ce sunt amare" (Pildele 27, 7). Şi ce e mai dulce ca fagurul de miere? Dar nu e plăcut pentru cel căruia nu-i e foame. Ce-i mai neplăcut ca lucrul amar? Dar e dulce pentru cel flămând. Şi că săracii se apropie de mâncare mânați de nevoie şi de foame, pe care bogații nu o aşteaptă, e un lucru limpede pentru oricine: de aceea aceştia din urmă nu se aleg cu o desfătare curată şi adevărată. Şi acest lucru putem vedea că se întâmplă nu numai cu mâncarea, ci şi cu băutura; şi acolo foamea aducea desfătare asupra felului mâncărilor, tot aşa şi aci setea de obiceiu face băutura cât se poate de plăcută, chiar dacă bem apă goală. Şi chiar Prorocul dovedea acest lucru zicând: „Şi cu miere din piatră i-au săturat pe ei". Şi nu citim nicăieri în Scriptură că Moise a scos miere din piatră, ci peste tot râuri şi ape şi pâraie reci. Atunci ce vrea să spună aici? Căci Scriptura nu minte. După ce însetați şi chinuiți de lipsă au dat peste ape reci, vrând să arate cât de mare a fost desfătarea lor după băutură, a numit apa miere, nu că s'ar fi schimbat în miere, ci pentru că setea celor cari au băut, a făcut pâraiele să pară mai dulci ca mierea. Ai aflat acum şi în ce chip starea celor cari beau, obişnuieşte să facă băutura dulce? Adesea mulți săraci osteniți şi necăjiți, aprinşi de sete, cu o astfel de plăcere au băut din astfel de pâraie ; iar bogații, deşi sorb vin dulce, cu mireasmă de flori şi având toate însuşirile ce se pot cere unui vin, totuşi n'au simțit aceeaşi desfătare.

8. Aceasta se poate vedea că se întâmplă şi în somn. Căci nu aşternutul moale, nici patul argintatf nici odihna în iatac, nici altceva asemănător nu face de obiceiu somnul aşa de dulce şi liniştit, ca munca şi oboseala, nevoia mare de somn şi moțăitul de-a'npicioarelea; şi acest lucru îl dovedeşte şi vieața de toate zilele; şi înainte de aceasta îl dovedeşte şi vorba Scripturilor. Solomon, trăit în huzur, voind să dovedească acelaşi lucru, zicea: „E plăcut somnul pentru slugă, fie că a mâncat mult sau puțin" (Eclesiast. 5, 11). De ce adaogă; „Fie că a mâncat mult sau puțin?" Amândouă aceste lucruri, ne mână de obiceiu spre veghe, atât lipsa, cât şi îndoparea cu lucruri bune: cea dintâi fiindcă usucă trupul, face pleoapele tari ca cornul, şi nu Ie îngăduie să se închidă; cealaltă, fiindcă înnăduşă şi apasă suflarea, aducând cu sine multe dureri. Dar leacul pe care ni-l dau ostenelele e aşa de puternic, că sluga, chiar de ar fi muncit de aceste amândouă neajunsuri, poate să doarmă. Pentru că slugile toată ziua aleargă încoace şi încolo, slujind stăpânilor lor, obosiți, robotind, fără să răsufle câtuşi de puțin, şi ca răsplată îndestulătoare pentru toate ostenelile lor se aleg cu desfătarea pe care le-o dă somnul. Şi acest lucru s'a făcut prin bunăvoința lui Dumnezeu, ca adică toate desfătările să se cumpere nu cu aur şi argint, ci cu muncă, trudă, nevoie şi cu înțeleaptă rânduială. Dar nu tot astfel bogații, cari deşi zac întinşi pe aşternuturi moi, de multe ori îşi petrec toată noaptea fără somn, şi cu toate că născocesc o mie şi una de înlesniri, nu se aleg cu aceiaşi desfătare (ca săracii). Ci săracul, ridicându-se de la munca zilnică, cu mădularele ostenite, mai înainte chiar de a se fi culcat, e cuprins de un somn repede şi dulce, alegându-se şi cu această răsplată nu măruntă a dreptelor lui străduințí.

Atunci, dacă săracul doarme, mănâncă şi bea cu mai multă desfătare, de ce cinste va mai fi ținută vrednică bogăția, ce se părea că prin aceasta întrece sărăcia, dacă acum chiar şi de aceasta e lipsită? Tocmai de aceea Dumnezeu de la început a înjugat munca alături de om, nu ca să-l pedepsească şi să-l înfrunte, ci ca să-l îndrepte şi să-l învețe. Când Adam ducea o vieață fără muncă, a fost dat afară din Paradis; când Pavel ducea o vieață plină de muncă şi trudă, zicând:

„săvârşind în muncă şi trudă şi ziua şi noaptea” (II Corint. 11, 27), atunci a fost răpit în Paradis şi s'a suit la al treilea cer. Deci să nu ponegrim munca, să nu ne lepădăm de osteneală. Căci chiar înainte de a ajunge în împărăția cerurilor, ne alegem de pe urma ei cu această mare răsplată, că adică din ea însăşi căpătăm desfătare; şi nu numai desfătare, dar şi ceea ce e cu mult mai presus ca desfătarea: sănătatea cea mai curată. Căci bogații, pe lângă scârba ce-i cuprinde, mai dau şi de multe alte boale, pe când săracii sunt scutiți de ajutorul doctorilor. Şi chiar dacă uneori cad la boală, în scurt timp se întremează, scăpând de orice meteahnă, şi păstrându-şi trupul sdravăn. Pentru cei cari ştiu s'o rabde înțelepțeşte, sărăcia e avere de mare preț, o comoară ce nu poate fi răpită, un toiag foarte tare, o avuție nesupusă la pagubă, han scutit de uneltirile răufăcătorilor. Dar, zice-se, săracul e năpăstuit; bogatul însă e supus la uneltiri şi curse mai mari. Săracul e dispreţuit şi acoperit de batjocură; dar bogatul e pizmuit. Mai lesne poate fi biruit bogatul ca săracul, pentru că cel dintâi dă prilejuri nenumărate din toate părțile, şi diavolului şi uneltitorilor; el e robul tuturor, din pricina prea marelui belşug de lucruri; simțind lipsa multor lucruri, e nevoit să linguşească pe mulți, şi să slujească cu multă josnicie; dar săracul, dacă ştie să trăiască întru înțelepciune, nu poate fi răpus nici chiar de însuşi diavolul.

Iov, măcar că era tare şi mai înainte, s'a făcut şi mai tare după ce şi-a pierdut totul, şi a câştigat o strălucită biruință împotriva diavolului. Şi apoi săracul nici nu poate să cadă pradă batjocorii, dacă ştie să trăiască înțelept. Căci, ceea ce am spus de desfătare, că dacă ea nu se găseşte în pregătirea aleasă a mâncărurilor, ci în starea celor cari mănâncă; acelaşi lucru îl spun şi despre batjocură, că adică batjocura prinde sau nu prinde, nu după cugetul celor cari o fac, ci după starea sufletească a celor cari o suferă. De pildă: unul a aruncat împotriva ta o mulțime de ocări, spuse şi nespuse; dacă tu îți râzi de batjocura lui şi nu-i primeşti cuvintele şi te arăți mai presus decât batjocura lui, atunci n'ai suferit batjocura. Şi precum dacă am avea un trup de oțel, chiar dacă am fi izbiți de lănci nenumărate de pretutindeni, totuşi nu am căpăta nici o rană (cad rănile nu vin de la mâna ce învârte sulița, ci de la trupul care o sufere); tot astfel şi aici, batjocura atârnă nu de sminteala cutezătorilor, ci de slăbiciunea celor ce o rabdă. Căci dacă am şti să chibzuim cu înțelepciune, nici nu ne-ar atinge batjocura, nici n'am suferi vreun rău de pe urma ei. Unul a făcut o nedreptate. N'ai simțit-o? Nu te-a durut? N'ai suferit tu batjocura, şi totuşi te-ai cutremurat şi mai mult decât dacă ai fi fost lovit tu însuți. Căci precum acela care a făcut batjocura, îşi roade el inima mai mult, când vede că lovitura dată de el, n'a ajuns la sufletul celor ce trebuiau s-o sufere; tot astfel când cei batjocoriți tac, lovitura batjocorii se întoarce de la sine împotrivit celui care a trimes-o.

9. Deci în toate să ne arătăm înțelepți şi atunci sărăcia nu va putea să ne vatăme întru nimic, prea iubiții mei frați; ba încă vă va ajuta foarte mult, vă va face mai slăviți şi mai avuți decât toți bogații. Ia spune-mi: cine a fost mai sărac ca Ilie? Dar el biruia pe toți bogații, căci, deşi era aşa de sărac, el a ales sărăcia din belşugul minței sale, pentru că el a socotit că orice mulțime de bani e mai prejos decât măreția sufletului său şi nu e vrednică de înțelepciunea sa; de aceea a îmbrățişat el o sărăcie aşa de mare. Căci dacă ar fi pus mare preț pe cele de față, nu s'ar fi mulțumit doar cu rasa neagră; ci el atâta a osândit deşertăciunea vieții şi astfel a disprețuit ca şi lutul, orice aur aruncat în calea lui, încât, afară de veşmântul acela, el nimic nu mai avea. De aceea regele avea nevoie de acest sărac, şi acel care avea atâta aur asculta cu gura căscată la cuvintele celui ce nu era stăpân de cât pe o rasă; cu atât mai strălucitoare decât purpura era, această rasă, şi cu atât mai strălucitoare peştera dreptului decât curțile regeşti. De aceea şi când s'a suit la cer, el n'a lăsat ucenicului său decât rasa. Cu aceasta, îi spunea el, am luptat împotriva

diavolului; şi tu ia această armă şi cu ea năpusteşte-te asupra lui. Căci lipsa e o pavăză puternică, un sălaş nebiruit, un turn neclătinat. Eliseu a primit rasa, ca şi cum ar fi primit cea mai mare moştenire; căci într-adevăr a fost moştenirea cea mai mare, mai de preț decât orice aur. Şi după aceea era oarecum ca şi îndoit acel Ilie, astfel că sus era Ilie şi jos iarăşi Ilie. Ştiu că voi fericiți pe acel drept, şi fiecare din voi doriți să fiți ca dânsul. Ce veți zice însă, când vă voiu dovedi că noi toți fiind plini de toate tainele, am primit un dar cu mult mai mare decât acela? Ilie a lăsat şcolarului său o rasă; însă Fiul lui Dumnezeu suindu-se la cer, ne-a lăsat carnea lui; dar Ilie s'a suit gol; Hristos însă ne-a lăsat-o şi nouă, şi s'a suit şi la cer cu ea. Drept aceea să nu ne descurajăm, să nu ne văităm, şi nici să nu ne temem de greutatea vremurilor. Căci acel care n'a pregetat să-şi verse sângele său pentru toți, şi a împărțit cu noi sângele Său şi trupul Său, ce va pregeta El să facă pentru mântuirea noastră? Bizuindu-ne deci pe această credință, să-l chemăm necurmat, să ne îndeletnicim cu rugăciuni şi să ne îngrijim cu toată osârdia de celelalte virtuți, ca să scăpăm de primejdia ce bate la uşă, şi să ne facem vrednici de bunurile viitoare; de care, fie ca să avem cu toții parte.

PREDICA a III-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a III-a

PENTRU PLECAREA EPISCOPULUl FLAVIAN, CARE S'A DUS CA SOL LA ÎMPĂRAT DIN PARTEA CETĂȚII; ŞI DESPRE ADEVĂRATUL POST; CĂ E MAI RĂU SĂ CALOMNIEZI DECÂT SĂ MĂNÂNCI CARNE OMENEASCA; ŞI DESPRE CEI MĂCELĂRIȚI DIN PRICINA REVOLTEI; ŞI ÎMPOTRIVA ACELOR CARI SE PLÂNGEAU CĂ AU FOST ÎNCHIŞI MULȚI NEVINOVAȚI

Ținută în ziua de 7 Martie

1. Când mă uit la această strană goală, văduvă de dascălul ei, mă bucur şi plâng totodată : lăcrămez pentru că nu văd de față pe părintele nostru şi mă bucur când ştiu că s'a dus pentru mântuirea noastră, ca să smulgă atâta norod furiei împăratului. Aceasta e şi pentru voi ca o podoabă, iar pentru el ca o cunună; pentru voi e o podoabă, fiindcă ați avut parte de un asemenea părinte, iar pentru el o cunună, fiindcă se arată aşa de bun față de fiii săi, şi pentru că prin fapta însăşi a întărit vorba spusă de Hristos. Căci el auzind că „Păstorul bun îşi pune sufletul său pentru oile sale" (Ioan 10, 11) s'a dus ca să-şi pună sufletul său pentru noi toți, deşi erau atâtea lucruri care îi împiedicau, şi îl sileau să rămână: mai întâi vârsta lui înaintată apoi slăbiciunea trupului, vremea anului, şi nevoia de a serba sărbătoarea, apoi unica lui soră care îşi trăgea sufletul. Dar totuşi el a nesocotit şi legăturile de rudenie, şi slăbiciunea, şi greutatea vremii, şi bătrânețea, şi asprimea drumului, şi punându-vă mai presus de toate pe voi şi mântuirea voastră, a rupt toate aceste lanțuri, şi măcar că e bătrân, purcede acum ca un flăcău, înaripat fiind de agerimea sufletului său. Dacă, zice el, Hristos s'a jertfit, pentru noi, de ce iertare am fi noi vrednici, când ni s'a încredințat paza unui atât de mare norod, dacă n'am încerca orice, şi n'am fi gata să facem şi să răbdăm orice, pentru a pune la adăpost pe cei cari ni-au fost încredințați. Dacă, zice el, patriarhul Iacov, fiind pus să păzească oile, fiindcă păştea oile necuvântătoare şi avea să dea socoteală unui om muritor, îşi petrecea din pricina asta

nopțile fără să doarmă, şi răbda şi arşiță şi ger şi toată vremuiala timpului, ca să nu piară nici una din oile acelea: cu atât mai mult noi, cari suntem puşi peste nişte oi, nu necuvântătoare, ci duhovniceşti, şi având să dăm socoteală, nu unui om, ci lui Dumnezeu, despre această slujbă a noastră, trebuie să nu pregetăm şi să nu tără-gănim nimic din acelea ce pot să fie de vreun ajutor turmei. Dar cu cât e mai bună turma aceasta decât cealaltă, şi oamenii mai presus decât dobitoacele, iar Dumnezeu mai presus ca oamenii; cu atât trebuie şi noi să arătăm o râvnă şi o osârdie mai mare şi mai neobosită. Căci el ştie că acum are în grija lui nu numai o singură cetate, ci Răsăritul întreg. Căci cetatea noastră este capul şi maica tuturor cetăților aşezate în Răsărit; de aceea n'a pregetat să ia asupră-şi toată primejdia, şi nimic n'a fost în stare să-l țină pe loc. De aceea cred că trebuie să avem bune nădejdi; căci Dumnezeu nu va trece cu privirea atâta osârdie şi râvnă, şi nu va îngădui ca robul său să se întoarcă cu treaba neisprăvită. Ştiu că va fi de ajuns ca el să se înfățişeze înaintea acelui împărat evlavios, şi chiar numai cu înfățişarea lui îndată îi va potoli mânia. Căci nu numai cuvintele sfinților, ci şi chipurile lor sunt pline de un har duhovnicesc. Dar acesta e plin şi de multă înțelepciune, şi fiindcă e cunoscător atât al legilor celor dumnezeeşti, cât şi al celor omeneşti, va zice către dansul -cum a spus Moise către Dumnezeu: „Dacă le ierți păcatul, iartă-li-l; dacă nu, ucide-mă şi pe mine cu dânşii". (Exod. 32, 31, 32). Căci aşa e inima Sfinților; socotesc că moartea cu fiii lor e mai dulce, decât vieața fără de dânşii. Va lua ajutor şi de la timpul nemerit, va pune înainte şi Pastele, şi îi va aduce ammte de acel timp, când Hristos a iertat păcate întregei lumi; îl va îndemna să ia ca pildă pe Domnul, şi fi va pomeni de acea parabolă cu zece mii de talanți şi o sută de dinari. Ştiu de câtă încredere e însuflețit părintele nostru: n'o să pregete ca să-l sperie prin această pildă zicând: Vezi să nu auzi şi tu în ziua aceea spunânduți-se: „Slugă netrebnică, eu ți-am iertat toată datoria, fiindcă m'ai rugat; trebuia să ierți şi tu pe tovarăşii tăi de robie". (Mat. 18, 32, 33). Îți vei folosi ție mai mult decât lor, pentrucă ți se vor uita păcate mai mari, dacă vei ierta nişte păcate mai mici. Pe lângă aceasta va mai adăoga şi rugăciunea aceea pe care I'au învățat să o spună acei cari l'au catehisit în tainele sfinte: „Iartă-ne nouă greşalele noastre, precum iertăm şi noi greşiților noştri". Pe lângă aceasta îi va mai spune că nu toată cetatea s'a făcut vinovată de această greşală, ci nişte oameni din afară, nişte venetici, cari nu fac nici un lucru cu rost, ci cutează orice nelegiuire; şi că nu e drept să fie prăduită o cetate aşa de mare pentru cutezanța nelegiuită a câtorva, şi să fie pedepsiți şi acei cari nu s'au făcut vinovați cu nimic. De altfel - va zice el - chiar dacă au păcătuit cu toții, au fost îndeajuns de pedepsiți, fiind atâtea zile mistuiți de teamă, şi aşteptându-şi moartea în toate zilele, alungați, surghiuniți, trăind mai amarnic decât vinovații, purtându-şi sângele în mână, şi nebizuindu-se de loc pe vieața lor. Ajungă-ți această pedeapsă ; nu lăsa mânia ta să meargă mai departe; prin mila ta față de tovarăşii tăi de robie, fă-ți-l blând pe Judecătorul de Sus; gândeşte-te la mărimea oraşului, şi cugetă că acum nu e vorba de un suflet, sau două, sau trei, ori de zece, ci de mii nenumărate, de fruntea întregei lumi.

Aceasta e cetatea în care s'au făcut cei dintâi creştini; cinsteşte pe Hristos, cinsteşte pe aceea care cea dintâi a propovăduit numele acesta dulce şi dorit de toți; ea a fost casa în care au tras apostolii, ea a fost lăcaşul celor drepți.

Numai acum pentru întâia oară s'a făptuit această nelegiuire împotriva domnitorilor tot trecutul ne dă mărturie de moravurile bune ale cetății. Căci dacă ar stârni mereu răsvrătiri, ar trebui să osândeşti răutatea ei; însă dacă aceasta s'a întâmplat doar o singură dată în toată vremea, e

limpede că nu e vina moravurilor cetății, ci sminteala aceasta a fost a acelora cari au năvălit fără rost şi socoteală în cetate.

2. Acestea le va spune Preotul, şi încă mai multe decât acestea, cu şi mai mare încredere; unul e iubitor de oameni, celălalt, credincios, aşa că avem bună nădejde şi din o parte şi din alta. Însă mai mult decât în credința dascălului şi în bunătatea împăratului, ne bizuim pe mila lui Dumnezeu; căci el va fi mijlocitor între împăratul care e rugat, şi preotul care îl roagă, muind inima Împăratului, stârnind limba preotului, ajutând vorbele acestuia şi pregătind cugetul aceluia ca să primească cele spuse şi să încuviințeze cu multă îndurare cererile lui. Căci dintre toate cetățile, a noastră îi e cea mai dragă lui Hristos, atât din pricina străbunilor, cât şi din pricina virtuții noastre; şi precum dintre apostoli, Petru a propovăduit cel dintâi, tot astfel, dintre cetăți, precum am spus şi mai sus, aceasta cea dintâi şi-a pus ca o cunună minunată numele de creştină. Şi dacă Dumnezeu a făgăduit că acolo unde se vor găsi zece drepți (Genesa 18, 32) va mântui pe toți locuitorii, când sunt nu zece, şi nici de două ori atâta, ci cu mult mai mare e numărul acelora cari cu toată râvna cinstesc pe Dumnezeu, cum să nu nădăjduim toate cele bune, şi să avem încredere în mântuirea noastră a tuturor? Am auzit pe mulți spunând: „Mânia regelui e asemenea mâniei leului" (Proverbe 19, 12) şi jeluindu-se abătuți. Ce le vom răspunde lor? Acel care a zis: „Lupii şi mieii vor paşte împreună, şi iedul se va odihni la un loc cu leopardul, şi leul va mânca paie ca boul" (Isaia 11, 6, 7) va putea să facă şi din acest leu o oaie blândă. Să ne rugăm lui aşadar, şi către dânsul să trimitem solii şi va îmblânzi cu totul inima împăratului, şi ne va scăpa pe toți din strâmtorarea ce ne amenință. Părintele nostru s'a dus ca sol acolo, noi să trimitem de aici o solie la cer şi să-l ajutăm pe el cu rugăciunile noastre. Mult poate obştea Bisericii, dacă vom face rugăciuni cu suflet îndurerat, cu inima frântă. Nu e nevoie să trecem marea, nu e nevoie să facem o călătorie lungă; fiecare om şi fiecare femeie, fie că alergăm la biserică, fie că rămânem acasă, să chemăm cu mare osârdie pe Dumnezeu, şi fără îndoială el va asculta rugămințile noastre. De unde se vede aceasta? Din aceea că el ține foarte mult ca să alergăm totdeauna la el, în toate să ne rugăm lui, şi să nu facem, nici să nu spunem ceva, fără de dânsul. Oamenii, când le dăm de lucru fără răgaz pentru treburile noastre, pregetă şi tărăgănează, şi ne arată o față plictisită; Dumnezeu însă face dimpotrivă; el se supără mai mult, nu atunci când alergăm mereu la el pentru treburile noastre, ci când nu facem acest lucru. Auzi cum îi înfruntă pe Iudei, când le spune: „Ați făcut sfat fără de mine; şi învoieli, fără de duhul meu" (Isaia 30, 1). Aşa e firea celor cari iubesc; voiesc ca toate treburile iubiților să se facă prin dânşii, şi aceştia să nu facă şi să nu spună nimic fără de dânşii. De aceea şi Dumnezeu, nu numai de rândul ăsta, ci şi altădată zicea mustrător; „Au domnit, dar nu prin mine; au poruncit, şi nu mi-au dat mie de veste". (Osea 8, 4).

Deci să nu pregetăm de a alerga mereu la dânsul, şi când vom avea vreo greutate, el va găsi totdeauna deslegarea nimerită. Te-a înspăimântat vreun om? Aleargă la Domnul cel de sus, şi nu vei suferi niciun rău; aşa scăpau de nenorociri cei vechi, nu numai oamenii, ci şi femeile. A fost o femeie evreică, cu numele Estera; această Estera a scăpat în acest fel tot poporul Evreilor care era menit pieirii. După ce regele persan dăduse poruncă să fie ucişi toți Iudeii, cum nu se găsea nici unul ca să se împotrivească mâniei aceluia, femeia desbrăcându-se de haina ei cea strălucită, şi îmbrăcându-se cu un sac, presărând sub sine cenuşă, se ruga de îndurarea dumnezeiască, să meargă cu sine la rege, şi se ruga cu aceste cuvinte: „Fă Doamne plăcute cuvintele mele şi pune în gura mea vorbă împodobită:" (Estera 14, 13). Tot aşa să-l rugăm pe Dumnezeu şi pentru învățătorul nostru. Căci dacă o femeie, rugându-se pentru Iudei, a putut să

oprească furia barbarică, cu atât mai mult învăţătorul nostru, rugându-se pentru o astfel de cetate, va putea să înduplece pe acest rege foarte blând şi bun. Căci dacă a primit harul de a deslega păcatele faţă de Dumnezeu, cu atât mai mult va fi destoinic să şteargă şi să desfacă cele săvârşite împotriva unui om. Şi el e un domn, şi încă un domn mai vrednic de cinste decât acela; căci legile sfinte au supus însuşi capul regesc mâinilor acestuia; şi când e vorba să se ceară vreun bine de la cer, regele merge la preot, nu preotul la rege. Şi acesta are o za, şi anume zaua dreptăţei; şi el are un brâu, şi anume brâul adevărului, are şi încălţăminte mult mai vrednică de cinste, anume aceea care vine de la evanghelia păcii; are şi o sabie, nu de fier, ci de duh; are şi cunună pusă pe cap. Armura aceasta e mai strălucită, armele acestea sunt mai preţioase, puterea e mai mare. De aceea, atât din pricina mărimii demnităţii sale, cât şi din pricina propriei lui mărinimii, şi mai înainte de toate, din pricina neclintitei lui nădejdi în Dumnezeu, va grăi către Împărat cu multă încredere şi cu multă chibzuinţă.

3. Deci să nu desnădăjduim de mântuirea noastră, ci să ne rugăm, să cerem, să căutăm a-l îndupleca, să trimitem cu multe lacrămi solul la regele cel de sus; avem şi acest post care ne vine într'ajutor şi ne înlesneşte această frumoasă solie. Aşadar precum după trecerea iernii, la începutul verii, marinarul îşi trage corabia la larg, soldatul îşi curăţă armele şi pregăteşte calul de războiu, iar plugarul îşi ascute coasa, călătorul îşi începe drumul lung plin de încredere, iar luptătorul cu pumnul îşi leapădă veşmântul şi se despoaie; tot astfel şi noiv când se iveşte postul ca şi o vară duhovnicească, să ne curăţăm armele ca ostaşii, să ascuţim coasa ca plugarii, şi ca nişte cârmaci, să punem cugetele noastre împotriva valurilor gândurilor nesăbuite, şi să ne pregătim ca nişte călători, de drumul la cer, şi ca nişte luptători cu pumnul să ne desbrăcăm pentru luptă; căci credincios e şi plugarul, şi cârmaciul, şi ostaşul şi calatorul. De aceea spune şi Pavel: „Noi nu ne luptăm împotriva sângelui şi a cărnii, ci împotriva domniilor şi puterilor; îmbrăcaţi-vă aşadar cu armele lui Dumnezeu" (Efes. 6, 12). Ai văzut pe luptător? Ai văzut pe ostaş? Dacă eşti luptător, trebuie să te cobori gol la luptă; dacă eşti ostaş, trebue să mergi armat la luptă. Dar cum se poate ca acestea amândouă să fie în acelaşi timp: şi armat şi nearmat, să fii şi gol, şi negol, şi îmbrăcat şi neîmbrăcat? În ce chip? Să vă spun eu. Desbracă-te de treburile vieţii, şi te-ai făcut luptător; îmbracă-te cu armele duhovniceşti, şi te-ai făcut ostaş. Desbracă-te pe tine însuţi de grijile vieţii; căci e vremea luptei; îmbracă-te cu armele spiritului; căci am început un răsboiu greu cu demonii. De aceea trebuie să fim şi goi, ca să nu aibă diavolul de unde să ne apuce, când luptăm cu el, şi să fim în acelaşi timp armaţi din cap până în picioare, ca să nu căpătăm nici o rană de moarte. Ară-ţi sufletul tâu, şi pliveşte-l de spini; seamănă cuvântul cucerniciei, pune răsadurile înţelepciunii, şi îngrijeşte-le cu multă luare aminte, şi atunci te-ai făcut plugar, îţi va zice Pavel. De aceea, când scria el Corintenilor, le spunea: „Eu am semănat, Apolon a udat, şi Dumnezeu le-a făcut să crească" (I Corint, 3, 6). Ascute coasa ta, pe care ai tocit-o din pricină că te-ai îndopat cu mâncări bune, ascute-o prin post; porneşte-o pe drumul care duce în cer, atinge calea aspră şi îngustă, şi umblă. Dar cum poţi s'o atingi şi să umbli? Dojenind trupul tău şi făcându-l rob; căci unde drumul e îngust, grăsimea cărnii datorită lăcomiei, este o mare piedică înnăbuşe talazurile nesăbuite ale poftelor, pune pe goană furtuna gândurilor ticăloase, mântuie barca, arată multă pricepere, şi astfel ai ajuns cârmaciu. Prilej şi dascăl nouă pentru toate acestea ne e postul, dar nu postul acesta de rând, ci postul adevărat; nu atâta lepădarea de mâncăruri, cât lepădarea de păcate; căci puterea postului nu e îndestulătoare ca să mântuie pe cei ce postesc, dacă nu se face cu o potrivită rânduială. Căci „luptătorul, zice (Pavel, II Timot. 2, 5), nu capătă cunună dacă nu s'a luptat după rânduială". Şi ca nu cumva tocmai în timpul postului, să rămânem fără cununa postului, trebuie să învăţăm cum şi ce fel să

facem acest lucru; pentru că şi Fariseul acela a postit, dar după postul acela a rămas cu mâinile goale, lipsit de rodul postului său; vameşul n'a postit, şi măcar că n'a postit a fost pus mai înaintea Fariseului, ca să înveți că postul n'aduce nici un folos, dacă nu e împreunat cu toate celelalte lucruri. Au postit Niniviții, şi au smuls mila lui Dumnezeu; au postit şi Iudeii, dar fără nici un folos, căci au ieşit învinovățiți. Aşadar, pentru că este aşa de mare primejdia postului pentru cei cari nu ştiu să postească, să învățăm rânduielile postului, ca să nu mergem la întâmplare, nici să nu ne batem cu morile de vânt ori să ne luptăm cu umbrele. Postul e un leac, dar chiar dacă leacul acesta ar fi de o mie de ori folositor, ajunge nefolositor din pricina neştiinței celui care se slujeşte de el; căci trebue să ştii şi timpul când să te slujeşti de el, şi cât de mult să iei, şi amestecul trupului care îl primeşte şi firea locului, şi timpul anului, şi traiul potrivit şi multe altele; şi dacă vreunul din acestea e nesocotit, el va fi vătămător tuturor celor spuse mai sus. Dacă deci când e vorba să tămăduim trupul, avem nevoie de atâta luare aminte; cu atât mai vârtos, când îngrijim sufletul şi vrem să-l vindecăm prin cugetări, trebuie să cercetăm totul, şi să pătrundem totul cu cea mai mare băgare de seamă.

4. Să vedem aşadar cum au postit Niniviții, şi cum au scăpat de acea mânie. „Nici oamenii, nici vitele, nici oile, nici boii să nu fie nutriți", zice (Ioan 3, 7). Ia spune-mi: Ce vrei să zici? Postesc şi dobitoacele şi caii, şi măgarii se îmbracă în sac? Da, zice el; căci precum la moartea unui bogătaş, rudele nu îmbracă numai slugile şi servitoarele în sac, ci şi pe cai, şi apoi îl dau rândaşilor poruncindu-le să vie cu ei până la mormânt, ca astfel să arate mărimea nenorocirei, şi să trezească mila tuturor; tot astfel, când cetatea aceea (Ninive) s'a găsit în primejdie de moarte, au îmbrăcat în sac chiar firea necuvântătoare şi au pus-o la jugul postului. Dar, zici, dobitoacele necuvântătoare nu pot să ştie de mânia lui Dumnezeu; (de aceea) să afle prin foame, că năpasta ne vine de la Dumnezeu; căci, zice-se, dacă s'ar prăpădi oraşul, el ar fi groapa de obşte nu numai a noastră a locuitorilor, ci şi a lor. Deci cine ar avea să ia o parte din pedeapsă, să ia şi o parte din post. Şi ei mai orânduiau şi altceva, precum fac şi prorocii: căci şi aceştia când văd că vine din cer vreo năpastă nesuferită, şi că cei cari trebuiesc pedepsiți, n'au curaj, ci-s plini de ruşine şi nevrednici de vreo iertare, nemaiavând ce face, nici de unde să ceară ajutor pentru cei osândiți, aleargă la dobitoace, şi jelind moartea lor, fac rugăciunea în numele acestora, arătând jalnica şi amarnica lor pieire. Odinioară când foamea cuprinsese pe Iudei, şi ținutul era ars de multă secetă, toate fiind mistuite, unul din proroci zicea: „Vițelele au sărit la ieslele lor, iar cirezile de boi au plâns, căci nu erau izlazuri; toate dobitoacele câmpului şi-au îndreptat privirile spre tine, căci au secat isvoarele de apă" (Ioil. 1, 17). Iar altul, plângând relele ce vin de pe urma secetei, zice: „Cerboaicele au fătat pe câmp şi şi-au părăsit puii, fiindcă nu găseau verdeață; măgarii sălbatici s'au oprit în vâlcele, şi trag aer ca un balaur; şi ochii lor se împăiejeneau, pentru că nu era fân (Ieremia 14, 5).

De aceea ați auzit şi azi pe Ioil zicând: „Să iasă mirele din camera lui, şi mireasa din iatacul ei; să iasă copiii de ță" (Ioil 2, 16). Ia spune-mi de ce chemi la rugăciune şi pruncii nevârstnici? Tocmai din aceeaşi pricină, Pentru că toți bărbații cu vârstă împlinită au întărâtat pe Dumnezeu şi l-au împins la mânie, să se roage de cel mâniat, zice el, vârsta neştiutoare de păcat. Dar, precum spuneam, să vedem la urma urmei, ce poate muia acea mânie de neînlăturat. Oare numai postul şi sacul? Nicidecum, ci doar schimbarea întregului fel de vieață. De unde se vede aceasta? Din chiar vorbele proroceşti. Căci vorbind de mânia lui Dumnezeu şi de postul lor, tot el pomenind de împăcare şi de pricina împăcării, zice: „Şi a văzut Dumnezeu faptele lor" (Iona 3, 10). Care fapte? Că au postit şi că sau îmbrăcat în sac? Niciuna din acestea, ci fără să vorbească de ele,

zice: „Pentrucă fiecare s'a întors de la căile sale cele rele, şi s'a întors Domnul de la răul pe care spusese că vrea să li-l facă”. Vezi că nu postul i-a scăpat de primejdie, ci schimbarea felului de vieață a făcut pe Dumnezeu blând şi binevoitor față de barbari?

Am spus aceasta, nu ca să dispreţuim postul, ci ca să-l cinstim: şi cinstea postului nu stă în a se lipsi de mâncare, ci în a fugi de păcate. Aşa că cel ce înţelege prin post numai lipsirea de mâncare, îl ponegreşte foarte. Posteşti? Atunci dovedeşte-mi asta prin fapte.

Cel fel de fapte? mă întrebi. — Dacă vezi un sărac ai milă de el; dacă vezi un duşman, împacă-te cu el; dacă vezi un prieten lăudat, nu-l pismui; dacă vezi o femeie frumoasă, ocoleşte-o. Să nu postească numai gura, ci şi ochiul, şi auzul, şi mâna, să postească toate mădularele trupului nostru. Să postească mâinile, rămânând neprihănite de jaf şi hrăpire; să postească picioarele, împiedicându-şi paşii spre priveliştile neîngăduite; să postească ochii, învăţându-se să nu se repeadă niciodată la priveliştile frumoase, nici privind cu luare aminte la mândreţile (lumei acesteia). Căci privirea e hrana ochilor; dacă ea e nelegiuită şi oprită, strică postului, şi clatină toată mântuirea sufletului; dacă încă e legiuită şi îngăduită, împodobeşte postul. Căci ar fi un lucru foarte nesăbuit, ca, în timpul mâncării să te fereşti din pricina postului chiar de hrana îngăduită, iar când te slujeşti de ochi, să atingi chiar lucrurile oprite. Nu mănânci carne? Atunci să nu sorbi nici desfrâul prin ochi. Să postească şi urechea, iar postul urechii înseamnă să nu asculţi ponegririle şi bârfirile. „Să nu asculţi cuvântul deşert” se zice (Exod 23, 1).

5. Să postească şi gura, ferindu-se de cuvinte ruşinoase şi de ocări. Căci ce folos ar fi să postim de pasări şi peşte, şi să muşcăm şi să mâncăm pe fraţii noştri? Cel care bârfeşte, mănâncă carne frăţească, muşcă trupul aproapelui, de aceea ne-a înfricat şi Pavel, zicând: (Gal. 5, 15). „Dacă însă vă veţi muşca şi vă veţi mânca între voi, vedeţi să nu vă mistuiţi unul pe altul”. N'ai înfipt dinţii în carne, dar ai înfipt defăimarea în suflet, ai rănit bunul nume, şi ţi-ai făcut un rău nespus şi ţie şi multor altora; căci pe cel ce te-a auzit, l-ai făcut mai rău, bârfind pe aproapele; căci dacă e păcătos, se face şi mai trândav, pentru că a găsit un părtaş la păcat; dacă e un om drept, se făleşte şi se îngâmfă de pe urma păcatului altuia, începând să se creadă foarte mult. Pe lângă aceasta ai jignit obştea bisericii; căci dacă aud, nu toţi îl învinovăţesc pe cel ce a păcătuit, ci asvârlă ruşinea asupra întregului norod creştinesc; şi să nu asculţi pe necredincioşii care spun: „cutare e stricat şi desfrânat”, ci tu să ştii că pentru acel ce-a păcătuit, ei bârfesc pe toţi creştinii. Pe lângă aceasta ai ajutat ca să fie hulită slava lui Dumnezeu; căci, precum când noi trăim cum se cade, numele Domnului e slăvit, tot astfel, când păcătuim, numele lui e hulit şi batjocorit. În al patrulea rând, l-ai făcut de ruşine pe cel ponegrit, şi prin asta l-ai făcut şi mai sfruntat, făcându-ţi-l şi duşman şi vrăşmaş. În al cincilea rând, te-ai făcut pe tine însuţi vinovat de dojană şi pedeapsă, amestecându-te în treburi ce nu te privesc. Căci să nu-mi spună cineva: Atunci bârfesc, când spun minciuni; nicidecum însă, dacă spun adevărul. Căci chiar dacă defăimarea pe care o faci, se întemeiază pe adevăr, şi aceasta e totuşi un păcat; căci Fariseul acela, când învinovăţea pe vameş, spunea adevărul, dar asta tot nu i-a slujit la nimic. Ia spune-mi: Vameşul nu era şi vameş şi păcătos? Pentru oricine era limpede că era vameş; dar pentru că Fariseul l-a vorbit de rău, Fariseul la plecare a pierdut totul. Vrei să îndrepţi pe fratele tău? Plângi, roagă-te lui Dumnezeu, ia-l la o parte şi sfătuieşte-l, îndeamnă-l, îmbie-l; aşa făcea şi Pavel: „când voiu veni iarăşi la voi, zicea el (II Cor. 12, 21), să nu mă înjosească iar Domnul în faţa voastră, ca să plâng pe mulţi din aceia cari au păcătuit mai înainte, şi nu s'au pocăit de spurcăciunea şi nelegiuirea pe care au săvârşit-o”. Arată dragoste faţă de păcătos; încredinţează-l că dacă-i

pomeneşti de păcatul lui, o faci cu gând să-l sfătuieşti şi să-l îngrijeşti, nu cu gândul de a-l face de râsul lumii; îmbrăţişează-i picioarele, sărută-l, nu-ţi fie ruşine, dacă cu adevărat vrei să-l tămăduieşti. Aşa fac şi doctorii de multe ori, când dau peste bolnavi neascultători ; îi înduplecă să ia doftoria mântuitoare sărutându-i, rugându-i; fă şi tu la fel; arată preotului rana ta; adică celui care are să te îngrijească, să-ţi aibă de grije, să se gândească la tine. Şi nu numai pe cei ce vorbesc de rău, dar chiar şi pe cei cari aud pe alţii că vorbesc de rău, îi sf ătuesc să-şi astupe urechile, luând pildă de la prorocul care spune (Ps. 100, 5): „Prigoneam pe cel care bârfea în ascuns pe aproapele său". Spune-i aproapelui: Ai să lauzi sau să-mi vorbeşti de bine pe cineva? Deschid urechile, ca să primesc mirul: dacă însă vrei să vorbeşti de rău, le astup vorbelor intrarea: căci eu nu pot să primesc gunoiu şi noroiu. Ce câştig o să am eu dacă aflu că cutare e necinstit? Ba am cea mai mare vătămare şi pierdere. Vorbeşte-ţi astfel ţie însuţi; Să ne vedem de ale noastre, cum să dăm socoteală de păcatele noastre, iar curiozitatea şi iscodirea aceasta s'o arătăm faţă de vieaţa noastră înşine. Căci ce îndreptăţiri, ce iertare vom avea, dacă nu luăm seama la ale noastre, şi ne amestecăm în treburile altora? Căci după cum, când treci pe lângă o casă străină, e lucru ruşinos şi plin de ocară, ca să te apleci şi să spionezi cele dinăuntru, tot astfel e dovadă de cea din urmă josnicie, să te vâri în vieaţa altuia. Şi ceea ce e mai vrednic de râs, e că deşi au astfel de vieaţa şi îşi nesocotesc lucrurile lor, când spun vreo taină, se roagă de cel căruia i-a spus, şi îl jură că să nu mai spună şi Ia altul, dovedind prin aceasta că au făcut o faptă vrednică de dojană. Căci dacă îl rogi pe acela să nu spună nimănui, cu atât mai mult trebuia ca mai înainte să nu-i fii spus tu acel lucru. La tine taina se găsea la adăpost; după ce însă ai dat-o în vileag, atunci te sileşti s'o păstrezi; dacă vrei să nu ajungă la urechile altuia, n'o spune nici tu; dar după ce ai încredinţat altuia paza acestei taine, în zadar te osteneşti, rugând pe altul şi punându-l să jure c'o să o păzească. Dar e plăcut să bârfeşti (vei zice). — Ba dimpotrivă e plăcut lucru să nu bârfeşti. Căci cel care bârfeşte, este după aceea îngrijoraţi plin de temere şi de bănuială, se căieşte, îşi muşcă buzele, înfricat şi tremurând, ca nu cumva taina fiind destăinuită şi altora, să-i aducă mare primejdie, şi să pricinuiască celui care o dă în vileag, o duşmănie şi nefolositoare şi zadarnică; iar cel care-şi ţine gura, va trăi in cea mai mare linişte, cu mare desfătare. „Ai auzit cuvânt"? zice (Isus Sirach 19,10). „Să moară în tine; fii pe pace, n'o să te spargă". Ce înseamnă „Să moară în tine?" Stinge-o, îngroap'o, nu-i îngădui nici să iasă, nici să se mişte, dar mai cu seamă năzuieşte ca. să nu rabzi nici pe alţii când vorbesc de rău. Şi dacă vreodată ai primit o astfel de taină, îngroap'o, ucide-o, dă-o uitării, ca să fii la fel cu acei cari n'au auzit-o, şi să-ţi duci vieaţa de faţă în multă tihnă şi adăpost. Dacă pârâtorii, ar afla că ne e mai silă de ei decât de cei cari ne ponegresc, s'ar lăsa şi ei de acest rău obiceiu, şi-ar schimba năravul acesta, şi după aceea ne-ar lăuda, şi ne vor socoti ca pe nişte mântuitori şi binefăcători ai lor. Căci precum e în firea prieteniei să vorbească de bine şi să laude, a vorbi de rău şi a bârfi e un lucru care stă în firea duşmăniei, fiind începutul urii şi prilejul a nenumărate zâzanii. Ne nesocotim treburile noastre, din pricină că ne amestecăm în treburi străine şi iscodim pe alţii căci un om bârfitor, care spionează apucăturile altuia, n'are vreme să-şi vadă de propria lui vieaţă. Căci el pierzându-şi toată râvna în cercetarea lucrurilor altora, e firesc ca ale lui să rămână neluate în seamă şi nesocotite. Fiindcă trebuie să fim mulţumiţi, dacă putem propăşi. Întrebuinţându-ne tot răgazul nostru pentru a ne vedea şi a judeca propriile noastre păcate. Dar dacă tot mereu te îndeletniceşti cu lucruri străine, când o să ai grijă de ale tale?

6. Să fugim aşadar, iubiţilor, să fugim de defăimări, ştiind că ele sunt în totul prăpastia diavolului şi mreaja laţurilor lui Căci diavolul ne mână spre acest obiceiu, ca să nesocotim ale noastre, şi ca să ne facem şi mai vinovaţi în faţa judecăţii; şi ele nu cuprind numai neajunsul că

atunci vom fi siliți să dăm socoteală de vorbele noastre, dar fiindcă prin ele ne facem şi mai grele păcatele noastre, lipsindu-ne de orice iertare; căci cel ce iscodeşte aprig cele străine, nu va căpăta niciodată iertare pentru greşelile sale. Căci Dumnezeu nu va face judecata numai potrivit păcatelor noastre, ci va da hotarîrea lui potrivit şi judecății cu care vom fi judecat noi pe alții; de aceea ne-a sfătuit zicând: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați” (Mat. 7, 1) căci păcatul nu se va înfățişa atunci aşa cum a fost, ci va căpăta o sporire mare şi de neînlăturat după judecata cu care am judecat noi pe tovarăşul nostru de robie. Căci precum cel iubitor de oameni blând şi îndurător ştirbeşte cea mai mare parte a păcatelor sale, tot astfel cel aprig, crud şi nemilos îşi adaogă o mare greutate propriilor lui păcate. Deci să alungăm din gura noastră orice bârfire, ştiind că, chiar de am mânca cenuşă, noi nu ne vom alege cu nici un folos de pe urma vieții acesteia, dacă nu ne lăsăm de bârfire; căci nu cele ce intră pângăresc pe om, ci cele ce ies (Mat. 15, 17, 18). Dacă cineva scormoneşte murdăria când treci tu, nu-l ocărăşti şi-l batjocoreşti? Fă tot astfel şi cu bârfitorii. Căci putoarea ce iese din murdăria scormonită nu supără atâta pielița creierului acelora cari o sunt, «cât turbură şi mâhneşte sufletele ascultătorilor scormonirea păcatelor străine şi desvelirea unei vieți necurate. Să ne ferim deci de bârfire, de vorbe de ruşine, de hulă şi să nu blestemăm nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele; căci mulți ponegritori au ajuns până la o aşa mare sminteală, că de la tovarăşii lor de robie îşi ridică limba şi asupra lui Dumnezeu, Şi cât de mare e acest rău, poți să afli din lucrurile care ne apasă pe noi acum. Iată, un om a fost batjocorit, şi noi toți ne temem şi tremurăm, chiar şi aceia cari ştiu că nu sunt de loc vinovați pentru aceasta; iar Dumnezeu e batjocorit în fiecare zi; dar ce zic „în fiecare zi?” ba chiar in orice ceas, de către bogați, de săraci, de cei liniştiți, de cei amărîți, de bârfitori, de cei bârfiți, şi nimănui nu-i pasă cândva de asta. De aceea a îngăduit să asupreşti pe tovarăşul tău de robie, ca să înveți din primejdia izvorâtă de pe urma asupririi, cât de mare e bunătatea Domnului. Dar acest lucru (e vorba de batjocura pe care Antiohenii o făcuseră împăratului, răzvrătindu-se şi dărâmându-i statuile lui în noroiu) numai acum s'a întâmplat, şi pentru odată şi totuşi nici măcar aşa nu ne aşteptăm să căpătăm vreo iertare sau îndreptățire; iar pe Dumnezeu îl întărâtăm în toate zilele, nu facem nici o pocăință, şi totuşi El pe toate le rabdă cu îndelungă răbdare. Vezi cât de mare e îndurarea Domnului? Şi în această nelegiuire, câți au păcătuit, au fost prinşi, duşi la închisoare şi pedepsiți; şi tot ne mai temem; cel jignit, nici n'a auzit măcar faptele, n'a dat nici hotărârea, şi toți tremurăm; iar Dumnezeu aude în fiecare zi batjocurile ce i se aduc, şi nimeni nu se pocăeşte, deşi el e blând şi îndurător. Lui e de ajuns să-i spui păcatul, ca să ți-I şi deslege; la oameni e tocmai dimpotrivă; când făptaşii au mărturisit, atunci sunt mai tare pedepsiți, cum s'a întâmplat şi acum. Căci dintre aceşti (Antiohieni vinovați) unii au pierit prin foc, alții prin sabie, alții au fost dați fiarelor, nu numai bărbați, ci chiar şi copii; şi n'a putut să-i scape nici nevârstnicia, nici faptul că fuseseră târîți de răscoala poporului, nici pentru că unii au făptuit-o cuprinşi fiind de o diavolească sminteală, nici pentru că birurile ar fi fost prea grele, nici sărăcia, nici păcatul săvârşit laolaltă de toți, nici făgâduiala pe care au dat-o că n'o să mai cuteze nicicând aşa ceva; ci fără nici o milă, erau toți duşi la prăpastie; duşi din toate părțile de ostaşi înarmați, ce păzeau să nu scape nici un vinovat; şi se țineau după ei mamele, văzând de departe cum fiii lor erau ucişi, fără să îndrăsnească a se plânge de această nenorocire; căci frica biruia dragostea şi teama era mai presus de fire. Şi precum pe cei ce stau la mal, îi doare văzând pe cei ce se îneacă, dar nu pot să se apropie şi să-i scape; tot aşa şi de data asta, mamele, împiedicate de frica soldaților, ca de nişte valuri, nu numai că nu cutezau să se apropie de ei şi să-i scape de osândă, dar se temeau chiar ca să-i plângă.

De aici puteți, cred, să vedeți cât de nespusă e îndurarea lui Dumnezeu, cum ea întrece orice s'ar putea spune despre ea! Acesta (împăratul), care e acum jignit, e şi de aceeaşi fire cu noi, şi doar o singură dată a pățit acest lucru (batjocura) şi nu fiind de față, nici văzând sau auzind, şi totuşi niciunul dintre vinovați n'a fost iertat: dar despre Dumnezeu nu se poate spune deloc aşa ceva; căci deosebirea între om şi Dumnezeu e atât de mare, că nici nu se poate spune prin cuvinte; şi în fiecare zi e batjocorit, de față fiind, auzind şi văzând, şi nici n'a trimes fulgerul, nici n'a poruncit ca marea să se reverse peste pământ ca să-i înnece pe toți, nici n'a poruncit ca să se caşte pământul să-i înghită pe cutezători, ci rabdă, şi e mărinimos, şi făgăduieşte că va da iertare pricinuitorilor batjocurii, dacă doar se pocăiesc şi făgăduiesc că n'o să mai facă. Acum e vremea să strigăm (Ps. 105, 2): „Cine va putea spune puterile Domnului şi cine va putea să vestească toate laudele lui?1′ Câți oameni n'au răsturnat şi n'au călcat în picioare chipurile lui Dumnezeu? Căci când strângi cu uşa pe vinovat, când îl despoi, îl târăşti, îl trânteşti, calci în picioare chipul lui Dumnezeu: Auzi pe Pavel zicând că omul nu trebuie să-şi ascundă capul, căci e slava şi chipul lui Dumnezeu; şi iarăşi auzi-l pe însuşi Dumnezeu zicând: „Să facem om după chipul şi asemănarea noastră”. Dar dacă spui că Dumnezeu şi omul nu sunt de aceeaşi fire; ce urmează atunci? (mă veți întreba voi). — Dar nici bronzul din statuie nu e de aceeaşi fire cu împăratul, dar totuşi, fiindcă i-au batjocorit chiar numai statuia, au fost pedepsiți; aşa şi cu oamenii; măcar că oamenii nu sunt de aceeaşi fire cu Dumnezeu, precum nici nu sunt, totuşi se numesc chip al Iui Dumnezeu, şi din pricina acestei numiri trebuiau să aibă parte de cinstire. Tu însă, pentru puțin aur, îi calci în picioare, îi strângi de gât, îi târăşti, şi până azi n'ai luat nici o pedeapsă.

7. De s'ar face azi o schimbare prielnică şi nemerită! Un lucru vă spun dinainte şi si iau ca mărturie, că chiar dacă va trece acest nor, dacă vom stărui în aceeaşi toropeală, vom suferi rele şi mai mari ca acestea de acum, căci şi acum mă tem mai mult de nepăsarea voastră, decât de mânia împăratului.

Căci nu va fi de ajuns ca să ne rugăm două sau trei zile, ci trebuie să ne schimbăm cu totul vieața, pentru ca, lăsându-ne de răutăți, să stăruim în virtute. Căci, precum celor bolnavi, dacă nu trăiesc mereu cu rânduială, nu le va folosi întru nimic, că au păzit trei sau patru zile rânduiala traiului; tot astfel şi celor păcătoşi, dacă nu sunt mereu cumpătați, nu le va folosi la nimic vieața dreaptă ținută numai două sau trei zile. Căci precum, zice-se, nu-ți slujeşte la nimic să te botezi şi apoi iarăşi să te pângăreşti cu noroiu; tot astfel cel care s'a pocăit trei zile nimic nu va câştiga, dacă după aceea se întoarce iar la traiul dinainte. Deci să nu facem mereu ceea ce facem acum. Căci, fiind bântuiți deseori de cutremure, de foamete şi secetă, pentru trei sau patru zile ne-am făcut mai cuminți şi mai blânzi, şi după aceea iar ne-am întors la traiul dinainte; de aceea s'au întâmplat şi cele de față. Dar dacă n'am stăruit mai înainte, cel puțin acum să stăruim în aceeaşi cucernicie, şi să păzim aceeaşi smerenie, ca să nu avem iarăşi nevoie de alt biciu. Dar n'ar fi putut Dumnezeu împiedica cele ce s'au întâmplat? Da, însă a îngăduit aceasta, pentru ca acei cari îl nesocotesc, să se tacă mai smeriți din pricina temerii față de tovarăşul lor întru robie (împăratul). Să nu mi se spună că mulți vinovați au scăpat, şi mulți nevinovați au primit pedeapsă căci aud pe mulți vorbind astfel, nu numai cu prilejul acestei răscoale, dar şi în multe alte împrejurări. Ce le vom răspunde deci celor cari vorbesc astfel? Că deşi era nevinovat cel care a fost închis cu prilejul acestei răzvrătiri, totuşi a făcut cândva un alt păcat şi mai mare, şi pentru că nu s'a schimbat, şi-a luat acum pedeapsa. Căci aşa face de obiceiu Dumnezeu el nu ne pedepseşte îndată ce am păcătuit, ci amână, dându-ne vreme să ne pocăim, ca să ne schimbăm şi să ne îndreptăm; dacă însă îi nesocotim, crezând că păcatul a fost şters, fiindcă

n'am fost pedepsiți, atunci tot vom fi prinşi odată, şi tocmai când nu gândim. Şi lucrul acesta se face, pentru că, dacă am păcătuit şi nu ne-am luat pedeapsa, să nu prindem curaj, dacă nu ne-am schimbat, ştiind că vom cădea atunci când ne aşteptăm mai puțin. Deci dacă ai păcătuit şi n'ai fost pedepsit, să nu te îngâmfezi, iubitule: ci tocmai de aceea să te temi mai mult, ştiind că lui Dumnezeu îi e uşor să răsplătească oricând vrea el. De aceea nu te-a pedepsit atunci, ca să ai timp să te pocăieşti. Deci vă spunem că acela a căzut fiind lipsit de vină, iar altul, care era vinovat de nelegiuire, a scăpat. Nevinovatul pedepsit, cum am spus, plăteşte pedeapsa păcatelor altora; şi cel care a scăpat acum, dacă nu se va schimba, va fi prins în altă mreajă. Dacă vom cugeta astfel, niciodată n'o să ne uităm păcatele noastre, ci temându-ne şi tremurând, ca să nu fim vreodată pedepsiți, degrabă ne vom aduce aminte de ele. Căci de obiceiu nimic nu ne aduce aminte de păcate, ca pedeapsa şi mustrarea; şi aceasta se vede de la frații lui Iosif. Căci după ce aceia vânduseră pe cel drept şi trecuseră treisprezece ani, fiindu-le frică să nu fie pedepsiți, şi temându-se pentru vieața lor, şi-au adus aminte de păcatul lor, şi îşi ziceau întru sine: „Fireşte, suntem în păcat din pricina fratelui nostru Iosif". (Gen. 42, 21). Vezi cum frica le-a adus aminte de păcat? Iar când păcătuiau, nu-şi dădeau seama; dar când trebuia să fie pedepsiți, atunci şi-au adus aminte.

Ştiind deci toate acestea, să ne schimbăm vieața şi să ne îndreptăm, şi înainte de a scăpa din strâmtoarea ce ne apasă acum, să cugetăm la evlavie şi la virtute. Şi între timp vreau, să vă atrag luarea aminte asupra a trei porunci, ca să le păziți în timpul postului: să nu vorbiți de rău pe nimeni, să nu aveți nici un duşman, şi să lepădați din gura voastră răul obiceiu de a jura. Şi precum, când auzim de birul pus asupra noastră, ne ducem fiecare acasă, chemăm pe nevastă, pe copii şi pe slugi, şi ne chibzuim cu ei, cum să plătim acea dare, tot aşa să facem şi când e vorba de aceste porunci duhovniceşti. Întorcându-se fiecare acasă, să cheme pe nevastă şi pe copii, şi să spună: Ni s'a pus azi o dare sufletească, ni s'a pus un bir, care ne va aduce deslegare şi scăpare din relele ce ne apasă azi, pe care bir, dacă îl vom plăti, ne vom face mai bogați, nu mai săraci; adică să nu avem pe nimeni duşman, să nu vorbim pe nimeni de rău, să nu jurăm nicidecum. Să ne chibzuim, să ne îngrijim, să ne socotim cum vom împlini aceste porunci; să fim cu toată osârdia, să ne îndemnăm unul pe altul, să ne îndreptăm unii pe alții, ca să nu mergem ca datornici într'acolo, şi apoi, fiind siliți să ne împrumutăm de la alții, să pățim ca fecioarele nebune, şi să ne pierdem mântuirea cea nemuritoare. Dacă ne vom orândui astfel vieața, vă făgăduiesc şi vă dau chezăşie, că am găsit o deslegare din relele de față şi o scăpare din această năpastă, şi, ceea ce e mai presus ca toate, vom gusta din roada bunurilor viitoare. Ar fi trebuit să vă îndrumez spre virtutea întreagă, dar cred că acesta e cel mai bun fel de îndreptare, ca să luăm în parte fiecare lege, şi s'o împlinim, şi apoi să purcedem la celelalte. Căci, precum când plugarul are înainte o țarină, numai după ce a săpat fiecare parte, ajunge la sfârşit, tot astfel şi noi, dacă ne ținem de această rânduială, ca în timpul Păresimilor de față să păzim cu râvnă aceste trei porunci, fără îndoială, că, dacă vom încredința paza în seama acestui frumos obiceiu, vom ajunge cu mai mare uşurință la celelalte, şi ajungând la culmea însăşi a înțelepciunii, ne vom petrece vieața de față plini de bună nădejde, vom sta cu multă încredere alături de Hristos în viitor, şi vom gusta din bunurile cele tăinuite; de care fie-ne dat să avem parte, prin harul Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

PREDICA a IV-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a IV-a

ÎNDEMN CĂTRE NOROD, DESPRE RĂBDARE ŞI STĂRUINȚĂ, DUPĂ PILDELE LUI IOV ŞI ALE CELOR TREI BĂIEȚI ŞI DESPRE LEPĂDAREA DE JURĂMINTE

Ținută in ziua de 8 Martie

Binecuvântat e Dumnezeu, care a mângâiat sufletele noastre îndurerate şi a întărit cugetul nostru şovăitor; iar că ați primit o mângâiere potrivită, dovediți prin râvna şi osârdia voastră în ascultare. Căci nu e lesne pentru sufletul îndurerat şi apăsat de norul mâhnirii să asculte cu tragere de inimă: pe voi însă vă văd luând seama cu multă bunăvoință şi zel aprig la cuvintele mele, scuturând toată tristețea, şi alungând, din dorința de a mă asculta, gândul de la strâmtorarea de față. De aceea îi mulțumesc lui Dumnezeu împreună cu voi; pentru că nenorocirea n'a înfrânt înțelepciunea voastră, şi teama n'a ştirbit vlaga voastră, iar suferința n'a stins râvna voastră, nici mărimea primejdiei n'a slăbit vrednicia voastră, nici teama de oameni n'a biruit dragostea voastră de Dumnezeu, şi nici greutatea vremii n'a răpus osârdia voastră; nu numai că n'a răpus-o, dar a întărit-o; nu numai n'a slăbit-o, dar a încordat-o; nu numai că n'a stins-o, dar chiar a aprins-o şi mai mult. Piața s'a golit, dar biserica s'a umplut; aceea a fost pricină de jale, aceasta e prilej de bucurie şi veselie sufletească. Aşadar, când te duci în piață, iubitule, şi gemi văzând pustiul de acolo, aleargă la mama (Biserica) ta, şi îndată te va mângâia prin mulțimea fiilor ei, şi-ți va arăta ceata desăvârşită a fraților, şi va îndepărta de la tine orice mâhnire. Şi precum când marea se învârtejeşte năprasnică, bântuită de multă furtună, pe toți îi sileşte teama să alerge la liman; tot astfel şi acum furtuna târgului şi vremuiala din cetate îi mână pe toți de pretutindeni spre biserică, şi strânge laolaltă mădularele prin legătura dragostei. De aceea să-i mulțumim lui Dumnezeu pentru aceasta, pentru că de pe urma unei aşa mari obijduiri ne-am ales cu o răsplată, că de pe urma încercării am câştigat un aşa de mare folos. Cunună fără încercare nu se poate; nici răsplată fără luptă; nici răgaz fără de oropsire, şi nici vară fără iarnă. Şi aceasta se poate vedea nu numai la oameni, ci şi la semințe. Căci şi la acestea, dacă e vorba ca spicul să se înalțe şi să se îmbrace, are nevoie de multă ploaie, şi izbire de nori şi de mult frig; căci când e timpul semănăturii, e şi timpul ploii. Şi pentru că şi acum a venit iarna, iarna sufletelor, nu a văzduhului, să semănăm şi noi în timpul acestei ierni, ca să culegem la vară; să semănăm lacrimi, ca să culegem săltare de bucurie. Şi vorba aceasta nu e a mea, ci e vestire proorocească (Ps. 125, 5): „Cei ce vor semăna în lacrimi, vor culege în săltare de bucurie". Ploaia căzând de sus, nu face semințele să încolțească şi să crească aşa de bine, cum face ploaia, ce cade din lacrimi, să crească şi să se îmbrace sămânța cucerniciei; ea şterge sufletul, stropeşte cugetul, şi în grabă face să încolțească vlăstarul înțelepciunii; de aceea şi e nevoie ca să tragem brazdă adâncă; căci şi despre asta ne-a îndemnat prorocul, zicând astfel: „Arați bine țelinele voastre, şi nu semănați prin spini". (Ierem. 4, 3). Deci precum cel care mână plugul răscoleşte pământul de jos, pregătind o pază bună pentru semințe, ca să nu rămâie deasupra după ce au fost aruncate, ci să fie ascunse în însuşi sânul pământului, şi să prindă rădăcini trainice; tot astfel trebuie să facem şi noi, şi slujindu-ne de obijduire ca de un plug, să scormonim adâncurile inimii; căci aceasta ne vesteşte şi un alt proroc, zicând: „Sfâşiați inimile voastre, nu veşmintele voastre". (Ioil 2, 13). Aşadar să ne scormonim inimile, pentru că, dacă e în noi vreo buruiană rea sau vreo îndoială vicleană, să o smulgem din rădăcină, şi să facem țarinile curate pentru semințele evlaviei. Căci dacă nu deselenim acuma, dacă nu semănăm acuma, dacă nu vărsăm lacrămi acum, când ne apasă obijduirea şi postul, atunci când vom ajunge la pocăință? Oare când ne vom găsi în

mijlocul huzurului şi desfătărilor?! Dar asta nu se poate căci de obiceiu huzurul şi desfătările ne duc la trândăvie, precum oropsirea ne trezeşte râvna, şi întoarce spre sine cugetul care se îndeletniceşte şi rătăceşte în jurul celor din afară de noi.

Deci să nu ne plângem de această mâhnire, ci să-i mulţumim lui Dumnezeu; căci mult câştig avem de pe urma obijduirii. Precum plugarul care a semănat seminţele strânse cu multă trudă, doreşte să vie iarna; iar un om neştiutor, văzând toate cele ce se întâmplă, se va minuna poate şi va zice în sinea sa: „Dar ce face omul ăsta? Risipeşte ceea ce a strâns, şi nu numai că le risipeşte, dar le şi amestecă cu multă grijă, cu pământul, că nici nu se mai pot cu uşurinţă strânge iarăşi; şi nu numai că le amestecă cu pământul, dar încă doreşte din răsputeri ploaie, ca toate cele aruncate să putrezească şi să se facă una cu lutul. Şi el se turbură văzând că izbucnesc fulgere şi cad trăsnete; dar nu tot astfel şi plugarul; ci acesta se veseleşte şi se bucură văzând furtuna, căci nu se gândeşte la timpul de faţă, ci la viitor; nu se uită la clipa de acum, ci socoteşte stogurile ; nici la seminţele ce putrezesc, ci la spicele stufoase; nu la ploaia grea, ci la atât de mult iubita pulbere de pe arie.

Tot astfel şi noi să nu ne uităm la obijduirea, sau la mâhnirea de acum, ci la folosul ce va izvorî dintr-însa, la rodul ce va da; să aşteptăm stogurile de pe arie; căci dacă vom fi cu luare aminte, multă roadă o să strângem de pe urma acestei furtuni, şi vom putea umple cămările cugetului nostru; dacă vom veghea, nu numai că n'o să suferim nici un rău mare de pe urma acestei năpăsti, dar vom dobândi chiar nenumărate bucurii; dacă însă vom sta în toropeală, răgazul ne va pierde. Căci pe cel ce nu ia seama, amândouă acestea îl vatămă, iar celui care trăieşte in hărnicie, amândouă îi sunt de folos. Şi precum aurul, chiar când stă cufundat în apă, nu-şi pierde strălucirea lui, iar când cade în topilă, iarăşi apare mai strălucitor; pe câtă vreme fânul şi lutul, când cad în apă, amestecându-se cu ea, unul putrezeşte şi celălalt se fărâmiţeşte; iar de cad în foc, unul arde şi celălalt se aprinde; tot aşa cu dreptul şi cu păcătosul: cel dintâiu, chiar dacă are parte de răgaz, rămâne şi mai strălucitor, ca şi aurul cufundat în apă; fie că e supus încercării, se face mai lucios, ca şi aurul cercetat prin foc; pe când păcătosul fie că dobândeşte răgaz, putrezeşte şi se topeşte, ca fânul sau lutul ce stau în apă; fie că e supus ispitei, se aprinde şi arde, cum arde şi se aprinde în foc fânul şi lutul.

2. Deci să nu ne lăsăm abătuţi de nenorocirile de faţă: căci dacă ai păcate, ele se şterg şi ard uşor prin obijduire; dacă eşti virtuos, ajungi vestit şi străluceşti prin ea (obijduire); căci dacă veghezi şi eşti mereu treaz, vei birui orice pagubă, căci nu felul ispitelor, ci nepăsarea celor ispitiţi, aduce cu sine căderea. Aşadar dacă vrei să te bucuri şi să ai parte de răgaz şi desfătare, să nu cauţi nici răgazul, nici desfătarea (Ibsen, Împărat şi Galilean: „Nu meriţi, spune poetul undeva, decât lucrurile la care te-ai învăţat sa renunţi") ci caută un suflet plin de răbdare care ştie să îngăduie; căci dacă nu ai un astfel de suflet, nu numai că încercarea te va birui, dar şi iertarea te va pierde cu atât mai mult. Şi cum că nu năpustirea nenorocirilor grele, ci nepăsarea cugetului nostru ne răpeşte mântuirea, auzi ce spune Hristos: „Oricine aude aceste vorbe ale mele şi le săvârşeşte, va fi asemenea cu omul înţelept, care şi-a clădit casa lui pe piatră; şi a căzut ploaia, şi au venit râurile, şi au suflat vânturile, şi s'au năpustit asupra casei aceleia, şi ea nu s'a prăbuşit:" şi iarăşi „oricine aude aceste vorbe ale mele şi nu le împlineşte, va fi asemenea cu omul cel nebun, care şi-a clădit casa pe nisip şi a dat ploaia, şi au venit şuvoaele, şi au suflat vânturile, şi s'au năpustit asupra casei aceleia, şi ea s'a prăbuşit, şi mare a fost prăbuşirea" (Matei, 7,24—27). Vezi că nu furia încercărilor a adus prăbuşirea, ci sminteala clădirilor? Căci şi acolo ploaie, şi aici ploaie; şi

acolo şuvoaie, şi aici şuvoaie; şi acolo năvală de vânturi şi aici de asemenea; şi acela a clădit, şi acesta a clădit: acelaşi fel de clădire şi aceleaşi încercări: dar sfârşitul n'a fost acelaşi, pentru că nici temelia n'a fost aceeaşi; căci nu felul încercărilor, ci nechibzuința clăditorului a adus prăbuşirea; altfel ar fi trebuit să se năruie şi casa zidită pe stâncă, dar cu ea nu s'a întâmplat deloc aşa ceva. Dar să nu vă închipuiți că acestea despre casă au fost spuse; ci e vorba de suflet, care prin fapta lui dovedeşte că a ascultat sau n'a ascultat de cuvintele dumnezeeşti. Astfel şi-a clădit Iov sufletul său (Iov 1, 16—IV); a dat ploaia, a căzut foc din cer, şi a mistuit toate turmele; au venit şuvoaiele necurmate, vestitori stăruitori ai nenorocirilor; unul vestind pieirea turmelor, altul a cămilelor, altul a feciorilor: au suflat vânturile, adică vorbele amarnice ale soției: „Spune o vorbă rea împotriva Domnului şi mori" (Iov 2, 9). Şi n'a căzut casa, nici sufletul nu s'a poticnit, nici cel drept n'a hulit, ci a mulțumit Domnului zicând aşa: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat" (Iov 1, 21), Vezi că nu felul ispitelor, ci becisnicia celor ispitiți aduce de obiceiu prăbuşirea? Căci obijduirea l-a făcut şi mai tare pe bărbatul tare. Cine a spus aceasta? Fericitul Pavel, hrănit în obijduire, zicând astfel (Rom. 5, 3-4): „Obijduirea pricinueşte răbdarea, răbdarea aduce biruința în încercare, şi biruința aduce nădejde". Şi precum prigoana vântului, năvălind şi năpustindu-se din toate părțile, nu smulge copacii cei tari, ci îi face mai trainici şi mai dârzi împotriva acestor prigoane: tot astfel prigoana ispitelor şi necazurilor nu răpune sufletul sfânt care trăieşte în cucernicie, ci dimpotrivă îl face să fie şi mai răbdător; precum şi pe Iov l-au făcut mai strălucit şi mai vrednic de cinstire. Căci acuma e adevărat că un om e mâniat pe noi, şi un om supus aceloraşi patimi ca şi noi, înzestrat cu acelaşi suflet, iar noi ne temem; dar atunci pe Iov era mâniat un demon rău şi cumplit, şi nu numai că era mâniat, dar punea totul în mişcare şi se slujea de toată şiretenia lui, şi totuşi nici aşa n'a biruit bărbăția acelui om drept. Şi acesta (împăratul) fiind om, acum se mânie, acum se îmbunează, şi totuşi suntem ca şi morți de frică; dar atunci diavolul însuşi luptă împotriva lui (Iov), diavolul care nu se împacă niciodată cu firea omenească, ci a pornit împotriva neamului nostru un războiu neîmpăcat, şi o luptă fără răgaz; şi totuşi dreptul îşi râde de săgețile lui. Ce iertare sau ce îndreptățire putem noi să găsim, nerăbdând ispita omenească, noi cari trăim în aşa de mare har (al legii creştine), când acela a răbdat războiul acela de nerăbdat, înainte de acest har, trăind sub legea cea veche.

Aşa să stăm noi de vorbă laolaltă, iubiților, şi prin astfel de cuvântări să ne îndemnăm unul pe altul. Căci sunteți martori voi şi conştiința voastră, cu cât folos ne alegem de pe urma acestei încercări. Desfrânatul s'a smerit acum, cumplitul s'a îmblânzit, cel leneş harnic s'a făcut; cei cari nu văzuseră niciodată biserica, şi erau nelipsiți de la teatre, acuma stau la biserică toată ziua. Oare de aceea te plângi că Dumnezeu prin teamă te-a făcut om de treabă? Că prin obijduire te-a dus la înțelegerea mântuirii tale? Dar e chinuit cugetul tău? E plină de durere mintea ta aşteptând în fiecare zi moartea şi prăpădul cel mai grozav ? Dar chiar de pe urma acestui lucru, propăşirea voastră spre virtute va fi mai mare, pentru că în strâmtorare creşte evlavia. Căci Dumnezeu poate să ne scutească de toate aceste nenorociri; dar el nu face să înceteze asuprirea, până ce nu ne vede curățați, schimbați şi pocăiți temeinic şi nesdruncinat. Căci aurarul nu scoate, aurul din topilă, până ce nu a văzut că s'a curățat de tot; tot astfel şi Dumnezeu nu risipeşte acest nor până ce nu ne va fi îndreptat cu totul. Căci cel ce a îngăduit încercarea, tot el ştie şi timpul când trebuie să facă să înceteze ispita. Şi precum harpistul nu întinde coarda prea mult ca să n'o rupă, nici n'o slăbeşte, ca să nu strice sunetul armoniei, aşa face şi Dumnezeu; nu dă sufletului nostru nici iertare necurmată, nici oropsire prea lungă, făcând şi una şi alta după înțelepciunea lui; căci nici nu ne lasă să ne înfruptăm din o iertare neîntreruptă, ca să nu ajungem prea

nepăsători; şi nici nu ne lasă de-a pururi în năpaste, ca să nu ne lăsăm abătuţi, sau să desnădăjduim.

3. Deci să lăsăm în seama lui să hotărască timpul restriştei, iar noi până atunci să ne rugăm şi să trăim în sfinţenie. Datoria noastră e să ne schimbăm în oameni virtuoşi, iar datoria lui Dumnezeu este să punem capăt relelor ce ne întețesc. Căci el vrea mai mult decât tine să stingă acest foc, dar aşteaptă mântuirea ta. Şi precum din iertare s'a făcut obijduire, tot astfel se cade după restrişte să aşteptăm iertarea. Căci nu e nici iarnă veşnic, nici vară de-a pururi; nu e mereu nici furtună, nici întruna vreme frumoasă; nu e totdeauna noapte, nici totdeauna zi; tot astfel nu ţine nici năpastea veşnic, ci va veni şi răgaz, dacă în timpul oropsirii îi vom mulţumi întruna lui Dumnezeu. Căci trei tineri au fost aruncaţi în cuptor; şi nici n'au uitat de legea lor, nici nu s'au speriat de flăcări, ci, deşi erau împresuraţi de foc, au continuat să spună acele rugăciuni sfinte, mai cu râvnă decât cei ce şedeau în odaie şi nu sufereau nici un rău. Din pricina aceasta focul s'a făcut pentru ei ca un zid, şi flacăra ca un veşmânt, iar cuptorul ca un izvor; şi pe cei ce i-a primit legaţi, i-a dat înapoi deslegaţi: a primit nişte trupuri muritoare, şi le-a lăsat neatinse ca şi cum ar fi fost nemuritoare; n-a recunoscut firea, dar a cinstit evlavia lor: tiranul a pus în lanţuri pe tineri şi tinerii au înlănţuit puterea focului. O, lucru minunat! flacăra a deslegat pe cei legaţi, şi ea însăşi apoi a fost înlănţuită de cei legaţi; căci cucernicia tinerilor a schimbat firea lucrurilor; ba încă n'a schimbat firea, ci, ceea ce e cu mult mai de mirare, a oprit pe loc puterea firii statornice: căci n'a stins focul, ci deşi ardea, l-a făcut să nu mai aibă nici o putere: şi, lucru de mirare şi uimitor, acest lucru nu s'a petrecut numai cu trupurile lor, ci şi cu veşmintele şi încălţămintea lor; şi precum în timpul apostolilor, veşmintele lui Pavel, alungau bolile şi demonii, iar umbra lui Petru punea pe goană moartea; tot astfel şi încălţămintea acestor tineri a stins puterea focului. Nu ştiu cum să spun căci minunea întrece orice zugrăvire prin cuvinte. Căci puterea focului era stinsă, şi totuşi nestinsă; căci când umbla în jurul trupurilor acelor sfinţi, era stinsă, dar când a trebuit să rupă lanţurile, nu era stinsă; a rupt deci lanţurile, dar de călcâiele lor nu s'a atins. Vezi cât de mare a fost apropierea? Nici focul n'a fost înşelat, nici n'a cutezat să meargă dincolo de lanţuri. Tiranul i-a legat, şi flacăra i-a deslegat, ca să vezi tu cruzimea barbarului, şi supunerea stihiei. Şi de ce i-a legat înainte de a-i trimete în foc? Şi ca minunea să se facă şi mai mare, iar ca semnul să se arate şi mai minunat, să nu socoteşti că cele ce se vedeau, erau datorate vreunei amăgiri a ochilor: căci dacă focul acela n'ar fi fost foc, n'ar fi mistuit lanţurile, şi, ceea ce e cu mult mai de seamă, n'ar fi cuprins şi pe ostaşii ce şedeau afară; aşa însă, faţă de cei din afară s'a arătat năprasnic iar faţă de cei dinăuntru, supus. Şi tu dă-ţi seama în tot chipul, cum diavolul ştirbeşte puterea lucrurilor prin care prigoneşte pe robul lui Dumnezeu, tocmai prin aceleaşi lucruri înseşi, nu că ar voi el aşa, dar pentru că înţelepciunea şi prevederea lui Dumnezeu se slujeşte de armele şi născocirile lui împotriva capului diavolului; cum s'a întâmplat şi de data asta. Căci diavolul, vârându-se atunci în mintea tiranului, nu i-a îngăduit nici să taie cu fierul capetele sfinţilor, nici să-i dea fiarelor, nici să-i pedepsească în vreun alt fel asemănător; ci l-a înduplecat să-i arunce în foc, ca să nu rămână nici o urmă din acei sfinţi, dacă trupurile lor ar fi fost mistuite, iar cenuşa lor amestecată cu cenuşa vreascurilor. Dar Dumnezeu s'a slujit tocmai de aceasta ca să piardă necredinţa lor, în felul în care vă voiu spune numaidecât. La Perşi focul e socotit ca un zeu, şi pe el îl cinstesc cu multă slujbă barbarii cari locuiesc chiar şi acum acel ţinut. Vrând aşadar Dumnezeu ca să le ia din rădăcină prilejul necredinţei lor a îngăduit acest fel de pedepsire, ca să dea robilor săi cununa biruinţii, chiar în faţa ochilor acelora cari se închinau focului; vrând prin faptă însăşi să le dovedească, că zeii păgânilor nu se tem numai de Dumnezeu, ci chiar şi de robii lui.

4. Şi gândeşte-te acum şi la cununa biruinţii împletită tocmai prin cele protivnice ei, şi la înşişi duşmanii cari au fost făcuţi martori ai trofeului acelor sfinţi. „Căci a trimes", zice, „regele Nabucodonosor, ca să adune pe toţi dregătorii şi voievozii, şi căpitanii, puternicii şi tiranii, şi pe cei în slujbe, şi pe toate căpeteniile ţinuturilor, ca să vie la târnosirea noului idol; şi toţi s'au adunat". (Daniel 3, 2). Duşmanul pregăteşte priveliştea, strânge pe privitori, orânduește locul de încercare, chiamă lumea, şi nu o mulţime alcătuită din oameni de rând, nu de oameni fără rang, ci din toţi cei cu boierie, şi toţi dregătorii, pentru ca şi mărturia să fie vrednică de crezământ în faţa multora. Au venit fiind chemaţi la o altfel de privelişte, şi au plecat cu toţii, văzând cu totul altceva; au venit să se închine idolului şi şi-au râs de idol, plecând apoi plini de uimire faţă de puterea Domnului, care a arătat astfel de minuni prin acei tineri. Şi acum ia seama unde a orânduit acest loc de luptă ; nu în oraş, nici în vreun sat, ci această privelişte pentru întreaga lume era înconjurată de câmpuri şese şi goale; căci el a ridicat idolul în câmpul numit Deira, afară din cetate, iar crainicul trecând striga: „Vouă vi se spune, neamuri, popoare, noroade, limbi, în ceasul în care veţi auzi glasul trâmbiţei, al naiului, al harpei al lirei, al psaltirionului, şi al cântului a tot felul de instrumente de muzică, să vă aruncaţi cu faţa la pământ, şi căzând în faţa chipului de aur, să vă închinaţi ei (şi cu adevărat însemna să cazi, închinându-te acelui chip): şi oricine nu va cădea să i se închine, în acelaşi ceas va fi aruncat într'un cuptor aprins"(Daniel 3, 4—6). Vezi ce lupte grele s'au pregătit, şi câte sunt nevoile mrejii, cât de adânc e puţul şi prăpăstiile şi de o parte şi de alta? Dar să nu te temi; cu cât duşmanul va spori mai mult uneltirile lui, cu atât mai mult va dovedi tăria tinerilor.

Căci de aceea e atâta îmbinare de cântec, de aceea e cuptorul cel aprins, pentru ca şi desfătarea şi teama să împresure sufletele celor de faţă. E vreunul din cei de faţă învârtoşat şi îndărătnic? Ca să-l sperie şi să-l înspăimânte prin priveliştea flăcării. Şi era şi teamă şi desfătare, una strecurându-se prin ochi, cealaltă prin urechi. Dar nimic n'a biruit bărbăţia acelor tineri; ci precum, fiind daţi tocului, au biruit flacăra, tot astfel şi-au râs de toată pofta şi frica. Căci diavolul pentru ei pregătise toate acestea; căci nu de supuşi se îndoia el, ba mai de grabă era plin de încrederea că nici unul nu o să se împotrivească legii regelui; după ce însă au căzut toţi şi au fost biruiţi, doar cei trei tineri fură aduşi la mijloc, ca astfel biruinţa să fie şi mai lămurită, de vreme ce dintr'o aşa de mare mulţime numai ei biruiră şi fură vestiţi ca biruitori; căci purtarea lor nicidecum n'ar fi fost aşa de minunată, dacă cu cei dintâi s'ar fi arătat aşa de bărbătoşi, nepoticnindu-se nimeni altul înaintea lor. Însă ceea ce-i mai de mirare, e că numărul cel mare al celor cari au căzut nu i-a spăimântat, nici nu i-a făcut să şovăie, şi ei nici nu şi-au spus între sine, ceea ce mulţi adesea au obiceiul să spună: „Dacă noi cei dintâi ne închinăm chipului, e păcat; dacă însă facem acest lucru împreună cu atâtea mii şi mii, cine nu ne va da iertare? Cine nu ne va socoti vrednici de îndreptare?"

Dar ei n'au spus aşa ceva, nici n'au cugetat, văzând prăbuşirea atâtor tirani. Tu însă ia seama şi la răutatea defăimătorilor şi cât de aprig şi viclean i-au învinovăţit pe aceia* „Sunt, zic ei, (Dan, 3, 12) nişte Iudei cărora le-ai dat în grijă trebile ţinutului Babilonului". Căci ei n'au pomenit numai neamul, ci şi rangul lor, ca să stârnească mânia regelui, şi doar, doar că n'au spus: Pe nişte robi, nişte sclavi, fără cetate, i-ai făcut domni peste noi; ei însă îşi bat joc de acest rang aşa de mare, şi se obrăznicesc faţă de cel care i-a pus într'o asemenea slujbă. De aceea spun: „Iudeii, cărora le-ai dat în grijă treburile ţinutului Babilonului, nu s'au supus poruncii tale, şi nu slujesc zeilor tăi. Vina lor e cea mai mare laudă, şi mustrarea se preface în merit, şi mărturia este neîndoielnică pentru că vine chiar de la duşmani. Ce face atunci regele? A

poruncit să fie aduşi la mijloc, ca să-i sperie din toate părțile. Dar pe dânşii nimic nu i-a înspăimântat; nici furia regelui, nici că au fost lăsați singuri în mijlocul unei mulțimi aşa de mari, nici priveliştea focului, nici cântecul trâmbițelor, nici ochii aprinşi ai tuturor ce îi priveau, ci râzându-şi de toate acestea, ca şi cum aveau să fie băgați într'o fântână cu apă rece, au intrat în cuptor, strigând acea fericită strigare: „Zeilor tăi nu le slujim, şi chipului de aur pe care l-ai înălțat, nu ne închinăm" (Dan, 3,18).

Şi nu de surda au scormonit această poveste, ci ca să aflați, că chiar de l-ar întețí şi mânia regească, şi mrejile ostaşilor, şi pisma vrăşmaşilor, şi robia, şi singurătatea, şi focul, şi cuptorul şi alte nenumărate primejdii, pe cel drept nimic nu-l va putea birui sau înspăimânta. Căci dacă atunci când regele era necredincios, tinerii nu s'au speriat de furia tiranului, cu atât mai mult trebuie să fim plini de încredere noi, cari avem un împărat omenos şi blând, şi să-i aducem mulțumiri lui Dumnezeu pentru această restrişte, ştiind din cele de mai înainte, că prin suferințe ne facem mai vestiți şi în fața oamenilor şi a lui Dumnezeu, dacă ştim să le răbdăm bărbăteşte. Căci aceştia, dacă n'ar fi fost făcuți robi, n'ar fi cunoscut libertatea lor; dacă n'ar fi fost luați ca prinşi, n'am fi aflat despre firea aleasă a sufletului lor; dacă nu şi-ar fi pierdut patria lor, de aici, de jos n'am fi cunoscut virtutea lor în vieața de sus; dacă regele pământesc nu s'ar fi mâniat pe ei, n'am fi auzit despre bunăvoința, pe care le-o arăta regele ceresc.

5. Aşadar şi tu, dacă îl ai pe acela binevoitor, chiar de ai ajunge în cuptor, să nu desnădăjdueşti; iar dacă se supără, să nu te bizui pe tine, chiar de-ai fi în raiu. Căci şi Adam era în raiu, şi fiindcă a fost leneş, s'a poticnit; Iov şedea pe bălegar, şi fiindcă veghea, a biruit. Dar cu cât e mai presus raiul decât bălegarul? Dar bunătatea locului n'a fost de nici un folos pentru cel care sălăşluia în el, după ce el însuşi (Adam) s'a trădat pe sine; după cum nici josnicia locului n'a vătămat pe cel înarmat cu virtute. Deci şi noi să ne înarmăm sufletul nostru; fie că ne amenință o gloabă bănească, fie moartea, dacă nimeni nu ne răpeşte evlavia, suntem mai fericiți decât toți. Aşa ne-a poruncit Hristos zicând: „Fiți înțelepți ca şarpele"(Matei 10, 16). Căci după cum acela îşi pune în primejdie tot trupul, ca să-şi scape capul, tot astfel şi tu: dacă trebuie să pierzi, fie averea, fie trupul, fie vieața cea de față, pentru ca să-ți scapi evlavia, nu te mâhni. Căci dacă vei porni de aci având-o cu tine, Dumnezeu îți va da totul înapoi cu mai multă strălucire, şi iarăşi îți va înapoia trupul cu mai multă slavă, şi în loc de bani, îți va da bunuri ce nu se pot zugrăvi prin cuvinte. Oare Iov nu şedea singur pe bălegar ducând o vieața mai grea decât o mie de morți? Dar fiindcă nu şi-a lepădat evlavia, toate cele dinainte i s'au întors iar cu încă şi mai mare belşug: sănătatea şi chipeşia trupului, ceata întreagă a feciorilor, toate averile, şi, ceea ce-i mai presus ca toate, cununa strălucită a răbdării. Căci precum se întâmplă cu pomii, că măcar de le-ar lua cineva roadă împreună cu frunzele, şi le-ar tăia toate ramurile, dacă rămâne rădăcina, pomul răsare iar cu mai multă podoabă; tot aşa şi cu noi; dacă rămâne rădăcina evlaviei, chiar de ni sfar lua bogățiile, chiar de ni s'ar strica trupul, totuşi ni se vor întoarce iarăşi toate cu mai mare slavă. Alungând deci din suflet toată grija şi gândul de prisos, să ne întoarcem la noi inşine, să ne împodobim trupul şi sufletul cu podoaba virtuții, făcând din mădularele trupului nostru, arme ale virtuții, şi nu ale păcatului; şi mai înainte de toate să facem ca limba să ne fie slujitoarea duhovnicească a harului, depărtând din gura noastră tot veninul şi răutatea şi gândul cuvintelor ruşinoase. Căci stă în puterea noastră să facem din fiecare mădular al nostru o unealtă de dreptate sau de păcat. Auzi cum unii şi-au făcut din limba lor armă păcatului, iar alții arma virtuții. „Limba lor e o sabie ascuțită"(Ps. 56, 6). Iar altul spune despre limba sa: „Limba mea e ca condeiul scriitorului ce scrie iute"(Psalm. 44, 2). Cea dintâi a făptuit omor, aceasta din urmă scria

legea dumnezeiască; de aceea una era o sabie, cealaltă un condeiu, nu după propria lor fire, ci după alegerea celor ce se slujeau de ea. Căci şi firea limbei unuia, şi a celuilalt era aceeaşi, dar făptuirea lor nu era la fel. Şi despre gură se poate vedea acelaşi lucru; căci aceştia aveau gura plină de coptură şi de răutate; de aceea spunea mustrându-i (Psalm. 13,3): „Gura lor e plină de blestem şi amărăciune", a lui însă nu era aşa ci „Gura mea", zice (Psalm. 48, 4), „va cuvânta înțelepciunea, şi cugetul inimei mele (va cugeta) cuminţenia". Iarăşi alţii aveau mâinile pline de nedreptate, şi aşijderea mustrându-i şi pe aceştia, zicea: „În mâinile lor, nedreptăţile, şi dreapta lor e plină de daruri" (Psalm, 25, 10). El însă avea mâini care nu erau deprinse să facă altceva decât să se ridice spre cer, de aceea spunea şi despre ele: „Ridicarea mâinilor mele, jertfă de seară", (Psalm. 140, 2). Şi despre inimă putem vedea acelaşi lucru; căci inima unora e deşartă, a altora plină de adevăr; de aceea spune despre ei: „Inima lor e deşartă", (Psalm. 5, 10) iar despre a sa „Inima mea a rostit un cuvânt bun". Şi despre auz putem să vedem acest lucru: Căci unii aveau auzul crunt şi nemilos ca al fiarelor, şi mustrându-i pe ei, prorocul zicea astfel: „Ca al viperii surde ce-şi ascute urechile"(Ps. 57, 5), iar auzul lui era pâlnia cuvintelor dumnezeeşti, şi el a arătat acest lucru zicând: „Eu îmi plec urechea la pildele (ce-mi sunt insuflate), şi-mi încep cântarea în sunetul harfei". (Ps. 49, 2-3).

6. Ştiind deci acestea, să ne întărim din toate părţile cu virtute, şi astfel vom înlătura mânia lui Dumnezeu; şi din mădularele trupului nostru să facem arme ale dreptăţii şi astfel să orânduim ochii, mâinile, gura, picioarele, inima, limba şi tot trupul nostru, ca să fie folositoare numai virtuţii. Şi să ne aducem aminte de cele trei porunci, despre care am vorbit dragostei voastre, rugându-vă să nu aveţi pe nimeni duşman, să nu vorbiţi de rău pe vreunul din aceia cari v'au mâhnit, şi să lepădaţi din gura voastră răul obicei al jurămintelor. Şi despre două din aceste porunci vom sta de vorbă altădată; iar despre jurăminte am să vă vorbesc toată săptămâna aceasta, începând de la porunca cea mai uşoară; căci nu e nici o greutate să biruim obiceiul de a jura, dacă vrem măcar să ne dăm cât de puţină osteneală, îndemnându-ne unul pe altul, dojenindu-ne şi păzindu-ne, cerând socoteală şi pedeapsă de la cei cari au uitat. Căci, rogu-vă, ce folos să postim de bucate, dacă nu alungăm relele obiceiuri ale sufletului? Uite, azi am petrecut toată ziua în post, şi seara vom întinde masa, nu la fel cu cea de ieri, ci schimbată şi mai cumpătată. Oare poate să zică vreunul din noi că şi-a schimbat azi vieaţa ca şi masa? Că şi-a schimbat răul obiceiu, cum şi-a schimbat şi felul bucatelor? Eu cred că nu. Atunci la ce îi slujeşte cuiva postul? De aceea vă îndemn, şi nu voi înceta de a vă îndemna, ca, luând în parte fiecare poruncă, să jertfiţi pentru ea două sau trei zile, ca s'o aduceţi la îndeplinire, şi precum sunt unii cari, luându-se la întrecere în post şi dedându-se la această minunată luptă, petrec două zile întregi postind, iar alţii abţinându-se nu numai de la vin şi untdelemn, ci îndepărtând de la masa lor orice fel de bucate, şi hrănindu-se doar cu pâine şi cu apă, aşa ţin toate Păresimile; tot astfel să ne luăm şi noi la întrecere, ca să îndepărtăm troienele de jurăminte. Căci aceasta e mai folositor ca orice post, e mai rodnic decât orice înăsprire a vieţii; şi râvna pe care o arătăm pentru ca să ne ferim de bucate, s'o arătăm şi când e vorba să ne ferim de jurăminte; căci ne-am face vinovaţi de cea mai mare sminteală, dacă am nesocoti cele oprite, şi ne-am cheltui toată râvna pentru nişte lucruri fără însemnătate; căci nu e oprit să mănânci, dar e oprit să juri; iar noi ne ferim de cele îngăduite şi cutezăm cele oprite. De aceea îndemn dragostea voastră, ca să vă schimbaţi cumva, şi de aici să faceţi începutul. Căci dacă vom trece postul acesta cu atâta osârdie, silindu-ne ca în această săptămână să nu jurăm deloc, iar în cea următoare stingând orice mânie, şi iarăşi în cea după aceasta smulgând din rădăcini bârfirea, şi după aceasta îndreptându-ne iar câte un păcat sau altul; astfel, propăşind încetul cu încetul, vom ajunge pe nesimţite la

însăşi culmea virtuţii, vom scăpa de primejdia de faţă, şi vom împăca pe Dumnezeu; şi mulţimea iar se va întoarce în oraşul nostru, şi pe cei cari au fugit, îi vom învăţa: Să ne punem nădejdile mântuirii noastre, nu în tăria locurilor, nici în fugă sau retragere, ci în evlavia sufletului şi în virtutea obiceiurilor noastre. Şi aşa se va face ca să dobândim şi bunurile vieţii acesteia, şi ale celei viitoare, de care, fie ca să avem parte noi toţi prin harul Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

PREDICA a V-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a V-a

TOT UN ÎNDEMN CĂTRE POPOR SĂ RABDE CU BĂRBĂŢIE RELELE CE ÎI AMENINŢĂ, DEOARECE AU DESTULE PILDE DE LA CELE CE S'AU ÎNTÂMPLAT LUI IOV ŞI NINIVIŢILOR; CĂCI NU TREBUIE SĂ NE TEMEM DE MOARTE CI DE PĂCAT; CE ÎNSEAMNĂ A MURI RĂU; ŞI DESPRE JURĂMINTE DE CARE TREBUIE SĂ NE FERIM DIN RĂSPUTERI; ŞI DESPRE CUTREMURUL DE PĂMÂNT

Ţinută în ziua de 9 Martie

1. Povestea despre cei trei băieţi şi despre cuptor, pare-se, a mângâiat ieri dragostea noastră, şi pe deasupra şi pilda despre Iov, şi rănile celui drept şi gunoiul mai vrednic de cinste decât orice tron regesc. Căci priveliştea tronului regesc nu aduce privitorilor nici un câştig, ci numai o desfătare trecătoare, nedând nici un folos; însă din priveliştea gunoiului lui Iov, oricine va avea mult folos şi multă învăţătură şi îndemn spre rostul răbdării. De aceea acum mulţi încearcă de la capătul pământului călătoria lungă peste mare, pentru ca sosind în Arabia să vadă acel gunoiu, şi, după ce-l văd, să sărute pământul care a primit luptele acelui biruitor şi sângele lui mai preţios decât orice aur. Căci nici o porfiră nu străluceşte cât strălucea trupul lui atunci, văpsit nu cu sânge străin, ci cu al său propriu. Iar rănile lui erau mai scumpe decât toate pietrele preţioase. Căci mărgăritarele nu slujesc întru nimic vieţii noastre, şi nici nu dă nici un folos trebuincios celor cari le stăpânesc; însă rănile acelea sunt mângâierea oricărei mâhniri. Şi ca să vezi că aceasta e adevărat, dacă cineva îşi pierde fiul prea iubit şi singur născut, arată-i oricâte, pietre preţioase vrei, şi nu îi vei alina durerea, nici nu-i vei potoli suferinţa; dacă însă îţi chemi în minte rănile lui Iov, uşor vei putea să-l vindeci, zicând astfel; „De ce plângi, omule? Tu ai pierdut un singur fiu; iar fericitul acela, după ce i-a fost răpită ceata fiilor lui, a primit rana chiar în carnea lui, şi a şezut gol pe băligar, cu puroiul curgându-i din toate părţile, pe când carnea lui se mistuia încetul cu încetul; dreptul acela, iubitor de adevăr, credincios faţă de Dumnezeu, ferindu-se de orice rău, avea pe Dumnezeu ca martor al virtuţii lui". Dacă vei spune astfel de vorbe, ai stins toată mâhnirea celui care plângea, şi i-ai luat toată durerea; şi astfel rănile dreptului sunt mai folositoare ca mărgăritarele. Închipuiţi-vă şi voi pe acel luptător, şi socotiţi că vedeţi acel gunoiu, şi pe Iov şezând în mijlocul bălegarului: statuie aurită, împodobită cu pietre preţioase, aşa cum nu ştiu să-i mai zic; căci nu pot găsi un lucru aşa de preţios ca să poată fi asemănat cu acel trup însângerat. Cu atât era mai vrednică de cinste firea cărnii aceluia, decât orice lucru cât de preţios, şi rănile lui mai strălucitoare ca razele soarelui; căci acestea luminează ochii trupului iar acelea dau lumină ochilor minţii noastre, şi au orbit cu totul pe diavol; de aceea vicleanul acela,

după această plagă, a fugit şi nu s'a mai arătat. Iar tu, iubitule, învață şi de aci, cât de mare e câştigul obidei. Căci când Iov era bogat şi se bucura de odihna lui, acela a avut prilej să-l învinovățească, în chip mincinos, e drept, dar oricum, a avut pricină să spuie: „Nu degeaba ți se închină Iov" (Iov 1, 9). Însă după ce l-a jefuit şi l-a lăsat sărac, n'a mai îndrăsnit nici să zică cârc; şi când Iov era bogat, diavolul se pregătea să lupte cu el şi să-l răpună; după ce însă l-a sărăcit şi i-a luat totul, aruncându-l în cea mai mare durere, atunci a fugit; şi când trupul lui era sănătos, punea mâinile împotriva lui; iar când i-a umplut cu răni carnea lui, atunci a fugit biruit. Vezi cu cât sărăcia e mai folositoare şi mai bună pentru cei ce veghează, decât bogăția; boala decât sănătatea, ispita decât liniştea, şi cu cât face mai vestiți şi mai renumiți pe cei ce luptă? Cine a văzut, cine a auzit lupte aşa de minunate? În luptele celelalte, luptătorii cu pumnul, după ce au rănit capetele protivnicilor, se socotesc biruitori şi sunt încununați; aici însă, diavolul, după ce a rănit trupul dreptului şi l-a umplut cu tot felul de răni, a fost biruit şi s'a dat înapoi; şi după ce a izbit din toate părțile coastele lui Iov, el n'a tras nici un folos; căci nu i-a luat comoara ascunsă, ci ai l-a făcut fi mai luminos, şi prin acea străpungere a făcut ca toți să vedem pe acel om dinăuntru, ca toți să învețe care erau bogățiile acelui drept; şi, când nădăjduia să biruie, atunci a dat îndărăt cu ruşine, şi n'a mai spus nimic. Ce s'a întâmplat, diavole? De ce fugi? Nu s'a făcut tot ce ai vrut tu? N'ai ucis turmele lui de oi, cirezile de vite, hergheliile de cai şi de catâri? N'ai prăpădit ceata fiilor lui, şi i-ai rănit toată carnea? De ce ai dat îndărăt? „Pentru că, zice el, s'a făcut tot ce am voit, însă nu s'a făcut ceea ce doream eu mai mult să se facă şi pentru care am făcut toate celelalte; căci el n'a hulit; am făcut toate astea, spune el, ca să se întâmple acel lucru. Dar deoarece nu s'a făcut aceasta, eu n'am nici un câştig de pe urma pierderii banilor lui, şi a morții fiilor, şi a bolii trupului, ci s'a întâmplat tocmai de-a'ndoaselea de cum voiam, căci am făcut pe duşman mai vestit, şi pe vrăşmaş mai strălucit l-am făcut". Acuma vezi cât de mare e folosul obidei, prea scumpule?' Trupul lui fusese frumos şi nevătămat, însă acum, după ce a fost bântuit de acele bube, s'a făcut mult mai vrednic de cinste; căci şi lâna e frumoasă şi înainte de a fi vopsită; însă după ce s'a boit cu purpură, capătă o frumusețe nespusă şi o mare mândrețe. Dacă nu l-ar fi jefuiți n'am fi cunoscut firea cea bună a biruitorului; dacă n'ar fi găurit cu răni trupul lui, razele n'ar fi strălucit dinăuntrul lui; dacă nu l-ar fi pus în gunoiu, n'am fi cunoscut bogățiile lui. Căci nici un rege pe tronul lui nu era aşa de strălucitor ca el când şedea pe gunoiu; căci după tronul regesc vine moartea, însă după gunoiul acela vine împărăția cerurilor.

2. Cugetând la toate acestea, să ne ridicăm din mâhnirea care ne apasă. Şi vă pun înainte aceste povestiri nu ca să-mi lăudați cuvintele, ci ca să luați şi voi ca o pildă virtutea şi răbdarea acestor oameni plini de bărbăție; ca prin tainele lor să învățați că dintre relele omeneşti nu e greu decât păcatul, nu sărăcia, nici obida, nici batjocura, nici ocara, nici moartea însăşi, care pare a fi cel mai mare rău. Pentru cei ce cugetă, acestea toate sunt doar vorbe, nume de nenorociri, lipsite de ceva aievea; însă adevărata nenorocire e să superi pe Dumnezeu şi să faci ceva neplăcut lui. Căci, vă întreb: ce rău are moartea în sine? Oare pentru că te duce mai repede la port liniştit şi la acea vieață tihnită? Căci, dacă nu te ucide vreun om, nu vine însăşi legea firii ca să desfacă trupul de suflet? Şi chiar dacă nu se întâmplă acum, va veni puțin mai pe urmă lucrul de care ne temem acum. Şi spun acestea, nu fiindcă aştept ceva cumplit sau trist. Oh, nu! Ci fiindcă mi-e ruşine din pricina celor cari se tem de moarte. Când aştepți atâtea bunuri, pe care nici ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, şi care nici nu s'au sărit în inima omului (I Cor. 2, 9), ia spune-mi, când e vorba să porneşti, de ce tărăgăneşti, zăboveşti şi te codeşti atâta? Şi nu numai că te codeşti, dar ți-e teamă şi frică? Şi cum să nu fie ruşinos acest lucru? Tu

te plângi din pricina morții, pe când Pavel a gemut din pricina vieții de față, şi a spus scriind Romanilor (Rom. 8, 22—23): „Şi făptura suspină, şi noi, cari am primit pârga duhului, suspinăm". Şi spunea acestea, nu osândind cele de față, ci dorind cele viitoare. Am gustat harul, spune el, şi nu mai rabd zăbava; am pârga duhului, şi mă zoresc spre ospățul cel deplin; m'am suit în cel de-al treilea cer, am văzut acea slavă nespusă, am văzut palatul strălucind şi am aflat de ce bunuri sunt lipsit, când zăbovesc aici; de aceea suspin. Ia spune-mi, de te-ar duce cineva în palatul regesc, şi ți-ar arăta aurul lucind pe pereți şi toate celelalte podoabe, şi apoi te-ar duce în casa săracului, iar apoi după puțin timp te-ar aduce iar la acel palat, şi ți-ar făgădui că o să rămâi în el pe vecie; oare n'ar trebui să fii cuprins de dorință, şi să rabzi cu greu chiar acele puține zile? Tot astfel să cugeti şi despre cer şi pământ, şi suspină împreună cu Pavel, nu din pricina morții, ci a vieții de față. Ci, îmi vei spune tu, fă să fiu la fel cu Pavel şi nu mă voiu mai teme de moarte. Şi ce te împiedică să ajungi la fel cu Pavel, omule? Nu era el un om sărac? Nu era cusător de corturi? Nu era un om fără nici un rang? Căci dacă ar fi fost bogat şi de neam, săracii chemați să ia pildă de la el ar fi avut poate prilej să pună înainte sărăcia lor, dar acum nu poți spune aşa ceva; căci era un om lucrător, şi se hrănea cu munca lui de toate zilele. Iar tu ai primit de la început evlavia de la părinții tăi, şi din vârsta cea mai fragedă ai fost adăpat cu învățătura sfântă; pe când acela a fost şi hulitor, şi prigonitor, şi batjocoritor, şi a prădat Biserica, dar totuşi s'a schimbat dintr'odată astfel, că i-a întrecut pe toți prin zelul şi căldura lui, şi striga zicând: „Luați-vă după mine, precum m'am luat şi eu după Hristos" (I Cor. 11, 1). El s'a luat după Domnul, iar tu nu te iei după tovarăşul tău de robie, tu, care de la început ai fost crescut în credință, după cel care, după schimbarea din sine, a trecut la credință? Nu ştii că cei ce trăiesc în păcate sunt morți, deşi sunt vii? Iar cei ce trăiesc întru dreptate, sunt vii, măcar că-s morți? Şi asta nu e părerea mea, ci a lui Hristos care spunea Martei „Oricine crede în mine, chiar de ar fi mort, va trăi". Oare credințele noastre sunt închipuiri? Dacă eşti creştin, crede în Hristos; dacă crezi în Hristos, arată-mi aceasta prin fapte. Dar cum îți vei dovedi credința prin fapte? Dispretuind moartea. Căci şi în aceasta ne deosebim de necredincioşi. Ei pe drept se tem de moarte, fiindcă n'au nădejde în înviere; tu însă, mergând pe un drum mai bun, şi ştiind şi cugeți asupra nădejdii în cele viitoare, de ce iertare eşti vrednic, dacă, încrezându-te în înviere, te temi de moarte la fel cu aceia care nu cred în înviere? Dar, va zice el, nu de moarte mă tem, sau că am să mor; ci că voiu muri de moarte rea, tăindu-mi-se capul.

Zi, Ioan a murit rău? Căci i s'a tăiat capul. Atunci Ştefan a murit rău? Căci a fost ucis cu pietre; şi după părerea noastră au murit rău toți mucenicii, fiindcă şi-au sfârşit vieața prin foc sau fier; şi unii au murit aruncați fiind în mare, alții în prăpăstii, alții în gura fiarelor?! Dar, omule, a muri rău nu înseamnă a muri de moarte năpraznică, ci a muri în păcate. Auzi-l pe proorocul, ce cugetă şi spune despre aceasta: „Cea mai rea moarte e a păcătoşilor" (Ps. 33, 22), N'a spus: „Cea mai rea moarte e cea năprasnică". Şi cu drept cuvânt; căci după ce au pornit de aici, au dat de pedepse cumplite, de chinuri veşnice, de viermi otrăvitori, de foc nestins, de întunerecul cel din afară, de lanțurile ce nu se desleagă, de scrâşnirea dinților, de obidă, de strâmtorare şi de osânda veşnică.

3, Când deci astfel de rele îi aşteaptă pe cei păcătoşi, care poate fi folosul, dacă îşi sfârşesc vieața acasă, sau în patul lor ? Precum dimpotrivă pentru cei drepți nu poate fi nici o pagubă dacă îşi încheie vieața fie prin sabie, fie prin foc, de vreme ce ei au să porneassă spre bunurile cele veşnice* „Cu adevărat moartea păcătoşilor e cea mai rea". Astfel fu moartea acelui bogat, care a nesocotit pe Lazăr, căci deşi era la el acasă, în patul lui, împrejurat de rude, şi a murit de moarte

bună, totuşi plecând acolo fu dat pradă focului, neputând să găsească acolo nici cea mai mică mângâiere, de pe urma huzurului din vieața aceasta.

Dar nu tot astfel Lazăr; ci întins jos, pe podea, înconjurat de câinii ce îi lingeau rănile, a suferit moartea năpraznică (căci ce poate aduce chinuri mai mari ca foamea) şi pornind de aci, a avut acolo parte de bunurile cele veşnice, bucurându-se în sânul lui Avram. Şi întrucât l-a vătămat pe el moartea năpraznică? Ce i-a slujit bogatului că a murit de moarte bună? Dar, zice cineva, nu ne temem de moarte năpraznică, ci de moartea pe nedrept; şi pentru că n'am îndrăsnit nimic din acelea pentru care suntem bănuiţi, suntem pedepsiţi deopotrivă cu cei vinovaţi. Şi ce zici, rogu-te? Te temi să mori pe nedrept? Au ai vrea să mori cu bună dreptate? Dar cine poate fi aşa de nenorocit şi nefericit, încât, când e ameninţat să moară pe nedrept, să prefere a muri pe bună dreptate? Căci dacă se cade să ne temem de moarte, trebuie să ne temem de moartea meritată, fiindcă cel ce moare pe nedrept, prin aceasta însăşi se pune laolaltă cu sfinţii. La Dumnezeu cei mai mulţi dintre oamenii vestiţi şi vrednici de cinste sunt cei ce au suferit moartea pe nedrept, şi în primul rând Abel, căci el a fost măcelărit, fără să păcătuiască împotriva fratelui său, şi fără să vatăme întru ceva pe Cain, ci fiindcă cinstea pe Dumnezeu. Şi Dumnezeu a îngăduit aceasta oare din dragoste sau din ură pentru el? Fireşte că din dragoste, ca să-i facă o cunună şi mai strălucită din această moarte cu totul nedreaptă. Vezi că nu trebuie să te temi nici de moartea năprasnică, nici de cea nedreaptă, ci de moartea întru păcat? Abel a murit pe nedrept, Cain a trăit gemând şi tremurând; ia spune-mi, care a fost mai fericit: cel care s'a săvârşit în dreptate, sau cel care trăia în păcate? Cel care a murit pe nedrept sau cel ce era pedepsit pe drept? Vreţi să vă spun, dragii mei, de unde vine teama de moarte? Nu ne-a pătruns dragostea împărăţiei (cereşti), nici nu ne-a încins iubirea de cele viitoare; altfel, am nesocoti toate cele de faţă, ca fericitul Pavel. Pe lângă acestea nu ne temem de gheenă, de aceea ne temem de moarte; nu cunoaştem grozăvia nespusă a pedepsii aceleia, de aceea în loc de păcat, ne temem de moarte; pentru că dacă teama aceea ar fi cuprins sufletul nostru, această din urmă teamă nu s'ar fi furişat în noi. Şi voiu căuta să dovedesc acest lucru, nu cu dovezi luate de departe, ci cu cele de lângă noi, care ni s'au întâmplat în toate zilele. Căci după ce s'a trimes de către împărat acea scrisoare care poruncea să plătim această dare, ce va părea vouă de nesuferit, toţi se certau, se supărau, se mâniau, şi întâlnindu-se unul cu altul, spuneau: Această vieaţă nu mai e de trăit, cetatea aceasta e năruită, nimeni nu va putea duce greutatea acestei dări; şi toţi erau îngrijoraţi, ca şi cum erau să ajungă în prada celei mai mari nenorociri. Şi îndată ce s'au săvârşit cele întâmplate (Revoluţia), iar unii nelegiuiţi şi făcători de rele, călcând legile în picioare, au dărâmat statuile, şi au făcut să atârne asupra tuturor primejdia morţii, pe când noi ne temem chiar pentru vieaţa noastră, pentru că am scos pe împărat din răbdări; nu ne mai roade pierderea banilor, ci în loc de aceasta pe toţi îi aud spunând altora: să ne ia împăratul toată averea, de bunăvoie ne vom lipsi şi de ogoare şi de case, numai să ne dea cineva chezăşie că trupul va rămâne nevătămat. Şi precum mai înainte de a ne ameninţa primejdia morţii, ne chinuia grija pierderii averii, iar după ce s'au săvârşit nelegiuirile, ivindu-se frica de moarte, a alungat durerea de pe urma pierderii (banilor); tot astfel, dacă şi teama de gheenna ne-ar fi cuprins sufletele, nu ne-ar fi bântuit frica de moarte; ci, precum în trupuri, când ne apasă deodată două dureri, cea mai mare de obiceiu întunecă pe cea mai slabă, tot aşa s-a întâmplat şi acum: dacă ar fi rămas în sufletul nostru teama pedepsei celei viitoare, ar fi întunecat toată temerea omenească. Şi astfel, dacă cineva îşi dă osteneala să-şi aducă necurmat aminte de gheenna, îşi va râde de moarte, şi nu numai că va scăpa din agonia de faţă, ci se va smulge şi din acea flacără (veşnică a Iadului). Căci cel ce fără încetare se teme de gheenna, nu va cădea niciodată în focul gheennei, păzit fiind de această frică neîncetată. Acum

dați-mi voie să vă spun la timp nemerit: „Fraților, nu vă faceți mintea de copii, ci fiți ca pruncii în răutate” (I Corint. 14, 20). Căci e copilărească temerea noastră când ne temem de moarte, netemându-ne de păcat. Copiii cei mici se tem de stafii, şi nu se tem de foc; ci dacă se întâmplă să fie duşi lângă o candelă cu focul aprins, în nechibzuirea lor bagă mâna în flacăra candelii, şi în timp ce se tem zadarnic de stafie, nu se tem de focul de care într'adevăr trebue să se teamă; tot astfel ne temem şi noi de moarte, care e o stafie vrednică de dispreț, şi nu ne temem de păcat, care într'adevăr trebue temut, fiindcă ne mistue cugetul ca un foc. Şi aceasta nu ni se întâmplă prin firea lucrurilor, ci din pricina neştiinței noastre; căci dacă am cugeta ce e moartea, nu ne-am teme nicidecum de ea. Căci la urma urmei ce e moartea? E tot una cu a se desbrăca de veşmânt. Căci trupul e ca un veşmânt ce încunjură sufletul, şi lepădându-l pe acesta pentru scurt timp prin moarte, îl vom căpăta iarăşi mult mai strălucitor. Ce e la urma urmei moartea? O călătorie nemerită, un somn mai lung decât cel obişnuit. Atunci dacă te temi de moarte, teme-te şi de somn: dacă eşti îngrijorat pentru cei ce mor, fii îngrijat şi pentru cei ce mănâncă sau bea; căci precum aceasta e firesc, tot aşa şi aceea. Să nu te mâhnească lucrurile fireşti, să te întristeze mai degrabă ceea ce isvorăşte din reaua voință; şi nu plânge pe cel ce moare, ci plânge pe cel ce trăeşte în păcate.

4. Vreți să vă spun şi altă pricină pentru care ne temem de moarte? Nu trăim cu osârdie, nu avem un cuget curat; căci dacă l-am avea, moartea nu ne-ar fi înspăimântat de loc, nici foametea, nici pierderea banilor, nici altceva asemănător, căci pe cel ce trăieşte în virtute nu-l poate vătăma niciunul din aceste lucruri, nici să-l lipsească de desfătarea cea dinăuntru; căci pe cel hrănit cu bună nădejde, nimic nu-l poate face să cadă în mâhnire. Căci ce-ar putea face cineva, ca să aducă la mâhnire pe un om plin de bărbăție? Îi va răpi bogățiile? Dar el va surghiuni din patrie? Dar va trimite în cetatea veşnică. ÎI va pune în lanțuri? Dar are cugetul deslegat şi nu simte lanțul cel din afară. Dar îi va ucide trupul? Însă va învia din nou: şi după cum cel ce se luptă cu o umbră şi isbeşte în vânt, nu va putea lovi pe nimeni; tot astfel şi cei ce se luptă cu omul drept, se luptă numai cu o umbră, şi-şi istoveşte puterile, neputând să-i dea nici o lovitură. De aceea fă-mă să am credință în împărăția cerurilor, şi de vrei, poți să mă ucizi chiar azi; îți voiu mulțumi pentru ucidere, pentru că mă trimeți grabnic la acele bunuri. Dar acesta e lucrul de căpetenie, tocmai aceasta e lucru de care ne plângem noi, va zice cineva, fiindcă, împiedicați fiind de mulțimea păcatelor, nu vom dobândi acea împărăție. Atunci nu te mai plânge de moarte, ci plângeți păcatele, ca astfel să le speli. Căci de aceea a fost făcută mâhnirea, nu pentru pierderea banilor, nici pentru moarte, şi nici ca să ne plângem pentru vreun lucru de acest fel, ci ca să ne slujim de ea pentru a ne şterge păcatele; şi cum că aceasta e adevărat, am să v'o dovedesc îndată printr'o pildă. Leacurile doftoriceşti au fost făcute numai pentru acele boli pe care le pot vindeca, nu pentru aceea, la care nu sunt de nici un folos. De pildă (căci vreau să vă desluşesc cuvântarea mea şi mai bine): despre un leac care poate să ajute numai ochii, şi nici o altă boală, cineva ar putea zice că a fost făcut numai pentru boala de ochi, nu pentru stomac, nici pentru mâini, nici pentru vreun alt mădular. Să cercetăm acum cuvântarea noastră față cu mâhnirea, şi dacă vom găsi, că ea nu ne ajută în niciunul din acele rele ce ni se întâmplă, ci poate să îndrepte numai păcatul, va fi limpede că ea ne-a fost hărăzită doar pentru a ne scăpa de păcat. Să luăm pe rând toate relele care ne bântue, şi să le punem față în față cu mâhnirea, să vedem de ce folos ne este ea pentru fiecare din ele. A fost cineva osândit să plătească gloabă? S'a întristat, dar de gloabă n'a scăpat prin aceasta. A pierdut un fiu? S'a îndurerat, dar pe mort nu l-a Înviat, şi nici nu i-a folosit cu ceva răposatului. A fost cineva biciuit, pălmuit, batjocorit? S'a îndurerat, dar n'a dres batjocura. S'a îmbolnăvit cineva de o boală foarte grea? E obidit, dar boala nu poate s'o alunge

prin asta, ba încă o face şi mai grea. Vezi că mâhnirea nu-i foloseşte nici unuia din aceştia? — A păcătuit cineva? S'a întristat, a şters păcatul, şi-a stins datoria. De unde se vede aceasta? Din părerea Domnului; căci vorbind de unul care păcătuise, zicea: „Din pricina păcatului, l-am întristat puţin, şi am văzut că s'a întristat, şi că merge mâhnit, şi i-am îndreptat drumurile lui" (Isaia 57, 17—18). De aceea zice şi Pavel: „Mâhnirea întru Domnul aduce pocăință spre mântuirea cea nestrămutată" (II Corint. 7, 10). Aşadar, după ce cuvântarea a dovedit limpede, că mâhnirea nu poate să dreagă nici pierderea banilor, nici batjocura, nici bârfirea, nici loviturile de biciu, nici boala, nici moartea, nici altceva asemănător, ci doar poate să şteargă păcatul şi că e bună ca să-l prăpădească, e hotărît că ea pentru aceasta a fost lăsată omului. De ce să ne mai văităm de pierderea banilor, ci să ne mâhnim doar când păcătuim; căci de data asta mare e folosul pe care ni-l aduce mâhnirea. Ai fost pus la gloabă? Să nu te întristezi; nu-ți va sluji la nimic. Ai păcătuit? Întristează-te, căci îţi va fi de folos; şi gândeşte-te la chibzuinţă şi înţelepciunea lui Dumnezeu. Păcatul ne-a născut nouă două lucruri: tristeţea şi moartea: „În oricare zi vei mânca, vei muri de moarte", zice (Genes. 2, 17), iar către femeie (Genes. 3, 16): „În dureri vei naşte fii şi prin acestea amândouă a luat păcatul şi a grijit ca (păcatul) mamei să fie şters de către copii. Cum că moartea cu întristare stinge păcatul, se vede limpede şi din vieaţa mucenicilor; e limpede şi din vorbele spuse de către Pavel celor păcătoşi, când a zis: „De aceea mulţi printre voi sunt slabi şi neputincioşi, şi mulţi dorm", (I Corint. 11, 30) fiindcă păcătuiţi. Muriţi, zice el, pentru ca prin moarte să vi se deslege păcatele. A adăogat apoi zicând: „Dacă ne-am judeca noi pe noi înşine, nu ne-am osândi; când însă suntem judecaţi de Domnul, suntem mustraţi, ca să nu fim osândiţi împreună cu lumea"(I Cor. 11, 31. 32). Şi precum naşte viermele din lemn, şi îl roade, iar molia roade lâna, deşi din ea se trage, tot astfel tristeţea şi moartea, deşi sunt născute din păcat, rod şi mistue păcatul.

Deci să nu ne temem de moarte, ci numai de păcat, şi din pricina lui să ne îndurerăm. Şi spun acestea, nu aşteptându-mă la ceva cumplit. Oh, nu! Ci ca atunci când voi vă temeţi, să fiţi totdeauna cuprinşi de această simţire, şi să împliniţi prin fapte legea lui Hristos.

„Dacă cineva nu-şi ia crucea lui şi nu mă urmează, nu e vrednic de mine (Matei 10, 38). Şi spunea aceasta nu ca să purtăm lemnul pe umeri, ci ca să avem întotdeauna moartea în faţa ochilor, precum şi Pavel murea în fiecare zi (I Corint, 15, 31), şi îşi râdea de moarte, nesocotind vieaţa cea de faţă. Căci tu eşti un ostaş, mereu în linie de luptă; iar un ostaş care se teme de moarte, nu se va purta vitejeşte: tot astfel şi creştinul care se teme de primejdie nu va putea să facă vreo ispravă mare, ba încă lesne se va lăsa bătut; pe când dimpotrivă, fiind aprig, şi bărbătos, va fi nebiruit şi nebătut. Astfel cei trei tineri au scăpat de foc, pentrucă nu s'au temut de el; tot astfel şi noi, dacă nu ne vom teme de moarte, vom scăpa de moarte. Ei nu s'au temut câtuşi de puţin de foc ; căci nu e o vină să fii ars; ci s'au temut de păcat, căci e o vină să te iei după necredinţă. Pe aceştia să-i luăm şi noi ca pildă şi pe toţi cei ce sunt asemenea cu ei şi nu se tem de primejdii: Aşa vom scăpa şi noi de primejdii.

5. „Eu nu sunt proroc, nici fiu de proroc" (Amos 7, 14), însă ştiu bine că va fi, şi o spun cu glas mare, că dacă ne schimbăm şi avem cât de cât grijă de sufletul nostru, şi ne lepădăm de răutate, nu o să ne întâmpine nici o obidă, nici o mâhnire, şi aceasta o ştim noi bine din îndurarea lui Dumnezeu, şi după cele ce a făcut faţă de bărbaţi şi cetăţi şi neamuri şi popoare întregi. Căci a ameninţat cetatea Niniviţilor şi le-a spus: „Încă trei zile, şi Ninive se va nărui" (IoNa 3, 4). Ei, ce s-a întâmplat? I-a spune-mi. Ninive a fost prăpădită şi oraşul năruit? Ba s'a întâmplat

tocmai dimpotrivă, şi cetatea s'a înălţat, şi a ajuns şi mai strălucită, şi într'atâta timpul trecut n'a întunecat starea ei, încât chiar şi acum toţi o slăvim şi o admirăm pentru că tuturor celor care au păcătuit atunci, li s'a ivit un vad foarte bun, care nu le-a îngăduit să ajungă la desnădăjduire, ci i-a chemat pe toţi la pocăinţă, încredinţându-i şi prin aceea ce a făcut, şi prin acelea prin care a întors către ei pronia lui Dumnezeu, că omul nu trebuie să desnădăjduiască niciodată de mântuire, ci ducând o vieaţă curată şi punându-şi înainte nădejdea cea mai bună, să aibă încredere că sfârşitul va fi cu totul bun. Cine, chiar dacă ar fi oricât de nătâng, nu se va trezi auzind pilda acelora? Dumnezeu a vrut mai degrabă să nu se împlinească profeţia lui, decât să prăpădească cetăţile; ba încă nici prorocia na rămas neîmplinită. Căci dacă oamenii ar fi stăruit în aceeaşi răutate, şi hotărîrea lui Dumnezeu nu s'ar fi împlinit, ar putea cineva să se lege de acele vorbe; dar, de vreme ce ei s'au schimbat şi s'au lăsat de răutăţi, şi Dumnezeu s'a lepădat de mânia lui, şi atunci cine ar putea să mai dojenească prorocia şi să scoată ca mincinoase vorbele ei? Căci Dumnezeu şi atunci a păzit legea pe care de la început a dat-o tuturor oamenilor, vorbind prin prorocul său. Care lege anume? „Voiu vorbi pentru cea din urmă oară, zice (Ier. 18, 7. 8} către neam şi împărăţie, ca să-i desrădăcinez, să-i fac una cu pământul şi să-i pierd; şi dacă ei se vor pocăi de răutăţile lor, şi Eu mă voiu căi de mânia mea, pe care am spus că o voiu purta acelora". Păzind deci această lege, a mântuit pe cei pocăiţi, şi i-a scăpat de mânia Sa pe cei cari s'au lepădat de răutate.

Cunoştea virtutea barbarilor, şi de aceea înteţea pe proroc; tot astfel se frământa şi atunci cetatea la auzul glasului prorocesc, dar n'a fost întru nimic vătămată, ba încă teama i-a fost de ajutor. Căci teama aceea a dat naştere la mântuire, ameninţarea i-a scăpat de primejdie; prin căderea hotăririi Sale, Dumnezeu a împiedicat căderea cetăţii. O, lucru nou şi minunat! Vorba care ameninţă cu moartea, a născut vieaţă; hotărîrea a rămas neîmplinită, după ce s'a dat, de-a'ndoasele de cum se întâmplă la judecătorii lumeşti, căci la aceştia hotarîrea capătă putere, când e vestită în faţa tuturor; la Dumnezeu dimpotrivă, hotărîrea pronunţată îşi pierde puterea ei; căci dacă n'ar fi fost vestită, păcătuitorii n'ar fi auzit-o, şi dacă n'ar fi auzit-o, nu s'ar fi pocăit; dacă nu s'ar fi pocăit, n'ar fi scăpat de pedeapsă, şi nici n'ar fi avut parte de acea minunată mântuire. Şi cum să nu fie de mirare, când judecătorul dă hotărîrea,. iar vinovaţii o fac neputincioasă prin pocăinţa lor? Căci ei n'au fugit din cetate ca noi acum, ci, rămânând în ea, au întărit-o, măcar că se clătina. Era o mreajă, şi au făcut din ea un meterez; era o prăpastie şi un hău, şi au făcut din ea un turn de apărare.

Au auzit că clădirile se vor nărui, şi n'au fugit de ele, ci au fugit de păcate; nu s'a depărtat fiecare din casa lui, ca noi acuma, ci s'a depărtat fiecare de vieaţa lui cea rea. Nu cumva, ziceau ei, zidurile au stârnit mânia? Noi suntem pricinuitorii rănii, noi să-i găsim leacul. De aceea şi-au căutat mântuirea nu în schimbarea locului, ci în schimbarea moravurilor.

6. Aşa au făcut barbarii; şi noi nu ne ruşinăm şi nu ne acoperim faţa, când ei îşi schimbă moravurile, pe când noi schimbăm locurile şi ne ascundem averea noastră, făcând faptă de oameni beţi? Dumnezeu se mâniază pe noi, şi noi, în loc să-i potolim mânia, purtăm cu noi din loc în loc lucrurile din casă, şi colindăm întrebând, unde să ne punem averea, când ar trebui să ne întrebăm, unde să ne punem sufletul; ba încă nu mai e nevoie să ne întrebăm, ci prin virtute şi prin îndreptarea vieţii noastre să-i dăm un adăpost nebântuit. Căci nici noi, dacă am fi mâniaţi şi supăraţi pe sclavul nostru, iar el, neîncercând să se desvinovăţească faţă de noi, s'ar scoborî în chilia lui, şi strângându-şi toate veşmintele şi făcându-şi legăturile, s'ar gândi să fugă, n'am

răbda cu uşurinţă să ne nesocotească în astfel. Să ne lăsăm deci de această nepotrivită grabă, şi să zicem fiecare către Domnul (Ps. 138, 6) „Unde mă voiu duce de la duhul tău, şi încotro voiu fugi dinaintea feţii tale?”. Să ne luăm după înţelepciunea barbarilor; ei, în împrejurări nelămurite, s’au pocăit, căci hotărîrea nu spunea: „Dacă vă schimbaţi şt veţi face pocăinţă, voiu întări cetatea”, ci doar atât: „Încă trei zile, şi Ninive se va nărui”. Ce au făcut ei atunci? „Cine ştie dacă Domnul se va căi de nenorocirea pe care a spus că o va trimite asupra noastră?” (Iona 3, 4). Cine a ştiut? Nu ştiu, şi totuşi nu nesocotesc pocăinţa; nu ştiu obiceiul lui Dumnezeu de a se îndura, şi, măcar că lucrul nu era lămurit, ei se schimbă; căci nici n’aveau alţi Niniviţi pe care să-i vadă că au fost mântuiţi după ce s’au pocăit, nici nu citiseră pe proroci, nici nu auziseră pe patriarhi, n’au avut nici un sfat, n’au căpătat nici un îndemn, şi nici nu erau deloc încredinţaţi, că Dumnezeu se poate împăca prin pocăinţă ; căci nici acest lucru nu se cuprindea în ameninţare; ci se îndoiau şi nu ştiau de acest lucru, şi totuşi au făcut pocăinţa cu toată râvna. Ce iertare vom avea noi, când îi vedem pe aceia, care nici nu aveau vreun prilej să fie lămuriţi asupra sfârşitului, arătând o schimbare aşa de mare; iar tu, care poţi să ai încredere în bunătatea dumnezeiască, şi care ai primit atât de des chezăşia grijii Lui pentru tine, şi ai auzit pe proroci şi pe apostoli, şi ai căpătat învăţătură de la înseşi lucrurile, să nu năzueşti măcar să ajungi la acea natură a virtuţii la care au ajuns şi ei? Aşadar mare a fost virtutea acestor oameni dar cu mult mai mare îndurarea lui Dumnezeu, şi asta se poate vedea chiar din grozăvia ameninţărilor (cu care au fost ameninţaţi). Căci de aceea n’a adăogat la hotărîrea Lui „Dacă vă veţi pocăi, vă cruţ” pentru ca dându-le o hotărîre nedesluşită, să le mărească spaima şi astfel mai degrabă să-i mâne la pocăinţă.

Şi prorocul se ruşinează, că ştie viitorul, gândindu-se că vorbele vor rămâne neîmplinite; Dumnezeu însă nu se ruşinează, ci caută doar un singur lucru, mântuirea oamenilor, ca să îndrepte pe robul său. Căci după ce acela s’a suit în corabie, îndată a stârnit marea, ca să înveţi tu, că unde e păcat, acolo e şi furtună, şi unde e nesupunere, acolo e frământare de valuri; şi se clatină cetatea din pricina păcatelor Ninivitenilor, şi se clatină şi corabia din pricina nesupunerii prorocului. Atunci aceia au aruncat pe Iona în mare, şi corabia s’a oprit; iar noi să cufundăm păcatele şi atunci cetatea va sta.

De aceea fuga nu ne va fi de nici un folos, după cum nici aceluia fuga nu i-a ajutat la nimic, ci l-a vătămat mai degrabă. Căci fugea de uscat, dar nu fugea de mânia lui Dumnezeu; fugea de uscat, şi a adus furtuna pe mare; şi nu numai că nu s’a ales cu nici un bine din fuga lui, dar a vârît în cea mai mare primejdie şi pe aceia care l-au primit, şi câtă vreme şedea în corabie plutind, şi erau de faţă şi marinarii şi cârmacii şi toate uneltele marinăreşti, el se găsea în cea mai mare primejdie; după ce însă s’a aruncat în mare, lepădându-se de păcat prin pedeapsă, a fost dus într’o corabie fără lest, adică într’un pântece de chit, şi acolo avea toată libertatea, ca să înveţi tu de aici, că precum celui ce trăieşte în păcate, nu-i slujeşte la nimic nici corabia, tot astfel, pe cel desbrăcat de păcate nu-l poate prăpădi nici marea, şi nici fiarele nu pot să-l mănânce. Căci valurile l-au primit dar l-au păstrat tot viu; chitul l-a primit, dar nu l-a ucis; ci şi lighioana şi stihia au dat comoara îndărăt lui Dumnezeu, neatinsă; şi din toate acestea prorocul învăţa să fie blajin şi omenos, şi să nu fie mai crud nici decât marinarii fără minte, nici decât talazurile sălbatice, nici decât fiarele. Căci şi marinarii nu l-au lăsat în părăsire de la început, ci numai după multă şi mare nevoie; iar marea şi lighioana l-au păstrat cu multă bunăvoinţă, pentru că aşa a rânduit Dumnezeu. S’a întors aşa dar, a propovăduit, i-a ameninţat, i-a înduplecat, i-a înspăimântat şi i-a îndreptat, şi a întărit oraşul prin singura şi cea dintâi a lui propovăduire; căci n’a avut nevoie de multe zile, nici de sfat necurmat, ci vorbind acele vorbe curate, i-a adus

pe toţi la pocăire. De aceea şi Dumnezeu nu l-a dus îndată din corabie în oraş, ci marinarii l-au dat mării, marea l-a dat chitului, chitul l-a dat lui Dumnezeu, iar Dumnezeu Ninivitenilor, şi după mult colind a dat înapoi pe fugar, ca toţi să învețe că e peste putință să scapi din mâinile lui Dumnezeu, Căci oriunde ar pleca cineva, târînd cu sine păcatul, va suferi nenumărate neajunsuri ; şi dacă nu e nici un om să-l împiedice, i se va împotrivi din toate părțile însăşi făptura cu cea mai mare îndărătnicie. Deci să nu ne căutăm scăparea în fugă, ci în schimbarea moravurilor. Oare Dumnezeu se mânie că rămâi în cetate, şi de aceea fugi? Nu, ci se supără fiindcă ai păcătuit. De aceea lasă-te de păcat, şi unde e pricina rănii, acolo astupă izvorul răului; căci doctorii poruncesc să se vindece boalele prin antidoturi. Ai căpătat friguri de pe urma necumpătării? Ei vindecă boala prin post. Cineva e bolnav din pricina mâhnirii? Ei spun că leacul potrivit pentru el e veselia. Aşa trebuie să facem şi cu boalele sufletului. Lenea a stârnit mânia? S'o alungăm prin hărnicie, şi să ne schimbăm cu totul. Avem postul, cel mai mare ajutor şi camarad, şi pe lângă post, agonia ce ne apasă şi teama de primejdie. Deci acum la vreme potrivită să ne vedem de suflet cu stăruință; căci o să-l putem îndupleca uşor la tot ce vrem. Când el e cuprins de frică şi tremur, lipsit de orice desfătare, şi trăind în mijlocul temerii, uşor poate să cugete înțelepțeşte şi să primească cu voie bună semințele virtuții.

7. De aceea să-l înduplecăm mai întâi să înceapă schimbarea spre bine fugind de jurăminte; căci deşi v'am vorbit şi ieri şi alaltăieri despre acest subiect, nu voiu înceta de a vă sfătui la fel şi azi, şi mâine, şi poimâine. Şi ce zic, ziua de mâine sau poimâine? Nu mă voiu lăsa, până ce nu voiu vedea că v'ați îndreptat. Căci dacă cei ce calcă legea, nu roşesc, cu atât mai mult nu se cade să roşim pentru îndemnul nostru stăruitor noi care vă sfătuim să nu o călcați. Căci vina de a da mereu acelaşi sfat, nu e a celui care vorbeşte, ci a celor cari ascultă, şi care In nişte lucruri aşa de simple şi uşoare, au nevoie de o îndelungă învățătură. Căci ce e mai uşor decât să nu juri? E nevoie numai de obişnuință; nu e o muncă trupească, nici nu cere cheltuială de bani. Vrei să afli în ce chip poți birui năravul?Cum poți să te scapi de un obiceiu rău? Eu am să te învăț un chip, pe care dacă îl vei păzi, vei ieşi de tot biruitor. Când te vezi sau pe tine, sau pe altul dintre slugile sau copiii tăi sau pe soția ta, molipsiți de acest rău, şi, cu toate că-i dojeneşti mereu, totuşi nu se îndreaptă, porunceşte-le să se culce nemâncați, şi supune-te pe tine şi pe ei la această pedeapsă, pedeapsă care nu aduce pagubă, ci câştig. Căci aşa sunt cele duhovniceşti: aduc şi câştig, şi îndreptare foarte grabnică. Căci limba fiind chinuită neîncetat, chiar dacă nu o dojeneşte nimeni, capătă dojana îndestulătoare, când e căsnită de sete şi asuprită de foame; şi oricât am fi de neghiobi, aducându-ne aminte toată ziua de mărimea acestui chin, nu vom mai avea nevoie de alt îndemn şi de alt sfat. Ați lăudat vorbele mele, dar arătați-vă lauda şi prin fapte. Căci altfel, care ar fi câştigul acestei întruniri a noastre? Dacă băiatul merge în fiecare zi la şcoală, şi nu învață acolo nimic, oare ar fi desvinovățire îndeajuns pentru noi, faptul că el merge în toate zilele la şcoală? Nu vom socoti tocmai aceasta ca vina cea mai mare, că anume deşi se duce acolo în toate zilele, se duce degeaba? Aşa să cugetăm şi despre noi, şi să ne spunem în noi înşine: Dacă venind atâta timp la biserică, şi luând parte la un sobor atât de mare, plini de un fior adânc care cuprinde în sine mult folos, şi ne întoarcem acasă tot aşa cum am venit, neîndreptându-ne niciunul din cusururile noastre, care va fi atunci folosul venirii noastre aici? Căci multe lucruri nu se fac pentru ele însele ci pentru ceea ce izvorăşte din ele. Ce să spun? Cel care seamănă, nu seamănă doar ca să semene, ci ca să şi culeagă; căci dacă n ar fi aşa, ar suferi şi pagubă de pe urma semințelor, care ar putrezi de-a-surda. Neguțătorul nu merge cu corabia, numai ca să călătorească în corabie, ci pentru ca să-şi sporească averea călătorind: căci dacă n'ar avea acest câştig, s'ar supune şi la cea mai mare pagubă, iar călătoria

neguțătorilor ar fi vătămătoare. Aşa să cugetăm şi despre noi căci şi noi ne-am adunat la biserică, nu numai ca să zăbovim aci, dar ca să plecăm alegându-ne cu un mare folos duhovnicesc. De aceea, dacă plecăm cu mâinile goale, fără să fi dobândit nimic, râvna aceasta va fi pentru noi o osândire. Şi ca să nu se întâmple aceasta (ceea ce pentru noi ar fi paguba cea mai mare) plecând de aci, gândiți-vă voi între voi, prieteni cu prieteni, părinții cu copiii, stăpânii cu slugile, şi osteniți-vă să aduceți la împlinire porunca, pentru ca, atunci când vă veți fi întors iarăşi şi ne veți auzi dându-vă acelaşi îndemn, să nu fiți cuprinşi de ruşine, cu inima plină de remuşcare, ci să vă bucurați şi să vă veseliți, văzând că ați urmat în cea mai mare parte sfatul meu. Să cugetăm la acestea nu numai aici, căci această povață vremelnică nu e în stare să desrădăcineze tot răul, ci şi acasă bărbatul să audă de la femeia lui aceste lucruri, şi soția de la soțul său; şi toți să se întreacă în împlinirea acestei legi, iar cel care va fi împlinit-o mai întâi, să dojenească pe cel ce a rămas pe urmă, ca prin batjocură să îl stârnească şi mai mult; cel care a rămas pe urmă, şi încă n'a îndeplinit legea, să se uite la cel ce i-a luat înainte, şi să năzuiască să-l ajungă în grabă. Dacă ne vom gândi la aceasta, dacă ne va fi gândul la aceasta, în curând şi alte treburi de-ale noastre vor fi puse pe calea cea dreaptă. Tu gândeşte la cele ce sunt ale Domnului, şi el însuşi va avea grijă de tine. Şi să nu-mi spui: Dar ce să facem, dacă cineva ne sileşte să jurăm? Dar dacă nu vrea să creadă? Ba dimpotrivă, când se calcă legea, nu trebuie să ne aducem aminte de nevoie. E o singură şi nedespărțită nevoie: să nu mânii pe Dumnezeu. Însă eu aceea spun: până atunci, lasă-te de jurămintele de prisos, făcute acasă, fără nevoie şi fără rost, cu prietenii, cu slugile : dacă te vei lepăda de acestea, în acelea n'o să mai ai nevoie de mine căci gura însăşi deprinsă ca să se teamă şi să fugă de jurămintele prea dese, nu va mai putea să cadă în acest nărav, chiar dacă cineva ar sili-o şi de o mie de ori. Ci după cum acuma cu multă muncă şi nesfârşit îndemn, înspăimântându-vă, amenințându-vă, sfătuindu-vă, povățuindu-vă, abia am putut să vă strămutăm spre alt obiceiu; tot astfel şi atunci, chiar dacă cineva, v'ar sili cu tot dinadinsul, nu va putea să vă înduplece ca să călcați această lege; căci după cum cineva nu ar vrea să bea venin, chiar dacă l-ar sili nevoia, tot astfel nu va vrea să facă jurăminte. Şi dacă acest lucru se va face cum trebuie, va fi pentru voi o mângâiere şi un îndemn ca să atingeți şi celelalte virtuți. Căci cel ce n'a isprăvit nimic, se leneveşte şi îndată se lasă abătut; dar cel ce vede că a împlinit măcar una din porunci, învățând din aceasta să aibă bună nădejde, va păşi spre celelalte cu mai mare râvnă; apoi dobândind una, repede va merge la alta, şi nu se va lăsa până nu va ajunge la culme. Căci precum când e vorba de bani, cu cât cineva are mai mulți, cu atât ar dori mai mulți să aibă; tot astfel poți vedea că lucrul acesta se întâmplă şi mai vârtos în treburile cele duhovniceşti. De aceea vă zoresc şi vă întețesc, ca lucrul să ia un început, şi să puneți în sufletele voastre temelia virtuții, şi ne rugăm şi vă cerem, ca să vă aduceți aminte de aceste cuvinte nu numai în ceasul de față, ci şi acasă, şi în târg, şi oriunde veți zăbovi. O, de aş avea putința să fiu împreună cu voi, n'aş fi avut nevoie de această cuvântare aşa de lungă. Acuma însă, fiindcă nu mi-e îngăduit acest lucru, când eu sunt departe de voi, aduceți-vă aminte de vorbele mele, şi când şedeți la masă gândiți-vă că viu şi stau lângă voi, şi că vă răsună în urechi tot ce vă spun eu aici: şi oriunde veți aduce vorba de mine, mai înainte de orice aduceți-vă aminte de această poruncă, şi aceasta să-mi fie răsplata dragostei mele pentru voi. Dacă voiu vedea că o urmați, am primit de la voi tot (ce doream), am căpătat răsplata vrednică de ostenelile mele. Deci pentru ca să ne faceți şi pe noi mai cu tragere de inimă, şi ca să vă umpleți şi pe voi de bună nădejde, să pregătiți şi mai multă uşurință pentru celelalte porunci, cu multă osârdie păziți legea aceasta în sufletele voastre, şi atunci veți cunoaşte folosul poveții mele. Căci dacă şi veşmântul de aur, măcar că e frumos prin sine însuşi, ni se pare mult mai frumos când e pus pe trupul nostru; tot astfel şi poruncile lui Dumnezeu, sunt frumoase într'adevăr, când sunt lăudate,

însă sunt cu mult mai frumoase, când sunt aduse şi la îndeplinire. Acum, într'o scurtă clipită, voi lăudaţi cuvintele noastre; dacă însă îndepliniţi şi lucrul, ne veţi lăuda şi pe noi şi pe voi înşivă, în toată ziua şi în tot timpul. Şi nu aceasta are însemnătate, că noi ne lăudăm unii pe alţii, ci că Dumnezeu ne va primi la Dânsul; şi nu numai că ne va primi, dar ne va răsplăti cu acele mari şi nespuse bunuri, de care fie ca să avem cu toţii parte, prin harul Tatălui, Fiului şi Duhului Sfânt. Amin.

PREDICA a VI-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a VI-a

TEAMA DE DREGĂTORI E FOLOSITOARE. POVESTIREA CELOR CE S'AU ÎNTÂMPLAT PE DRUM SOLILOR CARE DUCEAU ÎMPĂRATULUI VESTEA DESPRE RĂSCOALA; CINE RABDĂ CEVA PE NEDREPT ŞI MULŢUMEŞTE LUI DUMNEZEU CARE ÎNGADUIE ACEST LUCRU, E DEOPOTRIVĂ CU CEL CE RABDĂ CEVA ASEMĂNĂTOR, PENTRU DUMNEZEU. IARĂŞI PILDE DESPRE CEI TREI TINERI ŞI CUPTORUL BABILONIC; ŞI DESPRE LEPĂDAREA DE JURĂMINTE

Ţinută în ziua de 10 Martie

1. Multe zile am cheltuit ca să vă mângâi, dragii mei; şi totuşi nu ne vom lăsa de planul acesta; ci cât timp va dăinui rana mâhnirii, vom pune pe ea leacul mângâierii. Căci dacă doftorii nu pregetă să îngrijească rănile trupului, până ce n'au văzut durerea încetând, se cade cu atât mai vârtos să facem acest lucru, când e vorba de suflet. Fiindcă tristeţea e rana sufletului, şi pe ea trebuie s'o alinăm neîncetat cu vorbe blajine; căci nici apa caldă nu poate să potolească buba cărnii atât cât belşugul de cuvinte mângâietoare obişnuieşte să astâmpere patima sufletului. Aci n'avem nevoie de burete ca doftorii, ci în loc de burete vom întrebuinţa limba; n'avem nevoie de foc cu care să încălzim apele, ci în loc de foc, ne vom sluji de harul Duhului. Haide să facem şi azi aceasta. Căci dacă noi nu vă vom aduce mângâiere, din ce altă parte o veţi căpăta? Judecătorii vă înfricoşează, deci preoţii să vă mângâie; dregătorii vă ameninţă, Biserica să vă întremeze. Căci aşa se face cu copiii mici; învăţătorii îi sperie şi îi bat, şi îi trimet lăcrămânzi la mamele lor, iar mamele, primindu-i la sânul lor, îi ţin şi îi îmbrăţişează, îi sărută ştergându-le lacrămile, şi îmbărbătează sufletul lor îndurerat, încredinţându-i cu vorbele lor, că teama faţă de dascăli e folositoare.

De aceea, fiindcă şi pe voi v'au înspăimântat dregătorii şi v'au umplut de grijă, Biserica, mama obştească a noastră a tuturor, desfăcându-şi sânul şi primindu-ne cu braţele deschisev ne mângâie în fiecare zi, spunându-ne că teama de dregători e folositoare, şi folositoare e şi mângâierea ce purcede dintr'însa. Căci teama faţă de ei nu ne lasă să ne lenevim; iar mângâierea ei nu ne îngădue să cădem sub povara obidei; şi prin acestea amândouă, Dumnezeu rânduieşte mântuirea noastră. Căci tot El a înarmat pe dregători, ca să sperie pe cei svăpăiaţi; şi Ei a ales pe preoţi ca să mângâie pe cei îndureraţi; şi atât Scriptura cât şi încercarea însăşi spun cu glas mare aceste două lucruri. Căci dacă, acum, când nu ne lipseau dregătorii, iar ostaşii erau gata sub arme, sminteala câtorva oameni pe cari îi poţi număra pe degete, nişte corcituri şi

venetici, în scurt timp ne-a stârnit atâta amar de foc şi furtună şi i-a făcut pe toţi să se teamă de prăpăd, la ce sminteală n'ar fi ajuns ei, dacă n'ar fi fost de loc teama de dregători? N'ar fi dărâmat din temelii această cetate, şi făcând toate una cu pământul, nu ne-ar fi luat chiar şi sufletele noastre?

Dacă, deci, desfiinţezi tribunalele de judecată, strici toată rânduiala vieţii noastre; şi după cum, dacă îndepărtezi pe cârmaciu din corabie, o faci să se scufunde; şi, dacă iei pe căpetenie de la oaste, dai pe ostaşi legaţi în mâna duşmanilor; tot astfel, dacă iei pe dregători din cetate, vom duce o vieaţă mai nechibzuită decât animalele necuvântătoare, muşcându-ne şi mâncându-ne între noi, cel bogat pe cel sărac, cel puternic pe cel slab, cel îndrăsneţ pe cel de omenie. Dar, slavă Domnului, acum nu e de loc aşa; cei cari trăiesc în evlavie n'au nevoie de o asemenea îndreptare. „Pentru cel drept, zice-se, nu s'a pus lege" (I Timoth. 1, 9). Iar mulţi cari privesc spre răutate, dacă n'ar avea această teamă adevărată deasupra lor, ar umple cetăţile de mii de rele; lucru pe care, pentrucă îl ştia, l-a spus şi Pavel, zicând: „Nu e nici o putere, decât de la Dumnezeu; şi ocârmuirile, care sunt, sunt orânduite de Dumnezeu" (Rom. 13, 1). Rostul, pe care îl împlinesc îmbinările de lemnărie în case, îl îndeplinesc magistraţii în cetăţi; şi precum, dacă le vei lua pe acelea, pereţii se desfac şi se năruesc; tot astfel dacă vei lua din lume pe dregători şi teama de ei, şi casele şi cetăţile şi noroadele se vor nărui între ele cu multă desfrânare, nefiind nimeni care să le ţină pe loc şi să le respingă, înduplecându-i să se astâmpere de frica pedepsei. Drept aceea, iubiţilor, să nu ne plângem de teamă faţă de dregători, ci să mulţumim lui Dumnezeu, că înfrânează lenevirea noastră şi ne face mai harnici. Căci, rogu-vă, avut-am vreo pagubă de pe urma acestei griji şi osârdii? Oare fiindcă ne-am făcut mai cu luare aminte şi mai cuminţi? Pentru că nu mai vedem nici un om beat cântând cântece desfrânate? Pentru că se continuă necurmat lacrămile, rugăciunile şi închinăciunile? Fiindcă râsul nelalocul lui şi vorbele ruşinoase şi orice desmăţare au fost alungate, iar cetatea noastră toată se poartă acum ca o femeie cinstită şi cuviincioasă? De aceea, rogu-te, plângi? Ba mai degrabă trebue să fii vesel şi să-i mulţumeşti lui Dumnezeu pentru asta, fiindcă o teamă de câteva zile a risipit o desfrânare aşa de mare! „Nu tăgăduesc", zici tu; „dar dacă primejdia noastră s'ar mărgini numai la teamă, ne-am fi ales cu destul folos: dar acum ne e frică să nu purceadă răul mai departe, şi să nu ajungem cu toţii in cel mai grozav pericol Dar ca să nu vă temeţi, Pavel vă mângâie zicând: „Credincios e Dumnezeu, care nu va îngădui să fiţi Încercaţi peste puterile voastre, ci împreună cu ispita, a pregătit şi mijlocul să ieşiţi din ea, ca s'o puteţi răbda" (I Corint. 10, 13). El însuşi a zis (Deut. 31, 6): „Nu te voiu lăsa şi nu te voiu părăsi". Căci dacă ar vrea să ne mustre aievea şi prin ispită, nu ne-ar fi lăsat atâtea zile pradă temerii. Când nu vrea să pedepsească, înspăimântă, fiindcă dacă ar vrea să pedepsească, teama ar fi de prisos, de prisos ar fi ameninţările. Acum însă trăim o vieaţă mai grea decât o mie de morţi, tremurând şi tresărind de atâtea zile, fiindu-ne frică chiar de umbrele noastre şi ispăşind pedeapsa acelui Cain şi de necurmată grijă sărind din mijlocul somnului, astfel că, chiar dacă L-am mâniat pe Dumnezeu, acuma, după ce am suferit o aşa de mare osândă, ni L-am făcut binevoitor. Căci, deşi n'am căpătat o pedeapsă vrednică de păcatul nostru, ea e deajuns pentru indurarea dumnezeiască.

2. Şi trebue să prindem curaj nu numai din aceasta, ci şi din multe altele, căci nu puţine chezăşii de bună nădejde ne-a dat nouă Dumnezeu. Şi cea dintâi e că cei cari au pornit să ducă vestea cea rea, plecând de aci ca şi cum ar fi avut aripi, şi socotind să fi ajuns de mult în tabăra împăratului, şi acum zăbovesc la jumătatea drumului; atâtea piedici şi poticneli au avut, că acuma, dând drumul cailor merg în care, ceea ce neapărat îi va face să ajungă mai târziu. Căci după ce

Dumnezeu a îndemnat pe episcopul şi părintele nostru al tuturor (e vorba de episcopul Flavian) să plece de aici, şi l-a înduplecat să pornească şi să ia asupra-şi această însărcinare, deodată i-a oprit în mijlocul drumului, ca nu cumva ajungând înainte să aprindă focul şi să facă nefolositoare îndreptarea învățătorului, care ar fi găsit urechile împăratului astupate de focul mâniei. Şi că această piedică nu fără voia lui Dumnezeu s'a întâmplat, e limpede de aci: oamenii cari şi-au petrecut toată vremea în astfel de călătorii şi care aveau slujba, de a mâna caii, s'au lăsat de această meserie doborîți fiind, şi întâmplările de acum sunt tocmai pe dos de acelea ale lui Iona. Pe acela, nevrând să plece, îl silea Dumnezeu; pe aceştia, cari se grăbeau să plece, Dumnezeu i-a oprit. O, lucru nou şi minunat! Acela nu voia să vestească nenorocirea, şi Dumnezeu l-a pornit fără voia lui; aceştia degrabă se zoresc să vestească prăpădul, şi pe ei, iarăşi fără voia lor, i-a oprit. Din ce pricină ? Pentru că de data asta graba aducea pagubă, iar de data aceea câştig; de aceea şi pe el l-a făcut să se zorească cu ajutorul chitului, şi pe aceştia i-a întârziat din pricina cailor. Vezi înțelepciunea lui Dumnezeu? Fiecare din ei a fost împiedicat prin acelea prin care nădăjduia să aducă la îndeplinire lucrul plănuit. Acela a socotit să scape prin călătoria pe mare, şi corabia a ajuns pentru el un lanț; aceştia nădăjduiau să ajungă să vadă mai repede pe împărat, cu ajutorul cailor, şi caii le-au fost piedica; ba, nici caii, nici corabia, ci pronia lui Dumnezeu, care pretutindeni rânduieşte toate prin înțelepciunea Lui. Şi acum cugetă şi la felul proniei, cum i-a înfricoşat şi i-a mângâiat. Chiar în ziua, în care s'au făptuit toate acele nelegiuiri, îngăduindu-le să plece ca să vestească împăratului toate cele întâmplate, i-a speriat pe toți prin repeziciunea plecării lor; dar după ce au plecat şi au făcut două, trei zile pe drum, când socoteam că mergerea episcopului nostru era de prisos, pentru că avea să ajungă prea târziu, atunci a risipit teama şi ne-a mângâiat, oprindu-i pe aceia, cum am spus, în mijlocul drumului, şi făcând ca aceia care veneau de acolo la noi, să ne vestească necazurile lor de pe drum, ca să mai răsuflăm nițel; lucru, care s'a şi întâmplat, făcând ca să scăpăm noi de o mare parte din îngrijorare. Auzind acestea, ne-am închinat lui Dumnezeu, care a făcut aceasta şi care mai cu dragoste decât orice părinte orânduieşte lucrurile noastre şi acum, oprind pe aceşti răi vestitori, ca şi cu o putere nevăzută, şi doar că nu le-a zis; „Ce vă zoriți, ce vă grăbiți să scufundați o astfel de cetate? Oare aduceți veşti bune împăratului? Rămâneți aici, până când voiu face pe sluga mea, ca pe un vraciu foarte bun, să vă ia înainte şi să întreacă goana voastrăI" Şi dacă atunci, când doar a început să se ivească buba fărădelegii, ni s'a arătat atâta grijă, cu atât mai vârtos vom dobândi iertare după schimbare, după pocăință, după atâta frică, după lacrimi şi rugăciuni. Căci cu drept cuvânt era îndemnat Iona iarăşi să-i cheme la pocăință; voi ați şi făcut pocăire şi mare schimbare, şi de aceea de acum înainte e nevoie de mângâiere, nu de vestitor care vă aduce amenințări. De aceea l-a stârnit pe acest obştesc părinte (pe episcopul Flavian) să pornească la drum, deşi erau atâtea lucruri ce-i împiedicau; şi dacă n'ar fi avut grijă de mântuirea noastră, nu l-ar fi înduplecat pe acela, ci l-ar fi împiedicat chiar atunci când vroia să plece.

3. Mai am să vă spun un al treilea lucru, care să vă dea curaj: sărbătoarea cea apropiată (este vorba de Sf. Paşti) pe care o cinstesc şi toți necredincioşii, şi pe care astfel a respectat-o şi cinstit-o chiar însuşi împăratul iubitor de Dumnezeu, încât i-a întrecut pe toți împărații, care înaintea lui întru evlavie au domnit. Căci în astfel de zile, prin scrisoarea, pe care o trimesese în cinstea sărbătorii, a slobozit din închisoare aproape pe toți cei închişi. Şi episcopul nostru, când va fi în fața împăratului, va citi această scrisoare şi îi va aduce aminte de legile date de el însuşi, zicându-i astfel: „Îndeamnă-te tu pe tine însuți; ia-te pildă pe tine însuți; ai în casa ta o pildă de iubire față de oameni; n'ai vrut să faci un măcel drept, şi acum vei putea să făptueşti unul nedrept ? Pe cei prinşi cu vină şi puşi în lanțuri i-ai iertat din respect pentru sărbătoare, iar pe cei

nevinovați, cari n'au cutezat nimic, îi vei osândi, mai ales într'o sărbătoare ca aceasta? Oh nu, împărate! Trimețând această scrisoare tuturor cetăților, tu le spuneai: O, de-aş putea să înviez şi pe cei morți! De această îndurare avem nevoie acum. Pe regi nu îi face atât de vestiți biruința asupra duşmanilor, cât îi face biruința asupra mâniei şi sufletului lor: acolo isprava e a armelor şi a ostaşilor, aci planul de biruință e numai al tău, şi nu ai pe nimeni care să împartă cu tine slava înțelepciunii. Ai biruit năvala barbară; învinge şi mânia regească; să învețe toți necredincioşii că teama de Hristos poate înfrâna orice putere. Slăveşte pe Stăpânul tău, iertând tovarăşilor tăi de robie păcatele, ca şi El mai vârtos să te slăvească şi să-ți arate în ziua judecății un ochi binevoitor şi senin, aducându-Şi aminte de îndurarea ta".

Astfel va vorbi el, şi vă va smulge cu totul mâniei sale. Şi ajutorul, pe care îl avem noi de la acest post, este foarte mare, nu numai ca să înduplecăm pe împărat, ci chiar ca să putem răbda cu bărbăție nenorocirile; căci nu o mică mângâiere dobândim de pe urma acestei împrejurări. Căci a ne aduna în toate zilele, a gusta cuvântul Sfintelor Scripturi, a ne privi unii pe alții, a ne plânge între noi şi a ne duce acasă, după ce ne-am rugat şi am primit binecuvântarea, toate aceste lucruri ne iau foarte mult din durerea noastră.

Deci să nu ne prăbuşim, să nu ne lăsăm abătuți de îngrijorare, ci să stăruim în aşteptarea celor bune, şi să luăm aminte la cele ce au să se spună, căci şi astăzi tot despre dispreţul morții vreau să vă vorbesc. V'am spus ieri că noi ne temem de moarte, nu fiindcă e grozavă, dar fiindcă nu ne-a încins nici dragostea de împărăția cerurilor, nici nu ne-a cuprins teama de gheena; şi pe lângă aceasta, pentru că nu avem un cuget curat. Dar să vă pomenesc şi a patra pricină a acestei îngrijorări, nu mai mică decât cele dintâi, dar mai adevărată? Nu ducem o vieață plină de pietate, cum se cuvine creştinilor, ci umblăm după o vieață desfrânată şi plină de moliciune; şi de aceea, cum e şi firesc, ne desfătăm de lucrurile pământeşti. Pentru că dacă ne-am petrece această vieață în posturi, în veghi şi într'un traiu sărăcăcios, ştirbindu-ne poftele noastre fără rost, îndepărtând plăcerile, răbdând sudorile virtuții, pedepsindu-ne trupul, după cum spune Pavel (I Corint, 9, 27) şi ținându-l în robie, neîngăduind cărnii să alunece spre dorinți şi mergând pe un drum strâmt şi greu, în curând am dori cele viitoare, grăbindu-ne să ne scăpăm de necazurile de față. Şi ca să vedeți că vorbirea noastră nu e mincinoasă, suie-te pe culmile munților, ia seama la schimnicii, cari stau acolo îmbrăcați! în sac, în lanțuri, în posturi, închişi în întunerec, şi viei vedea că toți doresc moartea, numind-o odihnă. Căci după cum cel ce se luptă cu pumnul se zoreşte să iasă din arenă, ca să scape de răni, iar luptătorul doreşte să se ridice spectatorii, ca să fie crutat de osteneli; tot astfel cel care trăieşte în virtute un traiu greu şi aspru, doreşte sfârşitul, ca să scape de ostenelile de aici şi cu încredere deplină în cununile ce îl aşteaptă, va călători spre vadul liniştit şi va ajunge acolo, unde nu mai are să se teamă de înec şi scufundare. De aceea Dumnezeu prin firea lucrurilor ne-a pregătit o vieață muncită şi căsnită, ca mânați de obida de acum, să ne agățăm de dorința celor viitoare. Căci dacă acum, când sunt atâtea mâhnirii primejdii şi temeri şi griji, ce ne împresură din toate părțile, şi noi tot zăbovim cu drag în această vieață; când am mai dori vreodată cele viitoare, dacă pe lume n'ar fi nici unul din aceste lucruri, iar vieață noastră întreagă s'ar scurge fără tristețe şi fără restrişti?

4. Aşa le-a făcut Dumnezeu şi Iudeilor. Voind să stârnească în ei dorul de întoarcere şi să-i facă să urască Egiptul, a îngăduit ca ei să se căsnească cu munca zidărească şi cu lut, ca să ceară lui Dumnezeu cu glas mare întoarcerea, chinuiți fiind de mărimea muncilor şi a robotului aceluia. Căci dacă chiar după ce au ieşit, deşi li s'au întâmplat acestea, şi-au adus aminte de Egipt şi de

vechea robie şi tot se zoreau să se întoarcă iar sub jugul vechei stăpâniri, când ar mai fi vrut ei vreodată să părăsească această ţară, dacă n'ar fi dat peste asemenea barbari? De aceea, ca să nu ne dăm şi noi leneviei, ţintuiţi pământului şi umblând după cele de faţă, ne-a făcut Dumnezeu o vieaţă aşa de plină de casne. Aşadar să nu ne agăţăm de vieaţă aceasta mai mult decât se cade. Ce folos, ce câştig avem noi din dorul prea mare după vieaţă de faţă? Vrei să afli de ce e bună vieaţă de faţă? Fiindcă ea e temeiu şi prilej pentru vieaţă viitoare, şi e ca o arenă pentru a câştiga cununile de acolo, căci dacă nu ne-ar hărăzi acest lucru, ea ar fi mai de plâns decât o mie de morţi. Dacă n'avem de gând să trăim spre a plăcea lui Dumnezeu, e mai bine să murim. Căci întrucât e ea mai de seamă, mai deosebită? Nu vedem în fiecare zi acelaşi soare şi aceeaşi lună? Nu aceeaşi vară? Nu aceeaşi iarnă? Nu aceleaşi treburi?

„Ce e ce a fost? Ceea ce va fi. Ce e aceea ce s'a făcut? Tocmai aceea ce se va face" (Ecles. 1, 9). Aşadar să nu socotim fericiţi pe cei vii, şi să nu plângem pe cei morţi, ci să căinăm pe cei ce stau în păcate, fie că-s vii, fie că-s morţi; iar pe cei ce trăiesc în dreptate, oriunde ar fi ei, să-i socotim fericiţi. Tu te temi de o singură moarte, şi de ea te plângi; iar Pavel, care murea în fiecare zi, nu numai că nu lăcrăma din pricina aceasta, dar se veselea şi se bucura. O, de-aş putea să mă primejduesc şi eu pentru Dumnezeu, şi nu mi-ar păsa de loc; căci nu numai acela ce sufere pentru Dumnezeu, merită laudă, ci şi acela care rabdă bărbăteşte o nedreptate şi mulţumeşte lui Dumnezeu, care îngăduie acest lucru, nu e mai prejos decât cel care sufere pentru Dumnezeu. Fiindcă şi fericitul Iov a primit acelea multe şi nesuferite lovituri de la diavolul, care îl ispitea în zadar, fără rost şi fără pricină; şi totuşi a răbdat bărbăteşte şi a mulţumit lui Dumnezeu, care îngăduia acestea, şi a câştigat cununa întreagă. Deci să nu te mâhneşti din pricina morţii, căci e un lucru firesc; să te mâhneşti din pricina păcatului, pentru că el e vina voinţei. Dacă te mâhneşti pentru cei răposaţi, te vei îndurera şi pentru cei ce se nasc; căci precum moartea e firească, tot astfel şi naşterea. Dacă te ameninţă cineva cu moartea,. spune-i: „Am fost învăţat de Hristos să nu mă tem de acei cari îmi omoară trupul, fără ca să-mi poată ucide sufletul" (Mat. 10, 28.). Dacă te ameninţă că ia averea ta pe seama statului, răspunde-i: „Gol am ieşit din pântecele maicii mele, şi gol mă voiu întoarce acolo" (Iov 1,21), „N'am adus nimic pe lumea asta; e limpede că nici nu vom putea să plecăm cu ceva din ea" (I Tim. 6, 7) şi dacă nu vei lua tu, va veni moartea să ia; şi dacă nu mă vei ucide tu, legea firii îmi va aduce sfârşitul. Drept aceea să nu ne temem de niciunul din relele, ce ni se aduc de către fire, ci de acelea care izvorăsc din reaua voinţă; căci ele ne nasc pedeapsa. Cu prilejul lucrurilor, ce ne vin pe neaşteptate, să ne gândim mereu, că nu le vom îndrepta căinându-ne, şi să încetăm de a ne căina; şi pe lângă aceasta să ne mai gândim că, dacă suferim vreo nedreptate pe lumea aceasta, ne ştergem multe păcate. De aceea e un mare bine ca să ne ispăşim păcatele aici, nu dincolo; căci şi bogatul acela n'a întâmpinat nimic rău aici, şi de aceea era căsnit dincolo. Şi cum că aceasta era pricina, pentru care nu primea acolo nici o mângâiere, auzi ce spune Avram (Luca 16, 25): „Fiule, tu ai căpătat tunurile tale; de aceea eşti căsnit". Şi cum că lui Lazăr de aceea i s'au dat acele bunuri, fiindcă îndurase aici cu bărbăţie acele nesfârşite restrişti, auzi-l pe patriarh spunând şi aceasta. Căci după ce a spus bogatului: „Ai căpătat bunurile tale" adaogă: „iar Lazăr cele rele, de aceea primeşte mângâiere". Căci după cum cei ce trăiesc în virtute şi în obidă au un îndoit câştig; tot astfel cel ce trăieşte în răutate şi se bucură de desfătări, va avea îndoită pedeapsă. Şi iarăşi spun, nu ca să învinovăţesc pe cei ce fug (căci „să nu turburi sufletul întristat" zice Eclesiastul, 7, 36); nici voind să-i mustrez (căci bolnavul are nevoie de mângâiere), din dorinţa de a-i îndrepta; să nu ne căutăm mântuirea în fugă, ci să fugim de păcate şi de drumul rău. Dacă vom fugi de acestea, chiar dacă am fi înconjuraţi de nenumăraţi ostaşi, nimeni nu va putea să ne vatăme; dacă nu vom

fugi de acestea, chiar dacă ne vom sui pe vârful munților, şi acolo vom găsi nenumărați duşmani. Să-ți aduci iarăşi aminte de cei trei tineri, care erau in cuptor şi nu pățeau nici un rău; şi de aceea care îi aruncaseră pe ei acolo şi rămâneau înafara cuptorului, cum toți cei de jur împrejur au fost mistuiți. Ce e mai vrednic de mirare ca aceasta? Focul i-a deslegat pe cei pe care îi cuprindea; şi i-a înşfăcat pe cei pe care nu-i cuprindea; ca să înveți că nu locul, ci felul moravurilor aduce mântuirea, au scăpat cei dinăuntru şi au fost mistuiți cei din afară. Aceleaşi trupuri au avut şi unii şi alții, dar nu aceleaşi simțuri; de aceea nu şi aceleaşi pătimiri. Căci fânul deşi stă afară, se aprinde repede; precum dimpotrivă aurul, chiar de ar rămânea înăuntru, şi mai mult străluceşte.

5. Unde sunt acum cei ce spun: „Să ia împăratul toate, şi numai trupul să ni-l lase slobod?”. Să învețe acum, ce înseamnă a avea trupul slobod. Căci nu scutirea de pedeapsă face trupul slobod, ci vieața necurmată întru dreptate. Trupurile acestor tineri erau slobode chiar băgate în cuptor; căci ei se lepădaseră de mult de robia păcatului. Şi aceasta e singura libertate, nu a fugi de primejdie sau de suferințe. Ci tu, auzind de cuptor, adu-ți aminte de râurile de foc din ziua aceea înfricoşătoare. Căci după cum aici focul i-a înşfăcat pe aceia, iar de aceştia s’a sfiit, tot aşa va fi şi cu acele râuri de foc, şi dacă cineva va avea fân, lemne sau paie, va lua foc; iar dacă cineva are aur şi argint, se face mai strălucitor. Astfel de lucruri să strângem, şi să răbdăm cu bărbăție cele de față, ştiind că obida de acum ne va scăpa de acea pedeapsă, dacă ştim să fim înțelepți, şi aici ne va face mai buni, nu numai pe noi, ci adesea, dacă veghem, şi pe aceia cari ne chinuesc; atât de mare e puterea acestei înțelepciuni, după cum s’a întâmplat şi cu tiranul de atunci. Căci după ce a auzit că n’au pățit nici un rău, auzi cum s’a schimbat: „Slugi ale Domnului celui prea înalt, ieşiți şi veniți încoace” (Dan 3, 93). Dar nu spunea puțin mai înainte: „Şi care e zeul, care vă va putea smulge din mâinile mele?” Ce s’a întâmplat? De unde a venit acea schimbare? Pe cei dinafară i-ai văzut mistuiți, iar pe cei ce stăteau înăuntru îi chemi? Ce te-a făcut să ajungi la o asemenea cugetare? Ai văzut cât de mult s’a schimbat regele? Când nu era încă stăpân pe ei, hulea; după ce i-a aruncat în foc, cugeta înțelepțeşte. De aceea şi Dumnezeu a îngăduit să se facă tot ce voia tiranul, ca să arate că pe cei păziți de Sine, nu poate nimeni să-i vatăme; şi ceea ce a făcut cu Iov, a făcut şi aici. Căci acolo a îngăduit diavolului să-şi arate toată puterea lui, iar după ce acesta şi-a tocit toate săgețile lui, şi nu-i mai rămăsese nici un fel de mreji, atunci a scos pe luptător din arenă, ca biruința să fie limpede şi neîndoielnică; şi aici a făcut acelaşi lucru. A vrut să dărâme cetatea lor, şi Dumnezeu n’a împiedicat aceasta; a vrut să-i ia ca robi, şi nu l-a împiedicat; a vrut să-i lege, şi i-a îngăduit; a vrut să-i arunce în cuptor, şi a îngăduit; să aprindă o flacără peste măsură, şi a îngăduit şi aceasta; şi când nu mai rămăsese nimic, ci tiranul îşi sleise toată puterea lui, atunci Dumnezeu a arătat virtutea şi răbdarea tinerilor. Şi Dumnezeu a îngăduit până la sfârşit obida, ca să arate celor ce se înverşunau împotriva lor, atât înțelepciunea celor supuşi la obidă, cât şi pronia Sa. Lucruri pe care atunci aflându-le, le pomenea şi regele strigând cu mare glas: „Slugi ale Domnului celui prea înalt, ieşiți şi veniți încoace”. Ci tu gândeşte-te la bărbăția tinerilor: nici n’au ieşit înainte de a fi chemați, ca să nu socoată cineva că s’ar teme de foc; nici la chemarea lui n’au rămas înăuntru, ca să nu pară că sunt cârcotaşi şi ambițioşi. După ce ai aflat, zic ei, ale cui slugi suntem, după ce ai cunoscut pe Domnul nostru, atunci am ieşit, ca nişte crainici ai puterii dumnezeeşti pentru toți cei de față. Şi încă nu numai ei, ci şi duşmanul cu glasul şi cu limba, cum şi prin scrisoarea sa, vestea tăria luptătorilor şi puterea orânduitorului de lupte. Şi după cum crainicii, când spun în mijlocul mulțimii numele luptătorilor biruitori, spun şi numele cetății lor zicând: cutare e din acest oraş; tot astfel şi aici, în loc de numele cetății, a vestit numele Domnului lor: „Sedrah, Misah şi Abdenago,

slujitori ai Domnului celui preaînalt ieşiţi şi veniţi încoace". Ce s-a întâmplat de îi numeşti slujitori ai Domnului? Nu erau slugile tale? „Dar au destrămat ţara mea, au călcat în picioare trufia mea, şi prin faptele lor au arătat pe adevăratul Dumnezeu". Dacă ar fi fost slugi ai unor oameni, focul nu s-ar fi temut de ei, flacăra nu s'ar fi dat înapoi, căci făptura nu ştie să cinstească şi să se sfiască de slugile oamenilor. De aceea iar a zis „Binecuvântat să fie Dumnezeul lui Sedrah, Misah şi Abdenago" (Dan. 3, 95).

Ci tu uită-te cum vesteşte numele orânduitorului de lupte: „Binecuvântat să fie Dumnezeu, care a trimes pe îngerul său şi a scos pe slugile sale". Aceasta nu o poate face decât puterea dumnezeiască. Apoi laudă virtutea luptătorilor, pentru că „au crezut în El, au nesocotit cuvântul regelui şi şi-au dat trupurile lor, ca să nu slujească unor zei străini" (Dan. 3. 28). Oare poate ceva să stea alături de virtute? Înainte când au spus : „Nu slujim zeilor tăi", s'a aprins (regele) mai rău decât un cuptor; însă după ce prin fapte l-au Învăţat despre aceasta pe rege, acesta nu numai că nu s'a mâniat, dar i-a lăudat şi s'a minunat de ei, fiindcă nu i-au dat ascultare. Atât de mare lucru e virtutea, încât smulge lauda şi mirarea chiar a duşmanilor. Aceia au luptat şi au biruit, iar el, biruit fiind, le mulţumea că nu s'au lăsat speriaţi de priveliştea flăcării şi că i-a mângâiat nădejdea în Domnul, şi numeşte pe Dumnezeul pământului după cei trei tineri, nu că ar fi vrut să mărginească împărăţia lui cu vreun hotar, ci pentru că cei trei tineri erau pentru el In loc de întreg pământul; de aceea, lăsând la o parte atâţia tirani, regi şi prinţi, care i se supuseseră, el s'a minunat de cei trei tineri, care au nesocotit tirania lui. Şi au făcut acest lucru, nu certându-se, ci filosofând, nu din îngâmfare, ci din evlavie; nu umpluţi de trufie, ci înflăcăraţi de râvnă. Căci mare lucru e nădejdea în Dumnezeu; lucru pe care l-a băgat de seamă şi barbarul, care vrând să arate că de aceea au scăpat de primejdia ce-i ameninţa, a strigat „Fiindcă au crezut în El".

6. Şi spun aceasta ca să nu ne temem de nimic, decât să nu mâniem pe Dumnezeu. Căci şi atunci era cuptorul aprins; însă ei l-au dispreţuit, dar s'au temut de păcat; căci ştiau că fiind arşi, n'o să paţă nici un rău, pe când, dacă n'ar fi păzit legea Domnului, erau să îndure cele mai grozave pedepse. Căci a păcătui e o mare pedeapsă, chiar dacă nu suntem pedepsiţi; după cum e cea mai mare cinste, şi cea mai mare linişte să trăim în virtute, chiar dacă suntem pedepsiţi. Căci păcatele ne despart de Dumnezeu, după cum zice şi El: „Nu păcatele voastre ne despart în mijloc pe voi şi pe Mine?" (Isaia 59, 2). Pedepsele însă ne duc la Dumnezeu; căci zice: „Dă-ne pace, căci toate ne-ai dat" (Isaia 26, 12). Dacă cineva are o rană, de ce trebue să se teamă? De materie, sau de operaţia doctorului? De fier sau de mărirea bubei? Păcatul este ca o materie (coptură); pedeapsa ca bisturiul doctorului.

După cum cel ce are puroiu, se simte rău, chiar dacă nu e tăiat, ba încă e în culmea durerilor, tocmai dacă nu se lasă să fie tăiat; tot astfel şi acel care păcătueşte e cel mai nenorocit din toţi, chiar dacă nu e pedepsit; şi atunci e mai nenorocit, când nu e pedepsit şi nu sufere nimic. Şi după cum cei bolnavi de splină şi de dropică sunt mai nenorociţi când mănâncă din belşug şi beau băuturi răcoritoare, sau mănâncă bucate de toate felurile sau rogodele, pentru că prin aceste lucruri gingaşe îşi măresc boala; iar dacă, după porunca doctorului, se chinuesc de foame şi de sete, mai au o nădejde oarecare de mântuire; dacă însă întru nedreptate huzuresc fără teamă de pedeapsă, sunt mult mai nenorociţi ca acei bolnavi de dropică, ce-şi îmbuibează pântecele lor, şi cu atât mai mult, cu cât sufletul e mai bun decât trupul. Drept aceea dacă vezi pe oameni trăind în astfel de păcate, şi pe unii luptându-se cu foamea şi cu alte mii de rele, iar pe alţii beţi, huzurind în bunătăţi şi făcând toate plăcerile pântecelui, să socoteşti mai fericiţi pe acei care

suferă necazuri. Căci flacăra păcatului se ştirbeşte prin astfel de obidă, şi ei purced la judecata viitoare şi la acel groaznic judeţ, luând cu sine nu puţină mângâiere, fiindcă prin suferinţele îndurate în vieaţa aceasta au ispăşit multe păcate.

Dar destulă mângâiere: acum e vremea să trecem la îndemnul de a fugi de jurăminte şi să le luăm celor cari jură, îndreptăţirea aceea rece şi nefolositoare, pe care se pare că o au. Căci când îi învinovăţim, ei ne pun în faţă pe alţii care fac acelaşi lucru zicând: „Şi acela, şi acela jură". Să le spunem deci: „Dar acela nu jură; iar Dumnezeu îţi dă hotărârea după meritele faptelor tale". Căci cei ce greşesc nu ajută pe cei greşiţi, prin tovărăşia păcatelor; iar cei ce trăiesc în dreptate osândesc pe păcătoşi. Căci mulţi erau cei ce nu-I dăduseră lui Hristos să mănânce şi să bea ; dar nu şi-au adus nici un folos unul altuia, după cum nici cele cinci fecioare n'au avut vreo iertare una de la alta, ci de la cei întru dreptate trăiţi, fiind judecaţi şi pedepsiţi şi unele şi ceilalţi. Ne mai ostenindu-ne cu această desvinovăţire searbădă, să nu ne uităm la cei căzuţi, ci la cei drepţi, şi plecând acasă, să ne dăm silinţa de a lua prilej de amintire de la acest post. Şi precum adesea, după ce ne-am cumpărat un veşmânt sau un rob sau un vas preţios, ne aducem aminte de vremea cumpărării şi spunem unul altuia: „Robul acela l-am cumpărat la cutare sărbătoare, veşmântul acesta l-am cumpărat în cutare timp" ; tot astfel, dacă vom păzi această lege, vom zice: „În aceste Păresimi m'am lăsat de jurăminte; căci până atunci juram, şi îndată ce am auzit atunci sfatul acesta, m'am ferit de acest păcat. Dar obiceiul e un lucru tare greu de îndreptat. Ştiu şi eu, şi tocmai de aceea mă silesc să vă mân spre o altă obişnuinţă bună şi aducătoare de folos. Căci când zici: „Greu mă las de obiceiu", tocmai de aceea dă-ţi osteneala să te laşi de el, ştiind bine că dacă vei câştiga cealaltă deprindere, nu vei mai avea nevoie de nici o osteneală. Ce e mai greu? Să nu juri, sau să rabzi toată ziua foamea, şi să te usuci bând apă goală şi trăind ca vai de lume? Se înţelege că lucrul din urmă e mai greu; dar deprinderea e un lucru aşa de mare şi de uşor, încât, când vine postul, chiar dacă cineva te-ar îmbia de o mie de ori; şi te-ar sili de o mie de ori şi te-ar forţa să bei vin sau să guşti din ceea ce nu se cade în post; ai vrea mai bine să rabzi orice, decât să te atingi de hrana oprită; şi aceasta, nu că nu ne-ar plăcea masa, totuşi din pricina obiceiului conştiinţei, măcar că ne chinuim, răbdăm toate bărbăteşte. Aşa va fi şi cu jurămintele. Şi după cum, dacă te-ar sili cineva acuma de o mie de ori, tu vei continua să-ţi păstrezi obiceiul, tot astfel şi atunci, chiar dacă te-ar pofti de mii de ori, nu te vei lăsa de obiceiul tău.

7. Plecând deci acasă, spune acestea la toţi cei de acasă; şi după cum mulţi, când pleacă dintr'o pajişte, culeg un trandafir, un toporaş sau vreo floare asemănătoare, şi pornesc învârtind-o printre degete; iar alţii întorcându-se acasă din grădini, aduc ramuri de pomi încărcate cu roade; şi iarăşi alţii aduc la ai lor rămăşiţele de la masa bogată (unde au fost poftiţi); tot astfel şi tu, pornind azi de aici, du sfatul (acesta) soţiei, copiilor şi tuturor rudelor. Căci acest sfat e mai folositor şi decât pajiştea şi decât grădina, şi decât masa; aceşti trandafiri nu se ofilesc niciodată; roadele acestea nu se scutură nicicând, aceste mâncăruri nu se strică niciodată; căci desfătarea, pe care o ai de pe urma acelora, e vremelnică, pe când folosul pe care-l tragi din acestea e fără sfârşit nu numai după îndreptare, ci chiar şi în timpul îndreptării. Gândeşte-te ce înseamnă, să laşi la o parte toate celelalte, atât cele obşteşti, cât şi cele ale tale, şi să vorbeşti numai de cele dumnezeieşti totdeauna, şi la masă, şi în târg şi la celelalte adunări. Dacă ne vom îndeletnici cu astfel de lucruri, nu vom spune nimic primejdios, nimic vătămător, nici nu vom păcătui fără voie; ci chiar când e să ne impresure obida îndeletnicindu-ne cu vorbitul despre aceasta, vom putea da pace sufletului, scăpând de grija aceea care ne face să ne întrebăm mereu unul pe altul: „Oare împăratul a auzit de cele întâmplate? S'a mâniat? Ce hotărîre a dat? Oare a căutat cineva să-l

înduplece? II va lăsa pe el oare inima; să prăpădească din temelie o cetate aşa de mare şi plină de popor? Ci lăsând lui Dumnezeu grija despre toate acestea, noi să vedem numai de poruncile Lui; căci astfel vom risipi şi toate acelea, şi, chiar dacă numai zece dintre noi ar fi oameni de ispravă, în curând din acei zece se vor face douăzeci, din cei douăzeci cincizeci, din cei cincizeci o sută, din o sută o mie şi din o mie întreaga cetate. Şi după cum când se aprind zece opaiţe, uşor poţi să umpli casa de lumină; tot astfel şi în treburile duhovniceşti, dacă zece măcar fâp-tuesc drept, vom aprinde în toată cetatea un rug, care va avea lumină şi ne va aduce tihnă. Căci flacăra, prin firea ei, când dă peste o anume materie, nu mistue lemnele vecine atât de mult pe cât râvna, coborîndu-se în câteva suflete şi purcezând pe nesimţite, poate să umple toată cetatea. Daţi-mi deci (prilejul) să mă fălesc cu voi, şi în vieaţa de faţă, şi în cea viitoare, când vor fi aduşi cei cărora li s'au încredinţat talanţii: bunul vostru nume va fi pentru mine destulă plată pentru ostenelile mele şi socot ci am primit-o chiar în întregime, dacă vă văd trăind întru evlavie. Faceţi aşa dar ceea ce v'am sfătuit şi ieri, ceea ce vă voiu spune şi cari, şi nu voiu   înceta niciodată să vă spun: hotărîţi o pocăinţă pentru cei care jură, o pocăinţă care să aducă folos, nu pagubă; pregătiţi-vă ca şi cum aţi avea să ne daţi nouă o dovadă de îndreptarea voastră. Căci după ce s'o sparge această adunare, voiu încerca să întind mult vorba cu voi, pentru ca în convorbirea aceasta îndelungată să cunosc şi pe cei îndreptaţi şi pe cei neîndreptaţi; şi dacă voiu vedea pe vreunul jurând, îl voiu spune tuturor celor îndreptaţi, pentru ca să-l ocărască, să-l mustre şi să-l îndrepte, scăpându-l astfel în scurt timp de reaua lui deprindere. Căci e mai bine să fii făcut de ruşine şi îndreptat aici, decât să fii înfruntat şi pedepsit în ziua aceea pe faţă, înaintea tuturor, când păcatele noastre vor fi date în vileag sub ochii tuturor. Ci fie să nu se întâmple, ca vreunul din această frumoasă adunare să apară acolo suferind astfel de lucruri, ci, îndreptându-ne toate păcatele noastre prin rugăciunile sfinţilor părinţi, şi arătând marele rod al virtuţii, să pornim de aici acolo, însufleţiţi de o mare încredere, prin harul Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.

PREDICA a VII-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a VII-a

ÎNTRISTAREA E FOLOSITOARE NUMAI CA SĂ DESFIINŢEZE PĂCATUL; DESPRE CUVINTELE: „LA ÎNCEPUT A FĂCUT DUMNEZEU CERUL ŞI PĂMÂNTUL", CĂ ISTORIA CREAŢIUNII E FOARTE BUN PRILEJ DE MÂNGÂIERE; APOI DESPRE VORBELE: „ADAME, UNDE EŞTI?" ŞI DESPRE JURĂMÂNT

Ţinută în ziua de 11 Martie

1. Multe şi despre multe lucruri am vorbit ieri dragostei voastre; şi din acestea multe, dacă nu vă e uşor să le păstraţi pe toate, vi rog mai ales să ţineţi minte, că Dumnezeu nu de alta ne-a dat întristarea, ci numai din pricina păcatului, şi EI a dovedit aceasta prin însăşi experienţa lucrurilor. Când e vorba de pierdere de bani, de moarte, de boală, sau când dau peste noi alte necazuri, noi, mâhnindu-ne şi îndurerându-ne, nu numai că nu scoatem nici o mângâiere din întristare, ci ne sporim şi mai mult nenorocirea; în păcate însă, dacă ne îndurerăm şi ne Întristăm, micşorăm mărimea păcatului şi facem mic ceea ce era mare; adesea îl desfiinţăm chiar cu totul. Să vă

aduceți mereu aminte de aceasta, ca să vă mâhniți numai din pricina păcatului, şi de nici un alt lucru; şi după aceasta şi de aceea, că păcatul aducând în vieața voastră mâhnirea şi moartea, Ia rândul lui e desființat de acestea două: ceea ce am dovedit mai lămurit nu de mult. Deci de nimic să nu ne temem aşa de mult ca de păcat şi de nelegiuire. Să nu ne temem de pedeapsă şi să fugim de pedeapsă; precum nici acei trei tineri nu s'au temut de cuptor, şi au scăpat de cuptor; aşa se cade să fie slugile lui Dumnezeu. Dacă ei, fiind crescuți în Vechiul Testament, când nici moartea nu fusese omorîtă, nici porțile de aramă sfărâmate, nici zăvoarele de fier sparte, şi au arătat totuşi o aşa de mare bărbăție în fața morții, ce îndreptățire sau iertare vom avea noi, care am căpătat aşa har şi nu ajungem nici măcar la aceeaşi măsură de virtute, ca dânşii, când moartea e doar un cuvânt fără nici un cuprins? Căci moartea nu e altceva decât un somn, o călătorie, o mutare, o odihnă, un vad liniştit, o scăpare şi liberare de grijile vieții. Dar aici să isprăvim cuvântarea, despre mângâiere; căci asta e a cincia zi de când mângâiem dragostea voastră şi se pare că vă plictisim. Pentru cei cu luare aminte ajung cele spuse, iar pentru cei mărunți la suflet, chiar dacă am spune şi mai multe decât până acum, nu vor fi de nici un folos. Acum e vremea să îndreptăm învățătura spre lămurirea Sfintelor Scripturi: căci precum, dacă n'am fi vorbit deloc de această nenorocire, cineva ne-ar fi învinovățit de cruzime şi de sălbăticie dacă am vorbi mereu de acelaşi lucru, ne-ar osândi că am fi mici la suflet. Ci voi încredințându-vă sufletele lui Dumnezeu, care poate să vorbească în cugetul nostru şi să alunge din piept orice mâhnire, să trecem acum la învățătura obişnuită Lui, mai ales că orice lămurire a Scripturii e o mângâiere şi un îndemn. Şi astfel, deşi se pare că ne-am lăsat de mângâiere, totuşi prin povestirea Scripturii am dat de acelaşi lucru. Şi cum că pentru cei ce sunt cu luare aminte toată Scriptura e o mângâiere, vă voiu dovedi numai decât. Căci nu voiu încerca să caut câteva cuvântări mângâietoare, colindând prin Scripturi; dar ca să dau o dovadă mai limpede de ce am făgăduit, azi mă voiu îndeletnici cu cartea citită înaintea voastră; şi dacă vreți, voiu arăta ce vreau să spun, punând înainte însuşi începutul, care pare că nu cuprinde nici o urmă de mângâiere, ci e cu totul străin de cuvinte mângâietoare. Care e acest început? „La început Dumnezeu a făcut cerul şi pământul: pământul însă era gol şi neîntocmit, iar întunerecul era deasupra adâncului” (Fac. 1, 1-2). Oare aceste vorbe vă par la unii din voi că cuprind ceva mângâietor? Nu e povestirea lucrului şi învățătura despre facere ?

2. Atunci vreți să vă arăt mângâierea ascunsă în aceste cuvinte ? Înviorați-vă deci şi cu osârdie luați seama la ce se va spune.

Când auzi că cerul, pământul, marea, văzduhul, apele, stelele cele multe, cei doi mari luminători, plantele, lighioanele cu patru picioare, animalele care]nnoată şi care sboară, şi îndeobşte toate cele ce se văd, le-a făcut Dumnezeu pentru tine şi pentru mântuirea şi cinstea ta, nu capeți o mare mângâiere, şi iei aceasta ca o foarte mare dovadă de dragostea lui Dumnezeu, când te gândeşti că această lume atât de mare, de frumoasă şi de minunată, a pus-o El la mijloc pentru tine, ființă măruntă ? Drept aceea când auzi că „Dumnezeu a făcut la început cerul şi pământul”, să nu treci repede peste vorbele acestea, ci străbate cu mintea mărimea pământului şi gândeşte-te ce masă aleasă şi bogată ne-a pus înainte, şi ne-a hărăzit multe şi mari desfătări şi ceea ce e mai de seamă e că El ne-a dat o lume aşa de mare şi de măreațăL nu ca răsplată pentru osteneli, nici ca o plată pentru meritele noastre; ci îndată ce ne-a plăsmuit, ne-a şi cinstit cu această împărăție. Căci a zis: „Să facem pe om după chipul şi asemănarea Noastră” (Fac. 1, 26). Ce înseamnă „după chipul Nostru”? Vrea să zică, chipul întâietății, adică, precum nimeni în cer nu e mai presus de Dumnezeu, tot astfel şi pe pământ nimeni să nu fie mai presus ca omul. Cu acest singur şi cel

dintâiu lucru ne-a cinstit mai întâi, că ne-a făcut după chipul Lui; al doilea, că ne-a dat domnia nu ca o răsplată a muncilor noastre, ci ca un curat har al bunătății Lui, şi în al treilea rând, că ne-a dat-o (domnia) firească. Căci domniile sunt sau fireşti, sau prin alegere; fireşti sunt, cum este, de pildă, a leului peste celelalte dobitoace, sau a vulturului peste pasări; prin alegere, cum e de pildă a împăratului nostru. Acesta porunceşte tovarăşilor lui de robie nu prin firea lucrurilor; de aceea şi pierde domnia adesea. Căci cele ce nu vin de la fire, sunt astfel că uşor îngăduesc pierdere sau schimbare.

Dar nu tot aşa leul, căci el de la fire stăpâneşte dobitoacele, precum de asemenea vulturul peste sburătoare. Căci întotdeauna felul domniei e împreunat cu neamul, (specia), şi nimeni n'o să vadă niciodată pe leu pierzând această domnie. O astfel de domnie ne-a hărăzit şi nouă Dumnezeu de la început, şi ne-a pus peste toate; şi a împodobit firea noastră nu numai cu aceasta, ci şi prin întâietatea locului, hotărând raiul ca locuință aleasă pentru noi, şi dându-ne judecată şi dăruindu-ne un suflet nemuritor.

Dar să nu spun aceasta: căci eu zic că dragostea lui Dumnezeu e aşa de îmbelşugată, încât putem deopotrivă să dovedim bunătatea şi dragostea Lui nu numai din acelea cu care ne-a cinstit, ci chiar şi din acelea prin care ne-a mustrat. Şi vă sfătuesc să luați seama cu cea mai mare râvnă mai ales la aceasta: că Dumnezeu e deopotrivă de bun, nu numai când ne cinsteşte şi ne face bine, ci chiar şi când ne mustrează şi ne pedepseşte; şi chiar dacă am avea lupte şi certuri, cu păgânii sau cu ereticii despre bunătatea lui Dumnezeu, vom dovedi bunătatea Lui nu numai din darurile, cu care ne-a cinstit, ci şi din relele cu care ne-a pedepsit. Căci dacă ar fi bun numai când ne cinsteşte, şi ar fi bun şi când ne pedepseşte, atunci ar fi bun numai pe jumătate; dar, departe de mine gândul acesta. La oameni e firesc să se întâmple aceasta, pentru că ei pedepsesc în mânie şi patimă; dar Dumnezeu nefiind supus la nici o patimă, e deopotrivă de bun, fie că face bine, fie că pedepseşte, iar ameninţarea cu gheena, nu ne arată bunătatea Lui mai puţin decât făgăduinţa împărăției (viitoare); voiu spune cum vine aceasta. Dacă nu ne-ar fi ameninţat cu gheena, dacă n'ar fi pregătit pedeapsa, nu mulți ar fi putut dobândi împărăția. Căci pe cei mai mulți nu îi mână spre virtute atât de mult făgăduința celor bune, cât îi sgudue prin teamă ameninţarea relelor, şi îi trezeşte spre grija sufletului. Astfel că, deşi gheena e potrivnică împărăției cerurilor, dar amândouă au aceeaşi țintă; mântuirea oamenilor; una momeşte spre sine, iar cealaltă împinge spre ea, şi prin teamă îndreptează pe cei mai nepăsători.

3. Şi nu de-a-surda lungesc această vorbire, ci pentru că adesea, venind foamete şi secetă şi războaie şi năpădindu-ne mânia împărătească şi alte multe lucruri neaşteptate de felul acesta, mulți mai slabi cu duhul se înşeală spunând că asemenea lucruri nu sunt vrednice de pronia Iui Dumnezeu. Şi ca să nu ne înşelăm deci, ci să ştim bine că, fie că ne trimete foamete sau război sau vreo altă năpastă, o face din bunătate şi din mare grijă pentru noi; de aceea mă văd silit să stărui asupra acestei chestiuni. căci şi părinții cei mai iubitori opresc pe fiii lor de a mânca şi le dau bătaie şi ii pedepsesc spre ruşinea lor, şi dojenesc în multe alte asemenea feluri pe băieții svăpăiați, şi totuşi rămân părinți, nu numai când îi cinstesc, ci şi când fac astfel de lucruri, şi mai ales când fac asemenea lucruri, se dovedesc a fi părinți adevărați. Însă dacă oamenii, cari adesea din pricina mâniei şi a aprinderii se îndepărtează de la ce-i folositor, sunt socotiți că pedepsesc pe aceia la care țin, nu din cruzime şi neomenie, ci din grijă şi dragoste pentru ei; cu atât mai mult

trebue să avem această părere despre Dumnezeu, care, prin belşugul bunătății Lui, întrece orice dragoste părintească.

Şi ca să nu crezi că acestea au fost spuse ca o presupunere, să ne întoarcem iar la Sfânta Scriptură. Căci după ce omul a fost amăgit şi momit de Cel Viclean, să vedem cum s'a purtat Dumnezeu față de un asemenea păcat săvârşit de el. Oare l-a dat pe el cu totul pierzării? Şi rostul dreptății a cerut neapărat aceasta, adică cel care nu făcuse nici un bine şi a avut parte de atâta bunătate, dar totuşi de la început s'a dat sburdăciunii (în rău), să fie desființat şi de istov prăpădit. Dar Dumnezeu n'a făcut aşa, şi nu s'a scârbit de el, şi nu şi-a întors fața de la el, care se arătase față de Binefăcătorul său aşa de nerecunoscător, ci a venit la el ca doftorul la un bolnav. Şi să nu treci cu uşurință peste această vorbă, prea iubitule, ci gândeşte te ce înseamnă că n'a trimes la el un înger, nici un arhanghel, nici pe vreun altul din tovarăşii lui de robie, ci s'a coborit însuşi Domnul ia cel căzut şi l-a ridicat pe cel ce zăcea jos, şi S'a apropiat El singur de el singur, precum vine un prieten la prietenul căzut la mare năpastă. Şi că a făcut aceasta din multa Lui dragoste, chiar vorbele, pe care i Ie-a spus, arată dragostea cea nespusă. Şi ce-i nevoie să mai spun toate vorbele Lui? Chiar cel dintâiu cuvânt arată marea Sa iubire. Căci n-a grăit, cum ar fi fost drept să grăiască cel căruia i s'a făcut o nedreptate: „O, nelegiuitule şi blestematule, după ce te-ai înfruptat din bunăvoința mea şi ai fost învrednicit de astfel de Împărăție, pus în fruntea tuturor celor de pe pământ, fără niciun merit din parte-ți, şi după ce ai dobândit aievea chezăşia dragostei mele şi dovada adevărată a proniei mele, ai socotit pe demonul viclean şi stricător, pe duşmanul mântuirii tale, mai vrednic de încrederea ta decât pe Domnul care are grijă de tine? A făcut el ceva pentru tine aşa cum am făcut Eu? N'am făcut cerul pentru tine? Pământul, marea, soarele, luna şi toate stelele? Nici un înger nu avea nevoie de această făptură, ci pentru tine şi pentru odihna ta am făcut lumea aceasta aşa de mare; şi socotind vorbele goale şi făgăduiala mincinoasă şi momeala plină de înşelăciune, mai vrednice de crezare decât binefacerea mea, dovedită prin fapte, şi decât pronia mea, te-ai dat pe mâna aceluia şi ai călcat legile mele?" Aşa era firesc să grăiască cel nedreptățit (Dumnezeu). Dar nu aşa a grăit Dumnezeu, ci tocmai dimpotrivă. Căci de la cel dintâiu cuvânt l-a ridicat pe cel care zăcea, a dat curaj celui care se temea şi tremura, chemându-l El mai întâi şi nu numai chemându-l întâi, ci chemându-l chiar pe nume şi zicându-i: „Adame, unde eşti?" (Fac 3. 9), a arătat dragostea Sa şi marea Sa grijă pentru dânsul. Ştiți cu toții că acesta e semnul neîndoielnic al prieteniei. Aşa fac de obiceiu şi cei cari chiamă chiar pe morți având mereu în gură numele lor, precum pe de altă parte cei care urăsc pe cineva nici nu rabdă să pomenească numele acestora care i-au mâhnit. De aceea Saul, deşi n'a suferit nici o nedreptate, a urzit multe şi mari nedreptăți împotriva lui David, pentru că nu-l putea vedea în ochi şi îl ura, şi nici n'a putut să pomenească numele lui, ci, pe când şedeau toți în jurul său, văzând că nu vine, ce a zis?! „N'a zis: Unde e David? " Ci (I, Reg. 20, 27) „Unde e fiul lui Iesse?" numindu-l după numele tatălui lui. Aşa fac şi Iudeii cu Hristos: pentrucă nu-L puteau suferi şi-L urau, n'au zis: Unde e Hristos, ci (Ioan, 7. 11): „Unde e el?"

4. Dar Dumnezeu şi prin aceasta voind să arate că păcatul n'a stins dragostea Sa, şi că nici nesupunerea n'a făcut să piară bunătatea Sa, ci continuă să se gândească şi să poarte de grijă celui căzut, a zis: „Adame, unde eşti?", nu că n'ar fi ştiut unde se găseşte acesta, ci fiindcă gura celor ce au păcătuit e ca şi cusută. Pentru că păcatul urăşte limba iar conştiința îi apasă; deoarece aşadar ei rămân muți, stăpâniți de tăcere ca de un lanț, Dumnezeu voind să-l îndemne a vorbi fără sfială şi să-i dea curaj şi să-l facă să se desvinovățească de păcatul lui, ca să poată avea parte de iertare, l-a strigat El întâi, prin această chemare micşorându-i mult teama, alungându-i

frica şi fâcându-l să-şi deschidă gura. De aceea a şi zis; „Adame, unde eşti?”. Într’un loc adică te-am lăsat, şi acum te găsesc în alt loc; te-am lăsat în bucurie şi in slavă, şi acum te găsesc în tăcere şi în necinste. Şi ia gândeşte-te acum la grija lui Dumnezeu: n’a chemat pe Eva, n’a chemat pe şarpe, ci pe acel care păcătuise mai puţin dintre toţi, pe acesta l-a chemat mai întâi la judecată, pentru ca, începând de la cel care putea să capete oarecum iertare, El să dea o hotărîre mai blândă. Chiar judecătorii lumeşti nu rabdă ca să cerceteze ei înşişi pe tovarăşii lor de robie, cari au aceeaşi fire ca şi dânşii, ci aducând pe unul din slujitorii lor îi poruncesc acestuia ca să ducă celui învinovăţit întrebările lor, şi prin acest slujitor spun şi ascultă tot ce doresc, când cercetează pe vinovat; dar Dumnezeu n’a avut nevoie de nici un mijlocitor faţă de om, ci El prin El însuşi îl judecă şi îl mângâie. Şi nu numai lucrul acesta e vrednic de mirare, ci şi aceea că Dumnezeu îndreaptă greşelile. Judecătorii, când prind pe tâlhari şi spărgători, nu cată, cum să-i facă mai buni, ci în ce chip să le dea pedeapsa cerută de lege; Dumnezeu însă dimpotrivă, când a prins pe un păcătos, nu se gândeşte cum să-l pedepsească, ci cum să-l îndrepte şi să-l facă mai bun şi nebiruit pentru viitor. Astfel Dumnezeu e în acelaşi timp şi doctor şi învăţător; căci El cercetează ca un judecător, şi tămădueşte ca un doctor şi învăţător, ducând spre înţelepciune pe cei ce s’au făcut vinovaţi de vreo abatere. Dacă deci o singură vorbă scurtă arată cât e de mare grija lui Dumnezeu, ce ar fi, dacă am citi întreaga Lui judecată şi am desluşi toate sfaturile Lui? Vezi cum întreaga Scriptură e o mângâiere şi un îndemn?

Dar acestea le vom spune la timpul nemerit; înainte de aceasta însă e nevoie să spun când a fost dată la iveală această carte; nu de la început, nu s’au scris acestea îndată după facerea lui Adam, ci după multe vârste de oameni; şi merită să ne dăm osteneala să cercetăm, de ce după multe vârste de oameni, şi de ce numai Iudeilor, şi nu tuturor oamenilor? De ce în limba ebraică, de ce în deşertul Sinai? Căci Apostolul n’a trecut cu uşurinţă peste această parte, ci şi aci ne deschide o mare privelişte, zicând: „Acestea sunt două testamente, unul de pe muntele Sinai, născând pentru robie” (Gal. 4, 24).

5. Ar fi nevoie să mai cercetăm şi multe altele, dar văd că timpul nu îngădue ca să îndreptăm vorbirea către acest ocean; de aceea, amânându-le pentru timpuri mai potrivite, vă vom vorbi iarăşi de lepădarea de jurăminte, şi vom ruga dragostea voastră să fie cu multă râvnă faţă de acest lucru.

Căci nu este un lucru nesăbuit, ca sluga să nu îndrăsnească a numi pe stăpânul său pe nume, fără ocol şi la întâmplare, iar pe Stăpânul îngerilor să-L porţi tu oriunde în gură fără sfială, ba încă cu nesocotinţă multă? Şi când e vorba să iei Evanghelia, îţi speli întâi mâinile, şi cu multă evlavie şi cucernicie o iei tremurând şi temător, iar pe Stăpânul Evangheliei ÎI porţi peste tot în gură fără sfiială? Vrei să ştii cum ÎI numesc pe Dânsul Puterile cele de sus, şi cu câtă frică, cu câtă temere şi cu câtă admiraţie? „Am văzut pe Domnul şezând pe un tron înalt şi măreţ, şi Serafimi stăteau în jurul Lui, şi striga unul către altul, zicând: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot, plin e tot pământul de slava Lui” (Isaia 6, 1—3). Vezi cu câtă teamă, cu câtă frică Îl numesc slăvindu-L şi lăudându-L? Iar tu în veghi şi rugăciuni Îl chemi cu multă nepăsare, când ar trebui să te cutremuri, să veghezi şi să fii treaz. Şi în jurăminte, când nu trebuia nicidecum să te sluješti de numele Lui minunat, … îndrugi felurite jurăminte unul după altul! Şi ce iertare sau îndreptăţire vom avea, chiar dacă de o mie de ori ne vom desvinovăţi spunând că aşa ne e obiceiul? Se zice că unul (Demostene) din oratorii păgâni, când umbla, din pricina unei deprinderi nesocotite, mişca umărul drept, dar totuşi şi-a biruit deprinderea, punându-şi săbii

ascuțite şi de o parte şi de alta deasupra umerilor, ca, de teama rănii, să se vindece de cusurul pe care-l avea de a-şi mişca umerii fără rost. Aşa să faci şi tu cu limba şi pune-i deasupra, în loc de sabie, teama de pedeapsa dumnezeiască, şi astfel te vei vindeca de tot. Căci e peste putință, e peste putință, zic, ca să fiți vreodată biruiți, dacă vă gândiți la acest lucru, dacă îl râvniți şi îl faceți. Acum lăudați vorbele mele, dar când vă veți fi îndreptat, ne veți lăuda şi mai mult, şi nu numai pe noi, ci şi pe voi Înşivă, şi veți asculta cu şi mai mare plăcere cele spuse, şi veți chema cu cuget curat pe Dumnezeu, care te cruță într'atâta, că zice: „Nici pe capul tău să nu juri" (Mat. 5, 36); iar tu astfel îl nesocoteşti, că juri şi pe slava Lui! „Dar ce pot face", zici tu, „dacă sunt silit?" —Ce silă, omule? Să ştie toți că tu vrei mai bine să rabzi orice decât să calci legea Domnului, şi atunci nu-ți vor mai face silă. Şi cum că nu jurământul face pe om vrednic să fie crezut, ci mărturia vieții sale şi curățenia moravurilor, şi cugetul bun, se vede de acolo că mulți au jurat de s-au rupt şi tot n'au fost crezuți; iar alții numai dând din cap, au părut mult mai vrednici de încredere decât cei ce juraseră. Ştiind toate acestea, şi punându-ne in fața ochilor pedepsele hotărîte atât pentru cei ce jură cât şi pentru cei ce-şi calcă jurământul, să ne lăsăm de răul obiceiu, pentru ca păşind de aci şi la celelalte fapte ale virtuții, să dobândim bunurile viitoare, de care fie ca noi toți să ne învrednicim prin harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, prin care şi cu care se cuvine Tatălui împreună şi Duhului Sfânt cinste, putere şi slavă acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

PREDICA a VIII-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a VIII-a

ÎNDEMN CĂTRE VIRTUTE, LĂMURIRE ASUPRA TEXTULUI: „SE PLIMBA DUMNEZEU DUPĂ AMIAZĂ PRIN RAIU" (Fac. 3, 8) ŞI DESPRE ÎNLĂTURAREA JURĂMINTELOR.

Ținută în ziua de 12 Martie

1. Ați aflat nu de mult, cum toată Scriptura aduce mângâiere şi înviorare, chiar unde e numai o istorisire de fapte. Căci acea spusă: „La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul" era o povestire istorică; dar cuvântarea mea a arătat că acea spusă e plină de multă mângâiere, cum, de pildă, că Dumnezeu, a făcut o îndoită masă, punându-ne înainte totodată şi cerul şi pământul şi ne-a aprins doi luminători, adică soarele şi luna; apoi a făcut două rânduri de vremi, ziua şi noaptea: una pentru muncă şi cealaltă pentru odihnă, căci noaptea nu ne face nouă o slujbă mai mică decât ziua; ci, cum am spus despre pomi, că cei neroditori se întrec cu cei roditori, în aducerea de foloase, căci ne dau putința să nu ne atingem de pomii roditori pentru a face clădiri: tot astfel nu mai puțin decât lighioanele domestice ne aduc folos şi cele sălbatice şi nedomesticite, care de teama lor ne mână în oraş, ne fac mai prevăzători, şi ne strâng pe toți la un loc, unele dând de lucru bărbăției unora, iar altele vindecând boalele altora, (căci aud că doftorii pregătesc multe leacuri din ele) şi aducându-ne aminte de vechiul nostru păcat Căci când aud că: „Spaimă şi frică de voi să aibă [toate dobitoacele pământului" (Facerea 9, 2),)şi apoi văd că această cinste e ştirbită, mi-aduc aminte de păcat, care a făcut să piară şi teama de noi, şi ne-a micşorat domnia, şi mă fac mai bun şi mai chibzuit, uitându-mă la paguba ce a izvorît pentru noi din păcat.

Şi, cum am spus şi mai sus, după cum folosesc vieții noastre toate cele spuse mai sus şi alte multe pe care le ştie Dumnezeu care le-a făcut; tot astfel şi noaptea ne aduce un folos nu mai mic, fiind odihna de la muncă şi leac pentru boale. Căci adeseori doftorii, cu toate ostenelile lor, deşi au născocit mii şi mii de leacuri, totuşi n-au putut să scape pe bolnav; însă somnul venind de la sine a risipit toată meteahna şi l-a scăpat pe om de nespuse suferințe. Şi noaptea nu e leac numai pentru bolile trupului, ci şi pentru ale sufletului, căci potoleşte sufletele îndurerate. Adesea, cineva după ce şi-a pierdut feciorul, cu toate nenumăratele mângâieri ce i se aduceau, n'a putut să se lase de plâns şi vaiet; ci venind noaptea peste el, şi căzut biruit de puterea somnului, a închis ochii pentru dormit, şi a avut parte de puțină mângâiere după necazurile zilei.

Hai să ne întoarcem iar la prilejul de unde a pornit cuvântarea. Căci ştiu că toți aşteptați cu gura căscată, şi fiecare din voi doreşte să afle de ce n'a fost dată de la început cartea aceasta; dar văd că nici acum nu e vremea potrivită pentru o astfel de lămurire. Şi de ce oare? Săptămâna aceasta s'a cam sfârşit, şi mi-e teamă să mă ating de acest subiect, ca apoi numai decât să întrerup învățătura. Această întrebare are nevoie de multe zile şi de o luare aminte încordată; de aceea o amânăm iar. Dar să nu fiți mâhniți, căci vă vom plăti datoria cu dobândă, căci aşa e în folosul şi al vostru şi al meu care plătesc; deocamdată să spunem ce n'am isprăvit ieri. Şi ce lăsasem

ieri? „Se plimba Dumnezeu prin raiu după amiază”. Ce zici, ia spune-mi: Se plimba Dumnezeu? Nu se plimba Dumnezeu; căci cum ar putea, El care e peste tot şt umple toate? Dar a pus în Adam o astfel de simţire, ca să se obidească, şi să nu fie deşănţat, pentru ca, fugind şi ascunzându-se, să nu se grăbească a veni cu vreo desvinovăţire chiar înainte ca să fie întrebat de Dumnezeu. Căci după cum acei cari trebuesc aduşi la judecată ca să ispăşească pedeapsa pentru cele făptuite, apar în faţa judecătorilor neîngrijiţi, jigăriţi, mohorîţi şi umiliţi, ca prin înfăţişarea lor să-i ademenească spre milă şi iertare, tot aşa s'a făcut şi cu Adam. Trebuia să fie adus la această judecată umilit; de aceea l-a înştiinţat Dumnezeu dinainte şi l-a obijduit. Dar el a simţit că se plimba cineva; şi cum de s'a gândit că era Dumnezeu? Aşa e obiceiul celor cari au păcătuit; bănuesc toate, tremură şi de umbre, se tem de orice sgomot şi cred că vine cineva la ei. Adeseori văzându-i pe unii alergând la alte treburi, păcătoşii credeau că vin la ei; şi când îi văd vorbind între ei unii cu alţii, ei işi închipue că aceştia vorbesc despre păcatul lor.

2. Aşa e păcatul; iese la iveală fără să-l dea nimeni de gol, osândeşte fără să te învinovăţească nimeni, face pe păcătos temător şi sfios, precum dreptatea îl face dimpotrivă. Auzi cum a însemnat scriptura şi teama acestuia şi curajul la vorbă al aceluia (Prov. 28, 1): „Nelegiuitul fuge fără să-l urmărească nimeni”. Cum fuge fără să-l urmărească nimeni? Are înăuntru în sine pe cel ce-i osândeşte cugetul, şi îl poartă pretutindeni; şi precum nu poate fugi de sine însuşi, tot astfel nici de acela care îl frământă dinăuntru; ci oriunde ar merge, e biciuit şi are o rană ce nu se poate vindeca. Dreptul însă nu e aşa. Dar cum e? Auzi: „Dreptul are încredere ca un leu”. Aşa era Ilie; căci a văzut pe rege venind la sine, şi când i-a zis acela (3 Reg. 18, 17. 18): „De ce îl strici pe Israel!” el i-a răspuns: „Nu eu îl stric, ci tu şi casa părintelui tău”. Într'adevăr dreptul are curaj ca un leu, căci precum se ridică leul împotriva unui căţeluş de rând, aşa s'a ridicat acela împotriva regelui, măcar că acela purta porfiră, şi acesta un cojoc, care a devenit totuşi un veşmânt mai vrednic de cinste decât porfira aceluia. Căci porfira aceea a stârnit foamete grea, iar cojocul acesta a alungat nenorocirile, a despărţit Iordanul, şi a făcut din Elisei un alt Ilie. O, cât de mare e virtutea sfinţilor! Nu numai vorbele şi trupurile lor, dar chiar şi veşmintele sunt cinstite oricând de toată făptura. Cojocul acestuia a despărţit Iordanul; încălţămintea celor trei tineri a călcat în picioare focul; lemnul lui Elisei a schimbat apele, şi le-a făcut să poarte fierul la suprafaţă; Moise cu toiagul lui a despărţit Marea Roşie, a spintecat piatra; veşmintele lui Pavel au alungat boalele; umbrele lui Petru au pus moartea pe goană, cenuşa sfinţilor mucenici îndepărtează pe demonii vicleni. De aceea fac toate cu putere, ca şi Ilie, căci el nu se uita la coroana şi la strălucirea dinafară a regelui, ci văzându-i sufletul îmbrăcat în sdrenţe, soios şi jigărit, şi mai nenorocit decât orice vinovat, şi băgând de seamă că el e rob şi sclav al patimilor sale, a dispreţuit domnia lui, căci i se părea că vede un rege pe scenă, nu aievea. Care e folosul bogăţiei dinafară când e atâta sărăcia dinăuntru? Şi ce neajuns are sărăcia dinafară, când înăuntru sunt grămădite atâtea avuţii? Un astfel de leu era şi fericitul Pavel; căci intrând la închisoare, doar cu strigătul lut a sguduit toate temeliile, a ros lanţurile, nu cu dinţii, ci cu vorba; de aceea trebue să-i numim nu lei, ci ceva mai mult. Căci deseori leul cade şi e prins în mreajă, pe când sfinţii, când sunt încătuşaţi, atunci se fac şi mai puternici; după cum a făcut şi acest fericit atunci la închisoare, deslegând cătuşele, sguduind pereţii, legând pe paznicul închisorii şi prinzându-l cu cuvântul evlavie. Leul strigă şi pune pe goană toate dobitoacele; sfântul strigă şi alungă pe demoni din toate părţile. Armele leului sunt coama fioroasă, ghiarele tăioase şi dinţii ascuţiţi mele celui drept sunt înţelepciunea, cumpătarea, răbdarea si dispreţuirea tuturor celor

vremelnice. Oricine are aceste arme, îşi va putea râde nu numai de cei răi, ci chiar şi de puterile protivnice.

Dă-ţi aşadar osteneală, omule, să trăieşti o vieaţă potrivită Domnului şi niciodată nu te va întrece nimeni; ci chiar dacă s'ar părea că eşti cel mai de rând dintre toţi, vei fi cel mai puternic dintre toţi precum, dacă vei nesocoti virtutea sufletului, chiar dacă vei fi cel mai puternic dintre toţi, când toţi vor bârfi împotriva ta, uşor vei fi biruit. Şi aceste spuse au fost dovedite prin pilde; iar dacă vrei, eu voiu cerca să te învăţ şi prin fapte puterea nebiruită a dreptăţii, şi slăbiciunea lesne înfrântă a păcatului. Auzi aşadar, cum prorocul a lăsat să se înţeleagă aceasta: „Nu aşa cei nelegiuiţi, nu aşa, ci ca şi pulberea pe care vântul o împrăştie de la faţa pământului" (Psalm. 1, 4). Căci precum pulberea uşor se împrăştie fiind pusă la bătaia vântului, tot astfel şi păcătosul e răsturnat de orice ispită. Căci când el se luptă cu sine însuşi şi poartă pretutindeni această luptă, ce nădejde de mântuire mai are, dacă e vândut la el acasă, iar pe veşnicul său duşman, conştiinţa, îl târăşte pretutindeni cu sine? Dar dreptul nu e aşa. Cum e atunci? Ascultă pe acelaşi proroc, care zice (Ps. 124. 1), „Cei ce se încred în Domnul, sunt ca muntele Sonului". Dar ce înseamnă „ca muntele Sionului"? „Nu se va mişca niciodată", zice el (Ps. 124. 1). Şi cu orice unelte te-ai apropia, orice suliţi ai arunca împotriva lui ca să-l dărâmi, nu-l vei răpune niciodată; căci cum ai putea? Vei prăpădi toate uneltele şi vei slei chiar şi vlaga ta. Aşa este dreptul: oricâte răni ar fi primit, nu sufere nici un rău, ci slăbeşte puterea celor ce uneltesc împotrivă-i şi nu numai pe a muritorilor, dar chiar şi pe a demonilor. Ai auzit de multe ori, că diavolul deşi l-a împresurat pe Iov cu atâtea unelte şi născociri, nu numai că n-a clintit muntele acela, dar chiar el s-a tras îndărăt vlăguit, cu săgeţile rupte şi cu uneltele ne maifiind bune de nici o treabă după această năvală.

3. Ştiind deci acestea, să ne îngrijim de vieaţa noastră şi să nu râvnim după averi pieritoare; nici după slavă trecătoare; nici după trup, care îmbătrâneşte; nici după frumuseţe, căci se ofileşte; ci pentru suflet să ne dăm toate ostenelile noastre, şi pe acesta să îngrijim în tot chipul, A îngriji trupul când tânjeşte, nu e uşor pentru oricine; dar a lecui sufletul bolnav, e lucru foarte uşor pentru orişicine; şi apoi îngrijirea trupului cere şi bani şi leacuri, pe când a sufletului se face foarte uşor şi nu cere cheltuială; şi firea cărnii cu multă trudă e scăpată de rănile ce o chinuie, şi adesea e nevoie să pui mâna pe fier şi pe leacuri amare; în suflet nu e nimic de aşa fel, ci e de aiuns să vrei numai şi să doreşti şi toate s'au îndreptat, Şi aceasta a fost un lucru al Proniei dumnezeieşti; fiindcă din nevolnicia trupului nu poate veni multă pagubă (căci chiar dacă nu ne-am îmbolnăvi, venind moartea îl va strica şi irosi cu totul), iar pentru noi totul stă în sănătatea sufletului; de aceea El a făcut ca îngrijirea părţii cu mult mai folositoare şi mai trebuincioase să fie uşoară şi lipsită de cheltuieli şi de durere. Cum ne vom desvinovăţi, ce iertare vom avea, când de trup, pentru care se cer atâţia bani, şi se chiamă doctori, şi se sufere multă durere, avem atâta grijă, mai ales când răul izvorît din boala lui nu e aşa de mare; iar sufletul îl nesocotim, şi aceasta nefiind nevoiţi nici să cheltuim bani, nici să turburăm pe alţii, nici să răbdăm dureri; ci fără de astea toate, putând să-l îndreptăm doar prin hotărîre şi voinţă; şi ştiind foarte bine că dacă nu facem aceasta, am suferi cea mai mare pedeapsă, şi chinuri şi casne ce nu pot fi înlăturate? Căci ia spune-mi, dacă ţi-ar făgădui cineva că te va învăţa meşteşugul doctoricesc în acest timp, fără bani şi fără muncă, nu l-ai socoti un binefăcător?

N'ai răbda să faci şi să suferi orice ţi-ar porunci acel ce ţi-a făgăduit? Iată acuma fără osteneli ţi-e îngăduit să găseşti leacuri nu pentru rănile trupului, ci ale sufletului şi să-l aduci iar la sănătate fără nici o durere; deci să nu pregetăm. Căci, ia spune-mi, te costă vreo durere ca să uiţi mânia

împotriva celui ce te-a mâhnit? E o durere să-ți aduci aminte de nedreptate şi să nu poți să te împaci. Ce muncă e să te rogi şi să ceri nenumărate bunuri de la Dumnezeu, care le dă cu atâta dragă inimă? Ce osteneala te costă să nu bârfeşti pe nimeni? Ce greutate să te scapi de pismă şi clevetire? Ce necaz (aşa de mare) e ca să-ți iubeşti aproapele? Ce nenorocire e să nu spui cuvinte ruşinoase, nici ocări, nici să nu batjocureşti? Ce oboseală te costă ca să nu juri? Căci iarăşi voiu ajunge la acelaşi îndemn. Dimpotrivă, jurământul e cea mai mare sarcină; căci adesea, stăpâniți fiind de supărare, mânie, am jurat să nu vorbim niciodată cu vreunul din acei ce ne-au supărat, ci apoi trecând supărarea şi potolindu-se mânia, voind să ne împăcăm şi fiind împiedicați de legătura jurământului, ne-am mâhnit ca şi cum am fi fost prinşi într'un laț şi ademeniți în cătuşe ce nu se mai pot deslega. Ceea ce ştie şi diavolul, şi pentru că ştia foarte bine că mânia e un foc şi că se stinge uşor, şi că, după stingerea mâniei, vine prietenia, dorind ca acest foc să rămână nestins, ne-a încurcat deseori în jurământ, aşa că chiar de va fi încetat supărarea, rămânând legătura jurământului, să păstreze văpaia din noi şi să se întâmple una din două: sau să ne împăcăm şi să ne călcăm jurământul, sau să nu ne împăcăm şi atunci să ne facem pe noi înşine vinovați de păcatul urii.

4, Ştiind aşadar acestea, să fugim de jurăminte şi gura noastră adesea să-şi dea osteneala să zică: „Crede-mă” şi acesta va fi pentru noi semnul întregei evlavii. Căci limba învățată să spună acest singur cuvânt, se ruşinează şi roşeşte de a mai spune cuvinte neruşinate şi nesăbuite; şi dacă va fi iar trasă Înapoi de către nărav, va fi dojenită având atâția pârîtori. Căci când cineva va vedea pe unul care nu jură, că spune cuvinte de ocară, va sări la el, şi va râde de el şi îngânându-l îi va zice: „Tu care ai mereu în gură vorba „Crede-mă”, n'ai curajul să juri, dar îți pângăreşti gura cu cuvinte ruşinoase?” Astfel şi fără voia noastră, fiind siliți de împrejurări, ne vom întoarce la cucernicie. Dar dacă va fi nevoie să jurăm? zice cineva. Unde e călcare de lege, nu e nevoie. Dar e oare cu putință - va zice - să nu juri deloc? Ce spui? Dumnezeu a poruncit şi tu mai cutezi să întrebi dacă e cu putință să păzeşti legea? Ba e peste putință să n'o păzeşti şi din cele de față vreau să vă dovedesc vouă acuma că nu e peste putință să nu juri, ci să juri. Iată, orăşenilor li s'a poruncit ceea ce se părea că trece peste puterile multora, anume să plătească aur, şi cea mai mare parte s'a şi strâns, că poți auzi pe perceptori: Ce zăboveşti, omule ? Ce ne tot amâni din zi în zi ? Nu poți scăpa; e legea împăratului care nu rabdă întârziere. — Ei, ce zici, rogu-te? Împăratul a poruncit să se plătească bani, şi nu se poate să nu plăteşti; Dumnezeu a poruncit să fugi de jurăminte, şi tu spui că e peste putință să fugi de jurăminte? Azi e a şasea zi, de când vă dau acest sfat; acum, ca şi cum aş pleca, vreau să-mi iau rămas bun de la voi, ca să vă puneți la adăpost. Nu veți mai avea nici iertare nici îndreptățire, mai cu seamă că, chiar de nu v'aş fi spus eu nimic, voi trebuia să vă vindecați de acest nărav (căci nu e încurcat şi n'are nevoie de multă pregătire). Dar după ce vi s'a dat atâtea sfaturi şi îndemnuri, când veți fi aduşi ca vinovați în fața groaznicului județ, ce îndreptățire o să găsiți, când se va cere de la voi pedeapsa pentru fărădelegea voastră? N'o să vă fie îngăduit să veniți cu nici o desvinovățire, ci veți fi nevoiți sau să plecați de aci pocăiți, sau să nu vă pocăiți şi să primiți pedeapsa, şi să fiți supuşi la cele mai mari casne. Gândindu-vă deci la toate acestea şi plecând cu multă grijă de aici, sfătuiți-vă intre voi să păstrați in mintea voastră cu toată luarea aminte cele spuse aici, pentru că, chiar dacă aş tăcea eu, voi învățându-vă unul pe altul, întărindu-vă şi îndemnându-vă, veți arăta că ați propăşit mult, şi, împlinind toate celelalte porunci, să vă bucurați de cununile cele veşnice; de care fie ca să aveți parte prin harul Tatălui, al Fiului şi al Duhului Sfânt. Amin.

PREDICA a IX-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a IX-a

LAUDA CUVENITĂ CELOR CE S'AU LĂSAT DE NĂRAVUL DE A JURA; APOI CĂ NU TREBUiE CINEVA SĂ CREADĂ CĂ DUPĂ MASĂ NU SE CADE SĂ ASCULȚI CUVÂNTĂRI DUHOVNICEŞTI; DE CE S'AU DAT SCRIPTURILE DUPĂ MULTĂ VREME; DESLUŞIREA VORBELOR: „CERURILE SPUN SLAVA LUI DUMNEZEU". ICOANA LUMII, ŞI LA SFÂRŞIT DATORIA DE A NE FERI DE JURĂMINTE

Ținută la ziua de 15 Martie

1. Şi mai deunăzi v'am spus, şi acum vă spun: O de aş fi totdeauna cu voi! Ba, sunt totdeauna cu voi, dacă nu cu trupul, cel puțin prin puterea dragostei; căci vieața pentru mine nu e altceva decât voi şi grija mântuirii voastre. Şi după cum plugarul nu se gândeşte la altceva decât la semințe şi la ogoarele lui, iar corăbierul, la port şi la valuri; tot astfel şi acel care vorbeşte, se gândeşte la ascultători şi la propăşirea lor, precum şi eu acuma. De aceea vă şi port pe voi toți în inima mea, şi nu numai aici, ci şi acasă. Căci măcar că norodul e mult, iar măsura inimii mele e mică, dragostea mea e însă largă, şi (II Corint. 6, 12): „în inima noastră voi nu vă aflați la strâmtoare" ; nu voiu adăoga şi cele ce urmează, căci şi despre voi eu nu am nici o teamă.

De unde se vede aceasta? Cunosc pe mulți cari spun: Am făcut ce ne-ai poruncit, punându-ne noi înşine regulă, şt hotărînd pedepse pentru cei ce o calcă, — pedeapsă potrivită fireşte cu voi, ceea ce e semnul celei mai mari dragoste. Nu mi-e ruşine să vă descos despre asemenea lucruri, pentru că în asta nu e nici o iscodire, ci e o grijă a dragostei mele. Căci dacă pentru doftor nu e o ruşine să întrebe despre bolnav, nici pentru mine nu e o vină să cercetez mereu despre sănătatea voastră. Astfel, aflând ce ați isprăvit şi ce a mai rămas nefăcut, după această cuvenită ştire vă voiu da celelalte leacuri. Am aflat acestea iscodind cu luare aminte, şi i-am mulțumit lui Dumnezeu că n'am semănat pe piatră, nici n-am aruncat sămânța între spini şi nici n'am avut nevoie de mult răstimp ca să secerăm lanurile. De aceea vă port mereu în inimă, de aceea nu simt oboseala de a vă vorbi, fiind înviorat de câştigul ascultătorilor. Această răsplată ne poate întrema, întraripa şi întări, înduplecându-ne să răbdăm orice osteneală pentru voi.

Pentru că ați dat multe dovezi de recunoştință, hai să ne plătim şi noi datoria pe care o făgăduisem, deşi nu văd aici pe toți acei care erau de față când vă făcusem făgăduiala. Care poate să fie pricina? Ce i-a îndepărtat de la masa noastră? Cel care şi-a luat masa trupească, a socotit, pasă-mi-te, că e nevrednic să vie să asculte cuvântările dumnezeieşti după hrănirea trupească. Dar n'au dreptate să judece astfel; căci dacă acest lucru ar fi fără rost, Hristos n'ar fi ținut acele numeroase şi lungi cuvântări după cina cea de taină; şi dacă acest lucru nu s'ar fi căzut, El nu ar fi şi împărtăşit din cuvântările sale mulțimea, după ce adesea o hrănise în pustiu. Dacă mi-e îngăduit să spun o vorbă să vă mirați, apoi aş spune că tocmai atunci e pentru noi cel mai mare folos să ascultăm cuvântările dumnezeieşti. Căci dacă te-ai încredințat că după mâncare şi băutură trebue să vii şi la adunarea religioasă, fără voie ai să păzeşti cumpătarea şi n'o să aluneci niciodată nici spre beție nici spre lăcomie; grija şi aşteptarea de a te aduna în biserică te învață să guşti cu o măsură cinstită din mâncare şi băutură, ca nu cumva intrând-şi

amestecându-te cu frații, şi apoi mirosind a vin şi râgâind fără sfială, să n'ajungi de râsul tuturor celor de față. Acestea vi le spun nu vouă celor de față, ci celor ce lipsesc, ca să le afle de la voi. Nu mâncarea ne împiedică de a asculta (cuvântările duhovniceşti), ci lenea; ci tu, socotind că e un păcat să nu posteşti, cazi într'un alt păcat mult mai mare şi mai greu, fiindcă nu iei parte la această masă sfântă şi pentru că, hrănindu-ți trupul, laşi sufletul să moară de foame. Şi ce îndreptățire vet avea când e vorba să scapi de post, poți să aduci ca temeiu slăbiciunea trupului; dar ce vei putea spune, când e vorba să vii să asculți? Căci nevolnicia trupului nu te împiedică să iei parte la cuvântările dumnezeieşti. Dacă aş zice: Nimeni să nu vie la adunare, nimeni să nu asculte (predicile) după masă, ai fi avut poate un temeiu; dar acum când vă tragem şi vă târim şi vă chemăm încoace la noi, ce îndreptățire aveți să vă dați înapoi? Căci ascultător nepotrivit ar fi, nu acel care a băut şi a mâncat, ci acel care nu ia seama la cuvintele (noastre), ci rătăceşte.cu mintea aiurea; acesta, chiar dacă posteşte, nu e de niciun folos ca ascultător; cel deştept însă şi treaz, chiar de-ar fi mâncat şi ar fi băut, va fi pentru noi cel mai bun auditor. La judecătoriile şi sfaturile păgânilor a căpătat putere această lege; căci ei nu mănâncă spre a se hrăni, ci ca să plesnească, şi deseori beau chiar peste sațiul lor; de aceea, făcându-se nedestoinici pentru rânduirea trebilor, închid judecătoriile şi;sfaturile după amiazi şi seara. Dar la noi nu e aşa ceva, Doamne, fereşte! Cel care mănâncă, prin smerenia sufletului său va fi deopotrivă cu cel ce posteşte; căci el nu mănâncă şi bea ca să-i plesnească burta sau să-şi întunece mintea, ci ca să-şi întremeze trupul slăbit.

2. Dar destulă povață; e vremea să trecem la subiectul (vorbirii noastre), măcar că cugetul meu se dă îndărăt şi nu vrea să dea această învățătură din pricina acelor ce n'au venit. Şi după cum o mamă iubitoare, când pune masa, plânge şi se îndurerează când nu sunt de față toți copiii; acelaşi lucru pățesc şi eu acum, iar când mă gândesc la lipsa fraților noştri, mă dau înapoi de la plata celor făgăduite; dar voi puteți alunga această pregetare. Căci dacă voi îmi făgăduiți că o să le spuneți cu de-amănuntul tot, vă vom plăti totul cu tragere de inimă; astfel pentru aceia învățătura dragostei noastre va fi o mângâiere pentru lipsirea lor (de aici), iar voi mă veți asculta cu mai multă luare aminte, ştiind că o să trebuiți să spuneți şi altora. Şi ca să fie mai limpede cuvântarea noastră, vom vorbi luând-o de mai sus.

Ne întrebam aşadar nu de mult, de ce Scriptura s'a dat după atâția ani: căci cartea asta n'a fost dată nici în timpul lui Adam, nici al lui Noe, nici al lui Abraam, ci în timpul lui Moise; şi aud pe mulți spunând, că dacă ea era folositoare, trebuia să se dea de la început; iar dacă era nefolositoare, nu trebuia să fie dată nici după aceea.

Dar e greşită această judecată; căci nu orice lucru care e folositor, trebuie dat de la început, şi nu orice lucru ce s'a dat de la început, trebue prin aceasta să rămâe mereu şi după aceea. Fiindcă şi laptele e folositor, dar nu ni se dă întotdeauna, ci numai cât suntem copii; şi mâncarea tare e folositoare, dar nimeni nu ne-o dă de la început, ci după ce am trecut de vârsta copilăriei. Aşijderea, vara e folositoare, dar nu ține întruna; şi iarna e trebuitoare, dar trece şi ea. Cum adică? ne va întreba cineva: Scriptura nu este folositoare? Foarte folositoare, fără îndoială şi foarte trebuincioasă. Şi dacă este folositoare, de ce nu ni s'a dat de la început? Pentru că Dumnezeu voia să învețe firea omenească nu prin slove ci prin lucruri. Dar ce înseamnă acest: prin lucruri? Prin însăşi făptura. Căci Apostolul, dând de acest capitol, şi țintind spre păgânii cari ziceau: N'am învățat dela început cunoaşterea din Scripturi ia uită-te cum răspunde: Când a zis (Rom. 1, 18): „Se destăinue din cer mânia lui Dumnezeu asupra a toată necredința şi

nelegiuirea oamenilor acelora, cari opresc adevărul lui Dumnezeu întru nedreptate", şi a văzut că are să i se facă o întâmpinare şi că mulţi o să să-l întrebe de unde cunoşteau păgânii adevărul lui Dumnezeu, a adăogat zicând: „Pentru că ceea ce se poate cunoaşte despre Dumnezeu, e cunoscut între dânşii" (Rom. 1, 19). Şi cum e cunoscut între dânşii? Cum puteau să cunoască pe Dumnezeu? Cine li L~a arătat? Ia spune-mi. — „Dumnezeu l-a arătat", zice. —În ce fel? Trimeţând ce proroc, ce evanghelist, ce învăţat, dacă nu erau încă Scripturile? — „Cele nevăzute ale lui, puterea Lui veşnică şi Dumnezeirea Lui, se văd de la facerea lumii, când te uiţi cu luare aminte la făpturile lui". (Rom. 1, 20).

Iată ce vrea să spună: A pus lumea la mijloc în faţa ochilor tuturor, ca din făpturi ei să poată să-şi dea seama despre ziditor; ceea ce spunea şi un altul (Înţelepciunea lui Solomon 13, 5): „Din mărimea şi frumuseţea făpturilor, potrivit cu ele se vede şi ziditorul lor." Ai văzut mărimea? Atunci uită-te pătruns de mirare la puterea ziditorului. Ai văzut frumuseţea? Uimeşte-te de înţelepciunea celui ce le-a împodobit-o; lucru pe care îl arată şi proorocul zicând: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu" (Psalm 18, 1), Cum spun, rogu-te? N'au glas, n'au căpătat gură, nici limbă nu e într-însele. Atunci cum spun? Prin însăşi înfăţişare. Căci când vezi că frumuseţea, mărimea, înălţimea, aşezarea şi chipul lor dăinuesc de atâta vreme, te închini la cel ce a făcut un trup aşa de frumos şi de minunat, ca şi cum i-ai auzi glasul, ca şi cum l-ai afla după înfăţişare. Cerul tace, dar înfăţişarea lui dă un glas mai limpede decât trâmbiţa, dându-ne de veste prin ochi, nu prin urechi; căci simţul acesta, prin firea lui e mai lămurit şi mai credincios decât acela. Dacă ne-ar fi învăţat prin cărţi şi slove, cunoscătorul de slove ar fi cunoscut cele scrise, neştiutorul însă ar fi plecat fără să folosească nimic, dacă n'ar fi adus pe altul (să-l lămurească); apoi bogatul ar fi cumpărat cartea, săracul n'ar fi putut s'o cumpere; aşişderea, cel care ar fi ştiut glasul acela însemnat prin slove, ar fi Înţeles cele cuprinse într'însul iar schitul şi barbarul, Indianul şi Egipteanul, ar fi plecat fără să folosească nimic. Dar despre cer nu se poate spune aceasta, ci şi Schitul şi barbarul, şi Indianul, şi Egipteanul şi tot omul ce păşeşte pe pământ, va auzi acest glas, căci vine în cugetul nostru nu prin urechi, ci prin ochi. Dar înţelegerea celor văzute e una şi aceeaşi, nu deosebită ca a limbilor: în această carte se poate uita deopotrivă şi omul simplu şi înţeleptul şi bogatul şi săracul, şi oriunde ar ajunge cineva, uitându-se la cer, va căpăta destulă învăţătură din înfăţişarea lui. Lucru la care se gândea şi prorocul, arătând că făptura scoate un glas uşor de înţeles şi pentru Greci, şi pentru toţi îndeobşte, când zicea (Ps. 18, 3)! „Nu sunt graiuri nici cuvinte ale căror glasuri să nu se audă". Uite ce vrea el să zică: Nu e neam sau limbă care să nu înţeleagă acest glas; ci glasul lor e aşa că poate fi auzit de toţi oamenii, şi nu numai al cerului, ci şi al zilei, şi al nopţii. Şi cum al zilei şi al nopţii? Căci acela (cerul) şi prin frumuseţea, şi prin mărimea lui şi prin toate celelalte pătrunde pe privitori, făcându-i să se minuneze de Ziditor, dar ziua şi noaptea ce lucru asemănător ne poate arăta? Aşa ceva nu, dar alte lucruri nu mai prejos decât acestea: rânduiala, potrivirea păzită cu toată luarea aminte. Căci când te gândeşti, cum au împărţit între sine tot anul, şi cum au împărţit lungimea întregului răstimp, ca şi cu balanţă şi cu terezie, te vei minuna de acel care l-a orânduit. Ca şi nişte surori, care cu multă dragoste au împărţit între sine o moştenire părintească, fără să se clevetească între ele nicidecum, tot astfel ziua şi noaptea împart anul între sine cu atâta băgare de seamă în părţi deopotrivă, şi păzeşte fiecare hotarele ei, fără să se împingă una pe alta. Niciodată în timpul iernei ziua n'a fost lungă, după cum iarăşi niciodată noaptea n'a fost lungă vara, deşi au trecut atâtea rânduri de oameni, ci într'un aşa mare răstimp, una n'a avut mai mult ca cealaltă nici cât de puţin: nici o jumătate de ceas, nici cât o clipire din ochi. De aceea şi psalmistul, minunându-se de rânduiala lor, striga zicând (Ps. 18. 2): „O noapte vesteşte celeilalte ştiinţă". Dacă ai şti să cugeţi la acestea,

te-ai minuna de acela care de la început a pus hotare aşa de nemişcate. Să audă acestea cei hrăpăreți şi doritori de bunuri străine, şi să ia drept pildă potrivita rânduiala a lor. Să audă cei îngâmfați şi trufaşi, cari nu voiesc să dea întâietate altora. Ziua se dă la o parte în fața nopții, şi nu năvăleşte pe loc străin; iar tu, înfruptându-te mereu din ranguri şi cinste, nu te înduri să le împărți cu fratele tău.

3. Şi uite-te la înțelepciunea legiuitorului. A poruncit ca să fie ziua lungă iarna, când semințele sunt mai plăpânde şi au nevoie mai mult de frig, neputând răbda raza prea caldă; iar după ce au crescut, odată cu ele creşte şi ziua, când rodul a început să fie în putere. Şi aceasta e prielnic nu numai pentru semințe, ci şi pentru trupuri. Pentru că iarna corăbierul, cârmaciul şi călătorul, ostaşul şi plugarul stau mai mult acasă, siliți de ger, şi timpul odihnei e iarna, Dumnezeu a hotărît ca să se întrebuințeze mai mult timp pentru nopți ca lungimea zilei să nu fie prea mare când oamenii nu pot să facă nimic. Şi ce s'ar putea spune despre rânduiala timpurilor anului, cum şi ele, ca nişte fecioare sărind în horă, vin cu multă chibzuială unele după altele, şi încetul cu încetul mijlocind fără sgomot, nu încetează de a ne duce la protivnicele lor? De aceea vara nu ne ia in primire îndată după iarnă, ci la mijloc între ele e pusă primăvara astfel ca, primind pe nebăgate în seamă, şi puțin câte puțin trupurile noastre învârtoşate, să le aducă verii fără mâhnire; fiindcă schimbările neaşteptate înspre partea potrivnică, aduc vătămare şi boală foarte grea, Dumnezeu a hotărît ca primăvara să ne primească după iarnă, iar după primăvară, vara, şi după vară toamna, şi numai atunci să ne dea iernii; şi astfel schimbările nevătămătoare şi încetul cu încetul ale anotimpurilor ne vin nouă prin o (necurmată) mijlocire. Atunci cine e aşa de ticălos şi nenorocit, încât văzând cerul, văzând marea şi pământul şi amestecul aşa de bine orânduit al anotimpurilor, şi rânduiala neclintită a zilei şi a nopții, să socotească cum că acestea se întâmplă de la sine, şi să nu se închine la acel care a orânduit toate acestea cu o înțelepciune potrivită?

Şi pot spune mai mult: nu numai mărimea şi frumusuțea, ci chiar felul facerii arată pe Dumnezeu care rândueşte şi cuprinde toate. Pentru că noi nu eram de față de la început când El zidea şi făcea totul, şi chiar dacă am fi fost de față nu puteam şti cum se făcea (lumea), deoarece însăşi puterea nevăzută pregătea totul, Dumnezeu întocmind toate cele ce se făcea, cu o potriveală peste fire a făcut ca însuşi felul facerii să ne fie nouă cel mai bun dascăl Poate că nu e destul de desluşit ceea ce am spus: de aceea trebue să vă spun iarăşi mai lămurit. Toți mărturisesc că în fire este o potriveală, că, de pildă, apa e peste pământ, şi nu pământul peste apă. Căci pământul fiind vârtos, tare, des şi trainic, uşor poate să ție firea apelor; apa însă fiind moale şi lichidă, gingaşă şi curgătoare, dându-se la o parte din fața tuturor ce-i ies in cale, nu poate să ție nici un lucru, cât ar fi de uşor; căci adesea chiar când cade o pietricică, ea se dă înapoi şi fuge, lăsând-o să cadă la fund. De aceea, când vezi că nu o pietricică, ci tot pământul e purtat pe ape şi că nu se cufundă, minunează-te de puterea peste fire care face aceste minuni. Dar de unde ştim noi că pământul pluteşte deasupra apelor? Proorocul ne-o spune prin cuvintele (Ps. 23. 2) : „El l-a întemeiat pe ape, şi peste râuri l-a gătit"; şi iarăşi (Ps. 135, 6): „Cel care a întemeiat pământul peste ape". Ce zici? Apa nu poate ține la fața ei o pietricică, şi poartă totuşi pământul atât de mare, cu munții, dealurile, oraşele, plantele cu oamenii si dobitoacele, şi nu se cufundă? Şi ce zic: mi se cufundă? Cum, când îi stă în jur mai jos de el atâta apă, cum de nu s'a topit şi nu s'a prefăcut totul în nămol ? Dacă lemnele stând numai puțin în apă, se strică şi putrezesc; dar ce zic, lemnele? Ce poate fi mai tare ca fierul? Dar adesea şi acesta se iroseşte când stă mai multă vreme în apă. Şi cu drept cuvânt; căci şi el îşi are ființa lui din pământ. De aceea mulți robi fugiți, după ce au fugit cu lanțurile şi cătuşele lor, venind la malurile apelor şi băgând în apă

picioarele încătuşate, şi astfel făcând fierul mai moale, îl frâng uşor izbindu-l cu o piatră. Aşadar fierul se iroseşte, lemnele putrezesc şi pietrele se strică de pe urma apei; iar namila de pământ atât de mare, stând atâta vreme în apă, nici nu s'a cufundat, nici nu s'a fărâmițat, nici nu s'a prăpădit.

4. Şi cine să nu se uimească şi să nu fie cuprins de nespusă mirare, sau să nu spuie cu încredere, că astea nu sunt fapte de ale firii, ci de ale Proniei care întrece firea? De aceea spune cineva (Iov 26, 7): „Care a spânzurat pământul pe nimic". Şi iarăşi altul: „În mâinile lui sunt hotarele pământului" (Psalm. 94, 4). Aşijderea: „Pe mări l-a întemeiat" (Psalm. 23, 2). Şi toate acestea parcă hse bat cap în cap deşi sânt potrivite între sine. Căci cel care a zis: „Pe mări l-a întemeiat" (a spus acelaşi lucru ca şi cel ce a zis că a spânzurat pământul pe nimic: căci a sta pe apă e tot una cu a sta pe nimic. Atunci unde a fost aşezat şi atârnat? Auzi-l pe acelaşi zicând: „În mâinile lui sunt hotarele pământului" nu că Dumnezeu ar avea mâini, dar ca să înveți tu, că puterea Lui se gândeşte la toate şi că ea e aceea care stăpâneşte şi poartă trupul pământului. Poate că nu crezi vorbele mele? Crede în ceea ce vezi, căci această minunată lucrare o poți găsi şi în altă stihie. Focul, din firea lui, cată spre locurile înalte şi se sue mereu spre înălțimi şi are de la fire darul de a se sui; şi orice l-ar sili şi l-ar înteți, el nu rabdă să meargă în jos. Căci uneori, luând o făclie aprinsă şi ținând-o cu capul în jos, silim vlaga tocului să o ia în jos, dar şi aşa el aleargă în sus şi de jos se zoreşte spre înălțime; cu soarele, Dumnezeu face tocmai dimpotrivă, căci întoarce razele spre pământ şi face lumina să pornească în jos, ca şi cum i-ar spune: Cată în jos şi luminează oamenilor, căci pentru ei ai fost făcut. Ci lumina candelii nu rabdă acest lucru, iar o stea aşa de mare şi minunată cată în jos şi priveşte spre pământ — împotriva firii luminii — din pricina aceluia care i-a poruncit. Vrei o altă pildă asemănătoare? Spatele acestui cer pe care îi vedem sunt cuprinse din toate părțile de ape care nici nu curg, nici nu trag înapoi, deşi nu aceasta e firea lor, ci uşor se strâng în locuri scobite, iar când dau de un corp rotund curg de pe el în toate părțile şi nici o mică părticică din ele nu poate sta pe un astfel de loc. Ci uite, această minune s'a făcut cu cerurile şi la aceasta se gândea iarăşi proorocul când zicea: „Lăudați pe Domnul, ape care sunteți deasupra cerurilor" (Psalm. 148, 4). ŞL nici apa n'a stins soarele, şi nici soarele mergând atâta timp dedesupt, n'a uscat apa. Vrei să te aducem iar pe pământ şi să-ți arătăm un lucru de mirare? Nu vezi această mare plină de talazuri şi vânturi turbate? Dar această mare întinsă şi mare şi năvalnică e ținută pe loc de şubredul nisip, ca de un zid. Şi cugetă la înțelepciunea lui Dumnezeu; n'a îngăduit să fie liniştită nici domoală, ci ea, rămânând în zăgazurile sale, urlă, se înfurie, răsună năpraznic şi înalță talazuri la nespusă înălțime, dar când a ajuns la țărm, la nisip, se întoarce îndărăt frântă, prin amândouă aceste lucruri învățându-te că nu firea o ține în propriile ei hotare, ci puterea lui Dumnezeu o înfrânează. De aceea a făcut acest zid şubred de nisip şi n'a pus in jurul țărmurilor lemne, pietre, nici munți, ca nu cumva să crezi tu că acestea țin în frâu marea. Tocmai cu aceasta îi ocăra odată pe Iudei, zicându-le: „Nu vă veți teme de mine, care am pus nisipul ca hotar mării, şi nu-l va trece?" (Ierem. 5, 22) şi nu numai aceasta e vrednic de mirare, că a făcut lumea mare şi minunată, şi că a întocmit-o cu o potriveală peste fire, ci că a alcătuit-o din lucruri protivnice, cald şi rece, umed şi uscat, foc şi apă, aer şi pământ: şi aceste stihii protivnice, din care a alcătuit întregul, măcar că se războesc între ele, nu se mistuesc una pe alta: nu vine focul şi aprinde toate, nici apa nu vine să înnece pământul. Dar acelaşi lucru se întâmplă şi în trupurile noastre: când sporeşte fierea, se nasc frigurile, ce vatămă toată ființa: şi când se face prea mult suc, se ivesc o mulțime de boli ce prăpădesc ființa; însă în lume nu se întâmplă nimic asemănător, ci fiecare lucru stă la locul lui, ca ținut de lanț sau de un frâu, păzind hotarele proprii prin mila Ziditorului, şi lupta lor se face pentru pacea

întregii lumii* Oare nu e limpede şi pentru un orb, şi lesne de înțeles chiar pentru un nerod că acestea sunt făcute şi stăpânite de o pronie? Căci cine e aşa de nebun şi de nesimțitor, încât, văzând această namilă de trupuri, atâta frumuseţe şi o asemenea alcătuire, o astfel de luptă necurmată, împotrivire şi trăinicie a stihiilor, să nu cugete în sine şi să zică: Dacă n'ar fi o pronie să înfrâneze năpraznicele trupuri, să împiedice întregul de a cădea, ele nici n'ar dăinui, nici n'ar ființa? Această mare rânduială a timpurilor anului, această minunată potrivire a zilei şi a nopții, aceste multe neamuri de dobitoace fără judecată, de plante, de seminţe şi ierburi merg pe drumul lor, şi până In ziua de azi nimic n'a căzut, nici nu s'a mistuit de tot.

5. Şi s'ar putea spune nu numai atât, ci şi alte multe lucruri mai adânci, şi s'ar putea vorbi chiar despre facere; ci amânându-le pe mâine, să ne dăm osteneală să ținem minte cele spuse şi să le aducem şi altora la cunoştinţă. Şi ştiu că urechile voastre nu sunt deprinse cu gânduri adânci, dar dacă ne vom desmeteci puțin şi ne vom obişnui cu ele, lesne vom putea fi învățători şi pentru alții. Până atunci trebue să spun dragostei voastre un lucru: După cum Dumnezeu ne-a proslăvit pe noi prin o astfel de făptuire, astfel să-I proslăvim şi noi pe El prin o vieață curată. „Cerurile spun mărirea lui Dumnezeu" (Ps.18, 1) numai arătându-se; aşişderea să povestim şi noi mărirea lui Dumnezeu nu numai cu vorba, ci şi tăcând şi făcându-i pe toți să se mire de strălucirea vieții noastre; „Aşa să lumineze", zice Domnul (Matei 5,16) „lumina voastră în fața oamenilor, ca ei să vadă faptele voastre bune, şi să proslăvească pe Tatăl vostru din ceruri". Căci când necredinciosul te va vedea pe tine, credinciosul, că eşti aşezat, smerit şi cuviincios, se va mira şi va zice: cu adevărat mare e Dumnezeul creştinilor; ce oameni a făcut şi din ce I-a schimbat din oameni în îngeri, Dacă cineva îi batjocoreşte, ei nu-l ocărăsc; dacă-i loveşte, nu se supără; dacă le face vreo nedreptate, se roagă pentru aceia cari i-au vătămat; nu poartă duşmănie pe nimeni, nu pot păstra mânia, nu ştiu să vorbească în vânt, n'au învățat să mintă, nu pot să-şi calce jurământul, ba nici nu jură, ci mai de grabă se lasă să li se taie limba decât să scoată din gura lor vreun jurământ. Să le dăm prilej să vorbească astfel de noi, şi să ne lăsăm de urîtul nărav al jurămintelor; şi să-i dăm lui Dumnezeu cel puțin atâta cinste câtă dăm şi veşmintelor noastre mai preţioase. Căci cum, n'ar fi o neghiobie, să nu voim a ne sluji prea des de un veşmânt mai bun decât celelalte, iar numele lui Dumnezeu să-l târîm fără rost in noroiu peste tot? De aceea vă rog şi vă cer, ca să nu nesocotim într'atâta mântuirea noastră, ci râvna pe care am arătat-o de la început pentru această poruncă, s'o ducem la capăt. De aceea vă dau mereu sfaturi privitor la jurăminte, nu că aş osândi nepăsarea voastră, ci pentru că văd că cea mai mare parte din voi s'a îndreptat; şi mă silesc şi zoresc, ca toate îndemnurile mele să fie urmate de toți şi să-şi ajungă astfel scopuL Aşa fac şi privitorii, care îndeamnă şi mai tare pe cei ce sunt mai aproape de țintă.

Drept aceea să nu ne lăsăm abătuți; căci suntem aproape de sfârşitul pocăinței, şi greutatea era la început. Şi după ce partea cea mai mare din nărav a fost înlăturată şi mai rămâne doar puțin, nu mai e nevoie de nici o osteneală, ci de puțină băgare de seamă şi scurtă râvnă, ca, îndreptându-ne pe noi, să putem fi învățători şi altora, şi să vedem cu încredere Paştele, şi să ne înfruptăm din el cu o bucurie de două sau trei ori mai mare decât cea obişnuită. Căci pentru noi nu e atâta plăcere să ne vedem scăpați de ostenelele şi sudoarea postului, cât e să putem merge în întâmpinarea acelei sărbători cu o vieață îndreptată şi o cunună strălucitoare, o coroană ce nu se ofileşte niciodată. Şi, ca pocăința să se facă şi mai repede, fă ceea ce îți spun eu: Zugrăveşte pe peretele casei tale şi pe peretele inimii tale acea seceră sburătoare (Zah. 5, 1—3) şi gândeşte-te că ea sboară la cel ce jură strâmb; gândeşte-te mereu la ea, iar când vezi pe altul jurând împiedică-l, opreşte-l şi poartă grijă de slugile tale. Căci dacă ne gândim, nu numai cum să ne purtăm noi

bine, ci cum să-i facem şi pe alții să se poarte bine, vom ajunge degrabă la sfârşitul pocăinții. Căci începând să îndreptăm pe alții, ne vom ruşina şi ne vom roşi să arătăm că noi nu facem ceea ce îi sfătuim pe alții. Nu mai am nevoie să vă mai vorbesc mult despre aceasta; v'am vorbit destul mai înainte, şi acestea vi le-am spus acum doar ca să vă împrospătez aducerea aminte. Iar Dumnezeu care poartă de grijă sufletelor noastre mai mult decât noi, să ne facă desăvârşiți în această privință şi în orice lucru bun, pentru ca, dobândind tot rodul dreptății, să fim socotiți vrednici de împărăția cerurilor, prin harul Tatălui, al Fiului şi at Sfântului Duh. Amin.

PREDICA a X-a despre statui

din "Predicile despre statui"

PREDICA a X-a

LAUDA ACELORA CARI VENISERĂ DUPĂ MASĂ LA PREDICĂ ŞI ZUGRĂVIREA FIRII LUMII; AŞIŞDEREA ÎMPOTRIVA PĂGÂNILOR CARI SE ÎNCHINĂ ZIDIRII CA LUI DUMNEZEU ŞI DESPRE LEPĂDAREA DE JURĂMÂNT

Ținută între 15 şi 29 Martie

1. Mă bucur şi mă înveselesc împreună cu voi toți că sfatul, pe care vi l-am dat mai deunăzi pentru cei ce nu postesc şi de aceea lipsesc, l-ați adus la înfăptuire. Cred că mulți cari au prânzit sunt azi de față, şi ne umplu această frumoasă adunare şi bănuesc după aceea că adunarea noastră e mai strălucită, iar numărul ascultătorilor e mai mare. Nu în zadar, pare-se, am ținut atâtea cuvântări despre ei, îndemnând dragostea voastră ca să-i atrageți înspre mama lor, biserica, şi să-i încredințați că le e îngăduit să se împărtăşească din mâncarea duhovnicească şi după hrana trupului. Vă întreb, iubiților: Când ați făcut mai bine? La soborul trecut când după masă v'ați dedat somnului, sau acum, când după masă v'ați întrunit şi ascultați legile dumnezeieşti? Când zăboviți în târg şi luați parte la adunări ce nu cuprindeau în sine nimica bun, sau acuma, când stați cu frații voştri şi ascultați cuvintele proroceşti? Nu e ruşine să mâncați, dragii mei, ci după mâncare să stați acasă şi să vă lipsiți de această sfântă sărbătoare. Rămânând acasă, te faci mai leneş şi mai nepăsător; însă, venind aici, vei scutura somnul şi toropeala, şi nu numai toropeala, ci, lepădând toată mâhnirea, vei fi mai vesel şi mai uşor în toate cele ce se întâmplă. Şi ce e nevoie să vă spun mai multe? Stai numai lângă cel ce posteşte, şi îndată ai să simți mireasma lui, căci cel care posteşte e ca un mir duhovnicesc, arătând şi prin limbă, şi prin ochi şi prin toate celelalte, buna stare a sufletului. Şi spun acestea nu ca să învinovățesc pe cei ce au mâncat, ci ca să dovedesc câştigul pe care ni-l aduce postul; şi prin post nu înțeleg numai lepădarea de mâncări, ci încă şi mai mult, lepădarea de păcate; pentru că şi cel ce a stat la masă, şi ascultă aci cu smerenia cuvenită, nu e cu mult întrecut de cel ce a postit; după cum iarăşi postitorul, care nu ia seama cu osârdie şi luare aminte la cele ce se spun, nu se va alege de aici cu mare folos. Cel care prânzeşte şi ia parte cu râvna cuvenită la această adunare, e cu mult mai presus decât cel ce nu mănâncă şi lipseşte de aici căci postul nu ne poate ajutau atâta cât ne foloseşte şi ne prieşte să luăm parte la învățătura duhovnicească. Căci unde vei putea auzi aceste lucruri, asupra cărora cugeți aici? Dacă te duci în piață, vei da de certuri şi bătăi; dacă te duci la sfat, de grija treburilor cetățeneşti; acasă te roade grija celor casnice din toate părțile; dacă te duci la întrunirile şi adunările din for, vei da tot de lucruri pământeşti şi trecătoare; căd acolo de către toți se vorbeşte

sau de mărfuri, de dări, de mese bogate, de vânzări de locuri, sau de alte învoieli, de testamente, de moşteniri, sau de alte lucruri asemănătoare.

Şi chiar dacă te-ai duce la palatul împărătesc, şi acolo o să-i auzi vorbind de aceleaşi lucruri: despre bani, despre putere, de slava care acolo e cinstită; însă nimic din ale duhului ; dar aici cu totul dimpotrivă: despre cer şi de cele ce sunt în cer, despre suflet, despre vieața noastră, şi de ce am fost făcuți, şi de ce zăbovim aici atâta timp, şi unde mergem pornind de aici şi de ce o să dăm acolo, şi de ce trupul nostru e de lut, şi care e pricina morții, ce e în sfârşit vieața asta şi cea viitoare: într'un cuvânt aici nu e vorba de nici un lucru pământesc, ci numai de cele duhovniceşti; şi numai după ce am luat mari merinde de drum, pornim de aici cu bună nădejde.

2. Drept aceea fiindcă n'am aruncat fără rost semințele, ci, precum v'am îndemnat, ați vânat pe toți aceia dintre voi cari lipsiseră, haide să vă răsplătesc şi eu, şi, îinprospătându-vă unele din cele spuse mai înainte, să vă dăm şi celelalte. Ce am spus mai înainte? Cercetam cum Dumnezeu a orânduit lucrurile noastre înainte de ivirea Scripturilor; şi spuneam că prin zidire a învățat neamul nostru, desfăşurând cerul şi punându-l la mijloc, ca o carte nesfârşită, o carte folositoare îndeobşte şi celor săraci cu duhul, şi înțelepților, şi săracilor, şi bogaților, şi Schiților, şi barbarilor şi tuturor locuitorilor pământului, o carte cu mult mai mare decât mulțimea celor cari trebue să învețe pe ea. Am vorbit multe şi despre noapte şi zi, de rânduiala potrivită lor, şi de măsura păstrată cu grijă de ele; multe iarăşi despre anotimpurile anului, cât şi de potrivirea dintre ele. Căci după cum ziua, tot timpul anului nu are nici măcar cu o jumătate de ceas mai mult decât noaptea, tot astfel şi ele între dânsele au împărțit deopotrivă toate zilele; şi după cum spuneam mai înainte, nu numai mărimea şi frumusețea făpturii ne arată pe Ziditor, ci chiar însuşi felul întocmirii şi al facerii, care e mai presus decât potrivirea firească. Căci era potrivit firii ca apa să fie purtată de pământ; acum vedem dimpotrivă că pământul e purtat de ape. Era potrivit firii ca focul să alerge în sus; acum vedem dimpotrivă că razele soarelui sunt întoarse în jos, şi că apele sunt deasupra cerului şi că nu curg; şi că soarele alergând pe dedesupt nici nu e stins de ape, şi nici umezeala nu îl face să piară. Pe lângă aceasta am mai spus că întregul acesta e alcătuit din patru stihii potrivnice între ele şi care se războiesc necurmat, fără ca să se mistue una pe alta, deşi prin firea lor ar trebui ca una să fie mistuită de cealaltă. De unde se vede limpede că o putere ca şi nevăzută le opreşte ca şi cu un frâu şi că voința lui Dumnezeu le înlănțuieşte.

Azi vreau să stăruiesc mai mult asupra acestei cuvântări, dar treziți-vă şi fiți cu luare aminte la mine. Şi ca minunea să fie şi mai limpede să facem dovada acestor lucruri pornind de la trupul nostru.

Acest mic şi şubred trup al nostru e alcătuit dm patru stihii: dintr'una caldă, sângele; dintr'una uscată, fierea galbenă, dintr'una umedă, flegma (pituita) şi una rece, fierea neagră. Şi nimeni să nu-şi închipuie că această cuvântare nu e la locul ei, căci „omul duhovnicesc judecă toate, dar el nu e judecat de nimeni" (I Corint, 2, 15).

Tot astfel şi Pavel a pomenit de rosturile plugăriei, vorbindu-ne despre înviere. „Smintitule", a zis el (I Corint, 15, 36), „ce semeni tu nu va învia, dacă nu va muri mai întâi". Şi dacă fericitul acela vorbea de plugărie, nici pe noi nu ne va învinovăți nimeni dacă pomenim despre ştiința doftorilor, căci acum e vorba despre facere, şi vom avea nevoie de temelia acestei învățături.

Aşadar, cum am spus mai înainte, trupul e alcătuit din patru stihii, şi dacă una din ele se află în mare răzvrătire faţă de alta, din această răzvrătire se naşte moartea; cum de pildă, dacă se face prea multă fiere, se ivesc friguri, şi dacă e afară din cale de îmbelşugată, aduce moartea repede, iarăşi, dacă stihia cea rece e prea îmbelşugată, se iveşte damblaua şi tremuriciul şi nenumărate boli, şi într'un cuvânt orice boală îşi are pricina în belşugul prea mare al acestor stihii, când una din ele, trecând peste propriile ei hotare, se răzvrăteşte Împotriva altora şi strică toată rânduiala. Întreabă deci pe cel care spune că toate s'au născut dela sine şi prin sine dăinuiesc. Dacă acest trup mic şi puţintel, slujindu-se de leacuri şi ştiinţa doftoricească, cu sufletul care îi chiverniseşte pe dinăuntru şi cu atâta înţelepciune şi atâtea alte ajutoare, nu poate fi oricând în bună stare, ci piere şi se strică, din pricina turburărilor din el, cum o lume aşa de mare, având un trup aşa de năpraznic, şi alcătuit din aceleaşi stihii, ar putea să rămână atâta vreme neturburat, dacă n'ar fi călăuzit de pronia dumnezeiască? Şi nici n'ar putea să aibă rost ca trupul nostru, ajutat de pronie şi pe dinăuntru şi pe dinafară, abia să poată izbuti să se păstreze, iar lumea aşa de mare, neajutată de nici o pronie, în timp de atâţia ani să nu sufere nici unul din relele pe care le sufere trupul nostru. Căci cum se face, rogu-vă, că nici una din aceste stihii, nu trece peste hotarele ei, şi nu le mistuie pe toate celelalte? Cine le-a împreunat la început? Cine le-a încătuşat? Cine le-a înfrânat? Cine le stăpâneşte de atâta vreme? Căci dacă trupul lumii n'ar fi fost alcătuit din mai multe stihii, n'ar părea peste putinţă cele spuse mai sus (rânduiala aceasta); dar când la început lupta dintre stihii a fost aşa de mare, cine e aşa de smintit să creadă că aceste stihii s'au unit şi au rămas împreunate de la sine, fără să le silească nimeni? Dacă noi, când ne duşmănim între noi, nu din fire, ci din voinţa noastră, şi tot nu ne întâlnim de la sine, atât timp cât rămânem duşmani şi suntem supăraţi unul pe altul, ci avem nevoie de altcineva care să ne împreune, şi după ce ne-a împreunat, să ne silească şi să ne înduplece să trăim în pace, şi să nu ne mai înverşunăm; atunci, cum s'ar fi împreunat stihiile, cari nu-s înzestrate nici cu judecată şi fără de nici o simţire, fiindu-şi duşmane şi protivnice de la fire, şi cum ar fi putut rămânea una cu alta, dacă nu era o putere oarecare nespusă, care să le adune, şi adunându-le să le ţină mereu legate cu acest lanţ?

3. Nu vezi cum trupul, după ce a sburat sufletul din el, se iroseşte şi se veştejeşte şi se prăpădeşte, şi fiecare stihie (din care era alcătuit) se întoarce la soarta ei? Aşa s'ar întâmpla şi cu lumea aceasta, dacă puterea care veşnic o cârmueşte n'ar fi încredinţat-o proniei Lui ca să-i poarte de grijă. Căci dacă corabia fără cârmaci nu stă deasupra, ci uşor se scufundă, cum ar fi dăinuit lumea atâta vreme, dacă n'o cârmuia nimeni? Şi ca să nu spun mai mult, socotesc că lumea e o corabie, că pământul de dedesubt e talpa corăbiei, că cerul e pânza ei, oamenii sunt călătorii de pe ea, . şi că genunea de dedesubt e marea; cum de atâta vreme nu s'a scufundat corabia? Lasă corabia numai o zi fără cârmaci şi o să vezi că se scufundă; dar lumea n'a păţit aşa ceva, măcar că are cinci mii de ani şi mai bine. Şi ce vorbesc de corabie? Cineva îşi face în vie un bordeiu, şi după cules pleacă şi lasă pustiu, iar bordeiul adesea nu dăinueşte nici două zile, ci se destramă şi în scurt timp se năruie. Aşadar un bordei nu poate să dăinuiască, dacă nu îngrijeşti de el; iar zidirea aceasta atât de mare, de frumoasă şi de minunată, şi orânduiala zilei şi a nopţii, şi ceata anotimpurilor ce se urmează rând pe rând, şi mersul firii aşa de felurit şi deosebit în toate timpurile, pe pământ, pe mare, în văzduh, la plante şi la animalele sburătoare, înnotătoare, păşitoare, târâtoare, şi la neamul oamenilor, mai presus decât la toate acestea ar fi putut dura atâta vreme, dacă nu avea o pronie (s'o călăuzească)? Apoi străbate cu mintea livezile, grădinile, neamurile de flori, toate ierburile, culorile şi miresmele lor, chipul, aşezarea, ba chiar numai numele lor, copacii roditori şi neroditori, firea metalelor, a lighioanelor de pe pământ, a celor din mare, a celor înnotătoare, a celor ce sboară prin văzduh, munţii, dumbrăvile, pădurile, livada de

jos şi cea de sus (căci şi pe pământ e livadă, şi în cer): florile felurite ale stelelor, jos trandafirii, sus curcubeul. Vrei să-ți dovedesc că şi la păsări e o livadă? Uită-te la trupul înflorit al păunului, care întrece orice culoare, şi la păsărelele porfirii. Gândeşte-te la frumusețea cerului, de când ființează şi nu s'a ştirbit, ci, ca şi cum azi ar fi plăsmuită, aşa e de luminoasă şi strălucitoare; uită-te la pântecele pământului care naşte de atâta vreme, cum nu şi-a sleit puterea lui. Gândeşte-te la izvoare, cum țâşnesc şi nu au secat; de când sunt, necontenit curgând şi ziua şi noaptea; cugetă la mare, câte râuri primeşte şi n'a trecut de marginile ei. Dar până unde să urmărim cele ce nu se pot cuprinde? Cade-se să spunem despre fiecare din cele pomenite: „Cât de minunate-s lucrurile tale, Doamne. Toate cu înțelepciune le-ai făcut", (Psalm, 103, 24)".

Dar care e cuvântul înțelept al păgânilor, ori de câte ori le pomenim toate astea: frumusețea lumii, podoaba ei, belşugul şi prisosul în toate? „Tocmai asta e", spun ei, „cea mai mare gricină a vinei, că Dumnezeu a făcut lumea aşa de frumoasă şi de mare; căci dacă n'ar fi fâcut-o mare şi frumoasă, n'am fi socotit-o drept Dumnezeu. Acuma însă, uimiți de mărimea ei, şi minunându-ne de a ei frumuseţe, am socotit-o Dumnezeu". Dar vorbirea aceasta e deşartă; cum că nu frumusețea şi podoaba lumii, ci neştiința e pricina nelegiuirii lor, o dovedim noi cari niciodată n'am pățit aşa ceva. Căci noi de ce nu am socotit-o Dumnezeu? Nu o vedem cu aceiaşi ochi ca şi ei? Nu ne înfruptăm în lume de aceleaşi lucruri ca ei? N'avem acelaşi suflet? N'avem acelaşi trup? Nu călcăm acelaşi pământ? Cum se face că aceeaşi frumuseţe şi mărime nu ne-a înduplecat să credem şi noi ca ei? Şi lucrul acesta, se vede limpede nu numai de aci, ci şi din altă parte. Şi dacă ei au îndumnezeit lumea din pricina frumuseţii ei, şi nu din pricina smintelii lor, să ne spună ei de ce s'au închinat la maimuță, la crocodil şi la câine, la cele mai de rând dobitoace? Cu adevărat: „S'au dedat la gânduri deşarte, şi inima lor cea fără pricepere s-a cufundat în întunerec. S'au fălit că sunt înțelepți şi au înnebunit" (Rom. 1, 21-22).

4. Dar noi le vom răspunde nu numai cu acestea, ci vom spune ceva mai mult. Căci Dumnezeu odinioară prevăzând aceasta, le-a luat — potrivit înțelepciunii Sale — şi acest prilej; de aceea a făcut lumea nu numai minunată şi mare, ci şi pieritoare şi trecătoare şi a pus într-însa multe dovezi de şubrezenie, făcând şi cu ea ceea ce a făcut cu apostolii. Şi ce a făcut cu apostolii? Pentru că făceau multe şi mari semne şi minuni, a îngăduit ca ei să fie mereu biciuiți, alungați, băgați la închisoare, să rabde boli trupeşti, să fie în necurmate obidi, pentru ca mulțimea minunilor să nu-i facă să treacă drept zei în ochii oamenilor; de aceea, după ce le-a dăruit atâta har, a îngăduit ca trupul să le fie muritor şi al multora din ei chiar bolnăvicios; şi n'a îndreptat slăbiciunea lor, ca să dea chezăşie cât mai limpede că firea lor e muritoare. Şi nu e a mea vorba aceasta, ci a lui Pavel care spune: „Căci dacă aş vrea să mă laud, n'aş fi nebun; dar mă feresc de laudă ca să n'aibă despre mine nimeni o părere mai înaltă decât ce vede în mine sau aude de la mine". (II Corint. 12, 6). Şi iarăşi: „Avem comoara aceasta în nişte vase de lut" libidem 4, 7). Şi ce înseamnă: „în vase de lut"? Vrea să zică, în acest trup muritor şi peritor. Căci precum oala se face din lut şi foc, tot astfel şi trupul acelor sfinți, fiind de lut şi primind puterea focului duhovnicesc, s'a făcut oală. Şi de ce s'a făcut aceasta? De ce a pus Dumnezeu o astfel de comoară şi atâta belşug de har într'un trup vremelnic? „Pentru ca această nespusă putere să fie dată lui Dumnezeu, şi nu nouă" (ibidem), pentru ca atunci când îi vezi pe apostoli înviind morții, iar ei fiind bolnavi, şi neputându-se scăpa de boală, să ştii că învierea morților nu s'a făcut prin puterea celui ce i-a înviat, ci prin puterea Duhului. Cum că boleau mereu, auzi ce spune apostolul despre Timotei (I Tim. 5, 23): „Foloseşte-te doar de puțin vin din pricina stomacului tău şi a deselor tale slăbiciuni". Şi iarăşi despre altul (II Timot. 4, 20): „Pe Trofim l-

am lăsat bolnav la Milet”. Şi scriind Filipenilor, le spunea (Filip. 2, 27): „Epafrodit a fost bolnav pe moarte”. Dacă ei chiar aşa fiind, şi oamenii totuşi îi luau drept zei şi se pregăteau să le aducă jertfe, zicând: „S’au coborît la noi nişte oameni asemenea cu zeii” (Fapt. Ap. 14, 10); dacă nu s’ar fi întâmplat acestea, până la ce nelegiuire n’ar fi mers ei, văzând minunile lor? Aşadar, după cum la ei, din pricina mărimii şi felului minunilor lor, a îngăduit ca ei să fie bolnavi şi să fie încercați de multe ispite, ca să nu se socoată zei, tot astfel a făcut ceva asemănător şi cu zidirea, căci a făcut-o mare şi frumoasă, dar trecătoare în acelaşi timp. Iar Scriptura ne învață amândouă aceste lucruri.

Când ne povesteşte frumusețea cerurilor; zice: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu (Psalm. 18, 11). Şi iarăşi, (Isaia 40, 22): „Care a aşezat cerul ca o boltă, şi l-a întins ca un cort pe pământ”; şi aşijderea (Isus Sirah 43, 13) „Cel care ține rotogolul cerului”. Iar altul arătând că, deşi e mare şi frumoasă (zidirea), totuşi e trecătoare, a zis (Psalm. 101, 26-27): ‚La început tu, Doamne, ai întemeiat pământul şi cerurile sunt lucrurile mâinilor tale; ele vor pieri, iar tu vei rămâne, toate se vor învechi ca un veşmânt; şi ca pe un acoperământ le vei schimba, şi schimba-se-vor”. Şi iarăşi tot David spune despre soare (Psalm. 18, 5): „Ca un mire iese din cămara lui, şi se bucură ca un uriaş să alerge pe calea lui”. Vezi cum ți-a pus in fața ochilor frumusețea şi totodată mărimea astrului? Căci cum se iveşte un mire din odaia lui, tot astfel şi soarele îşi trimete razele lui sub zori, şi împodobind cerul ca şi cu o maramă de şofran, rumenind norii, şi alergând fără poticnire toată ziua, nu este oprit din drum de nici o piedică. Ai văzut frumusețea lui? I-ai văzut mărimea? Vezi acum şi dovada slăbiciunii lui. Căci, vrând să dovedească şi aceasta, un înțelept zicea (Ecles. 17, 26): „Ce e mai luminos ca soarele? Şi totuşi se întunecă şi el”. Şi slăbiciunea lui se poate vedea nu numai din aceasta, ci chiar şi din întâlnirea norilor. Căci când un nor aleargă pe dedesubtul lui, el, trimețându-şi razele, şi încercând să sfâşie norul, nu a putut, căci norul era mai gros, şi nu vrea să se dea la o parte. Dar el, vei zice tu, hrăneşte semințele. Dar nu le hrăneşte numai el singur, ci este nevoie şi de pământ, de rouă, de ploi, de vânturi, şi de un timp priincios în tot anul; dacă nu ajută acestea toate, folosul soarelui e zadarnic. Dar pentru Dumnezeu nu se cade să aibă nevoie de alții, pentru ceea ce vrea să facă; căci însuşirea proprie lui Dumnezeu e să n’aibă nevoie de nimic. Căci El nu face să răsară astfel semințele din pământ, ci doar a poruncit, şi toate au încolțit. Şi iarăşi, ca să înveți că nu firea stihiilor face totul, ci porunca Lui, şi că El a făcut să se ivească chiar lucruri ce nu erau, a făcut să cadă, pentru ludei, mana fără ajutorul nimănui. „Le dădu lor, zice (Psalm. 77,24), „pâinea cerului”. Şi ce spun că soarele are nevoie de alte lucruri pentru ca să facă să crească roadele?

Nici pentru rostul lui, el nu îşi ajunge singur sieşi; căci spre a merge, are nevoie de cer, ca de o podea sub picioare, şi ca să strălucească are nevoie de curățenia şi subțirimea văzduhului. Dacă văzduhul se îngroaşe peste măsură, el nu mai poate să-şi arate lumina, şi iarăşi ca să nu fie nesuferit pentru toți şi să nu ardă totul, are nevoie de răceală şi de rouă. Atunci dacă îl biruie celelalte stihii şi îi îndreptează slăbiciunea lui (îl biruie, de pildă norul şi zidul şi alte lucruri ce-i ascund lumina; îi îndreptează neorânduiala lui roua, izvoarele şi reveneala aerului), cum poate el fi Dumnezeu? Căci Dumnezeu trebuie să n’aibă nevoie şi să nu ducă lipsă de nimic, şi peste toate să fie pricina tuturor bunurilor şi să nu fie împiedicat de nimeni, după cum spune despre Dumnezeu Pavel şi proorocul Ieremia, acesta vorbind în numele Lui (23, 4) i „Eu umplu cerul şi pământul”, zice Domnul; „Eu sunt Dumnezeu care se apropie, nu Dumnezeu care stă departe”. Şi iarăşi David (Psalm 15, 2): „Grăit-am către Domnul: Tu eşti Dumnezeul meu, fiindcă n’ai nevoie

de bunurile mele”. Iar Pavel arătând că El n’are nevoie de nimic, şi dovedind că cele două însuşiri de căpetenie ale lui Dumnezeu sunt să n’aibă nevoie de nimic, şi să hărăzească toate tuturor, zice astfel (Fapt. Ap. 17, 24. 25): „Dumnezeu care a făcut cerul, pământul şi marea, n’are nevoie de nimic, ci EI dă tuturor vieaţă şi duh, şi toate”.

5. Puteam să pomenim şi de celelalte stihii, de cer, de văzduh, de pământ, de mare, arătând slăbiciunea lor, şi cum fiecare are nevoie de celălalt, fără de care piere şi se strică. Căci pământul, dacă ar fi lipsit de izvoare şi de umezeala care-i vine de la mare şi râuri, ar pieri în curând de arşiţă; şi toate celelalte stihii au nevoie una de alta; văzduhul de soare, precum şi soarele de văzduh, dar, ca să nu întindem prea mult cuvântarea, va fi de ajuns că prin cele spuse am dat destule prilejuri celor cari voiesc să cerceteze. Dacă soarele, cea mai minunată din toate făpturile, ne dovedeşte că este aşa de slab şi nevolnic, cu atât mai mult celelalte părţi ale lumii; şi cum am spus, lăsând celor doritori de osteneală să culeagă acele pilde, eu vă voiu vorbi iarăşi din Scripturi dovedindu-vă că nu numai soarele, ci chiar toată lumea e supusă stricăciunii. Căci dacă stihiile se mistuie una pe alta, puterea soarelui fiind ştirbită de venirea frigului mai mare, iar aceasta fiind mistuită la rândul ei de căldura ce vine şi o biruie, şi stihiile fac şi suferă una prin alta însuşiri şi orânduiri potrivnice: aceasta dovedeşte foarte limpede că ele sunt vremelnice, nefiind altceva decât nişte trupuri. Dar pentru că o astfel de cuvântare e cu mult mai presus de puterile smereniei noastre, haide să vă desfătez auzul, mânându-vă la dulcele izvor al Scripturilor. Nu vă voi vorbi în parte despre cer şi pământ, ci vă voi arăta cum apostolul dovedeşte aceasta deopotrivă pentru orice făptură, spunând limpede că orice făptură slujeşte acum stricăciunii, şi de ce slujeşte, şi când se va schimba, şi în ce stare va trece. Căci, după ce a spus (Romani 8, 18): „Patimile vremii de acum nu sunt vrednice a se asemăna cu slava ce are să ni se desvăluiască nouă”, a adăogat: „Căci nădejdea făpturii aşteaptă descoperirea fiilor lui Dumnezeu. Făptura a fost supusă deşertăciunii, nu de bună voie, ci din pricina aceluia care a supus-o întru nădejde” (Rom. 8, 19-20). Uite ce vrea să spună el: Făptura a fost făcută pieritoare, pentru că aşa a poruncit Dumnezeu, iar Dumnezeu a poruncit astfel din pricina neamului nostru; fiindcă avea să-l nutrească pe omul vremelnic, şi că trebuia să fie şi ea tot astfel, căci nu se cuvenea ca nişte trupuri vremelnice să trăiască într’o făptură nesupusă stricăciunii. Dar a zis totuşi că nu va rămâne astfel, ci (Rom. 8, 21) „Şi însăşi făptura va fi slobozită din robia stricăciunii”. Apoi, arătând când va fi acest lucru, şi prin cine se va face, a spus: „Spre libertatea slavei fiilor lui Dumnezeu”. Când vom învia, spune apostolul, şi vom fi căpătat trupuri nesupuse stricăciunii, atunci şi trupul cerului şi al pământului şi al lumii întregi va fi neperitor şi nesupus stricăciunii. Drept aceea când vezi soarele răsărind, preamăreşte pe făcător; când îl vei vedea ascunzându-se şi pierind, învaţă slăbiciunea firii şi să nu i te mai închini ca unui Dumnezeu. De aceea Dumnezeu a adus dovada slăbiciunii stihiilor firii nu numai prin aceasta, ci a însărcinat pe oameni, robii Lui, să poruncească stihiilor, astfel încât, chiar dacă n’ai cunoaşte starea lor de şerbie după înfăţişare, să înveţi de la cei care le poruncesc, că ele toate sunt tovarăşele tale de robie. Ci zice Isus al lui Navi (Iosua 10, 12): „Să stea soarele deasupra Gabaonului, şi luna deasupra văii Aialon”. Şi iarăşi proorocul Isaia (38, 8), în timpul regelui Ezechia, l-a făcut să meargă înapoi, iar Moise a poruncit văzduhului şi mării şi pământului şi pietrelor; Elisei a schimbat firea apelor, trei băieţi au răpus firea focului. Vezi cum din amândouă părţile Dumnezeu a avut grijă de noi, făcându-ne să cunoaştem dumnezeirea Lui prin frumuseţea făpturilor Lui, iar pe de altă parte din pricina slăbiciunii lor, neingăduindu-ne să ajungem a ne închina lor?

6. Drept aceea mai presus decât toate acestea să slăvim pe Cel ce are grijă de noi, nu numai prin vorbe, ci şi prin fapte, şi să arătăm cel mai aşezat fel de vieaţă, atât cu privire la alte lucruri, cât şi cu privire la lepădarea de jurăminte. Căci nu orice păcat cere aceeaşi pedeapsă, ci acele mai uşor de îndreptat trag după ele o pedeapsă mai mare; lucru la care se gândea şi Solomon, când spunea (Prov. 6, 30. 32): „Nu e de mirare, dacă cineva a fost prins furând; căci fură, ca să-şi sature sufletul său flămând; însă curvarul din pricina lipsei minţii sale dobândeşte pierderea sufletului său. Iată ce vrea el să spună; e greu păcatul săvârşit de un hoţ, dar nu aşa de greu ca cel săvârşit de un curvar; căci acela, deşi are o pricină de rând, totuşi poate spune că a fost silit de nevoie, pe când acesta, fără să-l silească nici o nevoie, numai din sminteală cade în prăpastia păcatului. Acest lucra se poate spune şi despre cei cari jură: şi aceştia n'au altă, pricină, decât numai nesocotinţa. Ştiu că vorbele mele vă cad greu şi sunt supărătoare şi vă plictisesc dându-vă mereu aceeaşi povaţă ; ci eu nu voiu înceta, pentru ca voi să vă lăsaţi de urâtul nărav al jurăminfeior, măcar de teama stăruinţei mele îndârjite. Căci dacă judecătorul acela crud şi neîndurător (Luca 18, 2 etc.), temându-se de stăruinţa văduvei, şi-a schimbat obiceiurile, cu atât mai vârtos să faceţi voi acest lucru, mai ales că eu stărui atâta, nu pentru mine, ci pentru mântuirea voastră; ba încă fac acest lucru. şi pentru mântuirea mea, căci socot că meritele voastre sunt bunurile mele. Şi aş vrea ca să aveţi şi voi grijă de sufletul vostru, cum mă ostenesc şi mă necăjesc eu pentru mântuirea voastră; în felul acesta osteneala mea de a vă îndrepta ar lua un sfârşit. Şi ce e nevoie de multe vorbe? Dacă n'ar fi nici gheena, nici pedeapsă pentru îndărătnici nici răsplată pentru cei ascultători, iar eu, apropiindu-mă de voi, aş cere acest lucru ca un dar, oare nu mi l-aţi încuviinţa? Nu mi-aţi îndeplini rugămintea mea, când vă cer un lucru aşa de mic?

Când însă Cel care îl cere e Însuşi Dumnezeu, şi face aceasta pentru voi care îl daţi, nu pentru El care îl primeşte: cine ar fi aşa de nerecunoscător, de nenorocit şi ticălos, ca să nu dea lui Dumnezeu darul pe care el îl are, mai ales când acest dar are să-l dobândească tot acela care-l dă? Drept aceea, cugetând la ceea ce vă spusei, când vă întoarceţi acasă, spuneţi-vă iar în gând tot ce aţi auzit aici, şi îndreptaţi prin orice mijloc pe cei cari nu sunt cu luare aminte, pentru ca să căpătăm răsplata pocăinţei noastre şi a altora, prin harul Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.